

15–16 maj

Debatter m. m.

Tisdagen den 15 maj

Sid.

Svar på interpellationer:

av herr Pettersson, Harald, ang. skada till följd av flygbuller, m. m.	4
av fröken Ljungberg ang. bristen på gymnasielektorer	6
av herr Nyman om upprättande av en universitetsfilial i Melansverige	8
av fröken Nordström ang. utredningen rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter	10
av herr Larsson, Thorsten, ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm ..	13
Interpellation av herr Svanström ang. säkerhetsföreskrifterna vid anordnande av motortävling på allmän väg	18

Onsdagen den 16 maj

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.	20
Avdrag vid beskattningen för försäkringspremier	105
Om skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna	107
Ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m.	109
Anslag till högre utbildning och forskning:	
Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten R. S. Lagercrantz, m. m.	113
Om inrättande av vissa professurer m. m. vid Stockholms universitet	121
Inrättande vid karolinska institutet av en professur i socialmedicin	125
Vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar	126
Yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.	130
Yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.	140
Mindre företags elkraftförsörjning	151
Transport till sjukhus av sjuka och skadade	153

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 16 maj	Sid.
Tredje lagutskottets utlåtande nr 33, ang. förslag till sjötrafikförordning	20
Andra lagutskottets utlåtande nr 27, ang. förslag till lag om allmän försäkring, m. m.	20
Bevillningsutskottets betänkande nr 36, ang. avdrag vid beskattningen för försäkringspremier	105
— nr 44, om skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna	107
Statsutskottets utlåtande nr 101, ang. ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m.	109
— nr 102, ang. anslag till högre utbildning och forskning	113
— nr 103, ang. vissa anslag till de tekniska högskolorna	126
— nr 104, ang. anslag till regeringsrätten	126
— nr 105, ang. vissa ändringar i statliga avlönings- och pensionsförfattningar, m. m.	126
— nr 106, ang. försäljning av en allmänna arvsfonden tillfallen fastighet, m. m.	126
— memorial nr 107, ang. gemensam votering i fråga om anslag till S:t Lukasstiftelsen	126
Bankoutskottets utlåtande nr 27, ang. ändrad lydelse av 2 och 4 §§ förordningen med föreskrifter om vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar, m. m.	126
Tredje lagutskottets utlåtande nr 31, ang. avveckling av rekognitionsavgifterna till Danviks hospital	130
— nr 32, ang. förbud mot sämjedelning av fast egendom	130
Jordbruksutskottets utlåtande nr 15, ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet och stödet till trädgårdsnäringens rationalisering, m. m.	130
— nr 16, ang. vissa frågor rörande yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.	140
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 41, ang. mindre företags elkraftförsörjning	151
— nr 42, om statsbidrag till allmänna samlingslokaler m. m. i glesbygdsområden	153
— nr 43, om transport till sjukhus av sjuka och skadade	153
— nr 44, om kontroll av elmätare	157

Tisdagen den 15 maj

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 8 och den 9 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes allmänna beredningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 209, i anledning av motioner om utredning angående bostadsförmedlingens organisation och principer; samt

nr 210, i anledning av motioner om inrättande av haverikommissioner för motortrafik, om tillsättande av expertgrupper för åstadkommande av ökad trafiksäkerhet, om inrättande av ett statligt trafikinstitut och om vissa undersökningar i syfte att öka trafiksäkerheten.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 211, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 212, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 213, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 214, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63 behandlade allmänna frågor;

nr 215, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 216, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 217, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 218, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 219, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63 i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 220, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63 i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 221, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63 i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 222, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredningsstat för budgetåret 1962/63, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 223, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1962/63 till statistiska centralbyrån, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 224, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar i fråga om vissa anslag för

Ang. skada till följd av flygbuller, m. m.

budgetåret 1962/63 till statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet;

nr 225, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss omorganisation inom kommerskollegium i samband med avveckling av statens handelslicensnämnd, m. m.;

nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1962/63 till socialstyrelsen;

nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1962/63 till journalistutbildning;

nr 228, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag för budgetåret 1962/63 till byggnadsforskning;

nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1962/63 till nybyggnad för statens polisskolas huvudskola i Stockholm;

nr 230, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av byggnadsstyrelsen m. m.; och

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal om viss fastighetsöverlåtelse inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 233, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om likviditetsknot och kassakvot för vissa kreditinrättningar (likviditets- och kassakvotslag), m. m., dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om räntereglering och emissionskontroll (ränteregleringslag), dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 234, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om riksdagen samtyckte till förordnande om fortsatt valutareglering, m. m., dels ock i anledning av propositionen väckta motioner;

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 236, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss garanti för eventuella förluster på grund av överenskommelse om nordiska centralbankskrediter.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 237, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor berörande domänverket jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 238, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rennäringens främjande, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 239, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner;

nr 240, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av överenskommelse med Amerikas förenade stater rörande ömsesidiga tullmedgivanden, m. m.; samt

nr 241, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om befrielse för stiftelsen Dag Hammarskjöld's Minnesfond från arvsskatt och gåvoskatt, m. m.

Ang. skada till följd av flygbuller, m. m.

Herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet ANDERSSON, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Harald Petterssons interpellation angående skada till följd av flygbuller, m. m., erhöi ordet och anförde:

Herr talman! Herr Harald Pettersson har frågat mig, när jag avser att förelägga riksdagen förslag med anledning

av 1956 års flygbullerutrednings betänkande och om jag därvid avser att särskilt uppmärksamma frågor rörande ersättning för intrång och skada, som förorsakas av flygbuller, i syfte att få till stånd en vidgad rätt för enskild att få ersättning härför.

Flygbullerutredningen har i sitt år 1961 avgivna betänkande redovisat medicinska och hygieniska undersökningar om bullers inverkan på människans hälsa. Utredningen har i samband därmed givit vissa riktlinjer för den sanitära bedömningen av flygbuller. Med utgångspunkt från dessa riktlinjer har utredningen diskuterat olika åtgärder för att förekomma flygbullerskadorna och för att reglera redan uppkomna skador genom överflygningsbuller eller flygplatsbuller.

Beträffande åtgärder för att förekomma flygbullerskadorna lämnar utredningen några allmänna rekommendationer för lokalisering av flygplatser och planering av bebyggelse i närheten av flygplatser. I detta sammanhang erinrar utredningen om att byggnadslagstiftningens bestämmelser efter 1959 års reform synes erbjuda tillfredsställande möjligheter för byggnadsmyndigheterna att inverka på planering och bebyggelse i trakter runt flygfält liksom vid lokalisering av nya flygplatser. Utredningen påpekar vidare, att luftfartsstyrelsen genom 1961 års luftfartskungörelse fått vidsträckt bemyndiganden att vidta åtgärder för att bekämpa flygbuller. Utredningen betecknar bestämmelserna i luftfartskungörelsen som tillfredsställande och framlägger därför icke något förslag till ytterligare regler för att förekomma flygbullerskadorna.

Vad härefter angår skador genom överflygningsbuller anser flygbullerutredningen, att hithörande rättsförhållanden bör lämnas åsido i avvaktan på hur Sverige kommer att ställa sig till 1952 års Rom-konvention om skada tillfogad tredje man på jordytan av främmande flygplan. Jag delar denna uppfattning, och frågan om den rättsliga regleringen av skador på grund av överflygningsbuller bör således lösas först

Ang. skada till följd av flygbuller, m. m. i samband med frågan om vårt lands slutliga ställningstagande till de i Romkonventionen behandlade spörsmålen. Ett visst samarbete sker dock redan nu mellan de nordiska länderna just när det gäller överflygningsbuller.

Icke heller i fråga om skador genom flygplatsbuller — t. ex. buller från startande och landande flygplan, från varmkörning av motorer på marken m. m. — framlägger flygbullerutredningen något eget förslag till reform av den rättsliga regleringen. Utredningen har pekat på att frågan om grannskapsstörande verksamhet har behandlats i lagberedningens förslag till jordabalk m. m., samt föreslagit, att detta spörsmål brytes ut ur jordabalksförslaget och göres till föremål för särbehandling. Med hänsyn till det naturliga samband som den rättsliga regleringen av dessa frågor har med jordrätten i övrigt, bör emellertid — oaktat att därav kan föranledas viss tidsutdräkt — med deras lösande anstå till dess ställning tas till jordabalksförslaget i dess helhet.

Slutligen har flygbullerutredningen givit vissa rekommendationer rörande flygverksamheten. Beträffande den militära verksamheten har överbefälhavaren i sitt remissyttrande över utredningens betänkande uttalat, att de av utredningen föreslagna åtgärderna för att minska flygbullret är lämpliga och att de bör inarbetas i gällande bestämmelser. Enligt vad jag erfarit kommer också en omarbetning av bestämmelserna att ske inom den närmaste tiden. Jag överväger att låta undersöka om med utgångspunkt från utredningens rekommendationer åtgärder erfordras för att avhjälpa de olägenheter som i flygbullerhänseende vidlärer de militära flygplatserna.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat interpellationen.

Herr PETTERSSON, HARALD, (cp):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få framföra mitt tack för svaret på min interpellation.

Helt naturligt har den snabba utveck-

Ang. bristen på gymnasielektorer

lingen på flygets område fört med sig att det uppstått förhållanden som man inte på något sätt kunde förutse när man anlade inte minst de militära flygplatserna för rätt många år sedan. Det är framför allt nu på grund av de reaktionsdrivna flygplanen som de verkliga störningarna för många människor — änskönt det kanske endast är en liten promille av vårt folk som drabbas av de olägenheter det här gäller — blivit så besvärliga att de kan hänföras till sanitära olägenheter. Jag är tacksam för det svar som herr statsrådet givit, ty det vittnar ändå om att herr statsrådet har intresse av att försöka föreslå en sådan ändring inte minst beträffande förläggningen av de militära flygplatserna, att den enskilde på bättre sätt än i dag blir skyddad. Förhållandet är väl detta att när det gäller att ersätta de skador som har uppstått och i dag uppstår och som kommer att uppstå, är det väl detta lagberedningens förslag till jordabalk — som skrevs år 1909 — som ligger till grund för bedömandet av dessa ersättningsfrågor.

Jag blev bekymrad när herr statsrådet nu återigen var inne på att rättslig reglering av dessa skadefrågor skulle kunna ske genom jordabalken. Först och främst vet vi att en reformering av jordabalken kommer att ta en avsevärd tid. Det skulle på den punkten vara önskvärt att man fick en snabb behandling och att man alldeles speciellt tog upp just frågan om de skadeverkningar till behandling som reaflyget, inte minst på de militära flygplatserna, åsamkar den enskilde.

Jag ber, herr talman, att till herr statsrådet ännu en gång få framföra ett tack för svaret, men vill understyrka angelägenheten att man får en snabb behandling av alla dessa spörsmål och att det i varje fall framlägges förslag som kan leda till ett säkrare skydd för den enskilde både när det gäller att förebygga dessa som man kallar sanitära olägenheter och inte minst när det gäller möjligheten för den enskilde att få ekonomisk ersättning för den skada som han lidit.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. bristen på gymnasielektorer

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet **EDENMAN**, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara fröken Ljungbergs interpellation angående bristen på gymnasielektorer, och nu yttrade:

Herr talman! Fröken Ljungberg har i en interpellation ställt tre frågor till mig, nämligen

1:o) om jag anser, att lektorsbristen innebär en fara för att målsättningen för gymnasieutbildningen inte skall kunna fullföljas,

2:o) om jag ämnar vidta åtgärder för att främja utbildningen av gymnasielektorer, och

3:o) om jag ämnar verka för att göra lektoraten mer konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden än de nu är.

Vad gäller den första frågan, så utgör användandet i viss omfattning av lärare med lektorskompetens på gymnasiet en av förutsättningarna för att den för gymnasiet uppställda målsättningen skall kunna förverkligas. I den mån lektorsbristen varaktigt skulle bli alltför markant, kan detta givetvis sägas på lång sikt innebära en fara för att målsättningen för gymnasieutbildningen inte skulle kunna fullföljas.

Emellertid har ju enligt det program, som uppställts för utvecklingen och utbyggnaden av högre utbildning och forskning, en betydande förstärkning påbörjats av universitetens resurser för forskarhandledning och forskarutbildning. Svaret på fröken Ljungbergs andra fråga är alltså givet genom av riksdagen redan fattade principbeslut, som statsmakterna nu successivt förverkligar. Utsikterna att inom inte alltför lång tid i flertalet ämnen och ämnesgrupper nå balans mellan efterfrågan och tillgång på lärare med lektorskompetens kan med hänsyn därtill anses gynnsamma.

Ang. bristen på gymnasielektorer

Fröken Ljungbergs tredje spörsmål gäller förhandlingsfrågor, och jag vill i det avseendet endast hänvisa till resultatet av den senast träffade förhandlingsuppgörelsen med vederbörande personalorganisationer.

Fröken LJUNGBERG (h):

Herr talman: Till herr statsrådet och chefen för eklelesiastikdepartementet ber jag få uttala mitt tack för det svar som statsrådet nu har givit på min interpellation. Det torde ha framgått klart av motiveringen till mina frågor att dessa var dikterade av oro inför svårigheterna att med nuvarande lärarbrist kvalitetsmässigt upprätthålla gymnasieutbildningen. Den oro finns hos många i landet. Den har ökat på grund av vissa uttalanden nu och då — även från s. k. inflytelserikt håll. Jag syftar på uttalanden som givit uttryck åt uppfattningen att kravet på lärarnas ämnesutbildning skulle avsevärt kunna skäras ned. Det är därför med tacksamhet och tillfredsställelse jag har tagit del av statsrådets klara och otvetydiga svar på min första fråga. Svaret fastslår att lärare med vetenskaplig utbildning och djupgående ämneskunskaper är en av förutsättningarna för att den för gymnasiet uppställda målsättningen skall kunna förverkligas.

Jag använde i min motivering till den andra frågan några siffror ur skolöverstyrelsens redogörelse 1961, som belyste den allvarliga bristen på lektorer. Statsrådet hänvisar till det program som uppställts för utvecklingen och utbyggnaden av högre utbildning och forskning och som statsmakterna på grundval av riksdagens principbeslut nu successivt förverkligar.

Svaret på min andra fråga vill, som jag har uppfattat det, inge tillförsikt inför möjligheterna att inom inte alltför lång tid i flertalet ämnen och ämnesgrupper nå balans mellan efterfrågan och tillgång på lärare med lektorskompetens. Glädjen inför detta uttalande grumlas emellertid när tidningspressen ger publicitet åt universitetens oro över

bristande tillgång på kvalificerade forskarhandledare. Har manne programmets ram för utbyggnaden av högre utbildning och forskning redan blivit för trång? Spärranordningar vid universiteten, som man har antytt, kan knappast vara lösningen. Sådana anordningar innebär risk för att man minskar rekryteringsbasen i en tid, då kraven på fortsatt och ökad forskning understrycks i samband med den hårdnande internationella konkurrensen för den av den tillämpade vetenskapen beroende produktionen.

I utbildningskedjan är lektorerna en viktig länk, med tanke på att deras gymnasieelever skall förbereda sig för studier vid universitet och fackhögskolor. Jag är med andra ord, herr talman, alltjämt frågande: Är det till fyllest med det successiva förverkligandet av tidigare principbeslut?

Beträffande min tredje fråga hänvisar statsrådet till nyss träffade förhandlingsuppgörelser. Jag kan bara med tillfredsställelse konstatera att ett förslag nu förelagts riksdagen om en lönegradsuppflyttning för lektorer som — om det antages — något torde öka lektoratens konkurrenskraft på arbetsmarknaden. Jag har den starka förhoppningen att den förhandlingsuppgörelsen har kommit till med chefsens för eklelesiastikdepartementet goda minne.

Herr statsrådet EDENMAN:

Herr talman! Bara en kort replik. Att jag trots den dagsaktuella situationen ändock är ganska optimistisk när det gäller lektorerna beror på att det här inte rör sig om så överväldigande tal. I fråga om högstadiets försörjning med lärare är det enligt en uppgift inte mindre än 12 000 lärare vi behöver. Det är väldiga siffror. Jag föreställer mig vid en snabb hopsummering att det i fråga om lektoraten endast gäller hundratal, och produktionen av doktorer och licentiater är stigande.

Jag råkade i ett helt annat sammanhang beröra denna problematik i statsverkspropositionen, fröken Ljungberg,

Om upprättande av en universitetsfilial i Mellansverige

nämligen beträffande balansen mellan forskning och undervisning. Jag fick mycket god hjälp av en tidning i Stockholm, som gjorde en privat undersökning och konstaterade att av ett sjuttio-tal doktorer i naturvetenskapliga ämnen endast tre eller fyra hade gått till läroverken som lektorer. Jag föreställer mig alltså att om vi kan hålla den vetenskapliga grundutbildningen på hög nivå och helst öka den, skall detta problem kunna behärras.

Sedan, herr talman, vill jag bara med anledning av de senaste dagarnas skrivelser om universitetens kris säga att jag också blev mycket skakad när jag såg rubriken och fortfarande var det under läsningen av referatet — ända tills jag kom ned till de petita som departementet kommer att få se någon gång i höst. Det visar sig där att av de angelägna topptjänsterna var det inte mer än möjligen en professor i spanska som kunde betecknas som en upprustning av toppbefattningarna inom skolämnena. Stockholms universitets angelägnaste professorer var enligt referatet i indologi, kriminologi, företagsekonomi, arabiska etc. Det är alltså en fin och berömvärd vetenskaplig expansion som man önskar. Men det är alltså inte mot en bakgrund av för få topptjänster vi bör diskutera lektorsbristen.

Jag hade annars väntat att man exempelvis skulle föra fram önskemål om en tredje professor i engelska, en tredje eller fjärde professor i historia eller nordiska språk eller något i den stilen, eller varför inte en tredje professor i matematik. Men sådana önskemål lyser med sin frånvaro, och det är i stället en helt ny grupp av ämnen det är fråga om. Krisen blev mot den bakgrunden kanske inte fullt så allvarlig som rubrikerna gjorde gällande.

Fröken LJUNGBERG (h):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för den ytterligare belysning han givit åt sitt tidigare lämnade svar. Av de siffror att döma som statsrådet anförde när det gällde till vilka olika uppgifter de

går, som lämnar universiteten med doktorkompetens, framgår att mycket få ämnar sig till läroverken. Men jag medger att det ligger något betryggande i att också lektoratens antal är relativt litet och att därför kanske den jämförelsevis ringa rekryteringen skall räcka, om den nämligen kommer att fullföljas.

Det avskräckande var ju den förra året dokumenterade oerhörda bristen på lektorer. Det finns gymnasier i vårt land som inte har någon lektor och inte på årtal haft en lektorskompetent lärare. Då kan man bli orolig för möjligheterna att fylla luckorna.

När det gäller universitetens petita för kommande budgetår har jag självfallet ingen möjlighet att gå in på det, som statsrådet nu avslöjade. Jag skulle dock vilja göra en försiktig fråga, om man verkligen belyser detta problem fullständigt genom att bara tala om äskade nya professorer. Kan det möjligen vara så, att för utbildning av lektorer är behovet av ökat antal forskarhandledare av typ preceptorer, docenter o. s. v. av särskilt stor betydelse?

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Om upprättande av en universitetsfilial i Mellansverige

Herr statsrådet och chefen för ekle-siastikdepartementet EDENMAN, som förklarar sig ämna vid detta sammanträde besvara jämväl herr Nymans interpellation om upprättande av en universitetsfilial i Mellansverige, erhöi ånyo ordet och anförde:

Herr talman! Herr Nyman har i en interpellation frågat om jag vill medverka till en decentralisering av universitetsstudierna och till att en universitetsfilial upprättas på en försöksort i Mellansverige.

Interpellationen har framställt mot bakgrunden av den rådande lärarbristen. Med anledning därav vill jag erinra om det förslag om en decentraliserad akademisk ett-betygsundervisning, som numera framlagts i propositionen nr 54

Om upprättande av en universitetsfilial i Mellansverige

angående reformering av den obligatoriska skolan m. m. Enligt förslaget skall på ett tiotal orter i landet anordnas ett-betygskurser i första hand i matematik, fysik och kemi samt i andra hand i nationalekonomi och statskunskap. Kurserna avses stå öppna för såväl folkskollärare som studenter och andra med motsvarande utbildning. Kostnaderna för denna utbildningsverksamhet föreslås skola bestridas dels ur universitetsanslagen, dels ur det för nästa budgetår äskade anslaget Vidareutbildning av lärare m. m.

Det primära skälet för att denna decentraliserade universitetsutbildning bör komma till stånd är, som jag framhållit i propositionen nr 54, den förutsebara bristen på lärare i främst ämnena matematik, fysik och kemi.

I vilken omfattning det kan befinnas motiverat att med hänsyn till lärarbristen framdeles vidga denna typ av lärarutbildning är jag inte nu beredd att ta ställning till. Jag vill emellertid understryka att, såsom också framhållits i skilda propositioner till årets riksdag, en rad åtgärder av både kortsiktig och långsiktig natur måste vidtas för att komma till rätta med lärarproduktionen och därmed sammanhängande problem. Detta utgör f. n. en av de angelägnaste arbetsuppgifterna för såväl berörda departement som skolmyndigheter och andra intressenter i frågan.

Jag vill slutligen, utan att gå närmare in på ämnet eller redovisa några ställningstaganden, peka på att spörsmålet om en större geografisk spridning än för närvarande av universitets- och högskolemässiga utbildningsmöjligheter på åtminstone de grundläggande nivåerna givetvis kan komma att från helt allmänna utbildningspolitiska synpunkter aktualiseras i samband med den fortsatta planeringen av den högre utbildningens expansion.

Herr NYMAN (fp):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet ber jag att få framföra ett tack för svaret på min interpellation. Jag betraktar svaret som

positivt, även om statsrådet icke nu anser sig beredd att ta ställning till att vidga en decentraliserad akademisk undervisning utöver den av statsrådet förordade.

De regionala akademiska ett-betygskurserna är i första hand avsedda för folkskollärare som skall tjänstgöra på högstadiet som ämneslärare, men kommer också att stå öppna för studenter, enligt vad vi hört av statsrådet. Dessa kurser löser emellertid icke hela problemet med ämneslärarbristen på våra gymnasier och i övriga skolor, som i allt större utsträckning behöver ämneslärare med akademisk examen. I min interpellation syftar jag därför något längre, till en universitetsfilial med möjligheter för studenter att även läsa in två-betygskurser. I första hand skulle det gälla ämnena matematik, fysik, kemi och samhällskunskap, där bristsituationen är allvarligast. De praktiska motiven för en sådan decentraliserad universitetsutbildning framgår av min interpellation vara att avlasta universiteten och universitetsorterna, där bostads- och lokalfrågor jämte bristen på akademiska lärare f. n. utgör ett mycket stort hinder för att ta emot ett ökat antal studenter. Beträffande studenternas bostadssituation vill jag hänvisa till den helt nyligen publicerade utredningen i Göteborg. Ca en fjärdedel av studenterna är gifta och medverkar till att öka trängseln på bostadsmarknaden.

Herr talman! Man kan i fråga om ämneslärarbristen i dag tala om en ond cirkel, som det gäller att med alla medel bryta utan att göra avkall på kvaliteten på utbildningen. Universiteten kan f. n. icke snabbt nog få fram tillräckligt antal akademiker, vilket skapar bristsituation såväl inom skolväsendet då det gäller ämneslärare, som inom universitet och fackhögskolor då det gäller akademiska lärare och forskare. Våra möjligheter att genomföra önskvärda åtgärder, t. ex. minskning av elevantalet i klasserna, blir starkt beroende av hur vi kan lösa lärarfrågan. Sverige har även ansvar för att hjälpa u-länderna med deras undervisningsväsende. Därtill kommer forsk-

Ang. utredningen rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter
ningen och näringslivet med sina ökade behov.

Att komma till rätta med lärarproduktionen och därmed sammanhängande problem utgör för närvarande en av de angelägnaste arbetsuppgifterna, framhåller statsrådet. Jag delar helt statsrådets uppfattning. Jag tror att statsrådet kan räkna med stort intresse och stöd att lösa lärarfrågan med hjälp av skolmyndigheter och andra intressenter ute i landet, om utbildningen decentraliseras.

Allt fler ledande personligheter i samhället, inte minst inom näringslivet, börjar numera få upp ögonen för att investering i utbildning lönar sig. Den ökade skolvänligheten inom kommunerna och tron på att utbildning lönar sig gör att vi kan vara optimistiska i fråga om att lösa mångfalden av skolproblem, av vilka lärarfrågan bara är ett.

Herr talman! Jag ber än en gång att få tacka herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för svaret på min interpellation.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. utredningen rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter

Ordet gavs ännu en gång till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet EDENMAN, som meddelat, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara även fröken Nordströms interpellation angående utredningen rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter, och nu yttrade:

Herr talman! Fröken Nordström har i en interpellation frågat, om jag vill upplysa, huruvida den utredning rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter, som tillsattes i april 1960, snart kommer att framläggas sina förslag eller, såvida detta inte är avsikten, om jag är villig att påskynda arbetet i utredningen, så att förslag om terapeututbildningen kan framläggas för riksdagen inom snar framtid.

Som svar härpå får jag först framhålla, att den framtida utbildningen av arbetsterapeuter måste, såväl i vad gäller utbildningens innehåll som dess dimensionering, bedömas mot bakgrund av arbetsterapiens funktion i det större sammanhang, som rehabiliteringsverksamheten utgör. Emellertid är rehabiliteringen liksom den däri ingående behandlingsformen arbetsterapi ännu relativt utvecklade företeelser i vårt land. Innan utredningen kunnat ta ställning till utformningen av arbetsterapeututbildningen har det varit nödvändigt att klarhet skapats rörande frågan i vilka former och med vilka metoder och mål rehabiliteringen och arbetsterapien i framtiden skall bedrivas. Vidare har utredningen, med hänsyn till bl. a. de vid en internationell jämförelse såväl kvalitativt som kvantitativt otillfredsställande materiella och personella resurserna på ifrågavarande område i vårt land, haft att noga pröva olika möjligheter för igångsättande av en betydligt annorlunda och mer tillfredsställande arbetsterapeututbildning än den som för närvarande bedrivs i Sverige. Det bör även ihåggkommas, att den pågående utredningen om sjukgymnastutbildningen skall samordnas med arbetsterapeututredningen. Av det sagda framgår att förutsättningar knappast förelegat för arbetsterapeututredningen att slutföra sitt arbete inom kortare tid än som regelmässigt måste åtgå för ett utredningsuppdrag av detta slag. Enligt de besked jag nu erhållit, räknar utredningen med att dess förslag skall framläggas instundande sommar.

Därmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat fröken Nordströms interpellation.

Fröken NORDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, för svaret på min interpellation, för uppgiften att utredningen beräknas bli färdig i sommar och för det klara beskedet att statsrådet Edenman anser att en mycket stor förändring måste ske i vår framtida terapeututbildning.

Ang. utredningen rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter

Jag ger statsrådet fullständigt rätt i att utredningsuppdraget inte har varit av det lättaste slaget, så dåligt som utgångsläget i vårt land är och så litet erfarenhet som vi har av vad en riktig funktionstränande arbetsterapi är.

Jag har, herr statsråd, haft två praktiska anledningar till min interpellation, förutom det allmänna intresset som jag har för sjukvårds- och patientvårdsfrågor.

Den första är att jag, några månader efter det att fröken Elmén i andra kammaren och jag i denna kammare tagit upp denna fråga, i Stockholms stadsfullmäktige motionerade om att staden borde undersöka sin terapeututbildningsfråga för att, som jag uttryckte det, »om behov och förutsättningar förefanns» anordna terapeututbildning.

Stockholms skolmyndigheter tog sig med berömvärt intresse och stor snabbhet an frågan. Vid Stockholms stadsfullmäktiges sammanträde i april 1961 föreslogs två konkreta åtgärder. Den första var att yrkesskolorna snarast i samarbete med personalutbildningsnämnden skulle ordna kompletteringskurser för en del av alla de många terapeuter som arbetade i stadens tjänst men som trots att de flesta fullgjort konsthantverkskurser och arbetat många år inte kunnat komma in vid terapeutkurser därför att konkurrensen varit för stor. Några av dem var väl också så gamla i tjänsten att det inte fanns någon ordnad terapeututbildning då de kom ut i förvärvsarbete.

Det andra förslaget i Stockholms stadsfullmäktige innebar att åtgärder omedelbart skulle vidtas för att i den mån så kunde bli påkallat förslag till fullständig terapeututbildning vid Stockholms stads yrkesskolor skulle kunna framläggas snarast möjligt efter det att den statliga utredningen hade redovisat sitt förslag. Man var nämligen också inom Stockholms skolmyndigheter på det klara med att terapeututbildningen måste få ett annat innehåll och en annan omfattning än den nuvarande.

Jag fick i fullmäktige stöd för min uppfattning att det låg illa till med terapeututbildningen i vårt land och att

Stockholms stad också var hårt drabbad. Men jag måste naturligtvis böja mig för argumentet att vi inte inom staden skulle sätta i gång de långa kurser, som jag närmast syftat till, förrän den statliga utredningen var klar.

Jag accepterade detta inte minst av den anledningen att det i en gemensam skrivelse från socialdirektören, yrkesskoldirektören och tillförordnade sjukvårdsdirektören — skrivelsen återges i stadsfullmäktiges tryck — redovisades att man under hand inhämtat en uppgift om att den statliga utredningen skulle bli klar sommaren 1961 — vi var då redan inne i april månad 1961. Då vi nu kommit fram till sommaren 1962 och utredningen ännu inte setts till, ansåg jag mig ha anledning att interpellera herr statsrådet.

Vi hade när vi gjorde undersökningen i Stockholm för ett och ett halvt år sedan sammanlagt 71 terapeuter i Stockholms stads tjänst, vilket i och för sig naturligtvis är ett alldeles för litet antal. Endast 23 av dem hade fullständig svensk terapeututbildning. Två hade utbildning i Tyskland och Danmark. Alla de återstående 46 hade ingen terapeututbildning men väl en rad förberedande kurser i vävnad, sömnad, knyppling och konsthantverk. För 16 av de 46 pågår nu en kompletteringskurs om 351 timmar, som avslutas i början av juni månad. Eleverna har fått undervisning i medicinska och sociala frågor, patientpsykologi, arbetsterapi samt arbetsteknik. En ny deltidskurs planeras i september och avslutas på våren 1963. Vi vill inte att det skall bli en bestående ordning, statsrådet Edenman, att en grupp befattningshavare skall uppehålla ansvarsfulla och påfrestande tjänster i många år innan de får sin yrkesutbildning. Vi väntar nu besked i Stockholm om vi skall sätta i gång några långa reguljära kurser, när de bör komma i gång och hur de skall se ut, om yrkesskolorna bör bli ansvariga för utbildningen eller om den bör ske i anslutning till annan sjukvårdsutbildning. Statsrådet ger i sitt svar en antydning om statsrådets egen uppfattning i denna fråga. Vi måste i Stockholm

Ang. utredningen rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter
 få veta, vad utredningen kommit fram till och hur ärendet skall behandlas i fortsättningen.

Den andra anledningen till min interpellation var att jag erfarit att vissa planer föreligger på att Föreningen Sveriges arbetsterapeuter vid det rådsmöte med World Federation of Occupational Therapists, som skall hållas i Philadelphia i höst, skall uteslutas ur världsförbundet då den svenska terapeututbildningen inte motsvarar det som internationellt anses vara ett minimum. De svenska terapeuterna beviljades medlemskap för ett tiotal år sedan troligen mera på nåder och som en artig gest eftersom världsförbundet då stiftades här i Stockholm, och man förlitade sig också på att den svenska terapeututbildningen snart nog skulle förbättras.

Det vore väl ändå, statsrådet Edenman, rätt bedrövligt om vi, som har så fina traditioner att knyta an till på sjukgymnastikens område som, såsom statsrådet själv antydde, är så nära besläktat med arbetsterapien, vi som har så gott internationellt anseende för kvaliteten på våra sjukgymnaster och dessutom har förmånen av ett konsthantverk, en hemslöjd och en nedärvd handaskicklighet som är enastående åtminstone i västerlandet, inte skulle kunna jämföras med USA, Danmark och Tyskland, för att inte tala om Indien och Israel, och att vi skulle riskera att när det gäller arbetsterapi rubriceras som underdeveloped country. Får vi utredningen färdig, innan Federation of Occupational Therapists sammanträder i höst, kan man kanske hoppas att uteslutningsfrågan inte kommer att resas.

Att Stockholms stad som nu har bekymmer men är villig att göra vad på staden ankommer för att lösa sitt problem, nu väntar på besked, och att vi på det internationella planet uppenbarligen har varit nära att äventyra vårt goda namn och anseende, kanske dock för mig betyder mindre än vetskapen om att vi har så många terapeuter i arbete med en bristfällig utbildning och att nya kurser startas i höst vid våra tre skolor. Att utbildningen är bristfällig

vet vi ju utan att ha tillgång till något som helst utredningsmaterial.

En annan sak som bekymrar mig är att vi har så många utbildade terapeuter i tjänst utan någon som helst medicinsk, psykologisk och pedagogisk utbildning och utan någon kunskap om terapiteknik. Jag tycker också det är bekymmersamt att vi låter så många ungdomar samla meriter på kurser och praktikplatser, oavlönade eller dåligt avlönade, i åratal, inte för att de skall uppfylla krav för inträde till terapeutkurserna utan bara för att de genom att samla en onormal mängd poäng skall kunna hävda sig i konkurrensen. Det måste för ungdomarna vara en psykisk press att inte veta när de kommer in och om de kommer in, att inte ha någon klar målsättning för sitt arbete och kanske framför allt att inte kunna det arbete, som de sätts till.

Jag kan inte komma med det direkta påståendet att de otillräckligt utbildade och de utbildade terapeuterna åstadkommit några medicinska skador — det har jag inget direkt belägg för — men jag tror det är riktigt som en skicklig geriatriker och rehabiliteringsläkare sade till mig häromedagen, »att vi inte vet någonting om hur många tillfällen till rehabilitering och funktionsträning som har försummats därför att många terapeuter inte kan sitt yrke i hela dess omfattning och naturligtvis framför allt därför att vi saknar så många terapeuter».

Det är, tycker jag, en svår underlåtenhetssynd vi har gjort oss skyldiga till.

Vi har alla klart för oss — statsrådet har också givit uttryck för det — att det inte längre är fråga om att man genom sysselsättning skall avleda patientens tankar från sjukdomen, som det hette förr, utan att arbetsterapien av i dag är ett led i en funktionsförbättrande behandling och en av metoderna att pröva människors förutsättningar för arbets- och omskolning.

I siffrorna från 1959 — det är tyvärr de senaste jag haft tillgång till — redovisar medicinalstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning ett behov av

Ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

1 000 terapeuter. Jag är nästan säker på att de siffror, som kommer att redovisas av utredningen, blir ännu mycket mera förkrossande. Vi hade 1959 bara 250 utbildade terapeuter i arbete. Det var alltså en stor brist, och jag tror inte den har blivit mindre sedan 1959, eftersom vi bara har tre skolor, i Göteborg, Örebro och Jönköping.

Jag ber än en gång att få tacka statsrådet för svaret, som var positivt och glädjande för mig.

Herr statsrådet EDENMAN:

Herr talman! Det är sällan man får tillfälle att ställa några frågor från de här bänkarna, men eftersom fröken Nordström är verkligt sakkunnig på det här området vill jag lugna mig med följande fråga: Är den nuvarande svenska terapeututbildningen den sämsta i världen, eller finns det möjligen ytterligare någon grupp länder vilkas organisationer hotas av uteslutning på grund av så eminent låg standard i utbildningen?

Fröken NORDSTRÖM (fp):

Herr talman! Det var en svår fråga som statsrådet riktade till mig. Jag är inte någon eminent kännare när det gäller arbetsterapeuterna, för att, som jag nyss sade till statsrådet, jag har ett allmänt intresse för sjukvårds- och patientfrågor. Jag har påtalat den brist som föreligger, och jag har konstaterat att utbildningen är bristfällig och på dessa punkter har jag inte blivit motsagd. Om andra länder har lika dålig utbildning som vi, kan jag inte ge statsrådet något svar på. Det skulle jag dock tro. Det lär väl finnas länder som inte har någon utbildning alls och länder för vilka arbetsterapi är ett okänt begrepp.

Huruvida man har avsett att nu utsluta flera terapeutsammanslutningar ur World Federation of Occupational Therapists, kan jag rimligen inte svara på. Jag har fått beskedet att den svenska föreningen nu är aktuell. Med statsrådets besked i dag, att utredningen kommer

i sommar, tror jag dock att risken är mindre.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

Herr statsrådet och chefen för eklestistikdepartementet EDENMAN, som tillkännagivit, att han ämnade vid detta sammanträde besvara jämväl herr Thorsten Larssons interpellation angående övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm, fick åter ordet och anförde:

Herr talman! Herr Thorsten Larsson har i en interpellation frågat, om jag vill lämna kammaren en redogörelse för förhållandena i fråga om övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm samt för de åtgärder, som jag finner erforderliga för undvikande av att ifrågavarande undervisningsverksamhet begränsas till tiden eller försämras på annat sätt.

Interpellationen berör vissa förhållanden, som föranlett Kungl. Maj:t att den 9 februari i år medge, att en delpost i tekniska högskolans avlöningsstat får överskridas med högst 350 000 kr., mot begärda 700 000 kr.

Den delpost det här gäller är för inrevarande budgetår uppförd med 6,5 miljoner kr. och får inte överskridas utan Kungl. Maj:ts tillstånd. Ur delposten bestrides bl. a. dels grundlön till högst 249 *assistenter*, dels arvoden till *övningsassistenter*. Övningsassistenterna skiljer sig från assistenterna främst därigenom att deras arbete ersättes med timarvoden. Vidare bör nämnas den skillnaden att, medan assistenterna deltagar i såväl undervisningen som institutionsarbetet i övrigt, övningsassistenterna är avsedda enbart för undervisningen. Någon begränsning av den totala medelsanvisningen för arvoden till övningsassistenter finns inte utöver den

Ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

som ligger i att delposten inte får överstridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

På grund av att vissa av högskolan tidigare kalkylerade besparingar på delposten uteblivit, återstod av delposten för vårterminen 1962 ett belopp, som enligt högskolans bedömning skulle medföra en väsentlig begränsning av övningsassistenternas verksamhet.

I den uppkomna situationen medgav Kungl. Maj:t, att delposten fick överstridas med högst 350 000 kr. Härigenom kan högskolan vårterminen 1962 disponera i runt tal 1 350 000 kr. för övningsassistenter. I högskolans ursprungliga kalkyl, som förutsatte betydande vakanser på assistentsidan, hade för samma termin omkring 1 700 000 kr. beräknats för övningsassistenter. Det bör emellertid observeras, att effekten av vissa rekryteringsfrämjande bestämmelser i fråga om assistenternas avlöningsförhållanden samtidigt blivit den, att ett större antal assistenter kunnat anställas. Detta innebär att, såsom avsetts, assistentundervisning i viss utsträckning nu bör kunna ersätta undervisning som enligt den ursprungliga fördelningsplanen hade förutsatts komma att meddelas av övningsassistenter.

För undervisning genom övningsassistenter disponerar högskolan innevarande vårtermin ett belopp, som — med beaktande av antalet studerande och arvodenas storlek — kan sägas i stort motsvara belastningen på delposten för denna undervisning vårterminen 1960 och som med några 10 000-tal kr. understiger belastningen vårterminen 1961. Samtidigt är, såsom nämnts, antalet tillsatta assistenttjänster större innevarande vårtermin.

Med hänsyn till de fakta om högskolans resurser i förevarande avseende, som jag här i korthet redovisat, anser jag mig för närvarande inte ha anledning att vidtaga några ytterligare åtgärder i fråga om övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Även jag ber att få säga ett tack till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för det svar som jag har erhållit och för den redogörelse som statsrådet har lämnat om förhållandena vid tekniska högskolan i vad de avser övningsassistenterna och deras undervisning. Dessa övningsassistenter rekryteras ju till en del bland exempelvis civilingenjörer från näringslivet men till ganska stor del också bland teknologer som ägnat sig åt högre studier.

Min interpellation tillkom egentligen strax efter det att gymnasieingenjörutbildningen hade diskuterats i riksdagen. Då fick vi av statsrådet veta att vad som begränsade utbyggnadstakten i utbildningen vid bl. a. våra högskolor inte var de materiella resurserna utan fastmer de personella, alltså tillgången på lärarkrafter.

I interpellationssvaret upplyses om att tillgången vid tekniska högskolan i Stockholm på de mera ordinarie ställda assistenterna — om jag får använda det uttrycket — blivit förbättrad. Denna förbättring, som har inträffat efter lönegradshöjningen till A 19, har dock inneburit att avlöningsanslaget har blivit alltför litet. Detta har också fått till följd att en begränsning har måst göras av antalet övningsassistenter, vilka har sin lön från detta anslag. Samma knappa anslag får också konsekvenser för kommande budgetår och kan innebära, som det har upplysts mig, indragning av exempelvis en extra tentamen och därigenom en förskjutning av studietiden.

Kan man nu av statsrådets svar utläsa att den ordinarie lärartillgången har blivit så mycket bättre och att undervisningen kommer att bli väl tillgodosedd även om övningsassistenternas antal minskas? Jag ställer frågan till herr statsrådet med anledning av avslutningen i interpellationssvaret, där herr statsrådet anser att några ytterligare åtgärder med anledning av denna undervisningsverksamhet inte behöver vidtagas. Jag ställer också frågan därför att många

Ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

har ansett att nuvarande knapphet på medel kommer att äventyra kursplanens kvalitativa fullföljande och innebära en förlorad studietid för en del teknologer. Skulle knappheten i fråga om utnyttjandet av den undervisningsreserv som övningsassistenterna utgör komma att innebära en stagnation när det gäller nyintagning av teknologer kan väl, i varje fall som jag ser det, dessa förhållanden knappast anses vara tillfredsställande och inte heller i linje med vad som i andra sammanhang har sagts om lärarresurserna.

Herr statsrådet EDENMAN:

Herr talman! Det vore ganska mycket att replikera till herr Thorsten Larsson. Jag vill bara allmänt göra gällande att undervisningsstandarden vid tekniska högskolan i Stockholm förmodligen är en av de högsta i världen, om vi alltså tänker på tekniska högskolor, och det är fullständigt orimligt att hävda, att utrustningen när det gäller assistenter skulle vara bristfällig. Självfallet kan man alltid önska mer, men undervisningsstandarden på assistentplanet är verkligen inte låg.

Att enskilda, och tyvärr ganska många, övningsassistenter personligen har kommit i kläm och råkat i ett ytterst tråkigt läge när vissa arvoden måste dras in, det är en annan historia. Om jag i klartext repeterar vad som skett, har alltså tekniska högskolans ledning erfarenhetsmässigt räknat med att alla de 249 assistenttjänsterna — onekligen ett ganska stort antal — inte skulle kunna besättas. Till allmän förvåning gick det emellertid bra att besätta tjänsterna. Men innan tjänsterna blivit besatta var en del av de medel, som oundgängligen måste utgå för ordinarie tjänser, disponerade för övningsassistenter och när sedan sökande till assistenttjänsterna anmälde sig måste ju de tjänsterna besättas. På det sättet blev en lägre summa än man hade beräknat disponibel för anställning av övningsassistenter. Och sedan fick man börja justera undervis-

ningsplanen. Detta är alltså en helt annan historia, och det är bara för min del att beklaga.

Men jag vill göra herr Thorsten Larsson uppmärksam på en mycket allvarlig sak. Detta anslag på 6,5 miljoner är bundet av riksdagen, och Kungl. Maj:t har inga möjligheter att godkänna annat än s. k. legala överskridanden. Vi har genom att sträcka oss så långt som möjligt kommit fram till att löneökningarna, som tekniska högskolans ledning rimligtvis inte kunde förutse, fick ta ytterligare 350 000 kronor. Men felprognosen i fråga om hur många som skulle söka de av riksdagen inrättade tjänsterna har vi inte kunnat komma till rätta med inom ramen för legala överskridanden.

Det har varit mycket pikant, herr Thorsten Larsson, om jag hade gått med på ett överskridande av anslaget med låt mig säga 700 000 kronor och sedan kanske fått en konstitutionsanmärkning för detta, något som man ju numera är så pigg på. Hade inte herr Thorsten Larsson då med samma talang som här stått upp och förklarat: »Det är ju ändå orimligt att av riksdagen beviljade anslag på detta sätt godtyckligt överskrides efter medgivande av Kungl. Maj:t?» Jag är rädd för att så hade blivit fallet, herr Thorsten Larsson. Men den här gången har jag kanske varit för försiktig, vis av skadan.

Herr LARSSON, THORSTEN, (cp):

Herr talman! Till det sista vill jag säga att jag ser denna sak litet grand med utgångspunkt från den diskussion som fördes om materiella och personella resurser, såsom jag sade redan från början, och jag trodde inte att det för herr statsrådet varit något större konstitutionellt bekymmer att klämma fram anslagen till gymnasieingenjörutbildning vars kurs redan börjat när riksdagen beviljade medel.

Det är riktigt som statsrådet sade, att en del personer har kommit i kläm genom att man utan vidare skurit ner det

Ang. övningsassistenternas undervisningsverksamhet vid tekniska högskolan i Stockholm

tidigare utgående anslaget för övningsassistenternas avlöning. Något sådant är åtminstone i våra dagar rätt sällsynt och unikt. Men det är inte bara detta, utan härtill kommer frågan — även om jag kan ge statsrådet rätt i att undervisningen vid tekniska högskolan är av hög standard — om man med ett mindre anslag kunde åstadkomma litet större resurser för teknologernas utbildning eller om anslaget knapphet innebär att studietiden blir förlängd. Jag tror för min del att detta senare är den väsentliga frågan.

Som jag ser det, måste jag säga att det väl hade varit klokt om man hade delat upp det här anslaget på båda områdena, på assistenter och på övningsassistenter. Då hade man kanske haft klarare linjer att rätta sig efter.

Jag vill till slut säga att jag ändå måste konstatera att tyvärr utnyttjas tydligen inte på alla områden de lärarresurser och de reserver som finns tillgängliga.

Herr statsrådet EDENMAN:

Herr talman! Ett mycket kort tillrättläggande. Själva finessen, herr Thorsten Larsson, med anslaget är ju att det inte är uppdelat.

Det har tidigare visat sig att det varit svårt att rekrytera och anställa assistenter i alla ämnen, och därför finns det möjlighet för tekniska högskolans ledning att i stället anställa övningsassistenter. Till yttermera visso har man också möjlighet, som den ärade interpellanten själv framhöll, att arbeta med olika kategorier. Ursprungligen var avsikten att man skulle ta ingenjörer från näringslivet, alltså personer med yrkeserfarenhet. Även det har ibland i vissa ämnen visat sig svårt, och då finns det full frihet att i stället använda teknologer, i allmänhet på ett mera avancerat stadium, som övningsassistenter.

Det är just för att få en elasticitet i systemet — det är dock fråga om en post på 6,5 miljoner kronor — som man har velat lämna gränserna öppna. Men

på en punkt kan man inte komma undan en definitiv gränsdragning, och det är den att antalet assistenter är av riksdagen angivet, och om det blir tillräckligt många sökande till assistenttjänsterna måste dessa först besättas, vilket icke skedde den här gången.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 169, angående statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m.; samt

nr 170, angående vissa tjänster vid kommunikationsverken.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet tvenne av utskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälningar, att till utskottet inkommit framställningar

dels från delegerade för riksdagens verk angående ändringar i tjänste- och personalförteckningarna för vissa riksdagens verk, m. m.;

dels ock från fullmäktige i riksbanken angående ändringar i tjänste- och personalförteckningarna för riksbanken.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott motion nr 723.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 101—106 och memorial nr 107, bevillningsutskottets betänkanden nr 36, 44 och 45, bankoutskottets utlåtande nr 27, andra lagutskottets utlåtande nr 27, tredje lagutskottets utlåtanden nr 31—33, jordbruksutskottets utlåtanden nr 15 och 16 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 41—44.

På framställning av herr talmannen beslöts att bland två gånger bordlagda

ärenden på föredragningslistan för morgondagens sammanträde tredje lagutskottets utlåtande nr 33, andra lagutskottets utlåtande nr 27 samt bevillningsutskottets betänkanden nr 36 och 44 skulle i nu nämnd ordning uppföras främst samt bevillningsutskottets betänkande nr 45 sist.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 175, rörande godkännande av en europeisk social stadga.

Anmälades och bordlades konstitutionsutskottets memorial och utlåtande:

nr 17, angående granskning av de i statsrådet förda protokoll; samt

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar jämte i ämnet väckta motioner;

statsutskottets utlåtanden:

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en statlig sjuksköterskeskola i Norrköping jämte i ämnet väckta motioner;

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till ortopediska hjälpmedel och hörapparater m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett institut för exportkrediter, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna avser medelsanvisning;

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett institut för långfristig kreditgivning till mindre och medelstora näringsföretag, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionen avser medelsanvisning; samt

nr 112, i anledning av väckta motioner om pension eller understöd åt vissa personer;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 30 november 1951 (nr 763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften jämte i ämnet väckta motioner;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett institut för exportkrediter, m. m., jämte i ämnet väcka motioner;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett institut för långfristig kreditgivning till mindre och medelstora näringsföretag, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanks, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 28, i anledning av styrelsens för riksdagsbiblioteket framställning angående ändring i reglementet för riksdagsbiblioteket;

andra lagutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag om återföring av vissa enligt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. fonderade medel;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1962/63, såvitt angår jordbruksärenden;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62, såvitt propositionen avser jordbruksärenden;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av viss kronoegendom, m. m.; samt

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillsyn över skogar

Interpellation ang. säkerhetsföreskrifterna vid anordnande av motortävling på allmän väg

tillhörande allmänna inrättningar av kyrklig natur m. m.; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 45, i anledning av väckta motioner angående mark för fritidsområden;

nr 46, i anledning av väckta motioner om utredning rörande alkoholfrågan, om upplysningsverksamhet rörande alkohol-lagstiftningen, om utredning angående forskning avseende behandlingen av alkoholskadade samt om utredning rörande de kroniska alkoholisternas vårdproblem; samt

nr 47, i anledning av väckta motioner om vissa ungdomsfostrande åtgärder.

Interpellation ang. säkerhetsföreskrifterna vid anordnande av motortävling på allmän väg

Herr SVANSTRÖM (cp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Vid under veckohelgen anordnad biltävling på allmän landsväg inträffade i Vena kommun i Kalmar län en mycket beklaglig trafikolycka mellan en i rallyt deltagande bil och en annan trafikant.

Med anledning av det inträffade får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställa följande fråga:

Anser herr statsrådet att nuvarande säkerhetsföreskrifter i samband med anordnandet av motortävlingar på allmänt trafikerade vägar är sådana, att allmänhetens berättigade krav på trafiksäkerhet kan anses uppfyllda?

Om så inte är fallet; avser herr statsrådet att framlägga förslag om ändrade säkerhetsföreskrifter?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 724, av herr *Lundström* och fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 166, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation;

nr 725, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av rikstatsförslaget för budgetåret 1962/63, m. m.;

nr 726, av herr *Hagberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av rikstatsförslaget för budgetåret 1962/63, m. m.;

nr 727, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av rikstatsförslaget för budgetåret 1962/63, m. m.;

nr 728, av herrarna *Ringaby* och *Kaijser*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av rikstatsförslaget för budgetåret 1962/63, m. m.;

nr 729, av herr *Öhman m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av rikstatsförslaget för budgetåret 1962/63, m. m.;

nr 730, av herr *Ericsson, John*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 167, med förslag till lag om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1);

nr 731, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 171, med förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.;

nr 732, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Svanström*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 171, med förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändningar på öppna havet m. m.;

nr 733, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 171, med förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.;

nr 734, av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Nordenson*, i anledning av Kungl.

Maj:ts proposition nr 171, med förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.; samt

nr 735, av fröken *Andersson*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 166, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 17.12.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 16 maj förmiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 175, rörande godkännande av en europeisk social stadga.

Föredrogs och hänvisades motionen nr 724 till utrikesutskottet, motionerna nr 725—729 till bevillningsutskottet, motionerna nr 730—734 till behandling av lagutskott och motionen nr 735 till utrikesutskottet.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets memorial nr 17 och utlåtande nr 18, statsutskottets utlåtanden nr 108—112, bevillningsutskottets betänkanden nr 47 och 49, bankoutskottets utlåtanden nr 22, 23, 25 och 28, andra lagutskottets utlåtande nr 28, jordbruksutskottets utlåtanden nr 18, 19, 21 och 25 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 45—47.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjötrafikförordning, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 27, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om allmän försäkring, m. m., i vad pro-

positionen hänvisats till lagutskottet, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 9 mars 1962 dagtecknad delproposition, nr 90, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 1 juni 1956 (nr 264) om höjning av folkpensioner m. m.,

2) lag angående ändrad lydelse av 6 § 3 mom. lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

3) lag om ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 5 maj 1960 (nr 99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

4) lag om allmän försäkring,

5) lag angående införande av lagen om allmän försäkring,

6) lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

7) förordning angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordning),

8) lag om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,

9) förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 551) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension,

10) förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension, m. m.,

11) förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 555) angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension, m. m.,

12) lag om finansiering av folkpensioneringen,

13) reglemente angående förvaltningen av de allmänna försäkringskassornas

fonder för den obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringen,

14) förordning om ändring i förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel,

15) förordning angående ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsanställning,

16) förordning om ändring i militärersättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261),

17) lag angående ändring i lagen den 18 maj 1956 (nr 293) om ersättning åt smittbärare,

18) lag angående ändrad lydelse av 22 § lagen den 4 juni 1954 (nr 483) om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, samt

19) lag angående ändring i lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departmentschefen hemställt.

De i propositionen framlagda förslagen inneburo, att sjuk- och moderskapsförsäkringen, folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen från och med den 1 januari 1963 skulle sammanföras i en lag om allmän försäkring till ett enhetligt system, som gäve den enskilde skydd mot inkomstbortfall vid sjukdom och barnbörd, ålderdom, invaliditet och försörjarens frånfälle.

Inom *sjukförsäkringen* hade grundsjukpenningen föreslagits höjd från 3 till 5 kronor om dagen. Samma höjning hade föreslagits för sjukpenningavdraget vid sjukhusvård. Sjukpenningsskalan skulle byggas ut så, att försäkringskyddet komme att omfatta inkomster upp till omkring 22 000 kronor om året. Sjukpenningen i den högsta sjukpenningklassen skulle utgöra 28 kronor om dagen. Den nuvarande regeln att sjukpenningen minskades efter 180 dagars sjukdom hade föreslagits slopad.

Enligt förslagen skulle företagarna automatiskt anslutas till försäkringen för tilläggs sjukpenning och få samma sjuk-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

penningsskydd som de anställda. Viss individuell valfrihet att tillhöra tilläggs sjukpenningförsäkringen skulle finnas för företagarna, men den sammankopplades med valfriheten inom försäkringen för tilläggs pension, så att utträden och återinträden finge ske endast med avseende på båda försäkringarna i förening. Företagarna kunde välja 33 eller 93 dagars karenstid som alternativ till den normala 3-dagarstiden. För att tillgodose behovet av sjukförsäkringsskydd för företagare som redan anmält undantagande från tilläggs pensioneringen hade föreslagits, att de skulle få tillfälle att senast den 31 december 1962 återkalla sin anmälan med verkan från och med den 1 januari 1963.

I syfte att förbättra hemmafruarnas ställning inom sjukförsäkringen hade föreslagits, att en hemmafru med barn under 10 år i hemmet vid sjukdom alltid skulle få obligatoriska förmåner, grundsjukpenning och barntillägg, vilka sammanlagt uppginge till minst 7 kronor om dagen. Hon skulle därutöver, om hon så önskade, genom frivillig försäkring kunna skaffa sig ett sjukpenningtillägg som uppginge till lika stort belopp.

En till visst antal dagar maximerad sjukhjälpstid skulle finnas endast för den som åtnjöte ålderspension eller hel förtidspension. I övrigt skulle sjukhjälp utgå till dess förtidspension toge vid. En ålderspensionär skulle kunna komma i åtnjutande av sjukpenning och ersättning för sjukhusvård sammanlagt högst 180 dagar. Den som hade hel förtidspension skulle ej kunna vara sjukpenningförsäkrad, men däremot skulle han under en tid av högst 180 dagar kunna få ersättning för sjukhusvård. Den som hade partiell förtidspension skulle kunna vara sjukpenningförsäkrad för den kvarstående förvärvsinkomsten, och någon maximerad sjukhjälpstid gällde inte för honom.

Förslagen inneburo vidare, att *moderskapsförsäkringen* skulle förbättras och att *mödrahjälp* skulle avskaffas. Grundpenningen hade föreslagits höjd från 270 till 900 kronor vid enkelbörd.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Tilläggspenning skulle kunna utgå i 180 dagar mot för närvarande 90 dagar. Dessutom skulle blivande och nyblivna mödrar få ersättning för tandläkarvård.

Beträffande *pensioneringen* hade föreslagits, att folkpensionerna skulle höjas från och med den 1 juli 1962 med 350 kronor för en ensam pensionär, varmed även avsågs änkepensionär, och med tillhoppa 500 kronor för två pensionsberättigade makar. Med 12 indextillägg blev det årliga beloppet för en ensam pensionär 3 250 kronor för två pensionsberättigade makar sammanlagt 5 090 kronor. Till de angivna beloppen kunde liksom hittills komma kommunalt bostadstillägg. Indextillägg som utlöstes efter den 30 juni 1962 skulle utgå med 75 kronor till ensam pensionär och 60 kronor till envar av två gifta pensionärer.

En uppmjukning hade föreslagits av det nu gällande kravet på mantalsskrivning i riket för rätt till folkpension. Rätt till pension skulle sålunda föreligga, förutom för svensk medborgare som vore mantalsskriven i riket, för en svensk som varit mantalsskriven här för det år han fyllt 62 år och för de fem åren närmast dessförinnan.

Rätten till tilläggs pension skulle utvidgas genom att svensk medborgares lön i utlandet m. m. bleve pensionsgrundande i ökad utsträckning. För att neutralisera verkningarna för tilläggs pensionen av inkomstbortfall under längre perioder av sjukdom hade föreslagits vissa regler för försäkrade som vore födda 1927 eller tidigare.

Efter mönster från tilläggs pensioneringen hade föreslagits rörlig pensionsålder inom folkpensioneringen, så att ålderspension skulle kunna uttagas från 63 års ålder, varvid pensionen minskades på visst sätt. Den som väntade med att taga ut ålderspensionen till efter 67 år finge å andra sidan en viss höjning av pensionen. Reglerna om förtida uttag avsågs skola träda i kraft successivt, så att under år 1963 förtida uttag bleve möjligt för personer födda 1896 och 1897. Därefter skulle den undre

gränsen sänkas varje år med ett år. Härigenom komme reformen att vara fullt genomförd år 1966.

Beträffande förtidspensionen hade föreslagits, att samma invaliditetsbegrepp och samma invaliditetsbedömning skulle gälla för både folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen. Invaliditetsbegreppet hade utformats som en arbetsinvaliditet, vilken hade sin grund i medicinska faktorer. För rätt till förtidspension förutsattes att arbetsförmågan nedsatts med minst hälften. Vid varaktig nedsättning av arbetsförmågan skulle utgå förtidspension, under det att pensionsförmånen benämndes sjukbidrag då arbetsförmågans nedsättning icke vore varaktig men kunde beräknas bestå avsevärd tid.

Den nuvarande inkomstprövningen av folkpensioneringens invalidförmåner skulle slopas och ersättas med följande för folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen gemensamma regler om pensionens storlek. Försäkrade, vilkas arbetsförmåga vore nedsatt i sådan grad att intet eller endast en ringa del därav återstode, skulle erhålla hel förtidspension, vars storlek motsvarade ålderspensionen. Vore arbetsförmågan nedsatt i mindre grad men likväl med avsevärt mera än hälften, utginge två tredjedelar av hel pension. I övriga fall skulle utgivas en tredjedel av hel pension.

Beträffande förutsättningarna för rätt till förtidspension från tilläggs pensioneringen och sättet för pensionens beräkning hade föreslagits vissa ändrade regler. De nya reglerna inneburo att kvalifikationstiden för flertalet fall skulle förkortas från två till ett år, varjämte i ökad utsträckning skulle förhindras att den försäkrade bleve utan pension eller finge en mycket låg pension, om han under åren närmast före invaliditetens inträde tillfälligt saknat pensionsgrundande inkomst eller haft osedvanligt låg sådan inkomst. Utlänningar skulle få rätt till förtidspension — och därmed familjepension — från tilläggs pensioneringen på i stort sett samma villkor som svenskar.

De generella folkpensionsförmånerna skulle enligt förslaget kompletteras med särskilda förmåner till blinda, till personer med avsevärda vårdbehov och till förvärvsarbetande invalider med svåra kroppsliga defekter. En förmån, benämnd invaliditetstillägg, vore avsedd för dem som hade ålders- eller förtidspension och en annan, kallad invaliditetsersättning, för invaliderade i arbetsför ålder, vilkas förvärvsförmåga vore sådan, att de icke bleve berättigade till förtidspension. Invaliditetstillägget hade föreslagits skola utgå med 1 200 kronor och invaliditetsersättningen med 1 800 kronor om året. Som en följd av de sålunda föreslagna bestämmelserna hade förordats, att de nuvarande blindtilläggen och vårdtilläggen skulle upphöra.

Ålders- och förtidspension skulle vidare kompletteras med icke inkomstprövade barntillägg motsvarande de nuvarande särskilda barnbidragen. Dessa tillägg skulle för varje barn under 16 år i regel utgöra 1 000 kronor om året.

Den nuvarande inkomstprövningen skulle enligt förslaget bibehållas för hustrutillägg och kommunala bostadstillägg samt änkepensioner i anledning av dödsfall före den 1 juli 1960. I inkomstprövningsreglerna hade dock förordats vissa uppmjukningar främst beträffande änkepensionerna.

Inom familjepensioneringen hade föreslagits änkepension till fränskilda kvinnor efter den förutvarande mannen under förutsättning att denne vid tidpunkten för dödsfallet vore skyldig att utgiva underhållsbidrag till kvinnan. Med den angivna begränsningen skulle fränskild kvinna i princip kunna erhålla folkpension och tilläggspension på samma villkor som gällde för änka. Sammanlagda beloppet av den fränskilda kvinnans änkepension från folkpensioneringen och tilläggspensioneringen skulle dock icke få överstiga underhållsbidraget.

Egenpension och familjepension från tilläggspensioneringen skulle kunna utgå samtidigt utan reduktion av någon-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
dera pensionen. Sammanträffade flera familjepensioner skulle däremot endast en av dem utgå. Den nuvarande regeln inom tilläggspensioneringen, att familjepension ej finge uppgå till mera än 80 procent av den avlidnes egenpension, hade föreslagits upphävd.

Förmånligare regler skulle införas för pension till vissa kvinnor, som blivit änkor före den 1 juli 1960 och som haft barn i hemmet.

Kostnaderna för sjuk- och moder-skapsförsäkringen skulle liksom hittills fördelas mellan de försäkrade, arbetsgivarna och staten. De föreslagna reformerna föranledde viss höjning av de försäkrades egna avgifter. Arbetsgivarnas bidrag hade föreslagits skola utgöra 1,5 procent av löner upp till 22 000 kronor. Staten hade föreslagits skola bidra med 50 procent av utgifterna för sjukvårdsersättning, som ej avsåge sjukhusvård, för grundsjukpenning, barntillägg och moderskapspenningens grundpenning. Statens bidrag beräknades till 320 miljoner kronor för budgetåret 1962/63.

För budgetåret 1962/63 beräknades merkostnaderna för de föreslagna folkpensionsreformerna till 394 miljoner kronor. I reglerna om folkpensionskostnadernas fördelning mellan staten och kommunerna hade föreslagits vissa justeringar, som skulle gälla tills vidare i avvaktan på en slutlig lösning av kostnadsfördelningsfrågan. Statens kostnader för folkpensionerna beräknades för budgetåret 1962/63 till 2 967 miljoner kronor. Kommunernas kostnader uppskattades för samma tid till cirka 542 miljoner kronor.

Propositionen hade, såvitt anginge de därvid fogade författningsförslagen, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet. I övrigt hade propositionen hänvisats till statsutskottet.

I samband med propositionen hade utskottet, med vissa begränsningar, vilka nedan angäves, behandlat följande i ämnet väckta motioner, nämligen

A. vid riksdagens början väckta motioner:

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

- 1) de likalydande motionerna I: 28, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 54, av herr *Ohlin m. fl.*, såvitt avsåge frågan om en självständig pensionsrätt för hemarbetande husmödrar;
- 2) de likalydande motionerna I: 70, av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.*, samt II: 211, av herrar *Grebäck* och *Wahrendorff*, om vissa ändrade bestämmelser angående avgift till den allmänna tjänstepensionen;
- 3) de likalydande motionerna I: 169, av herr *Kaijser*, samt II: 216, av fröken *Karlsson* och fru *Kristensson*, angående pension till änking;
- 4) de likalydande motionerna I: 214, av herr *Gillström m. fl.*, och II: 264, av herr *Andersson* i *Essvik m. fl.*, angående fördelningen mellan stat och kommun av kostnaderna för folkpensioneringen, med undantag för frågan om anslag under femte huvudtiteln;
- 5) de likalydande motionerna I: 291, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 366, av herr *Hedlund m. fl.*, angående viss valfrihet inom den allmänna tilläggs-pensioneringen;
- 6) de likalydande motionerna I: 293, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 365, av herr *Hedlund m. fl.*, angående personligt frivillig tilläggs-pensionering;
- 7) de likalydande motionerna I: 298, av herr *Sundin*, och II: 363, av herr *Fälldin m. fl.*, angående de korttidsanställdas förmåner inom den allmänna tilläggs-pensioneringen och sjukförsäkringen, m. m.;
- 8) de likalydande motionerna I: 299, av herr *Svanström m. fl.*, och II: 283, av herr *Gustavsson* i *Alvesta m. fl.*, angående förbättring av den allmänna tilläggs-pensionen för låglöne-grupperna;
- 9) de likalydande motionerna I: 370, av herr *Olsson, Ernst, m. fl.*, och II: 445, av herr *Börjesson* i *Glömminge m. fl.*, om vidgad rätt till folkpension för vissa ensamstående kvinnor;
- 10) de likalydande motionerna I: 455, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 543, av herr *Hedlund m. fl.*, om utredning angående skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna, m. m., såvitt avsåge påförande av folkpensionsavgift;
- 11) de likalydande motionerna I: 474, av herrar *Öhman* och *Lager*, samt II: 537, av herr *Hagberg m. fl.*, om utredning angående slopande av socialförsäkringsavgifterna, m. m., såvitt avsåge gränsen för påförande av folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift;
- 12) de likalydande motionerna I: 481, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, och II: 560, av fru *Gärde Widemar m. fl.*, om rätt för änking till efterlevandepension från den allmänna tilläggs-pensioneringen;
- 13) de likalydande motionerna I: 483, av herr *Hilding*, och II: 562, av herr *Jönsson* i *Ingemarsgården m. fl.*, om viss valfrihet inom den allmänna tilläggs-pensioneringen;
- 14) de likalydande motionerna I: 485, av herr *Persson, Helmer, m. fl.*, och II: 566, av herr *Senander m. fl.*, angående standardtillägget till folkpensionerna;
- 15) motionen II: 208, av herrar *Carlsson* i *Huskvarna* och *Nilsson* i *Lönsboda*, om vidgad rätt till ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för tandvård, med undantag för frågan om statsbidrag till den organiserade barntandvården;
- 16) motionen II: 330, av herr *Holmberg m. fl.*, angående inkomstprövningen för erhållande av kommunalt bostadsbidrag;
- 17) motionen II: 610, av herr *Holmberg m. fl.*, om slopande av sjukförsäkringslagens bestämmelser om karenstid; samt
- 18) motionen II: 611, av herr *Holmberg m. fl.*, om sänkning av pensionsåldern för gruvarbetare m. fl.
- B. i anledning av propositionen väckta motioner:
- 19) de likalydande motionerna I: 632, av herr *Augustsson m. fl.*, och II: 760, av herr *Franzén m. fl.*;
- 20) de likalydande motionerna I: 633, av herr *Hermansson m. fl.*, och II: 761, av herr *Johansson* i *Öckerö m. fl.*;
- 21) de likalydande motionerna I: 649, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 777, av herr *Hedlund m. fl.*, med undantag för frågan om särskild avdragsrätt vid beskattningen för sjukförsäkringsavgift och

frågan om anslag till folkpensioneringen;

22) de likalydande motionerna I: 650, av herr *Birke*, och II: 782, av fru *Kristensson*;

23) de likalydande motionerna I: 652, av herr *Geijer*, *Lennart*, *m. fl.*, och II: 769, av herr *Christenson* i Malmö *m. fl.*;

24) de likalydande motionerna I: 653, av herr *Hagberg m. fl.*, och II: 775, av herr *Heckscher m. fl.*;

25) de likalydande motionerna I: 654, av herr *Hagberg m. fl.*, och II: 776, av herr *Heckscher m. fl.*;

26) de likalydande motionerna I: 655, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, och II: 772, av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.*;

27) de likalydande motionerna I: 657, av herr *Lundström m. fl.*, och II: 785, av herr *Ohlin m. fl.*, med undantag av frågan om anvisande av anslag till en tjänst som allmänt ombud i socialförsäkringsprocessen;

28) de likalydande motionerna I: 658, av fröken *Nordström*, och II: 778, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*;

29) de likalydande motionerna I: 659, av fröken *Nordström* och fru *Hamrin-Thorell*, samt II: 770, av fröken *Elmén* och herr *Wiklund* i Stockholm;

30) de likalydande motionerna I: 660, av fröken *Nordström* och herr *Hanson*, *Per-Olof*, samt II: 789, av herr *Wiklund* i Stockholm och fröken *Elmén*;

31) de likalydande motionerna I: 661, av fru *Svenson* och herr *Sundin*, samt II: 784, av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.*;

32) de likalydande motionerna I: 662, av fru *Wallentheim m. fl.*, samt II: 787, av fru *Skantz*;

33) de likalydande motionerna I: 663, av herr *Widén m. fl.*, samt II: 774, av herr *Gustafsson* i Skellefteå *m. fl.*;

34) de likalydande motionerna I: 664, av herr *Wirmark m. fl.*, och II: 786, av fru *Renström-Ingenäs m. fl.*;

35) motionen I: 656, av herr *Jacobs-son*, *Gösta*;

36) motionen II: 762, av herr *Senander m. fl.*;

37) motionen II: 771, av fru *Eriks-son* i Stockholm *m. fl.*;

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

38) motionen II: 773, av herrar *Fäll-din* och *Larsson* i Norderön;

39) motionen II: 779, av herr *Kellgren m. fl.*;

40) motionen II: 780, av fru *Kristens-son*;

41) motionen II: 783, av fru *Kristens-son*; samt

42) motionen II: 788, av herr *Spång-berg*.

I *motionerna I: 28* och *II: 54* (yrkan- det under 2. b) hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning med upp- gift att utreda möjligheten av och for- merna för en självständig pensionering inom ATP för hemmaarbetande husmöd- rar.

I *motionerna I: 70* och *II: 211* hade an- hållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära ändrade be- stämmelser beträffande betalande av ATP-avgifter, varigenom *dels* tillfälliga arbetsinkomster under ett år hos en arbetsgivare intill ett belopp av för- slagsvis 1000 kronor icke belades med arbetsgivaravgift, *dels* del av basbelopp som icke tillgodogjordes vid betalande av pensionsavgift av enskild företagare kunde utnyttjas vid beräkning av avgift för pension, grundad på annan inkomst än anställning, *dels* ock avgift icke skul- le utgå till ATP i sådana fall, då sådan pension icke erhöles.

I *motionerna I: 169* och *II: 216* hade föreslagits, att riksdagen skulle besluta, att pension till änklings efter förvärvsar- betande hustru skulle utgå efter samma principer som änkepensioner enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs- pension.

I *motionerna I: 214* och *II: 264* (för- sta och sista yrkandena) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att de kom- munal kostnaderna för under år 1962 utgående övriga folkpensionsförmåner (bostadstilläggen icke medtagna) skulle utgå med belopp, som högst motsvarade en kommunal utdebitering av en krona per skattekrona; samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till 1963 års

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

riksdag till en definitiv lösning av frågan om folkpensionskostnadernas finansiering.

I *motionerna I: 291 och II: 366* hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt prövning och förslag rörande valfrihet för företagare och fria yrkesutövare mellan olika pensionsnivåer inom den allmänna tilläggs pensioneringen.

I *motionerna I: 293 och II: 365* hade anhållits att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag senast till 1963 års vårriksdag angående anordningar för underlättande av personligt frivillig tilläggs pensionering i enlighet med motionernas syfte.

I *motionerna I: 298 och II: 363* hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning och förslag i syfte att dels avlägsna inom tilläggs pensioneringen och sjukförsäkringen nu förekommande diskriminering av korttidsanställda, dels underlätta administration, uppboord och redovisning av arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter avseende tilläggs pensioneringen, sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen.

I *motionerna I: 299 och II: 283* hade yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt prövning och förslag rörande en sådan reformering av ATP, att låglönegrupperna på rättvist sätt kunde få pensioner i förhållande till inbetalade avgifter.

I *motionerna I: 370 och II: 445* hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning och förslag i syfte att medge ensamma ogifta kvinnor, som haft vårdnaden av föräldrar eller släkting under längre tid, att i rätten till folkpension jämföras med änkor.

I *motionerna I: 455 och II: 543* (yrkandet under I.) hade anhållits, att riksdagen måtte besluta, att folkpensionsavgift, såvitt gällde äkta makar och ensam-

stående med barn, från och med den 1 januari 1963 skulle utgå endast då den till statlig inkomstskatt taxerade inkomsten uppginge till 4 800 kronor och därvid enligt i motionerna angivna avtrappningsregler intill dess avgiften uppginge till eljest gällande procentsats för folkpensionsavgiften.

I *motionerna I: 474 och II: 537* (första yrkandet) hade föreslagits, att gränsen för påförande av folkpensionsavgift och sjukförsäkringsavgift skulle bestämmas till 4 500 kronor taxerad inkomst.

I *motionerna I: 481 och II: 560* hade yrkats, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om rätt för efterlevande make att erhålla efterlevandepension, då hustrun genom förvärvsarbete haft inkomst av tjänst eller rörelse, som grundlagt rätt till pension inom ATP.

I *motionerna I: 483 och II: 562* hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en så skyndsamt utredning av frågan om valfrihet för företagare, syftande till att företagare skulle kunna begränsa sin anslutning till tilläggs pensioneringen till att avse endast invalid- och efterlevandeskyddet, att förslag kunde föreläggas innevarande års höstriksdag.

I *motionerna I: 485 och II: 566* hade anhållits, att riksdagen för sin del måtte besluta fastställa årets standardtillägg på folkpensionerna till 600 kronor för ensamstående folkpensionär och 695 kronor för två pensionsberättigade makar, varigenom full överensstämmelse skulle uppnås med vad som ursprungligen föreslagits beträffande innevarande års totala pensionsbelopp.

I *motionerna I: 632 och II: 760* hade yrkats, att riksdagen skulle besluta, att sjukersättning för olycksfall i arbete eller vid färd till och från detsamma skulle utgå från och med den dag olycksfallet inträffade.

I *motionerna I: 633 och II: 761* hade hemställts, att riksdagen måtte uttala, att den frivilliga pensionsförsäkringen bor-

de utvidgas även med den av utredningen om pensionsstyrelsens frivilliga försäkring föreslagna försäkringsformen livsvarig ålderspension i förening med förtidspension.

I *motionerna I: 649* och *II: 777* hade under I a—j, III a—e och g samt IV föreslagits,

I. att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 90 måtte besluta

a) att invaliditetstillägg skulle utgå i de fall, då vårdbehovet uppkommit eller blindheten inträtt före 67 års ålder,

b) att företagarnas och de fria yrkesutövarnas valmöjligheter inom sjukpensionsförsäkringen och tilläggs pensioneringen skulle vara fristående från varandra,

c) att möjligheterna till förtida respektive uppskjutet pensionsuttag inom folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen skulle vara fristående från varandra,

d) att hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg skulle minskas med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst i vad mån årsinkomsten överstege för den som vore gift 1 000 kronor och för annan 1 350 kronor samt med ytterligare en tredjedel i vad mån årsinkomsten överstege för den som vore gift 1 350 kronor och för annan 1 900 kronor,

e) att pension till den, som blivit änka före den 1 juli 1961, i fall, som avsågs i propositionen, skulle minskas med en tredjedel av årsinkomsten i vad denna överskred 1 350 kronor,

f) att avslå förslaget i propositionen om att folkpensionsbeloppen från 1968 skulle vara uttryckta i procent av det för ATP-systemet gällande basbeloppet,

g) att kommunernas skyldighet att bidra till kostnaderna för förtidspensioneringen inom folkpensioneringen (förtidspension, sjukbidrag, invaliditetstillägg, barntillägg) skulle avskaffas med giltighet från den 1 januari 1963,

h) att statens andel av kostnaderna för de kommunala bostadstilläggen i avvakten på ytterligare utredningar beträffande dessa förmånens utformning och finansiering skulle vara värdebe-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. ständig och i enlighet därmed utgöra 0,95 procent per procentenhet av respektive kommuns skattekraft i förhållande till medelskatteunderlaget för rikets primärkommuner.

i) att kommunernas bidrag till kostnaderna för andra folkpensionsförmåner än bostadstillägg under år 1962 skulle maximeras till 1 krona per skattekrona,

j) att avgift till sjukförsäkring inom allmänna sjukförsäkringen skulle beträffande äkta makar och ensamstående med barn under 16 år utgå först vid en till statlig inkomstskatt taxerad inkomst av 4 800 kronor samt att härvid i propositionen förordade avtrappsregel skulle tillämpas,

III. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) om utredning angående invalidernas ställning i pensioneringen i det syfte som angivits i motionerna,

b) om utredning beträffande sådan valfrihet för företagare och fria yrkesutövare, att de som en form för deltagande i ATP-försäkringen bereddes möjlighet till anslutning enbart med avseende på invalid- och efterlevandeskyddet,

c) om förslag till 1963 års riksdag angående etapphöjning av folkpensionerna med 350 kronor för ensamstående pensionär och 450 kronor för två pensionsberättigade makar i enlighet med vad som anförts i motionerna,

d) om beredning och förslag till handlingsprogram och riktlinjer rörande insatser och åtgärder för äldre och pensionärer i samhället i det syfte som angivits i motionerna,

e) om skyndsamt utredning angående de hemarbetande husmödrarnas ställning i socialförsäkringssystemet i enlighet med vad som anförts i motionerna,

g) förslag till 1963 års riksdag om avskaffande av kommunernas skyldighet att bidra till kostnaderna för hustrutillägg och änkepensioner i enlighet med vad som anförts i motionerna,

IV. att riksdagen måtte uttala, att folkpensionerna borde höjas standardmässigt även efter år 1968 i den takt de ekonomiska resurserna medgäve.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

I *motionerna I: 650* och *II: 782* hade hemställtts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig utredning angående uppdelning av tilläggspensionen mellan makar efter mönster av den s. k. tudelningsprincipen inom beskattningen.

I *motionerna I: 652* och *II: 769* hade anhållits, att riksdagen måtte

1. göra ett för de rättstillämpande myndigheterna vägledande uttalande rörande arbetstagarbegreppet i socialförsäkrings- och semesterlagstiftningen, så att klart framginge, att de s. k. beroende uppdragstagarna numera skulle räknas som arbetstagare;

2. beslut om utvidgning av arbetsfredslagstiftningen att gälla alla uppdragstagare i enlighet med det förslag till lagtext som framlagts i SOU 1961: 57.

I *motionerna I: 653* och *II: 775* hade yrkats, att riksdagen skulle antaga vid propositionen fogat förslag till lag om allmän försäkring med den ändringen, att 3 kap. 2 § erhöles i *motionerna* angiven lydelse, vilket yrkande avsåge, att företagare skulle äga rätt att begränsa sitt deltagande till endera tilläggssjukpenningförsäkringen eller tilläggspensioneringen.

Motionerna I: 654 och *II: 776* innehöll yrkande om att kommunerna icke skulle bidra till kostnaderna för förtidspensioneringen. I gengäld hade föreslagits, att kommunbidragen till änkepensioner i övergångsfallen och hustrutillägg skulle utgå med högre belopp än enligt propositionens förslag. Sålunda skulle enligt dessa motioner änkepensioner beräknas enligt nu gällande regler, d. v. s. efter 1,5 procent per skatte-krona, och bidraget till hustrutillägg enligt de regler som i propositionen föreslagits skola gälla i fråga om bidragen till de kommunala bostadstilläggen, d. v. s. efter 2 procent per skatte-krona och med bidragsmaximum vid 80 procent.

I *motionerna I: 655* och *II: 772* hade hemställtts, att riksdagen måtte

a) för sin del besluta, att fränskild

kvinnu skulle äga rätt till änkepension inom folkpensioneringen oberoende av huruvida rätt till underhållsbidrag förelåge, och

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att utredning måtte ske om rätt för fränskild kvinnu att erhålla änkepension från tilläggspensioneringen oberoende av underhållsbidrag.

I *motionen I: 656* hade anhållits, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i den föreslagna lagen om allmän försäkring, att överensstämmelse uppnåddes mellan förmåner och avgifter enligt sagda lag i fråga om lön, som utbetalades till utländsk medborgare, som ej vore mantalsskriven i riket.

I *motionerna I: 657* och *II: 785* hade under A 1—A 11 föreslagits,

A. dels att riksdagen måtte

1. hemställa om en utredning i syfte att undersöka förutsättningarna för att företagare skulle äga rätt att ansluta sig till tilläggspensioneringen endast beträffande förtids- och efterlevandeskydd samt att beräkna avgifterna för ett sådant skydd,

2. besluta, att, till dess resultatet av den under 1) föreslagna utredningen förelåge och beslut på grundval av utredningen fattats, företagare skulle äga rätt att deltaga i endera av sjukförsäkringen och tilläggspensionsförsäkringen,

3. besluta, att barnillägg till tilläggssjukpenning vid barnsbörd skulle utgå i de fall kvinnan vore huvudsaklig försörjare,

4. uttala, att standardillägg till folkpensionsförmånerna borde utgå även efter 1968 och i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning rörande de tekniska problem som sammanhängde härmed,

5. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning i syfte att undersöka förutsättningarna för att bereda arbetstagare i särskilt slitsamma yrken rätt till oreducerad pension före 67 års ålder samt att föreslå statliga åtgärder för att trygga värdesäkerhet åt avtalsmässigt uppnådda tilläggspensioner för tid före nämnda ålder,

6. besluta att giva pensionsorganen

rätt att avvika från den föreslagna invaliditetsgraderingen, så att pensionen i mellangruppen kunde, när särskilda skäl motiverade detta, graderas på annat sätt än till 2/3 av hel pension,

7. besluta, att övergångsbestämmelserna om invaliditetstillägg och invaliditetsersättning skulle slopas samt att dessa förmåner skulle indexregleras enligt förslaget till lag om allmän försäkring redan från den 1 januari 1963,

8. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam utredning i syfte att till 1963 års riksdag framlägga förslag till förtidspension till äldre kvinnor, som saknade förmåga att försörja sig på arbetsmarknaden och förutsättningar för omskolning, utan att detta förhållande direkt kunde härledas ur medicinska faktorer,

9. med antagande av Kungl. Maj:ts förslag vad gällde änkepension till frånskild kvinna som ett provisorium i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att denna fråga upptoges till förnyad teknisk utredning,

10. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att den fortsatta utredning om gratispoäng inom tilläggspensioneringen till värnpliktiga och studerande, som departementschefen ställt i utsikt, snarast måtte företagas,

11. besluta, att en tjänst som allmänt ombud vid försäkringsdomstolen skulle inrättas samt att det nuvarande underställningssystemet för riksförsäkringsverket skulle avskaffas.

I *motionerna I: 658 och II: 778*, hade yrkats, att riksdagen skulle dels besluta sådan ändring av den i propositionen föreslagna lagen om allmän försäkring, att samordningsreglernas provisoriska karaktär komme till tydligt uttryck,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att yrkesskadeutredningen måtte överväga, om förslag i hithörande frågor kunde framläggas fristående från de mera tidskrävande spörsmålen om försäkringens organisation m. m.

I *motionerna I: 659 och II: 770* hade hemställts, dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
kungörelser om förhöjning av fickpenningsbeloppen till pensionärer som bodde på ålderdomshem o. d. skulle utfärdas kontinuerligt och i direkt anslutning till beslutade höjningar av folkpensionsförmånerna, och dels att riksdagen måtte begära, att Kungl. Maj:t också i övrigt skulle beakta de synpunkter som framförts i motionerna.

I *motionerna I: 660 och II: 789* hade anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning angående särskilda behovsprövade modersbidrag till ensamstående mödrar för tid efter barnsörod.

I *motionerna I: 661 och II: 784* hade under I a—f föreslagits, att riksdagen skulle

I. besluta,

a) att försäkrad, som tecknat försäkring för frivillig tilläggsjukpenning, skulle erhålla tilläggspenning vid nedkomst på i motionen anförda grunder,

b) att försäkrad, som eljest vore berättigad uppbära barntillägg, vid nedkomst skulle erhålla barntillägg för en tid av 30 dagar,

c) att försäkrad, som omfattades av försäkring för obligatorisk tilläggsjukpenning, vid havandeskap och nedkomst skulle erhålla tilläggspenning under förutsättning att hon varit omfattad av försäkring för obligatorisk tilläggsjukpenning i minst 540 dagar eller omständigheterna eljest ådagalade, att inträde i förvärsarbete ej skett i syfte att uppbära tilläggspenning,

d) att moderskapspenning skulle utgå med 900 kronor per barn vid enkelbörd och vid flerbörd,

e) att i ersättning för utgifter för tandläkarvård i samband med havandeskap och nedkomst skulle ingå även ersättning för kostnader för resor enligt de grunder som gällde för sådan ersättning vid besök hos läkare,

f) att allmän försäkringskassa skulle erhålla statsbidrag med 50 procent av utgifterna för tilläggspenning vid nedkomst i de fall då tilläggspenningen utgivits på grund av frivilligt tecknad försäkring.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

I *motionerna I: 662 och II: 787* hade hemställts,

att riksdagen måtte avslå förslaget i proposition nr 90 i vad det avsåge underhållsbidraget i tjänstepensionslagen som avgörande förutsättning för rätt till änkepension för fränskilda,

att riksdagen måtte besluta, att familjepension skulle utgå till fränskild kvinna i förhållande till äktenskapets varaktighet, samt

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att nytt lagförslag berörande tjänstepensionslagen i anslutning till här anförda synpunkter måtte föreläggas nästa års riksdag.

I *motionerna I: 663 och II: 774* hade anhållits, att riksdagen

a) måtte besluta, att staten från och med 1963 skulle övertaga den del av kommunens kostnad för förtidspensioner och andra folkpensionsförmåner vid sidan om de kommunala bostadstilläggen, som överstege en utdebitering av 1 krona per skattekrona,

b) måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttala, att staten som ett led i en senare kommande, kommunal skatteutjämningsreform borde övertaga återstående kommunala kostnader för förtidspensioneringen.

I *motionerna I: 664 och II: 786* hade framställts yrkande om höjning av den i 3 kap. 2 § sista stycket lagen om allmän försäkring angivna åldersgränsen för barn, som skulle grunda rätt för ensamstående kvinna att tillhöra den s. k. hemmafruförsäkringen, till 18 år.

I *motionen II: 208* hade erinrats om att ersättning från sjukförsäkringen för tandläkarvård enligt gällande regler utginge endast då vården meddelats vid centraltandpoliklinik, tandläkarhögskola eller allmänt sjukhus samt avsett vissa behandlingar, som angåves i en av Konungen fastställd förteckning. I *motionen* hade hemställts (andra yrkandet), att ersättning för sådana behandlingar måtte utgå jämväl då de meddelats av privatpraktiserande specialist, samt (tredje yrkandet) att riksdagen måtte besluta, att av tandläkare ordinerad me-

dicin skulle ersättas av sjukförsäkringen enligt samma grunder som nu gällde för av annan läkare ordinerad medicin.

I *motionen II: 330* hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till innevarande års riksdag till sådan förbättring av avdragsreglerna för erhållande av bostadstillägg, att de, i vidare mån än vad som nu vore fallet, stimulerade ålderspensionärerna till utnyttjande av eventuell arbetsförmåga.

I *motionen II: 610* hade anhållits, att riksdagen måtte besluta, att sjukförsäkringslagens bestämmelser om karenstid skulle slopas och sjukersättning sålunda utgå från och med första sjukdomsdagen.

I *motionen II: 611* hade yrkats, att riksdagen skulle besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder, så att 1963 års riksdag kunde föreläggas förslag om sänkning av pensionsåldern för gruvarbetare och med dem jämförbara grupper utan begränsning av pensionsförmånerna.

I *motionen II: 762* hade hemställts,

dels (första yrkandet) om höjning av standardtilläggen, så att de uppginge till 1 200 kronor för ensamstående och 900 kronor för vardera av två pensionsberättigade makar,

dels (andra yrkandet) att karenstiden vid sjukdom och olycksfall måtte slopas,

dels (tredje yrkandet) att ålderspensionen från folkpensioneringen från och med den månad varunder den försäkrade fyllde 67 år måtte utgå med normalbeloppet, även om den försäkrade tagit ut ålderspension före 67 års ålder,

dels (fjärde yrkandet) att kommunalt bostadstillägg måtte kunna utgå till ålderspension, som utgaves före 67 års ålder,

dels (femte yrkandet) att till 7 kap. 2 § lagen om allmän försäkring måtte fogas ett sista stycke av följande lydelse: »Blind, som saknar ledsyn, skall alltid anses vara berättigad till hel förtidspension.»

dels ock (sista yrkandet) att riksdagen som sin mening måtte giva till känna att ingen höjning borde ske av sjukförsäkringsavgifterna.

I *motionen II: 771* hade föreslagits, att nu gällande presumptionsregel för blinda inom folkpensioneringen skulle bibehållas,

att blind, som uppbure arbetsinkomst överstigande ATP:s basbelopp, skulle kunna vara försäkrad inom tilläggs-pensioneringen, varvid i fråga om förtidspension eller ålderspension från tilläggs-pensioneringen skulle gälla samma regler som för övriga ATP-försäkrade,

att blindtillägg skulle utgå om blindheten inträffat före det år, då ålderspension började utgå, samt att blindtillägg skulle utgå till den som vistades på ålderdomshem.

I *motionen II: 773* hade hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om de studerandes ställning inom den allmänna sjukförsäkring- en skyndsamt måtte utredas i syfte att införa en obligatorisk, med skattemedel finansierad grundsjukpenningförsäkring för studerande.

I *motionen II: 780* hade anhållits, att karensbeloppet vid läkemedelsrabatte- ringen måtte höjas från tre till fem kronor samt att som följd därav statsbidraget till läkemedelsrabatteringen skulle slopas och det allmänna statsbidraget till försäkringskassornas utgifter för sjukvårdersättning, grundsjukpenning, barntillägg och moderskapspenning måtte bestämmas till 45 procent av utgif- terna och icke till 50 procent, som fö- reslagits i propositionen.

I *motionen II: 783* hade föreslagits, att riksdagen skulle

1. avslå Kungl. Maj:ts förslag till än- kepension för fränksild kvinna inom tilläggs-pensioneringen,

2. besluta, att änkepension till frän- skild kvinna inom folkpensioneringen skulle vara inkomstprövad och maxime- rad till folkpensioneringens belopp för ensamstående, samt

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhå- la om utredning angående änkepension

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. till fränksild kvinna inom tilläggs-pensioneringen enligt de riktlinjer som an- givits i motionen.

I *motionen II: 788* hade hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhå- la om att förslag snarast måtte fram- läggas till sådan lagändring, att svenska medborgare som bott i Sverige bleve be- rättigade till tjänstepension för inkom- ster i något av grannländerna.

Utskottet hade i det nu föredragna ut- låtandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen med avslag å följande motionsyrkanden, nämligen

1) yrkandet i motionerna I: 169 och II: 216,

2) yrkandet under I. i motionerna I: 455 och II: 543,

3) det första yrkandet i motionerna I: 474 och II: 537,

4) yrkandet i motionerna I: 485 och II: 566,

5) yrkandet i motionerna I: 632 och II: 760,

6) yrkandena under I. a)—h) och j) i motionerna I: 649 och II: 777,

7) yrkandet i motionerna I: 653 och II: 775,

8) yrkandena i motionerna I: 654 och II: 776,

9) yrkandet under a) i motionerna I: 655 och II: 772,

10) yrkandena under A. 2, 3, 6, 7 och 11 i motionerna I: 657 och II: 785, sist- nämnda yrkande dock ej såvitt anginge frågan om anvisande av anslag till en tjänst som allmänt ombud i socialförsä- ringsprocessen,

11) det första yrkandet i motionerna I: 658 och II: 778,

12) yrkandena under I. b)—e) i mo- tionerna I: 661 och II: 784,

13) de två första yrkandena i motio- nerna I: 662 och II: 787,

14) yrkandet under a) i motionerna I: 663 och II: 774,

15) yrkandet i motionerna I: 664 och II: 786,

16) yrkandet i motionen I: 656,

17) det andra och det tredje yrkan- det i motionen II: 208,

18) yrkandet i motionen II: 610,

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

19) de fem första yrkandena i motionen II: 762,

20) yrkandena i motionen I: 771,

21) yrkandet i motionen II: 779,

22) yrkandena i motionen II: 780 och

23) yrkandet under 2. i motionen II: 783,

I. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 1 juni 1956 (nr 264) om höjning av folkpensioner m. m.,

II. måtte — med förklaring att riksdagen funnit viss ytterligare ändring böra ske i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering — för sin del antaga det genom propositionen framlagda förslaget till ändring i nämnda lag med de ändringar, att rubriken, ingressen och 6 § 2 mom. erhöles i utlåtandet angiven lydelse,

III. måtte — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om allmän försäkring — med bifall till yrkandet under 1. i motionen II: 783 för sin del antaga nämnda förslag med de ändringar, att dels 17 kap. 2 § i förslaget utgår, dels 8 kap. 2 och 4 §§, 9 kap. 3 §, 14 kap. 2, 3 och 5 §§ samt 17 kap. 4 § erhöles i utlåtandet angiven lydelse, dels ock 17 kap. 3—6 §§ betecknades 17 kap. 2—5 §§,

IV. måtte — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående införande av lagen om allmän försäkring — med bifall till yrkandet under I. i motionen II: 783 för sin del antaga nämnda förslag med de ändringar, att 11, 12, 16 och 17 §§ erhöles den lydelse, som i utlåtandet angivits,

V. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående ändring i lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

VI. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordning),

VII. måtte — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom propositionen framlagda förslaget till lag om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension — med bifall till yrkandet under I. i motionen II: 783 för sin del antaga nämnda förslag med den ändring, att 5 § erhöles i utlåtandet angiven lydelse,

VIII. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående beräkning av pensionsgrundande inkomst enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension,

IX. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppörd av avgifter enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension, m. m.,

X. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om finansiering av folkpensioneringen,

XI. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, samt

XII. måtte antaga det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändring i militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261);

B. att riksdagen måtte antaga följande genom propositionen framlagda författningsförslag, nämligen

I. förslag till lag om ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 5 maj 1960 (nr 99) angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering,

II. förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 december 1959 (nr 555) angående redares avgift i vissa fall enligt lagen om försäkring för allmän tilläggs-pension, m. m.,

III. förslag till reglemente angående förvaltningen av de allmänna försäkringskassornas fonder för den obligatoriska och den frivilliga sjukförsäkringen,

IV. förslag till förordning angående

ändring i förordningen den 21 maj 1954 (nr 269) om skyldighet för arbetsgivare att lämna uppgift rörande arbetsansättning,

V. förslag till lag angående ändring i lagen den 18 maj 1956 (nr 293) om ersättning åt smittbärare,

VI. förslag till lag angående ändrad lydelse av 22 § lagen den 4 juni 1954 (nr 483) om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna samt

VII. förslag till lag angående ändring i lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister;

C. att riksdagen i anledning av det andra yrkandet i motionen II: 208 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i utlåtandet anfört om ersättning för tandläkarvård, som meddelats av privatpraktiserande specialist;

D. att riksdagen i anledning av det tredje yrkandet i motionen II: 208 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet i utlåtandet anfört om rabatterning av läkemedel, som ordinerats av tandläkare;

E. att riksdagen — dels med bifall till motionerna I: 481 och II: 560, dels i anledning av motionerna I: 169 och II: 216, I: 650 och II: 782, I: 655 och II: 772, I: 657 och II: 785 (yrkandet under A. 9), I: 662 och II: 787 samt II: 783 — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om en förutsättningslös utredning av frågan om änkepension till fränskild kvinna och pension till änking;

F. att följande motionsyrkanden, nämligen

1) yrkandet under 2 b) i motionerna I: 28 och II: 54,

2) yrkandena i motionerna I: 70 och II: 211,

3) det första och det sista yrkandet i motionerna I: 214 och II: 264,

4) yrkandet i motionerna I: 291 och II: 366,

5) yrkandet i motionerna I: 293 och II: 365,

6) yrkandena i motionerna I: 298 och II: 363,

* Jfr punkt F 16, som omfattar jämväl detta yrkande.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

7) yrkandet i motionerna I: 299 och II: 283,

8) yrkandet i motionerna I: 370 och II: 445,

9) yrkandet i motionerna I: 483 och II: 562,

10) yrkandet i motionerna I: 633 och II: 761,

11) yrkandena under I. i), III. a) — e) och g) samt IV. i motionerna I: 649 och II: 777,

12) yrkandet i motionerna I: 650 och II: 782,

13) yrkandena i motionerna I: 652 och II: 769,

14) yrkandet under b) i motionerna I: 655 och II: 772,

15) yrkandena under A. 1, 4, 5, 8 och 10 i motionerna I: 657 och II: 785,

16) yrkandena i motionerna I: 662 och II: 787,

17) det andra yrkandet i motionerna I: 658 och II: 778,

18) yrkandena i motionerna I: 659 och II: 770,

19) yrkandet i motionerna I: 660 och II: 789,

20) yrkandena under I. a) och f) i motionerna I: 661 och II: 784,

21) det sista yrkandet i motionerna I: 662 och II: 787,*

22) yrkandet under b) i motionerna I: 663 och II: 774,

23) yrkandet i motionen II: 330,

24) yrkandet i motionen II: 611,

25) det sista yrkandet i motionen II: 762,

26) yrkandet i motionen II: 773,

27) yrkandet under 3. i motionen II: 783, samt

28) yrkandet i motionen II: 788,

i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i utlåtandet hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Av utskottet förordad ytterligare ändring i lagen om folkpensionering innebar att, i konsekvens med av innevarande års riksdag fattat beslut om överflyttning från socialstyrelsen till statistiska centralbyrån av uppgiften att utarbета konsumentprisindex, statistiska central-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

byrån jämväl skulle verkställa de beräkningar, som skulle utgöra grundvalen för fastställande av pensionspristalet.

Reservationer hade avgivits

Vid A. i utskottets hemställan (med direkt anknäytning till de i propositionen framlagda författningsförslagen)

Förslaget till förordning om ändring i förordningen den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel

I. till 3 § (avsåge karensbeloppet vid läkemedelsrabatteringen)

av herr *Enarsson* och fröken *Wetterström*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet med bifall till motionen II: 780 bort hemställa,

dels att 3 § förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel måtte erhålla i reservationen angiven lydelse,

dels ock — såsom en följd härav — A. 5 § nämnda förordning och

B. 19 kap. 7 § lagen om allmän försäkring måtte erhålla den lydelse, som angivits i reservationen;

Förslaget till lag om allmän försäkring

II. till 2 kap. 5 § (avsåge ersättning för resor i anledning av tandläkarvård inom moderskapsförsäkringen)

av fru *Hamrin-Thorell* och fröken *Nordström* samt herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet med bifall till det under I. e) i motionerna I: 661 och II: 784 upptagna yrkandet bort hemställa,

dels att 2 kap. 5 § lagen om allmän försäkring måtte erhålla i reservationen angiven lydelse,

dels ock — såsom en följd härav — att 3 § sjukreseförordningen måtte erhålla den lydelse, reservationen visade;

III. till 3 kap. 2 § (avsåge rätt för företagare, som stode utanför tilläggs pensioneringen, att tillhöra försäkringen för tilläggssjukpenning)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström*, herrar *Eric Carlsson*, *Enarsson*, *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*, fröken *Wetterström* samt herr *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet med bifall delvis till det under I. b) i motionerna I: 649 och II: 777 upptagna yrkandet, motionerna I: 653 och II: 775 samt det under A. 2. i motionerna I: 657 och II: 785 upptagna yrkandet bort hemställa,

dels att 3 kap. 2 § lagen om allmän försäkring måtte erhålla i reservationen angiven lydelse,

dels ock — såsom en följd härav — att 3 kap. 5 och 11 §§ samt 13 kap. 2 § lagen om allmän försäkring måtte erhålla den lydelse, som framginge av reservationen;

IV. till 3 kap. 12 § (avsåge barntillägg till moderskapspenning)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrade bort i viss del hava den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet med bifall till det under I. b) i motionerna I: 661 och II: 784 upptagna yrkandet bort hemställa,

dels att 3 kap. 12 § lagen om allmän försäkring måtte erhålla i reservationen angiven lydelse,

dels ock — såsom en följd härav — att 3 kap. 14 § lagen om allmän försäkring måtte erhålla den lydelse, reservationen visade;

V. till 6 kap. 1 och 2 §§ samt 12 kap. 1 och 2 §§ (avsåge sammankopplingen av folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen i fråga om förtida och uppskjutet uttag av ålderspension)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade lydelse, som denna reservation visade, samt att utskottet med bifall till det under I. c) i motionerna I: 649 och II: 777 upptagna yrkandet bort hemställa, att 6 kap. 1 och 2 §§ samt 12 kap. 1 och 2 §§ måtte erhålla den lydelse, som framginge av reservationen;

VI. till 19 kap. 2 och 6 §§ (avsåge in-

komstgränsen för påförande av avgift till sjukvårdsförsäkringen)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet i anledning av det under I. j) i motionerna I: 649 och II: 777 upptagna yrkandet bort hemställa, att 19 kap. 2 och 6 §§ lagen om allmän försäkring måtte erhålla den lydelse, reservationen visade;

Förslaget till lag angående införande av lagen om allmän försäkring

VII. till 16 § (avsåge inkomstprövning av änkepensioner i övergångsfallen)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den avfattning, som framginge av reservationen, samt att utskottet med bifall till det under I. e) i motionerna I: 649 och II: 777 framställda yrkandet bort hemställa, att 16 § lagen angående införande av lagen om allmän försäkring måtte erhålla i reservationen angiven lydelse;

Förslaget till lag om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

VIII. till 4 § (avsåge inkomstprövning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka under åberopande av vad som anförts i reservationen under VII. ansett, att utskottet med bifall till det under I. d) i motionerna I: 649 och II: 777 framställda yrkandet bort hemställa, att 4 § lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension måtte erhålla den lydelse, reservationen visade;

Förslaget till lag om finansiering av folkpensioneringen

IX. till 2 och 3 §§ (avsåge inkomstgränsen för påförande av folkpensionsavgift)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka under åberopande av vad som anförts i reservationen un-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

der VI. ansett, att utskottet i anledning av det under I. i motionerna I: 455 och II: 543 upptagna yrkandet bort hemställa, att 2 och 3 §§ lagen om finansiering av folkpensioneringen måtte erhålla den lydelse, som i reservationen angivits;

X. vid 6 § (avsåge kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen fr. o. m. år 1963)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström*, herrar *Eric Carlsson*, *Enarsson*, *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*, fröken *Wetterström* samt herr *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet med bifall till det under a) i motionerna I: 663 och II: 774 upptagna yrkandet bort hemställa, att 6 § lagen om finansiering av folkpensioneringen måtte erhålla i reservationen angiven lydelse;

Vid E. i utskottets hemställan (utan direkt anknytning till de i propositionen framlagda författningsförslagen)

XI. (avsåge utredning om införande av änklingspension inom tilläggs-pensioneringen)

av herrar *Strand* och *Axel Svensson*, fru *Carlqvist* samt herrar *Nilsson* i Göteborg, *Ödhe* och *Bengtsson* i Varberg, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i reservationen angivits, samt att utskottet

dels under E. bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 650 och II: 782, I: 655 och II: 772, I: 657 och II: 785 (yrkandet under A. 9), I: 662 och II: 787 samt II: 783 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning angående änkepension till fränskild kvinna,

dels ock — såsom en följd härav — under F. bort hemställa, att motionerna I: 481 och II: 560 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

Vid F. i utskottets hemställan (utan direkt anknytning till de i propositionen framlagda författningsförslagen)

XII. (avsåge behovsprövade modersbidrag till ensamstående mödrar)

av fru *Hamrin-Thorell* och fröken

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Nordström, vilka likväl ej antytt sin åsikt;

XIII. (avsåge barntillägg till tilläggs-sjukpenning i anledning av barnsbörd) av fru *Hamrin-Thorell*, utan angiven mening;

XIV. (avsåge invaliditetsbegreppet beträffande de blinda)

av herr *Rimmerfors*, som dock ej antytt sin mening;

XV. (avsåge självständig pensionsrätt för hemarbetande husmödrar)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till det under 2. b) i motionerna I: 28 och II: 54 framställda yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning med uppgift att utreda de tekniska möjligheterna och formerna för en självständig pensionering för hemarbetande husmödrar inom tilläggs pensioneringen;

XVI. (avsåge de hemarbetande husmödrarnas ställning i socialförsäkrings-systemet)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till det under III. e) i motionerna I: 649 och II: 777 framställda yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning angående de hemarbetande husmödrarnas ställning inom socialförsäkringssystemet i enlighet med vad reservanterna anfört;

XVII. (avsåge åldersgränsen för invaliditetsersättning och invaliditetstillägg)

av herr *Eric Carlsson*, fröken *Wetterström* och herr *Gustavsson* i Alvesta, vilka likväl ej antytt sin åsikt;

XVIII. (avsåge indexreglering av invaliditetsersättning och invaliditetstillägg)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del er-

hålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av det under A. 7. i motionerna I: 657 och II: 785 framställda yrkandet måtte

1. besluta, att invaliditetstillägg och invaliditetsersättning skulle från och med den 1 januari 1963 indexregleras på grundval av de belopp som angäves i 12 § förslaget till lag angående införande av lagen om allmän försäkring samt

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en teknisk utredning om de kompletteringsbestämmelser till den under 1) angivna lagen, som erfordrades för genomförande av ovan angiven indexreglering, samt att förslag härom måtte föreläggas årets höstriktsdag;

XIX. (avsåge invalidernas ställning inom pensioneringen)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del lyda så, som reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till det under III. a) i motionerna I: 649 och II: 777 framställda yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående invalidernas ställning i pensioneringen i enlighet med vad reservanterna anfört;

XX. (avsåge standardhöjning av folkpensionerna under år 1963)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till det under III. c) i motionerna I: 649 och II: 777 framställda yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till nästa års riksdag om höjning av folkpensionerna med 350 kronor för ensamstående och 450 kronor för två pensionsberättigade makar;

XXI. (avsåge standardhöjning av folkpensionerna efter år 1968)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Eric Carlsson*, *Anderson* i Sundsvall, *Rimmerfors* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss del bort lyda så,

som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till de under IV. i motionerna I: 649 och II: 777 samt de under A. 4. i motionerna I: 657 och II: 785 framställda yrkandena måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

dels uttala, att folkpensionärerna även efter 1968 borde hava del i den allmänna standardstegringen och att standardtillägg till folkpensionsförmånerna således borde komma i fråga även efter sagda tid,

dels ock anhålla om utredning och förslag till riksdagen före år 1968 om lämpliga tekniska former för folkpensionsbeloppens standardmässiga anpassning i framtiden;

XXII. (avsåge att folkpensionerna uttrycktes som procentdelar av basbeloppet)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa att riksdagen i anledning av det under I. f) i motionerna I: 649 och II: 777 framställda yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till inneverande års höstriksdag om sådan ändring i lagen om allmän försäkring, att folkpensionsbeloppen angäves på annat sätt än såsom procentdelar av basbeloppet;

XXIII. (avsåge fickpengar till folkpensionärer)

av fröken *Nordström*, som dock ej antytt sin mening;

XXIV. (avsåge folkpension åt hemmadöttrar)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Anderson* i Sundsvall, *Rimmerfors* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av det under A. 8. i motionerna I: 657 och II: 785 framställda yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att den socialpolitiska kommittén måtte påskynda sitt arbete så

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

att förslag kunde föreläggas nästa års riksdag om förtidspension till äldre kvinnor — däribland s. k. hemmadöttrar — som saknade möjligheter att försörja sig på arbetsmarknaden utan att detta förhållande direkt kunde härledas ur medicinska faktorer;

XXV. (avsåge valfrihet inom tilläggs-pensioneringen)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström*, herrar *Eric Carlsson*, *Enarsson*, *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*, fröken *Wetterström* samt herr *Gustavsson* i Alvesta, vilka, under återopande av vad som anförts i reservationen under III., ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 291 och II: 366, I: 483 och II: 562 samt de under III. b) i motionerna I: 649 och II: 777 och under A. 1. i motionerna I: 657 och II: 785 framställda yrkandena måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående valfrihet inom tilläggs-pensioneringen mellan olika delar av dess skydd och mellan olika pensionsnivåer i enlighet med vad reservanterna anförde;

XXVI. (avsåge tilläggs-pension för svenska medborgare, som arbetade i grannländerna)

av herr *Anderson* i Sundsvall, utan angiven mening;

XXVII. (avsåge samband mellan avgifter och förmåner inom tilläggs-pensioneringen beträffande korttidsanställda arbetstagare)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Eric Carlsson*, *Rimmerfors* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, denna reservation visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 70 och II: 211 samt I: 298 och II: 363 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande sambandet mellan avgift till tilläggs-pensioneringen och pensionsförmån avseende korttidsanställda arbetstagare i syfte att för dessa arbetstagare avlägsna förekomsten av avgift till tilläggs-pensioneringen, som ej åtföljdes av motsvarande förmån;

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

XXVIII. (avsåge samband mellan avgifter och förmåner inom tilläggspensioneringen beträffande utländsk medborgare, som ej vore mantalsskriven här i riket)

av herr *Enarsson* och fröken *Wetterström*, vilka likväl ej antytt sin åsikt;

XXIX. (avsåge preliminära avgiftsskolor för arbetsgivaravgifter till socialförsäkringen)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka dock ej antytt sin mening;

XXX. (avsåge samband mellan avgifter och förmåner inom sjukförsäkringen)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, likaledes utan angiven mening;

XXXI. (avsåge tilläggspensioneringen och låglönegrupperna)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till motionerna I: 299 och II: 283 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt prövning och förslag rörande en sådan reformering av tilläggspensioneringen, att låglönegrupperna på rättvist sätt kunde få pensioner i förhållande till inbetalade avgifter i enlighet med vad reservanterna anfört;

XXXII. (avsåge allmänt ombud)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Eric Carlsson*, *Anderson* i Sundsvall, *Rimmerfors* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av det under A. 11. i motionerna I: 657 och II: 785 framställda yrkandet måtte

1. uttala, att en tjänst som allmänt ombud vid försäkringsdomstolen borde inrättas och att därmed det nuvarande underställningssystemet för riks-försäkringsverket borde avskaffas samt

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att de förslag till ändringar och tillägg

i gällande lagstiftning, som föranleddes av hemställan ovan under 1), måtte framläggas för årets höstriksdag;

XXXIII. (avsåge kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna för år 1962)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström*, herrar *Eric Carlsson*, *Enarsson*, *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*, fröken *Wetterström* samt herr *Gustavsson* i Alvesta, vilka, under åberopande av vad som anförts i reservationen under X., ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till det första yrkandet i motionerna I: 214 och II: 264 samt det under I. i) i motionerna I: 649 och II: 777 upptagna yrkandet måtte för sin del antaga i reservationen infört förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 30 juni 1947 (nr 398) om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen;

XXXIV. (avsåge hemställan till Kungl. Maj:t om förslag till ändrade regler för kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna)

I. av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i angiven del lyda så, som denna reservation visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till det under b) i motionerna I: 663 och II: 774 framställda yrkandet ävensom i anledning av det sista yrkandet i motionerna I: 214 och II: 264, det under I. g) i motionerna I: 649 och II: 777 samt motionerna I: 654 och II: 776 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttala, att staten som ett led i en senare kommande, kommunal skatteutjämningsreform borde övertaga återstående kommunala kostnader för förtidspensioneringen;

II. av herr *Enarsson* och fröken *Wetterström*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av motionerna I: 654 och II: 776 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till änd-

ring från och med den 1 januari 1963 i reglerna om kommunernas bidrag till folkpensioneringen, så att — i enlighet med vad reservanterna anfört — kommunerna befriades från att bidra till förtidspensioneringen men i gengäld ålades ökade bidrag till änkepensioner och hustrutillägg;

III. av herr *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till de under I. g), h) och III. g) i motionerna I:649 och II:777 framställda yrkandena måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag rörande dels upphörande av kommunernas skyldighet att bidra till folkpensionskostnader, såvitt gällde förtidspensioneringen från och med den 1 januari 1963 och såvitt gällde änkepensioner och hustrutillägg från och med den 1 januari 1964, dels införande från och med den 1 januari 1963 av sådana bidragsregler avseende kommunala bostadstillägg, att penningvärdeförsäkring ej medförde att reglernas skatteunderlagsdifferentiering uttunnades och ökade kostnader överfördes på kommunerna;

XXXV. (avsåge frivillig statlig pensionsförsäkring)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Eric Carlsson*, *Anderson* i Sundsvall, *Rimmerfors* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I:633 och II:761 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att den frivilliga statliga pensionsförsäkringen borde kompletteras även med den av utredningen om pensionsstyrelsens frivilliga försäkring föreslagna försäkringsformen livsvarig ålderspension i förening med förtidspension;

XXXVI. (avsåge personlig frivillig tilläggs pensionering)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gus-*

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
tavsson i Alvesta, vilka likväl ej antytt sin åsikt;

XXXVII. (avsåge beroende uppdragstagare)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Rimmerfors* och *Gustavsson* i Alvesta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den avfattning, denna reservation visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av yrkandet under 2. i motionerna I:652 och II:769 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till 1963 års riksdag om utvidgning av arbetsfredslagstiftningen till att gälla alla uppdragstagare.

Vid utlåtandet funnos därjämte fogade tre särskilda yttranden, nämligen

I. (avseende lägre pensionsålder för vissa grupper)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*;

II. (avseende åldringsvårdsfrågor av allmän natur)

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Nordström* samt herrar *Anderson* i Sundsvall och *Rimmerfors*; ävensom

III. (avseende åldringsvårdsfrågor av allmän natur)

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta.

Herr talmannen yttrade, att överläggningen rörande utskottets nu förevarande utlåtande finge omfatta jämväl de frågor, som berördes i bevillningsutskottets betänkanden nr 36 och 44. Eventuella yrkanden i anledning av sistnämnda betänkanden skulle dock ställas först sedan respektive betänkande föredragits.

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp):

Herr talman! Upp emot ett 40-tal reservationer har fogats till det utskottsutlåtande som vi nu skall behandla. Det är visserligen inte rekord, men det är i alla fall ett avsevärt antal. Exakt räknat är det 37 reservationer.

Mänskligt att döma borde det betyda,

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

att det inom utskottet har rått mycket delade meningar om Kungl. Maj:ts proposition nr 90, d. v. s. den som innehåller förslag till lag om allmän försäkring m. m. Detta är emellertid inte fallet, det vill jag från början ha sagt. Utskottet har varit sällsynt enigt i långa stycken. Inledningen på sid. 214 i utskottsutlåtandet kan vi alla så gott som helhjärtat skriva under. Socialförsäkringen bör vara ett enhetligt system, som genom sina olika komponenter skänker den enskilde ett i det hela tillfredsställande skydd mot de ekonomiska följderna av sjukdom, ålderdom och försörjarens fränfälle. Därför hälsar vi med tillfredsställelse att de mest betydelsefulla grenarna som sjuk- och moderskapsförsäkring, folkpension och tilläggs pension blir reglerade i en gemensam lag — lagen om allmän försäkring.

Vidare är de utbyggnader av systemet som föreslås för stora grupper naturligtvis mycket välkomna. Förtidspensioneringen, som ersätter invalidersättningen, är en betydelsefull nyhet, förbättringar inom ersättningssystemet vid sjukdom en annan, som hjälper inte minst de hemmaarbetande kvinnorna. En tredje ytterst välkommen reform är det ökade stödet åt blivande och nyblivna mödrar. Här har den behovsprövade mödrahjälpen helt slopats och ersatts av ett utbyggt moderskapsskydd. Det kan hända, och det kommer förmodligen också att hända i framtiden, att socialvården får träda till i vissa fall, när det gäller de blivande och nyblivna mödrarna. Men över huvud taget innebär reformen ett ökat moderskapsskydd för samtliga.

Allt detta är betydelsefulla nyheter i vårt socialförsäkringssystem, som vi — som sagt — i stort är eniga om. Vad som skiljer är, kan man säga, visserligen också en fråga av principiell vikt — men mest är det frågor angående detaljer i de olika systemen. Detaljerna är dock delvis avhängiga av vilken ställning man i princip tar till vårt nya socialförsäkringssystem.

Detta system, som är avsett att fungera för lång tid framåt — vi bygger det i stor utsträckning på våra barns och barnbarns goda vilja och förmåga — bör

självfallet tillgodose så många individers behov av trygghet som möjligt. Det är i princip fel att konstruera ett system, som är så hårt byggt på den kollektiva goda viljan, hur respektabel denna än är, att det förbiser stora grupper i samhället och den enskildes krav på trygghet samt likaså förbiser stora gruppers förmåga att inom systemet skaffa sig denna trygghet. Ett osmidigt och stelbent socialförsäkringssystem, som hindrar grupper, större eller mindre, att tillhöra detta system, eller som systemet inte passar för, måste i längden motverka sitt eget syfte att skänka hela folket en grundtrygghet. Det är fel att först bygga upp systemet och sedan plocka in människorna i det.

Jag skulle vilja citera departementschefen i ett avsnitt i propositionen, där han säger att en valfrihet bryter mot den grundläggande konstruktionen inom tilläggs pensionssystemet. Systemet blir enligt departementschefen »ohanterligt och reglerna alltför komplicerade» — om vi skall göra så eller så. Det förefaller mig litet cyniskt sagt till dem som också åtrår trygghet men som inte passar in i reglerna och som därför blir ohanterliga för myndigheterna. Enligt min uppfattning får ett system som är avsett för alla medborgare inte utformas så, att vissa grupper uteslängs eller tvingas ansluta sig på ett sätt, som inte passar dem och deras ekonomiska möjligheter. Systemet bör vara smidigt och anpassningsbart.

Man kan aldrig i denna värld nå en millimeterrättvisa, brukar det alltid heta. Nej, det märker vi nogsamt vid alla lagändringar. Men därifrån och till att lämna därhän stora gruppers berättigade krav på trygghet vid sjukdom, ålderdom och invaliditet är steget mycket stort. Det måste för dessa grupper te sig nästan som ett hån att få svaret, att denna reform är så fin och så stor och så praktig för de många, att »ni som inte får det lika bra får vara tacksamma för de andras del».

Vi borde inte låta oss nöja — när vi nu startar detta föredömliga socialförsäkringssystem — med mindre än att vi får skyddet utsträckt till ännu flera och

får ännu flera individuella behov tillgodosedda. Det finns stora grupper som inte gärna kan känna sig gynnade av utvecklingen sådan den skisserats på åtskilliga punkter i detta utskottsutlåtande — företagarna, husmödrarna, de korttidsanställda, de med tungt och i övrigt påfrestande arbete, för att nämna några av dem. Det är vid några frågor som har nära samband med dessa grupper som jag i fortsättningen, herr talman, skulle vilja uppehålla mig något. Det är nämligen omöjligt att i detalj gå in på alla de reformförslag som reservationerna innehåller.

Att företagarna har andra möjligheter att skaffa sig trygghet på ålderdomen än löntagarna är uppenbart, liksom att de har olika krav på trygghet och olika ekonomiska möjligheter att utgå ifrån. En del kan inom det egna företaget skaffa både sig själva och familjen ett tillräckligt ekonomiskt skydd på ålderdomen eller vid sitt fränfalle, andra kan det endast i mindre utsträckning. Detta självklara faktum ligger också till grund för den begäran om utredning i fråga om viss valfrihet inom systemet, som lagts fram i en motion från folkpartiet och som tas upp i reservation III.

Det är tydligt att många företagare anser sig vara i behov av sjukförsäkring men inte har råd att tillhöra ATP, i synnerhet inte om avgifterna ökar, detta kommer de alldeles påtagligt att göra. Dessa företagare behöver sina pengar — det har sagts så oändligt många gånger i samband med diskussionerna kring ATP — för att investera dem i sina företag; därmed räknar de med att kunna skaffa sig själva och sina familjer en rimlig trygghet på ålderdomen. Det förefaller också rimligt att de skall få ha någon valfrihet, då de betalar avgifterna själva. Någon möjlighet att välja gives dock icke genom utskottsförslaget. Om en företagare inte anser sig ha råd att tillhöra ATP, får han inte heller tillhöra försäkringen för tilläggsjukpenning.

Enligt reservanternas mening är detta långt ifrån tillfredsställande. Man bör skapa möjligheter för företagare att få ett skydd vid sjukdom, även

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

om de inte anser sig ha ekonomiska möjligheter eller helt enkelt inte vill ha det åldersskydd som ATP erbjuder. Även inom ATP:s ram bör det rimligen finnas vissa valmöjligheter för företagare och fria yrkesutövare. Personer med låga inkomster kan ofta inte täcka full försäkring. De får tänka sig att nöja sig med folkpension — kanske har de i en gård, ett eget hem eller i ett företag ett visst skydd under ålderns dagar därutöver. Men vad de kan behöva är förtids- och efterlevandeskydd. Varför skulle vi inte kunna gå dem till mötes med detta utan att tvinga dem utöver deras förmåga? I övrigt kan det också för många te sig rimligt att få en reducerad egenpension. Reservanternas yrkar därför sammanfattningsvis i dessa delar på — utöver vad som nu gäller — rätt för företagare att ansluta sig till ATP enbart för förtids- och familjeskydd eller till detta jämte halv ålderspension.

Låt mig gå vidare och ta en annan grupp, som jag inte kan finna blivit tillgodosedd i den nya lagen. Det gäller ungefär en miljon hemarbetande kvinnor. Deras ersättning under en sjukdomsperiod har förbättrats — det skall villigt erkännas. Men de har ingen möjlighet att skaffa sig ålderspension. Det kan ha sitt intresse att i detta sammanhang citera Försäkringstidningens senaste nummer, där en framstående försäkringskvinna skriver: »Alla andra människor samlar med varje arbetsår poäng till både sin invalidpension som ger dem ett ekonomiskt skydd om de blir långvarigt sjuka och till den ålderspension som de utan förlust tar med sig från ett företag till ett annat, om de önskar byta anställning. Men hemmakvinnans beroendeställning och stora otrygghet bibehålles, såvida hon inte privat ordnar ett motsvarande skydd. Invalidpension saknar hon helt, och änkepension från ATP är inte hennes egendom utan utgör snarare ett bihang till mannens pension.»

Artikelförfattaren frågar sig sedan om inte ATP borde byta namn och kallas MTP — Männens tilläggs-pension.

Nå, det må vara hur som helst med

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

detta, men faktum kvarstår att här kommer det att finnas en stor grupp människor som utför ett ytterst betydelsefullt arbete inom hemmet, vårt mycket pengar, även om det aldrig beskattas, och som kommer att få en mycket sämre trygghet på ålderdomen än andra, även om man tar i betraktande änkepengionen, vilken som bekant inte heller är oantastbar.

Det är ett egendomligt argument, som utskottet anför mot en självständig pensionsrätt för husmödrar. Om husmödrarna skyndar sig ut i förvärvslivet och inte arbetar för länge hemma, hinner de att inarbeta sin egen pension ändå. Detta är naturligtvis bra, men det betyder att de först skall arbeta hemma i fullt dagsverke medan barnen behöver dem — det anses riktigt och naturligt att de skall göra det — och inte få några pensionspoäng för detta. Sedan skall de raskt ut på arbetsmarknaden, och då blir arbetet genast värdefullare och de får pension jämte änkepension.

Vi går på styltor när det gäller att värdera kvinnornas insatser i hemmen respektive på arbetsmarknaden, och vi får snart bestämma oss — annars får vi både styltorna och benen avslagna. Ju mer hemmakvinnornas otrygghet växer — och det gör den med det växande antalet skilsmässor — ju mer inskränker vi deras valmöjligheter att stanna i hemmet eller gå ut i produktionen, och den bör vi ju till varje pris upprätthålla.

Det är troligt, herr talman, eller alldeles säkert, att det kommer att dröja innan vi får en utredning om hur vi skall tillgodose även denna grupp, men att den kommer är jag förvissad om, och det vore bättre att ta den först som sist. Det finns många tekniska hinder — det vet jag förvisso. Men det finns också olika utvägar att diskutera. En är en fripoäng, en annan är möjlighet till frivillig pension under samma förmånliga villkor som inom ATP, och en tredje är möjlighet att avväga mannens ålderspension mot familjepensioneringen på ett nytt sätt — för att nämna några.

I omedelbar närhet av denna grupp

finns också de korttidsanställda. Dem kan man räkna in bland dem som är offer för ett stelt system. För dem står inte avgifter och förmåner i något som helst samband med varandra. Det gör det inte för någon, invänds det. Nej, men här märks det bättre, eftersom det gäller de små inkomsttagarna.

Det går väl ändå inte i längden att avvisa kravet från denna grupp med det skäl, som utskottet anför, att det i ett fördelningssystem helt enkelt inte är möjligt att sätta avgifter och pensionspoäng i någon som helst relation till varandra. Man kan dock inte komma ifrån att så redan skett i viss utsträckning. Så mycket är säkert att fler och fler människor upptäcker, att det är ett egenartat system, i vilket arbetsgivaren är efter år betalar in avgifter för dem utan att de får några pensionspoäng alls. Har man t. ex. anställd korttidshjälp i sitt hem, märker man detta missförhållande. En kvinna arbetar dels i sitt hem — ett arbete som vi vet att myndigheterna uppskattar till minst 7 500 kronor — dels i andra hem, där hon nyttiggör sina praktiska erfarenheter och de kunskaper hon besitter. För sistnämnda arbete får hon en inkomst av låt oss säga 3 500 kronor, för vilket erlägges arbetsgivaravgift. Det sammanlagda värdet av hennes arbete uppgår till 11 000 kronor, men hon får härför inte en enda pensionspoäng. Är det någon som kan finna detta rimligt? Jag anser därför en skyndsamt utredning i denna fråga vara starkt motiverad.

Innan jag går över till andra frågekomplex i samband med utskottsutlåtandet, skulle jag, herr talman, vilja beröra ännu en grupp. Det gäller dem, som inte anser sig ha råd med en ATP-försäkring men som ändå skulle vilja ha ett pensionsskydd och då tänker sig detta i form av en frivillig statlig pensionsförsäkring. Bland de grupper som nämnts är yrkesfiskarna en. Främst deras representant i andra kammaren har framfört en motion om utbyggnad av den frivilliga statliga pensionsförsäkringen. Att tvinga in folk i ATP, om de ekonomiskt inte orkar med det, kan

ju aldrig komma i fråga. Varför man inte skall gå dem till mötes och hjälpa dem med en billigare försäkring, som de orkar med, även om den inte blir lika fin som ATP, är svårt att förstå. Det kan väl aldrig vara något slags pueril istadighet, som ligger bakom utskottets negativism i detta fall och som kan uttryckas på ungefär följande sätt: Vill folk inte ansluta sig till vårt fina system, så får de låta bli, men inte skall vi då hjälpa dem till något som bättre passar dem! Det låter fult, herr talman, men man kan ibland inte komma ifrån intrycket att socialdemokraterna tycks mena att den som inte förstår sitt eget bästa, skall minsann läras detta eller lämnas utanför gemenskapen. Den frivilliga statliga försäkring det här gäller grundar sig dock på ett förslag, som utarbetats av en utredningsman efter direktiv från socialministern.

Vidare konstaterar mina meningsfränder och jag med tillfredsställelse utskottets positiva åtgärder gentemot de blinda. Därjämte hoppas jag på en snabb lösning av problemet beträffande de medelålders och äldre kvinnor, som uppenbarligen saknar möjligheter att försörja sig. Vi brukar vanligen kalla dem hemmadöttrar, eftersom många av dem varit hemma och skött sina gamla föräldrar eller andra anförvanter.

Nu övergår jag till folkpensionärerna. De får enligt propositionen en standardhöjning av sina pensioner med 350 kronor för ensamstående och 500 kronor för makar. Då detta står i överensstämmelse med de uttalanden, som gjorts från riksdagens sida och som samtliga demokratiska partier anslutit sig till, innebärande en successiv höjning i jämn takt fram till år 1968, så finns det ingenting att erinra häremot. Vad vi däremot opponerat oss mot är att årtalet 1968 skall utgöra något slags punkt för standardhöjningen. Nämda år skall nämligen folkpensionen sammanknytas med ATP:s basbelopp. Detta skulle innebära att folkpensionärerna därefter inte skulle få del av den allmänna standardhöjningen. Det kommer emellertid självfallet även då att finnas

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

många, som måste leva av folkpensionen och som därför bör få följa med i den allmänna standardhöjningen. Som motionärerna alldeles riktigt framhåller i sammanhanget, är det dessa människor, som själva hjälpt till att arbeta upp den standard som vi nu har. Till 1968 har man god tid att utreda, i vilken form denna standardhöjning bör komma folkpensionärerna till del. Den reservation, som är knuten till detta avsnitt av utlåtandet, begär att riksdagen skall redan nu uttala sig för folkpensionärernas rätt att efter 1968 få del av standardhöjningen samt att man dessförinnan bör utreda lämpliga tekniska former härför.

Finansieringen av socialförsäkringen är, herr talman, den inte minst intressanta frågan. Avvägningen mellan statens och kommunernas utgifter har tagits upp i ett flertal motioner. Jag vet att detaljerna kommer att senare diskuteras av andra talare här i kammaren. Jag vill därför inskränka mig till att peka på några riktlinjer — en del av dem är, fruktat jag, fullständigt självklara. Till dem hör att vissa kommuner har svagt skatteunderlag, men många åldringar och invalider i jämförelse med andra mera lyckligt lottade grannar. Att rättvisare än vad som nu sker fördela bördorna mellan dem måste vara ett framtidsmål. Det kan vara en ren tillfällighet att en kommun får dras med stora kostnader och dålig ekonomi, medan andra av samma tillfällighet har det mycket bättre ordnat. Hur fördelningen bör ske, kan ju diskuteras. En utmärkt läsning med många goda exempel utgör den motion, som från socialdemokratiskt håll avlämnades vid denna riksdags början. Den kan verkligen rekommenderas till studium i denna fråga.

I de reservationer, som vi har avgivit till utskottsutlåtandet i denna fråga, föreslås att staten som ett första steg i riktning mot en mer genomgripande reform skulle övertaga samtliga kostnader för folkpensionerna, utom för de kommunala bostadstilläggen, till den del kostnaderna överstiger en krona per skattekrone. Bostadstilläggen beslutar ju

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

kommunerna själva om, och de kan alltså kontrollera dem. Mot de andra utgifterna skulle på detta sätt sättas en spärr. En samlad reform för att dels nå den jämnare fördelning av folkpensionskostnaderna, som jag nyss nämnde, och dels få en kommunal skatteutjämning över huvud taget, bör sedan ske i samband med den kommunala skatteutjämningsreformen, som skall beslutas senast 1964.

I en annan reservation yrkar vi på att riksdagen bör i princip yttra sig för att från kommunerna helt skulle avlyftas kostnaderna för förtidspensionen.

Innan jag slutar, herr talman, har jag den utomordentliga glädjen att i ett avsnitt få rekommendera utskottets förslag i särskilt hög grad. Det gäller vid punkten E i utskottets hemställan, där frågan tas upp om pension till de frånskilda kvinnorna och till änklingsarna. Det må tillåtas mig att vara i högsta grad tillfredsställd med att utskottet inte godtog det förslag som Kungl. Maj:t lagt fram i propositionen vad beträffar de frånskilda änkorna. I denna var den frånskilda änkans pension bunden till om hon fick ett underhåll vid skilsmässan eller inte. I de motioner, som främst har kommit från kvinnohåll här i riksdagen, har begärts, att en utredning skall ske när det gäller dessa änkors ställning inom ATP. Vi anser inte, att denna bundenhet till ett underhåll vid skilsmässan är rimlig och rättvis. På det sättet skulle dessa kvinnor komma i en missgynnad ställning.

I en annan motion har vi begärt att änklingspension skall införas inom ATP. Dels betalar kvinnorna samma avgifter som männen — ATP är ju en in-tjänad lön — och dels är många änklingsarna i starkt behov av en pension efter sin hustru. Utskottet har i detta avseende följt motionärerna och begärt en utredning om änklingspension, samtidigt som utredningen om de frånskilda kvinnorna skall ske.

Om det tillåtes mig, för att jag inte skall behöva återkomma i för många ärenden, herr talman, att här nämna något om reservanternas synpunkt, mås-

te jag säga att deras argument är dels kortfattade och dels består rätt mycket av fraser. De påstår kort och gott, att någon änklingspension är varken självklar eller naturlig.

Vad är det som är självklart och naturligt i hela detta invecklade system? Det skulle man vilja fråga. Inte är det självklart att änkor med egna, goda inkomster och egen pension skall få änkepension, och inte är det självklart att människor, som stretar med arbete i sitt eget hem och i andras inte skall ha pension fastän det betalats avgift för dem. Inte heller är det självklart att stora grupper skall tvingas in i systemet eller också bli alldeles utanför. Det är mycket som inte är naturligt och självklart i systemet. Men ändå menar man att när en änking som står ensam med en skara barn och inte har råd att betala en hembjälp när barnens mor dör, så är det självklart att han inte behöver en änklingspension efter sin hustru. På denna punkt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Allra sist, herr talman, kan jag inte underlåta en personlig kommentar. Jag skulle vilja uttala min respekt och beundran för de kunskaper om vårt socialförsäkringssystem, som utskottets ärade ordförande besitter och som verkligen är avundsvärda för utskottets övriga ledamöter. De täcker varje detalj i detta system. Men tyvärr är det inte alla som har möjligheter eller förmåga till samma inlevelse i vårt nya socialförsäkringssystem. Systemet kommer att bli gräsligt krångligt för gemene man. Här gäller det om någonsin att få uppgifter om det ut till människorna i en sådan form och genom sådana massmedia — TV, radio, press, broschyrer och vad ni vill — så att folk begriper vilka rättigheter och skyldigheter de har och vart de skall vända sig för att få veta detta. Att vara okunnig om någondera delen kan bli rent förödande för en persons ekonomi. Här måste de enskilda individerna nås med en verkligt omfattande och populär information.

Efter dessa kommentarer till vissa av de punkter, som tagits upp i reservatio-

ner till utskottets utlåtande, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till vissa av dessa reservationer. Andra talare kommer att ta upp andra punkter, och det finns verkligen ingen anledning att vi står och upprepar varandra. Alltså yrkar jag bifall till följande reservationer: II, III, X, XV, XVIII, XXI, XXIV, XXV, XXVII, XXXII, XXXIII, XXXIV avsnitt I, XXXV och XXXVII.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp):

Herr talman! Det förslag som vi nu går att behandla utgör en viktig etapp i vår sociallagstiftning. Utbyggnaden och samordningen av de varandra närstående sjuk- och moderskapsförsäkringarna, invaliditetsskyddet liksom folkpensionens höjning m. m. är väsentliga frågor, som här samordnas genom den lagstiftning som nu föreslås.

Målsättningen i vår socialpolitik måste enligt centerpartiets uppfattning vara att ge ekonomisk grundtrygghet, som skall sikta till att den enskilda samhällsmedborgaren, den enskilda människan, skall känna trygghet för sig och de sina under uppväxtåren, vid ålderdom, vid sjukdom, vid invaliditet, vid familjeförsörjarens bortgång samt inkomstbortfall vid arbetslöshet — händelser varöver ingen kan råda. Mäniskor som vid sjukdom och ålderdomsvaghet inte kan klara sig själva måste beredas vårdmöjligheter i tillräcklig omfattning.

Dagens ärende är ett stort problemkomplex. Förarbetena har skett i såväl socialförsäkringskommittén som i socialpolitiska kommittén. Propositionen omfattar 430 sidor, och andra lagutskottets utlåtande nr 27 med förslag till lag om allmän försäkring m. m. omfattar drygt 300 sidor. Utskottsarbetet har varit arbetsamt men också lärorikt och stimulerande.

Må det här i dag så här i debattens början vara tillåtet att överrätta en blomma och rikta ett tack till utskottets ärade ordförande för hans sätt att leda utskottsarbetet i denna stora fråga. Det

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
ta tack skall också riktas till föredraganden-sekreteraren för hans arbete i utskottet.

Det har varit stimulerande att se hur vi har lagt grunden till trygghet vid sjukdom, ålderdom, försörjarens frånfälle, vilket jag är glad över att jag har fått vara med om. Någon har sagt att ett kultursamhälle skall bedömas efter hur man tar hand om sina gamla, sjuka, änkor och barn. Också där kommer vårdfrågan in i bilden och frågan om att trösta, lindra och utöva humanitet och människokärlek — om man får använda sådana ord i riksdagens första kammare. Människan är inte bara en produktionsfaktor, hon har också ett egenvärde att vårda, akta och respektera.

Det gamla samhället hade inte samma möjligheter att lösa dessa frågor som dagens, men det var också en annan syn på dessa frågor, en syn som avspeglas i ett yttrande i riksdagens andra kammare i år, där högerns nye ledare, herr Heckscher, i remissdebatten yttrade: »Vi lever kvar i den gammaldags uppfattningen — jag skall erkänna att vi i det fallet är ganska reaktionära — att socialpolitikens uppgift är att undanröja och lindra nöd.»

Att »undanröja och lindra nöd» — är det inte något av den gamla fattigvårdslagens anda som slår emot en? För mig är denna snäva avgränsning väsensfrämmande — socialpolitiken skall ge trygghet så att man ur vård- och försörjningssynpunkt ej behöver frukta morgondagen.

Vad denna min syn har sin grund i skall jag inte gå in på i dag. Det är säkerligen både egna och andras upplevelser och erfarenheter. Kanske är det mötet med Lasse i Långfallet i Dan Anderssons Kolarhistorier — Lasse som slitit ut sig i kolarskogen och på Varghyttans bruk och nu är på väg till fattiggården, där han skall bida sina dagar innan han skall vila ut under mulden. Kanske är det fattiggården sådan som Albert Engström låter oss möta den i sin gripande skildring av en julafton i fattigstugan. Det är sådana upplevelser och andra som gör att jag är glad över

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

att jag fått vara med i andra lagutskottet vid behandlingen av detta ärende och utarbetandet av det förslag som nu ligger på kammarens bord.

Av reservationernas antal får man kanske det intrycket, att meningarna varit delade och motsättningarna stora. Jag tror inte att man skall tolka utskottets utlåtande så. Det är många punkter i detta utskottsutlåtande där vi varit överens och där vi har haft samma uppfattningar, det vill jag ha sagt för att inga missförstånd skall uppstå. Visst är det principiella uppfattningar som möts och detaljspörsmål där meningarna varit delade. I botten ligger dock från alla en strävan att få så goda lösningar som möjligt till gagn för dem, som här behöver och får komma i åtnjutande av den trygghet och det stöd, som det nu framlagda förslaget syftar till.

Det finns kanske ett litet undantag till detta, och det är reservation nr I, som, om den skulle bifallas, skulle fördyra medicinkostnaderna för de sjuka och behövande. Reservanternas på den punkten, herr Enarsson och fröken Wetterström, har också blivit ensamma om sin uppfattning. Den besparing de föreslår på 19 å 20 miljoner kronor går som sagt ut över de sjuka, dem som behöver medicin för sin hälsa.

En av de i betydligt högre grad kontroversiella frågorna inom såväl socialförsäkringskommittén som inom utskottet har varit företagarnas ställning till sjukpenningförsäkringen och ATP. Socialministern, som följt socialförsäkringskommittén, har stannat för ett antingen eller — antingen skall man vara med i både sjukpenningförsäkringen och ATP eller skall man inte vara med alls. Man får faktiskt en känsla av, när man granskar detta förslag om samordning av ATP och sjukförsäkringen, liksom förslaget att folkpensionen skall utgå med vissa procent av basbeloppet i ATP, att ATP är den axel omkring vilken hela vårt grundskydd skall förankras. Att drygt 70 000 företagare i vårt land tackade nej till ATP har tydligen gått regeringen hårt till sinnes — här

skall man tvingas med i ATP om man vill ha sjukförsäkringsskyddet.

Jag måste säga, herr talman, att man blir något förvånad när man läser socialförsäkringskommitténs betänkande och de resultat man ändock kommer fram till. Låt mig få citera ur Kungl. Maj:ts proposition nr 90 sid. 145. Där står:

»Socialförsäkringskommittén är medveten om att det finns företagare som kan vara borta kortare eller längre tid från sin rörelse utan att detta medför svårare ekonomiska konsekvenser. För det stora flertalet företagare, t. ex. för småföretagare inom jordbruk, trädgårdsodling, fiske, småindustri, hantverk och handel, anser sig kommittén dock kunna utgå ifrån att läget är ett annat. Företagarna lever i många fall under betingelser, vilka är likartade med löntagarnas, och de flesta av dem måste förmodas ha samma behov som löntagarna av skydd mot inkomstbortfall på grund av sjukdom. Kommittén fastslår att företagarna själva i stor utsträckning delar denna uppfattning och tillfogar, att det även är ett allmänt intresse att tillgodose företagarnas behov av försäkringsskydd för sjukdomsfall.»

Kommittén konstaterar sedan, att det är önskvärt, att företagarna beredes möjlighet att anpassa försäkringsskyddet mot inkomstbortfall vid sjukdom efter det individuella behovet med varierande karenstider och föreslår 3, 33 och 93 dagar, vilket socialministern och utskottet nu följt.

När man sedan kommer in på sammankopplingen med ATP och valfriheten där, konstaterar man, att detta inte går att lösa inom systemets ram — att anslutningen till ATP skall vara avgörande för om man skall få tilläggspenningssjukförsäkring eller ej.

Mot majoritetens förslag anmäldes reservation av tre av socialförsäkringskommitténs ledamöter. Det är av intresse att ta del av remissinstansernas syn på denna fråga och hurusom ett antal remissinstanser med hänsyn till främst administrativa och tekniska skäl ej kan medge någon valfrihet. Avvisande till

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

socialförsäkringskommitténs förslag ställer sig länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Jönköpings och Västerbottens län, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges lantbruksförbund och SACO, Sveriges akademikers centralorganisation. Några av dessa remissorgan hävdar, att företagarna med hänsyn till att de själva betalar sina avgifter också själva bör få avgöra i vilken omfattning de är i behov av försäkringsskydd. Riksförbundet Landsbygdens folk och Sveriges lantbruksförbund anför »att det för den befolkningsgrupp, som förbunden företräder, föreligger ett starkt behov av ett förbättrat riskskydd med avseende på sjukdom, invaliditet och försörjares död i förtid men att med hänsyn till såväl behovet som möjligheterna att finansiera avgifterna samma intresse ej anses föreligga med avseende på ålderdomsförsörjningen. Förbunden anser det inte rimligt, att en stor grupp av medborgare uteslutes från möjligheten att ordna sitt efterlevandeskydd på jämställd nivå med andra grupper därför att de ej kan bära avgifterna för en utökad ålderdomsförsörjning, som de ej önskar eller behöver. Med samma motivering finner förbunden det vara ännu orimligare att de på denna grund också skall bli uteslutna från möjligheten att delta i tilläggssjukpenningförsäkringen.»

Socialministern avvisar emellertid alla dessa synpunkter med orden att »en hela folket omfattande socialförsäkring kan inte, om rimliga anspråk på översiktlighet och hanterlighet skall upprätthållas, tillfredsställa alla tänkbara önskemål och situationer. Jag kan därför inte förorda en lösning av det slag som åsyftas i det berörda remissyttrandet», slutar socialministern.

Vi i centerpartiet, liksom folkpartiet och högern, har tagit upp dessa synpunkter i en motion. Andra lagutskottets majoritet, den socialdemokratiska delen av utskottet, har anslutit sig till socialministerns uppfattning — om ock — ur vår synpunkt — med något särregna motiveringar. Jag tänker på utskottets skrivning, att det inte är sär-

skilt angeläget att det allmänna erbjuder ett alternativ med enbart korttidskydd. Problemet är ju kostnaderna — inte för sjukförsäkringen, utan för anslutningen till ATP, där ju kostnaderna stiger. För många företagare är situationen den, att de tvingas till ett sparande i sitt företag i form av amorteringar, investeringar och lagerökningar. Denna insats av eget kapital innebär ju ett sparande som på lång sikt ger en ökad trygghet, men som ändå inte minskar behovet av korttidskydd — alltså sjukförsäkring och invalidskydd — men minskar behovet av ålderstrygghet utöver folkpensioneringen.

Detta erkänner ju också utskottet i sin skrivning när man säger, att »utskottet är medvetet om att många företagare inte har samma behov av ålderskydd som övriga företagare».

Det är mot bakgrunden av vad jag här anfört som hälften av utskottets ledamöter tvingats reservera sig för större valfrihet för företagarna. Vi som slutit upp bakom reservation nr III menar, att den som erhållit utträde ur och alltså icke önskar tillhöra tilläggspensionsförsäkringen skall äga rätt — men ej vara skyldig — att utträda ur sjukpenningförsäkringen. Däremot menar vi, att den som tillhör ATP — alltså det omvända förhållandet — genom möjligheterna till olika karenstider inom sjukpenningförsäkringen fått kravet på smidighet och valfrihet relativt väl tillgodosett. Jag har tidigare berört företagarnas behov av sparande genom utgifter för amorteringar och investeringar. Mot den bakgrunden minskas behovet av ålderdomspension utöver folkpension. Behovet av förtids- och efterlevandeskydd täckes emellertid inte på detta sätt, varför rätt till anslutning till endast den delen bör införas, och också olika pensionsnivåer. Vi hemställer om förslag därom till årets höstriksdag, så att erforderliga bestämmelser därom kan träda i kraft den 1 januari 1963.

I alla dessa komplex av frågor finns det ingen möjlighet att ta upp alla de detaljfrågor som reservationsvis framföres, dels i reservationer med motivering

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

och dels genom blanka reservationer. Jag skall emellertid här beröra några saker.

Vid fjolårets riksdag beslöts att gränsen för uttagande av sjukförsäkrings- och folkpensionsavgift skulle höjas till 2 400 kronor. Det innebär att ogift försäkringsstagare därmed blir skattefri. Logiken borde då kräva, att gift försäkringstagare också skulle komma i åtnjutande av samma möjligheter — alltså samma princip som i fråga om ortsavdragen — och vi yrkar därför att gränsen för gift försäkringstagare i fråga om avgiftsskyldighet skall fördubblas till 4 800 kronor.

I det sammanhanget, herr talman, vill jag endast ha sagt, att jag har en bestämd principiell uppfattning i fråga om dessa avgifter. Jag förmenar att det är rimligt att tillämpa en skattefinansiering av grundtryggheten, alltså att vi får bära bördorna efter bärkraft. Jag tror också att det skulle innebära en stor administrativ förenkling, något som man har uttalat önskemål om i andra sammanhang.

En nyhet i propositionen är höjningen av moderskapspenningen till 900 kronor. Socialpolitiska kommittén stannade här vid att föreslå 800 kronor, vilket förslag var baserat på 4 kronor i grundsjukpenning. Det var också socialförsäkringskommitténs förslag. Det fanns emellertid en reservation i socialförsäkringskommittén av dess ledamot herr Andersson i Knäred för en höjning till 5 kronor, och det har också blivit Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Vid sjukdom åtnjuter husmor med barn under 10 år barntillägg med 2 kronor. Vi föreslår i en motion att detta bidrag måtte utgå till dem, som erhåller moderskapspenning på grund av nedkomst, under 30 dagar, såsom det ursprungligen var tänkt vid barnsbörd.

I samband därmed vill jag också peka på vår motion om ersättning för resor i samband med tandvård för mödrar och blivande mödrar. Införandet av tandvård var en välkommen reform, som utnyttjas av ungefär hälften av barnaföderskorna. När man nu föreslagit en höjning, har man inte föreslagit att re-

sekostnadsersättning skall utgå vid besök hos tandläkare. Vi menar på vårt håll, liksom fru Hamrin-Thorell och fröken Nordström, att det borde vara rimligt och motiverat att resekostnadsersättning utgår efter samma normer som för läkarbesök enligt sjukförsäkringen.

Det är intressant att se vad remissinstanserna har sagt om detta förslag. Medicinalstyrelsen har betonat vikten av tandkontroll och tandvård med hänsyn till moderns och barnets hälsa. Socialstyrelsen, länsstyrelsen i Norrbottens län — som har erfarenhet av vad de långa resorna betyder — och Statstjänstemännens riksförbund har tillstyrkt att ersättning för resor skall utgå efter samma belopp som gäller för läkarbesök. De funderingar som anförs i utskottets utlåtande om eventuellt missbruk tror jag är ganska obefogade.

Frågan om olika pensionsåldrar i folkpensioneringen skyntar i olika sammanhang, och främst talar man härvid om utövare av de tyngre yrkena, exempelvis gruvarbetare och skogsarbetare. Den tanke är befogad — kroppsarbetarna med tungt arbete har ofta betydligt högre pensionsålder än utövarna av »manschettyrken», om jag nu får använda ett sådant ord.

Det framlagda förslaget ger möjlighet till förtida och uppskjutet uttagande av pension. Det innebär att man kan ta ut pension redan vid 63 års ålder och uppskjuta uttagandet till 70 års ålder. För varje månad man tar ut förtida pension minskas pensionen med 0,6 procent, och om man uppskjuter pensionsuttaget, höjs pensionen med samma belopp per månad.

Det är inte så mycket att säga om detta — jag tror det i och för sig är en bra lösning att man har infört valfrihet. Där emot har herr Rune Gustafsson och jag anfört erinringar mot den sammankoppling som sker av folkpension och ATP. Vi menar att det borde gå att göra förtida uttag av endera — jag tänker då närmast på skogsarbetarna, vilkas förhållanden jag har erfarenhet av. Den som har ackordsarbete märker också att arbetsförmågan avtar över 60 års ålder,

men en möjlighet till förtida pensionsuttag från endera av pensionsformerna skulle kunna ge ett nödvändigt tillskott till inkomsten. Mot den bakgrunden föreslår vi, att någon sammankoppling av folkpension och ATP ej skall ske vid förtida uttag. Vi har en känsla av att den sammankoppling som föreslås är onödigt stelbent och att saken skulle ordnas smidigare på det sätt som vi föreslår. Det skulle framför allt gagna människor som behöver förtida uttag, och det skulle inte heller rubba invalidpensioneringen — den som gör förtidsuttag och råkar ut för invaliditet skall få den lägre invalidpensionen hela tiden därefter.

Vad sedan pensionsåldern beträffar finns det anledning att i dag säga ut, att vi i centerpartiet har den uppfattningen, att man måste sikta mot en sänkt pensionsålder också inom folkpensioneringen. Ett motiv för ATP var ju att man skulle skapa likställighet mellan arbetare och stats- och kommunalanställda samt tjänstemannagruppen. Jag respekterar den synpunkten, men jag tror att också frågan om pensionsåldern måste komma med i blickfånget. Långtidsutredningen har signalerat att vi skall få en väsentlig standardhöjning framöver, och jag undrar om det inte vore motiverat att allvarligt fundera på om inte ett sätt att ta ut en del av standardhöjningen skulle vara att sänka pensionsåldern för folkpensionärerna.

De nuvarande pensionerna för s. k. övergångsänkor är föremål för behovsprövning. Socialministern har här framlagt ett välkommet förslag, nämligen att man skall lindra behovsprövningen i fråga om förmögenhetsgränsen, men vi menar att det med hänsyn till kostnadsutvecklingen vore rimligt att också i övrigt justera reglerna för behovsprövningen. De nuvarande reglerna beslöts 1952 med verkan från den 1 januari 1954. Det innebär som en följd av penningvärdeförsämringen att en skärpning av behovsprövningen i realiteten skett. I proposition nr 119, som vi behandlat i annat sammanhang, sägs att priserna stigit med 27 procent från år 1954 fram till år 1961. Just nu är det en prisstegringsvåg

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

som höjer priserna ytterligare. Av den anledningen föreslår vi från vårt håll att en uppräknings sker med i runt tal en tredjedel av gränsen för denna behovsprövning. Samma gäller också dem som kommer i åtnjutande av hustrutillägg, kommunala bostadstillägg och förtidspension. Utskottet har motiverat sitt avstyrkande med att säga, att vårt förslag inte skulle medföra någon förbättring för de sämst ställda. Med tanke på penningvärdeförsämringen står det väl ändock klart att man inte bör tillåta en försämring för dem som redan i dag är beroende av en behovsprövning och för de allt flera som blir det på grund av penningvärdeförsämringen.

I samband med hustrutilläggen är det naturligt att man tänker på de hemarbetande husmödrarnas ställning inom folkpensioneringen och den grundtrygghet vid sjukdom som bör tillkomma dem. Fru Hamrin-Thorell har utförligt behandlat dessa problem i sitt anförande, och jag kan instämma i hennes synpunkter. Vid en jämförelse mellan dessa kvinnor, som gör stora insatser för hem och barn, och andra finner man att det är en väsentlig skillnad. Jag anser det nödvändigt att de hemarbetande kvinnornas ställning inom socialförsäkringssystemet blir prövad och att en rättelse sker. Vi hemställer därför om en skyndsam utredning angående de hemarbetande husmödrarnas ställning inom socialförsäkringssystemet.

Samma gäller frågan om pension åt hemmadöttrar och andra i motsvarande situation, alltså dem som vi brukar kalla föräldraänkorna, som har vårdat en far eller mor och som fått nedsatta försörjningsmöjligheter. Jag skulle på denna punkt vilja ge min anslutning till reservation XXIV, där mitt namn råkat falla bort vid justeringen.

Vi har också i motionerna I: 649 och II: 777 framställt ett yrkande om utredning av invalidernas ställning inom pensioneringen. Socialministern har signalerat att en översyn kommer att ske, närmast med hänsyn till ATP. Jag hoppas att man även utreder invalidernas möjligheter att få särskilda tillägg lik-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

som de åldersgränser för vårdtillägg som nu tillämpas. Över huvud taget är det angeläget att man skapar större trygghet på detta område.

Inledningsvis nämnde jag att ATP och dess basbelopp var den axel till vilken också folkpensionen skulle bindas. Vi från centerpartiet har reagerat mot detta, inte minst därför att det skulle försvåra framtida höjningar av folkpensionerna. Det torde vara allom bekant att vår målsättning för folkpensionerna låg högre än det förslag som 1957 års pensionsberedning kom fram till, men för att nå enighet omkring 1957 års beslut angående målsättningen måste vi släppa av på våra önskemål och gå med på en kompromiss. Men vi anser fortfarande att när folkpensionen utgör grundtryggheten — och för stora delar av de små inkomsttagarna i vårt land är den enda pensionen — måste det vara angeläget att folkpensionerna kan höjas också efter år 1968. På den punkten är vi överens med folkpartiet och har avgivit en gemensam reservation. Jag hoppas att det skall vara möjligt att här vinna gehör för våra synpunkter i detta avseende.

Vi i centerpartiet har också sagt nej just när det gäller bindningen till basbeloppet för ATP — detta kommer tydligen att bli ett heligt rättesnöre för våra socialdemokrater när det gäller att vara restriktiv i fråga om folkpensionerna. Jag har inte glömt fjolårets debatt här i kammaren om vad folkomröstningen och pensionsberedningens förslag innebar när det gällde att förhindra den höjning av folkpensionerna som vi då ville ha. I år har regeringen föreslagit just denna höjning, och jag vill uttala min tillfredsställelse över att förslaget nu har vunnit allmän anslutning.

I motioner från vårt håll har vi hävdats att folkpensionerna måste höjas kraftigt i början av perioden så att de gamla, som lagt grunden till dagens välfärdssamhälle, också får sin del av standardhöjningen. Vi har i vår bevittnat en lönerörelse — den är för övrigt ännu inte helt avslutad — som ger ganska goda lönehöjningar både i år och

nästa år. Mot den bakgrunden är det rimligt att en höjning av folkpensionerna sker även nästa år. Därmed vinnes en höjning för dagens pensionärer som är synnerligen välmotiverad.

En rad detaljproblem har kommit upp i samband med behandlingen av detta komplex av frågor i utskottet; jag har redan nämnt invalidernas ställning, husmödrarnas trygghet o. s. v. Såvitt jag kan se, skulle en höjd folkpension lösa också en rad av dessa frågor.

Om jag slutligen går över till kostnadssidan, herr talman, så har ju kommunerna att svara för en viss andel i pensionskostnaderna. Det gäller dels hustrutilläggen och förtidspensioneringen, dels bostadstilläggen. I propositionen föreslås att kommunandelen när det gäller andra förmåner än kommunala bostadstillägg skall sänkas från 1,5 till 1 procent per skattekrone samt att kommunernas bidrag skall maximeras till 60 procent. I fråga om bostadstilläggen föreslås att kommunandelen skall bibehållas vid 2 procent per skattekrone samt att kommunernas bidrag skall maximeras till 80 procent. Detta innebär en höjning, och därmed skulle vinnas en viss lättnad för de tyngst belastade kommunerna. Av propositionen framgår dock att förbättringen blir av relativt ringa värde.

Socialministern har med sitt förslag inte tagit hänsyn till remissinstansernas synpunkter på en ordentlig omfördelning. Jag skall knyta ett par reflexioner till detta.

Principen borde väl ändå vara att kostnader, som man inte har något inflytande över, bör man inte heller betala. Ser vi på pensionskostnaderna, är frågan om hustrutillägg och änkepensioner en rent matematisk fråga; skall pension utgå, är det en fråga om inkomst och eventuell förmögenhet. Går vi så över till förtidspensioneringen, är det fråga om en medicinsk bedömning, där knappast något kommunalt veto finns, och skall inte heller för den delen finnas. Vidare har också genom att dessa ärenden lagts över på sjukförsäkringen och

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

försäkringsnämnderna det kommunala inflytandet försvunnit. Jag frågar mig då: Kan det vara rimligt att kommunerna skall ha några kostnader här? Socialförsäkringskommittén hade på denna punkt en principuppfattning år 1959; den ansåg att staten skulle svara för dessa kostnader, medan kommunerna skulle svara för bostadstilläggen.

Som så många gånger förr kommer man fram till detta: låt oss inte nu rubba förhållandet mellan stat och kommun, utan låt oss avvakta vad 1958 års skatteutjämningskommitté kommer fram till. Så säger socialförsäkringskommittén, så sade också skolberedningen, och så låter det när regeringen skall diskutera skolmåltider. Dessutom har utskottet funnit ett nytt argument när utskottet säger, att riksdagens beslut om ökade bidrag till särskilt skattetyngda kommuner också skulle klara folkpensionskostnaderna. Vi har med anledning av denna skrivning från utskottets sida frågat oss, hur detta skall vara möjligt, då ju reglerna för statsbidrag till de särskilt skattetyngda kommunerna inte väsentligen tar hänsyn till de höga och ojämna pensionskostnaderna, som i olika kommuner varierar mellan 20 och 25 öre till upp emot 4 kronor per skattekrona. Det finns kommuner, som för folkpensionskostnaderna betalar mer än femton gånger så mycket per skattekrona som vad andra kommuner gör.

Styrelsen för Landskommunernas förbund har också anfört starka erinringar mot socialförsäkringskommitténs förslag och sagt att detta inte bara är en fråga för kommunerna och för kommunernas skattebetalare, utan det är också en fråga som berör pensionärerna i kommunerna, beroende på att de ekonomiska förutsättningarna för att kunna ge bostadstillägg blir mindre i dessa dåligt ställda kommuner, som har höga kostnader. Vi anser att det ändå inte kan vara rimligt att denna orättvisa skall drabba både skattebetalarna och pensionärerna i kommunerna och deras bostadstillägg.

Dessa synpunkter har också med skär-

pa utvecklats i en motion av herr Gillström jämte ytterligare 24 socialdemokrater i denna kammare och 23 i andra kammaren.

I motionen av herr Gillström föreslås att en provisorisk lösning skall genomföras, som innebär att de kommunala kostnaderna för folkpensionsförmåner — bostadstilläggen undantagna — skall utgå med belopp som motsvarar högst 1 krona per skattekrona för år 1962. Vidare hemställs om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om en definitiv lösning till 1963 års riksdag av frågan om folkpensionskostnadernas finansiering. Det är synpunkter som vi ger vår anslutning till i vår reservation angående kommunernas bidrag till folkpensionskostnaderna.

Det är, herr talman, ytterligare punkter i detta utlåtande, som det kunde vara anledning för mig att ta upp, men andra talare efter mig kommer att beröra en del detaljfrågor. Några av de frågor, som jag inte nu har gått in på, har redan berörts av fru Hamrin-Thorell. Vi har i dessa frågor gemensamma reservationer.

Jag ber, herr talman, med det anförda att få yrka bifall till reservationerna II —X, XVI, XIX, XX, XXI, XXII, XXIV — där mitt namn råkat komma bort vid justeringen — och vidare XXV, XXVII, XXXI, XXXII, XXXIII och XXXIV, punkten III, samt XXXV och XXXVII. I övrigt ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan på de punkter, där jag icke har antecknat någon reservation.

Till slut skulle jag, herr talman, endast vilja säga några ord om det särskilda yttrandet, som vi har fogat till utskottets utlåtande. Det gäller frågan om pensionärernas och de äldres ställning i samhället. Vi anser att det finns anledning att göra en planläggning, som tar hänsyn just till de äldres möjligheter i dagens samhälle. Ekonomisk trygghet är en grundläggande förutsättning för att äldre och pensionärer skall kunna känna trivsel i tillvaron och ej känno oro inför framtiden. Vi har understrukit att detta är ett grundtrygghets-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

krav, men det vore felaktigt att härav dra slutsatsen att de med åldrande, avtagande arbetsförmåga etc. förknippade spörsmålen är av enbart ekonomisk karaktär. Det är också en del andra saker som här kommer in i bilden. Frågan om de äldres trivsel och möjlighet till aktivitet på samhällets olika områden måste tillmätas synnerligen stor betydelse. Målet måste vara att ge de äldre möjlighet att utveckla och utnyttja sina inboende psykiska och fysiska förutsättningar till meningsfull aktivitet och verksamhet. Här kommer också in de humanitära synpunkterna. Det sociala perspektivet på dessa frågor måste skjutas i förgrunden; det gäller bostadsfrågorna och det gäller frågan om åldringsvården över huvud taget. Vi har också i andra sammanhang tagit upp dessa frågor. Det gäller vidare frågor om hemhjälp o. s. v., som är en förutsättning för att man skall kunna leva kvar i sin hemmiljö. Vi har ansett att det härvidlag borde göras upp ett handlingsprogram i fråga om vad som fordras för att kunna ge en tillfredsställande vård, trivsel och trygghet också på ålderns höst i vårt samhälle.

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! Till andra lagutskottets utlåtande nr 27 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 90 har från högerpartiets sida fogats reservationer på ett antal punkter.

Såsom utskottet inledningsvis konstaterar har socialförsäkringsverksamheten i vårt land befunnit sig i en stark utveckling. De härunder uppnådda resultaten har givit medborgarna allt bättre skydd vid sjukdom och ålderdom.

Det nu föreliggande förslaget har i stort sett godtagits från vårt håll. På några punkter har vi dock annan uppfattning än utskottsmajoriteten, vartill jag återkommer.

Tillåt mig, herr talman, till en början peka på några enligt mitt förmenande positiva delar av förslaget.

Det innefattar en betydande förbättring av moderskapsförsäkringen, och

härvid förutsättes att mödrahjälpen skall avskaffas. Under rätt lång tid har det varit uppenbart, att denna hjälpform inte fyllt sin uppgift på ett ändamålsenligt sätt, om man tänker på de orimligt höga administrationskostnaderna. Av de totala kostnaderna har en alltför stor del gått åt till det omfattande administrativa arbete, som den medfört i olika instanser. Förändringen på denna punkt kan därför hälsas med tillfredsställelse.

Ett annat avsnitt som blir till fördel för de enskilda människorna är förslaget om individuellt rörlig pensionsålder inom folkpensioneringen. Den nu gällande regeln, att folkpension får uttagas först vid 67 års ålder, har för många framstått som högst otillfredsställande och stelbent. Som vi ju alla vet skiftar levnadsförhållanden och behov, och den tidpunkt då pensionen behövs uttagas är med hänsyn härtill mycket olika. De nya reglerna tillgodoser sålunda många önskemål om att själva få bestämma tidpunkten då pensionen skall börja tas ut.

Vidare anser vi från vårt håll att sloandet av inkomstprövningen vid förtidspension är en högst berättigad och ändamålsenlig ändring, men såsom jag inledningsvis nyss nämnde så har vi haft från majoriteten avvikande uppfattning på vissa punkter. Så är fallet bl. a. i fråga om karensbeloppet vid läkemedelsrabatteringen.

Såsom från vårt håll tidigare framhållits framstår det som önskvärt att begränsa statens utgifter på detta område. Vi har i en motion, nr 780 i andra kammaren, till årets riksdag och i en reservation till detta betänkande framfört yrkande om att karensbeloppet för läkemedel skulle höjas från 3 till 5 kronor. En sådan ändring skulle för den sjukförsäkrade innebära en ökad utgift om högst en krona per inköpt läkemedel. En väsentlig fördel med förslaget är att det medför en betydande administrativ arbetslättning, då antalet ersättningsärenden kan beräknas minska med en tredjedel.

Om vårt förslag genomfördes, skulle

sjuk-kassornas utgifter för läkemedels-ersättningar komma att minska med i runt tal 20 miljoner kronor per år. En sådan utgiftsminskning möjliggör att statsbidraget till läkemedelsrabatteringen, som för närvarande utgör drygt 6,5 miljoner kronor om året, kan slopas. Vidare ger det utrymme för att sänka det allmänna statsbidraget.

Vi anser sålunda att ett genomförande av vårt förslag innebär dels en betydande direkt utgiftsminskning för staten, dels en indirekt sådan genom avsevärt förenklad administration och än vidare, vilket bör observeras, att det inte medför någon nämnvärt betungande merutgift för den sjukförsäkrade. Den föreslagna ändringen är också av så pass enkel art att den utan vidare kan genomföras nu. Det är med hänsyn härtill som vi föreslår att riksdagen redan nu bör fatta beslut enligt vårt förslag och inte — som utskottet förordar — avvakta resultatet av pågående utredning.

Vi har också haft avvikande mening mot utskottsmajoriteten i fråga om företagens ställning inom sjukförsäkringen och tilläggs-pensionsförsäkringen. Vi har även till denna punkt avgivit en reservation, och den gäller företagarnas frihet att ansluta sig till enbart tilläggs-sjukpenningförsäkringen eller tilläggs-pensionsförsäkringen. Såsom redan tidigare har påpekats är ju företagarnas behov av försäkrings-skydd ganska starkt växlande. Den ene företagaren bedömer sin situation så att han har största behovet av ett korttidsskydd vid sjukdom, men i fråga om förtids- och ålderdoms-pension nöjer han sig med folkpensions-skyddet. En annan åter bedömer sitt läge så att han på grund av sina förhållanden anser förtids- och ålderdoms-skyddet viktigast. Företagaren bör ju ändock själv ha största möjligheten att bedöma sin situation och de risker han anser sig kunna ta utifrån ekonomiska och övriga bedömningsgrunder.

Nu säger utskottets majoritet att valfriheten är oförenlig med den typ av försäkring som byggts upp. Även om vissa svårigheter skulle uppkomma, tor-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
de det inte vara omöjligt att på ett lämpligt sätt bemästra dessa.

Utskottet avvisar även våra farhågor för den ekonomiska bördan av att tillhöra båda försäkringarna. Vi är emellertid av den uppfattningen att dessa farhågor kommer att besannas, om inte förr så då avgifterna kommer upp i den storleksordning som man redan nu kan förutse.

Ytterligare ett skäl, som från vårt håll tillmätes stor principiell betydelse, är att företagarna själva skall betala sina avgifter till båda försäkringarna. Vi tycker att en rimlig konsekvens härav måste vara att full valfrihet bereds dem i fråga om försäkrings-skyddet.

Såsom framhållits i en från vårt håll avlämnad motion, nr 656 i första kammaren, föreligger det vissa otillfredsställelse förhållanden i fråga om avgifter och förmåner till utläningar som arbetar i Sverige. Vi vill i detta sammanhang påpeka att huvudprincipen härvidlag ändock bör vara att man inte skall betala om inte någon får förmån därav. Arbetsgivaren skall inte betala avgifter om inte hans arbetstagare får några förmåner. Vi anser att detta bör utredas och att frågan bör lösas. Går det inte att lösa den så att arbetstagaren kan få förmånerna, bör arbetsgivaren också befrias från att erlägga avgifter. Vi har ansett att det är önskvärt att denna fråga ägnas uppmärksamhet, så att den kan bringas till en förnuftig lösning. Vi tänker då även i viss mån på att vårt land, som vi väl alla hoppas, skall komma med i den gemensamma marknaden. Därför tycker vi att det är angeläget att redan nu överväga åtgärder i de här avseendena så att bestämmelserna blir avpassade efter de förhållanden som den större marknaden kräver.

Herr talman! Jag har för närvarande inget yrkande på denna punkt utan utgår ifrån att frågan ändock kommer att lösas.

Sedan rätt lång tid tillbaka har högerpartiet hävdade att kommunerna borde avlastas utgifter varom de inte äger besluta. I konsekvens med detta har vi vid årets riksdag väckt en motion om avlyf-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

tande av den övervägande delen av folkpensionskostnaderna från kommunerna till staten. Då vi har ansett det vara en angelägen uppgift att snara åtgärder vidtages för att lätta kommunernas bördor, har vi anslutit oss till förslaget att kostnaderna, utom i fråga om kommunala bostadstillägg, avlyftes från kommunerna redan från år 1962 till den del dessa kostnader överstiger en krona per skattekrona. Vi har dock betraktat detta förslag såsom en provisorisk första åtgärd och syftar på längre sikt till förverkligande av principen att den som beslutar också skall betala.

I vårt yrkande i reservation XXXIV, punkten II, har vi — med hänsyn till de påfrestningar ett omedelbart genomförande av denna fördelningsprincip skulle medföra för staten — begränsat vårt yrkande till att vissa övergångsförmåner av folkpensioneringen jämte kommunala bostadstillägg skall bestridas av kommunerna med ett bidragsmaximum av 60 procent för änkepensioner och 80 procent för hustrutillägg och kommunala bostadstillägg. Ett genomförande av denna vår hemställan skulle lösa problemet på ett förnuftigt och konsekvent sätt samt medföra en kraftig skatteutjämning mellan kommunerna.

Det skulle vara åtskilligt mera att säga om detta stora utlåtande. Det har emellertid redan berörts rätt ingående i en hel del avsnitt där vi borgerliga har gemensamma yrkanden, och jag ber i det avseendet att få hänvisa till vad som redan har sagts för att undgå ytterligare upprepning.

Herr talman! I anslutning till de synpunkter och ställningstaganden som jag här redogjort för ber jag att få yrka bifall till reservationerna nr I, III, X, XXV, XXXIII samt XXXIV, punkten II. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Hagberg* (h), *Schött* (h), *Ragnar Bergh* (h), *Ringaby* (h) och *Yngve Nilsson* (h).

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! Den första talaren i dag, fru Hamrin-Thorell, sade i sitt anförande i något sammanhang att det nya socialförsäkringssystemet kommer att verka gräsligt och obegripligt för gemene man. Det ligger väl något i det, men om vi tänker på att redovisningen för gemene man ju skall ske utan alla de 37 reservationer och tre särskilda yttranden som finns bifogade utskottsutlåtandet, kommer det hela inte att bli lika krångligt. Dessutom behöver väl gemene man i allmänhet inte försöka bilda sig en uppfattning om vad förslaget i stort omfattar. Man kan väl begränsa sig till det som man vid det särskilda tillfället har intresse för.

Fru Hamrin-Thorell talade också om en hel del behov som inte var tillgodosedda genom den nu föreliggande propositionen. Hon uttalade också i det sammanhanget att företagarna, eftersom de betalar sina avgifter själva, också borde ha möjlighet att själva bestämma omfattningen av sitt försäkringsskydd. Det sista tänker jag inte säga någonting om i detta sammanhang. Jag vill endast erinra om att ett av de starkaste argumenten i samband med striden om införandet av tilläggs pensioneringen var att löntagarna väl ändå fick vara medvetna om att kostnaden för en sådan försäkring skulle komma att åvila dem själva. Även om avgifterna skulle betalas via arbetsgivarna, måste det ta sig uttryck i ett mindre utrymme för löneförhöjningar. Jag förmodar att fru Hamrin-Thorell är beredd att också i dag underskriva att även löntagarna betalar kostnaderna för sin pensionsförsäkring, låt vara att avgifterna av rationella skäl betalas genom arbetsgivarnas försorg.

Vidare framhöll fru Hamrin-Thorell att husmödrarna inte har fått sin försäkringsfråga löst. De som har tungt och hälsofarligt arbete har inte heller kunnat beredas en lägre pensionsålder, vilket i och för sig hade kunnat vara önskvärt. Den frivilliga pensioneringen har inte heller fått en sådan utformning att

den kan stå exempelvis fiskarna på västkusten till tjänst med en försäkring som ur deras synpunkter skulle vara mera lämplig än en anslutning till ATP.

Det är så mycket annat som har kommit till uttryck i samband med behandlingen av den omfattande socialförsäkringspropositionen. När jag erinrar mig den stora striden om införandet av ATP och alla de medel som användes i kampen för att förhindra att det över huvud taget blev ett beslut i den riktningen, tänker jag på de medel som används för att bekämpa exempelvis maskrosor. Man ger dem ett växtmedel som gör att de växer så kraftigt att de spränger sig själva och dör. Det förefaller faktiskt som om man nu, framför allt från folkpartiets sida, fått intresse av att lasta på ATP och pensionssystemet uppgifter som inte hör dit och som det inte kan klara, i akt och mening att försöka misskreditera ATP och om möjligt också spränga gränserna för dess verksamhet.

Fru Hamrin-Thorell konstaterade att i motiveringen i en av de 37 reservationerna fanns mycket som skulle kunna rubriceras såsom fraser. Jag begär inte att fru Hamrin-Thorell skall läsa alla dessa 37 reservationer. Men om hon med eftertanke hade gjort det, skulle hon ha funnit att den av henne åsyftade reservationen nr XI innehåller mindre än en trettiosjundedel av alla de fraser som har presenterats i reservationerna såsom motivering för mer eller mindre aktuella förslag. Skall man skriva kort och koncist och framför allt så att folk fastnar för det, kommer kanske en fras med antingen medvetet eller omedvetet. Det kan väl ingen svära sig fri från.

Till det föreliggande utskottsutlåtandet har som redan nämnts avgivits 37 reservationer och tre särskilda yttranden. Meningsbrytningarna inom utskottet, som på detta sätt kommit till uttryck, skulle väl närmast föranleda den slutsatsen att propositionsförslaget angående lag om allmän försäkring, som i väsentliga delar bygger på 1958 års socialförsäkringskommittés i huvudsak enhälliga betänkande, nu är föremål för en

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
förödande strid i fråga om både stora och små detaljer i lagförslaget. Så illa ställt är det emellertid inte.

Det har från herr Eric Carlssons sida omvittnats att behandlingen i utskottet har varit trivsamt, saklig och givande. Jag tror det är en riktig beskrivning av vad som har förekommit. I mycket stor utsträckning tror jag det har sin grund i att de som sitter i utskottet har haft tillfälle att diskutera dessa frågor tidigare och därför även haft möjlighet att tränga in i vad frågan gällt. Följaktligen har de kunnat diskutera både i sak och med det lugn och den besinning som i allmänhet präglar utskottsbehandlingen. Det är inte alltid möjligt att hålla samma höga standard i riksdagsdebatterna, men i allmänhet är det möjligt i första kammaren.

Alla är överens om att förslaget innebär ett stort och betydelsefullt för att inte säga revolutionerande steg på socialförsäkringens område. Både i fråga om förbättringar och för ernående av en rationell samordning mellan de olika socialförsäkringsgrenarna representerar propositionsförslaget positiva överraskningar och en erkännansvärd vidsynthet.

Till allt detta har emellertid motionärerna, och i det skede frågan nu befinner sig också reservanterna, ansett sig kunna lämna särskilda bidrag för att enligt eget förmenande om möjligt göra det hela ännu bättre. Utskottet har, som framgår av utskottsutlåtandet, med få undantag inte funnit motionärernas yrkanden böra föranleda någon riksdagens åtgärd. Bakom det konstaterandet ligger också den meningen att förslagen i nuläget i varje fall inte är av den beskaffenheten att de skulle göra det hela bättre.

Många av förslagen är så utformade att de sedermera kan aktualiseras och möjligen också föranleda en förbättring inom systemet. I de allra flesta fall rör det sig emellertid om yrkanden som tidigare prövats och avvisats av riksdagen. Jag har faktiskt kommit till den uppfattningen att man hade ett behov

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

av att i detta sammanhang redovisa allt, både det som tidigare aktualiserats och det nya som kan ha tillkommit, för att på det sättet få en katalog över allt man gjort och önskat i syfte att över huvud taget få socialförsäkringen och framför allt pensionssystemet så väl uppbyggda som möjligt.

Det har i samband med propositionsbehandlingen tagits upp motioner som har väckts vid riksdagens början och sådana som har avgivits i anslutning till propositionen. Det är klart att det i det sammanhanget har kommit en hel del nya uppslag, eftersom propositionen går betydligt utanför vad i allmänhet motionerna under den fria motionstiden brukar hålla sig till. Propositionen innehåller förslag om en betydande utbyggnad av sjukförsäkringen, genom att den obligatoriska tillägssjukpenningförsäkringen också skall omfatta företagarna. Även i andra avseenden har förslaget nått över vida fält som föranlett motioner. Det har varit fråga om de beroende uppdragstagarna och om moderskapspenningen och dess utformning — allt sådant som väl inte har varit aktuellt under den fria motionstiden men som helt naturligt har aktualiserats, eftersom propositionen har upptagit förslag också i dessa frågor.

Nu skall jag inte trötta kammarens ledamöter med ett försök till polemik mot vad reservanterna anfört till stöd för sina respektive yrkanden i den mån dessa förut har behandlats i kammaren. Jag tror att jag här i det väsentliga kan nöja mig med att hänvisa till vad utskottet nu och tidigare anfört såsom skäl för sin negativa inställning till de olika förslagen och till vad jag själv sagt i kammaren vid behandlingen av dessa frågor tidigare.

I ett par avseenden vill jag emellertid också vid detta tillfälle understryka betydelsefulla faktorer i sammanhanget, även om jag är medveten om att det inte tjänar så värst mycket till, eftersom vederbörande förslagsställare icke synes vara mottagliga för argument som hör samman med det valda försäkrings-systemet och dess styrka och begräns-

ning. Först vill jag erinra om att tilläggspensioneringen är utbyggd såsom en löntagarförsäkring med finansiering enligt fördelningsprincipen. Avgifterna erläggs av arbetsgivarna med en viss procent av lönesumman efter avdrag för basbelopp och den del av lönen som överstiger 7 1/2 gånger basbeloppet. Systemet fordrar fasthet i försäkringskollektivet och enhetlighet i grunderna för beräkning av försäkringsförmånerna.

Till denna försäkring har emellertid också anslutits egna företagare och självständiga yrkesutövare. För dessa tillämpas individuell avgiftsbetalning och kontroll över att debiterade avgifter erläggs. I fråga om beräkningen av förmånerna gäller numera ensartade grunder. Ett bifall till yrkandena om valfrihet i fråga om pensionsnivå och om begränsning av förmånerna till invalid- och efterlevandeskydd skulle utgöra ytterligare ett avsteg från kollektiviteten i försäkringssystemet.

När företagarna varit intresserade av att ansluta sig till den nya pensionsordningen på grund av de stora fördelar den innebär i fråga om framför allt låga avgifter och en garanti för värdebeständighet i försäkringen, så har ju i varje fall vid behandlingen av lagförslaget ingen utgått ifrån att det sedermera skulle föranleda en fullständig omarbeting av grunderna för systemet.

Jag har inte någon som helst anledning att diskutera företagarnas behov av en sådan omfattande valfrihet som man yrkar på i olika sammanhang, men jag tror att såväl motionärerna som reservanterna betydligt överdriver detta behov. Skulle det emellertid ha ett realistiskt underlag, så bör de som ivrar för att tillgodose det inrikta sin strävan på att söka skapa underlag för en särskild företagarförsäkring inom eller utom ATP, som kan tillmötesgå önskemålet och tillämpa avgifter, avvägda i förhållande till försäkringens omfattning. Det kommer naturligtvis att betyda högre kostnader för försäkringen, eftersom den ju i mycket stor utsträckning kommer att bli rent individuell och fordrar en handläggning av försäkrings-

ärendena på individuell basis. Men finns det ett tillräckligt stort intresse för att lösa frågan på det sättet, så tycker jag att gruppen egna företagare och fria yrkesutövare är tillräckligt stor för att bilda ett kollektiv, som skulle på samma villkor som i ATP-systemet i övrigt kunna garantera värdebeständigheten. Men att fordra att det skall ske inom en försäkring som är byggd uteslutande på kollektivitet med ensartade förmåner är ju att kräva att kollektivet skall överta kostnader, vilka rimligen skall bäras av dem som har ett behov av en sådan försäkringsform.

De skäl som enligt min mening är avgörande för nödvändigheten att begränsa valfriheten för företagare till enbart rätten att utträda ur försäkringen liksom också villkoret att utträdet skall ske ur båda, alltså både pensionsförsäkring och sjukförsäkring, talar enligt min mening mot bifall till yrkandena om utredning angående hemmafruarnas och andra icke förvärvsarbetandes anslutning till ATP.

ATP är inte byggt på en sådan försäkringsform. Det ansluter till ett förvärvsarbete med en inkomst som kan ligga till grund för försäkringen. Oavsett hur värdefullt hemmafruarnas arbete än är i hemmet, så ger det inte utslag i en inkomst som kan ligga till grund för avgiftsbetalning till ATP och därför inte heller för anslutning till detta system.

Finns det emellertid ett påtagligt behov av ett försäkringsskydd för dessa grupper — det må gälla hemmafruar, studerande eller andra med dem jämställda — måste det enligt min mening lösas på annat sätt än genom en strävan att få dem anslutna till ATP. Behovet diskuterar jag inte. Finnes det ett sådant behov, får man söka finna formerna för en lämplig lösning, men detta kan inte tillgodoses genom den allmänna pensioneringen.

Några av de i reservationerna ställda yrkandena har som motivering en önskan att söka åstadkomma större rättvisa i fråga om avgiftsbetalning och försäkringsförmåner, men även härvid sy-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

nes man bortse ifrån den kollektivitet som är det valda systemets styrka och som gör det möjligt att hålla kostnaderna låga och förmånerna i kontakt med den ekonomiska utvecklingen. Systemet bygger inte på det samband mellan avgifter och förmåner som exempelvis premiereservmetoden förutsätter. Avgifterna för de löneanställda betalas av arbetsgivarna, och arbetsgivarna emellan får det väl betraktas såsom rättvist att debiteringen sker efter ensartade grunder. Pensionsgrundande inkomst registreras efter självdeklaration och för de anställda med ledning av arbetsgivaruppgifter avseende åtnjuten inkomst. Även i fråga om beräkningen av pensionsgrundande inkomst föreligger sålunda garanti för en likartad behandling av de försäkrade. Pensionsförsäkring är en riskförsäkring på lång sikt. Försäkringskollektivet svarar för invalid- och efterlevandeskydd under försäkringstiden och efter pensionsålderns inträde för livsvarig ålderspension. Skall kollektivet belastas med ytterligare utfästelser eller åtaganden, måste detta följaktligen ta sig uttryck i högre kostnader. Kollektivet tillföres emellertid behållningen, därest försäkrad icke blir i tillfälle att utnyttja försäkringsförmåner av något slag, och kollektivet tillföres också sådana eventuella avgifter som är erlagda utan att någon tillgodoföres försäkringsförmåner på grundval av dessa avgifter. Det måste alltså vara fullt riktigt att arbetsgivarna skall betala samma avgift till försäkringssystemet för den arbetskraft som är anställd med de undantag som finns angivna, och bland de undantagen har också angivits att inkomster under 300 kronor per år inte är pensionsgrundande och inte heller skall föranleda avgiftsskyldighet för arbetsgivaren.

Beträffande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun föreligger ett flertal yrkanden såväl om omedelbara åtgärder för att lätta bördorna för kommuner med höga kostnader i form av bidrag till folkpensioneringen som om utredning, syftande till avveckling av de kommunala bidragen till täckande av

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

kostnaderna för folkpensioneringen utöver de kommunala bostadstilläggen och hustrutilläggen. I motionerna I: 214 och II: 264 yrkas sålunda att kommunernas bidrag skall begränsas till ett belopp motsvarande högst en krona per skatte-krona. Detta yrkande återfinnes jämväl i reservation nr X av fru Hamrin-Thorell m. fl.

1958 års socialförsäkringskommitté har uttalat att staten bör överta kostnaderna för folkpensionerna med undantag för de kommunala bostadstilläggen, vilka bör helt bestridas av kommunerna. Utskottet är av samma mening men anser att undantaget bör omfatta även hustrutilläggen. Överflyttningen på staten av kostnader till ett belopp av omkring 200 miljoner kronor — vilket det skulle innebära om en överflyttning skulle ske nu — kan emellertid enligt utskottets mening icke ske omedelbart, varför provisoriska åtgärder erfordras för att lätta bördan för de hårdast belastade kommunerna. Socialförsäkringskommitténs förslag i detta avseende har tagit sikte på att förhindra en ytterligare höjning av kommunbidragen i samband med reformeringen av invalidpensioneringen. Detta förslag har icke bedömts såsom tillräckligt, eftersom den generella höjningen av folkpensionerna får konsekvenser i form av en höjning av kommunbidragen. Ytterligare åtgärder har därför ansetts påkallade. I proposition nr 111 har föreslagits en betydande höjning av anslaget för skatteutjämning. Utskottet har vid sin prövning av frågan funnit att såsom provisorium vore proposition nr 111 att föredraga, eftersom motionsyrkandena om en begränsning av kommunbidragen till en krona per skattekrona i åtskilliga fall måste kompletteras med skatteutjämningsbidrag. Med understrykande av det principiellt riktiga i att staten svarar för folkpensioneringskostnaderna med undantag för de inkomstprövade tilläggsförmånerna förordar jag bifall till utskottets förslag till provisorium.

Fru Hamrin-Thorell yttrade att en sak i utskottets utlåtande hade berett henne en särskild glädje, nämligen att utskot-

tet avstyrkte propositionens förslag i vad gäller pension till fränskilda kvinnor. Låt mig omedelbart säga att vi faktiskt inte gjort detta för att bereda fru Hamrin-Thorell en glädje utan för att vi gjort den sakliga bedömningen att det föreliggande förslaget inte gav en tillfredsställande lösning av hela frågan om de fränskilda kvinnorna och deras situation. Pensionsrätten var enligt förslaget begränsad till fränskilda kvinnor som uppbar underhållsbidrag. Nu är det en försvinnande liten del av de fränskilda kvinnorna som uppbar underhållsbidrag. Vi ansåg därför att det inte skulle ske så stor skada om man tog sig tid att utreda frågan ytterligare. Det kan visserligen vara aktuellt att lösa frågan om deras pensionsrätt, men som faktum kvarstår ju att många av de fränskilda kvinnorna befinner sig i en situation som kan vara lika svår under tiden intill dess tillfälle skulle kunna beredas dem att uppbära en eventuell efterlevandepension efter den f. d. maken. Om änkepensionen i sådana fall skall komma att omfatta det stora flertalet, blir det kanske nödvändigt att gå fram efter de linjer som förordas i några av de angivna motionerna, nämligen att fördela pensionsrätten i förhållande till det antal år vederbörande har varit gift med den avlidne mannen. Yrkandet i denna del går alltså ut på en utredning i frågan.

I det sammanhanget har vi också tagit upp motioner rörande pension för änklingar efter samma grunder som gäller för änkor. Utskottet har funnit sig böra tillstyrka en utredning även i denna del. Det är dock sex ledamöter av utskottet med mig i spetsen som har anfört reservation mot denna hemställan om utredning. Motiveringen i motionerna utgöres kanske inte uteslutande av fraser, men den är relativt enkel. Vederbörande motionärer har tydligen inte ansett det vara nödvändigt att tränga djupare in i problemet utan konstaterar endast att män och kvinnor betalar samma avgifter, att de kan ha samma behov och att det följaktligen är självklart att man

skall ha en änklingspension. Vi har i reservationen framhållit att det inte är självklart att avgiftsbetalning efter samma grunder skall behöva föra med sig sådana konsekvenser. Det föreligger inte någon generell favorisering av männen i förhållande till kvinnorna. I själva verket föreligger en favorisering av gifta i förhållande till ogifta försäkrade. Har två personer ingått giftermål, är båda förvärvsarbetsande och försäkrade, har de redan nu fått vad de rätteligen bör ha. Gentemot dem sker ingen orättvisa. De som däremot möjligen belastas något över hövan är de ogifta. Det är emellertid en naturlig sak i ett pensions-system. Det gäller inte bara ATP, utan samma regler finns även på andra håll.

När man konstaterar att behovet av änklingspensioner är lika stort som av änkepensioner, är detta nog enligt min mening inte helt riktigt. Vi har haft någonting som kallats änke- och änklingsbidrag i vårt socialförsäkringssystem, nämligen inom folkpensioneringen. Under den tid vi hade dessa bidrag beviljades mellan 14 000 och 15 000 änkor änkebidrag, medan det endast var 30 änklingar vilkas ekonomiska situation bedömdes vara sådan att de ansågs behöva ett särskilt bidrag. Därefter har ju efterlevandeskyddet utformats på sådant sätt att oavsett vilken av makarna som faller bort utgår efterlevandeskydd för barn. I ATP-systemet — motionsyrkandena gäller änklingspensioner från ATP — gäller ju att om det finns barn i en familj och hustrun, som varit förvärvsarbetsande, avlider, utgår — eftersom den efterlevande mannen inte har rätt till pension efter hustrun — 40 procent av hennes pension som barnpension. Fanns det två barn i familjen, utgör barnpensionen 50 procent. Skillnaden är således, om det finns barn i familjen, inte större än 10 procent.

Därest änkepensionsbestämmelserna skulle ha utarbetats i en tid då de båda kontrahenterna i ett äktenskap till övervägande del hade förvärvsarbete, är det möjligt att reglerna skulle ha blivit anorlunda. De utarbetades emellertid då det var mer ovanligt att gifta kvinnor

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

hade förvärvsarbete. Följaktligen kunde det konstateras ett påtagligt behov för henne av efterlevandeskydd. Detta har sedermera stått kvar. Om utvecklingen nu går därhän att man så småningom kan konstatera att det bör råda ömsesidighet även i detta avseende, kan jag inte uttala mig om. Jag anser det emellertid inte vara aktuellt att i detta sammanhang besluta om en utredning om införande av änklingspensioner.

Herr talman! Jag har begränsat mig till mer allmänna uttalanden rörande detta omfattande utlåtande. Jag slutar med att yrka bifall till utskottets hemställan i alla delar utom i mom. E, där jag i stället yrkar bifall till reservation XI som innebär avstyrkande av motionsyrkandena om utredning rörande änklingspensioner.

Fru **HAMRIN-THORELL** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker maskrosor är vackra blommor, som jag inte skulle vilja spränga inifrån. Vidare skulle jag vilja opponera mig mot herr förste vice talmannens jag vill nästan säga anklagelser mot folkpartiet för att det skulle önska på något sätt skada socialförsäkringssystemet eller komma med en massa påfund för att liksom försvåra dess genomförande. Det är väl ändå mycket sagt efter de diskussioner vi har fört i utskottet om denna fråga, diskussioner som jag också i mitt inledningsanförande förklarade ha skett i en verkligt tillfredsställande anda av enighet. Vad jag och mitt parti har syftat till är inte att lasta på systemet något som det inte kan klara eller att spränga gränserna för dess möjligheter, utan det är en förutsättningslös undersökning om det inte går att utsträcka det skydd, som vi nu har och som alla är ense om är utomordentligt bra för stora grupper av folket, till ännu fler och att bättre anpassa detta system till individerna. Jag tycker det är ett ganska anständigt försök vi här gjort i den riktningen och jag vill på det kraftigaste tillbakavisa anklagelsen att det i bakgrunden skulle ligga någon öns-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

kan att skada systemet. Det gör det verkliga inte.

Herr Strand är rädd för fraser, och det förstår jag. Kanske faller vi lätt för att använda fraser både i kammardebatter och i utskottsutlåtanden. Men skulle inte herr Strand vilja låta även en meningsmotståndare få den lilla glädjeglimten att en gång få tala för ett utskottsförslag på en enda punkt?

Vad de frånskilda ånkorna beträffar vet jag också att det finns en grupp som kan komma i kläm. Vad vi begärt är en snabb utredning för att en ännu större grupp skall kunna få den förmån som vi nu diskuterar. Det är inte säkert att den lilla gruppen har det sämst, det är kanske så att de andra som får vänta ännu längre har det ännu sämre. Därför hoppas jag på en snabb utredning.

Herr Strand sade att man kanske kan tänka sig en hel del av dessa reformer genomförda i framtiden. Det är tacknämligt om vi nu sätt ett frö för framtida reformer. Men vi skulle naturligtvis önska att en aktion sattes i gång med det snaraste för att om möjligt några av dessa reformer kunde genomföras i en inte alltför avlägsen framtid.

Man bör kunna finna former, sade herr förste vice talmannen, för en försäkring utanför ATP-systemet åt sådana grupper som husmödrarna. Jag har ingenting emot att det sker en förutsättningslös utredning, bara något görs innan alltför lång tid förflutit.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara anföra några synpunkter på vad utskottets ärade ordförande yttrade här. Liknelsen med maskrosen chockade mig något, och den stämmer väl inte riktigt. Vi har ifrågasatt att företagarna skall kunna vara med i sjukförsäkringen utan att tvingas vara med i ATP. Enligt utskottets förslag måste man däremot vara med i ATP för att få vara med i sjukförsäkringen. Vi vill inte tvinga in människorna i ATP, utan vi vill ha valfrihet.

För mig har det varit ett personligt be-

hov att diskutera frågan om undantagsregler. Sedan jag läst remissutlåtandena om dessa problem måste jag säga att jag tror att vi har anledning vara lyhörda på den punkten och ge utrymme för den valfrihet vi gått in för i reservation III.

Jag beklagar faktiskt att det inte funnits möjlighet att diskutera igenom dessa problem. Jag har en känsla av att frågan om valfriheten när det gäller sjukpenningsförsäkringen borde ha kunnat lösas. Det borde ha funnits en möjlighet att med god vilja — om jag så får uttrycka mig — kunna diskutera sig fram till en valfrihet i fråga om ATP utan att behöva spränga några gränser.

Samtidigt vill jag säga att när vi diskuterat frågan om valfrihet här, är det inte för att vi vill åka snålskjuts på något sätt. Vi är beredda att betala vad det kostar, och vi ifrågasätter i vår reservation om det inte borde finnas matematiska möjligheter att räkna fram vad en försäkring av det slag vi önskar skulle kosta. Låt oss få fram det materialet, så blir det lättare att diskutera denna fråga. Men påståendena att vi inte vill betala skall man sluta med. Vi är beredda att betala vad det kan kosta, men låt oss se vad de olika möjligheterna till anslutning i fråga om ATP och sjukförsäkring kostar.

Till slut ett ord endast om skatteutjämningsproblemet och pensionskostnaderna. Utskottets ärade ordförande hänvisade till proposition nr 111, som går ut på en höjning av statsbidraget till de särskilt skattetyngda kommunerna från 15 till ungefär 60 miljoner kronor. Av dessa 60 miljoner går 50 miljoner ut till kommunerna med hänsyn till skatteunderlag och utdebitering. De övriga 10 miljonerna kan fördelas efter behovet, och enligt skrivningen i propositionen skall dessa 10 miljoner räcka dels till skolkostnader, dels till folkpensionskostnader, dels också till sociala kostnader. Jag måste erkänna att jag inte tror att dessa 10 miljoner kommer att räcka så långt med hänsyn till de stora behov som här finns.

Herr förste vice talmannen STRAND (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag talade i allmänhet inte om detaljer i mitt anförande. Det finns så många att om jag skulle tala om allt skulle jag ta denna plats i anspråk alltför lång tid.

I fråga om det problem som herr Carlsson förde på tal nämnde jag endast att jag tror att förespråkarna för behovet av valfrihet för företagarna överdriver detta behov. Jag kan förstå om en egen företagare, som nått till en sådan ålder att han har framtiden bakom sig, har möjlighet att bedöma huruvida han kan klara sig själv på ålderdomen och inte behöver något sådant ökat skydd som det här är tal om. I vår expanderande tid är det väl inte möjligt för en yngre människa att bedöma om hon 30 eller 40 år senare kommer i den situationen att hon kan klara sig utan åldersskydd. Det kan mycket väl hända att den som nu är företagare om några år är politiker och anställd eller något annat och följaktligen befinner sig i den ställningen att han behöver ha grunden för sin pensionsförsäkring klar redan från början.

Vi har vidare inom utskottet inte kunnat få den uppfattningen att en företagare kan ha ett behov av sjukförsäkringsförmånen utan att därför tillhöra ATP. Till den frivilliga sjukförsäkringen är det nämligen inte mer än 10—12 procent av företagarna som anslutit sig, men beträffande tilläggs pensioneringen är det 80 à 85 procent som har underlåtit att anmäla utträde. Följaktligen förefaller det oss, som ser objektivt och sakligt på dessa frågor, som om tilläggs pensioneringen och inte sjukförsäkringen vore det mest tilldragande.

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! Jag har begärt ordet för att gå in på ett par detaljer i detta enligt min mening mycket vittsyftande och i stort sett mycket goda förslag som framläggs i andra lagutskottets utlåtande nr 27. Vi anser att det innebär ett stort framsteg. Det ligger för övrigt ock-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

så i linje med ett förslag som vi framlade här i kammaren, om jag inte minns fel, redan 1945. Ehuru det har dröjt 14—15 år sedan idén framfördes tills den kom fram i denna form, måste man erkänna att det är ett framsteg även om förslaget skulle ha kunnat komma mycket tidigare. Vi har en motion, nr 762 i andra kammaren, i vilken vi framfört vissa förslag till förbättringar, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till de ändringsyrkanden som finns i motion 762 i andra kammaren.

Den andra frågan som jag begärt ordet för ansluter sig till bevillningsutskottets betänkande nr 44, där det i en motion av bl. a. mig föreslås en utredning beträffande socialförsäkringsavgifterna eller kostnaderna för att finansiera folkpensioner och sjukförsäkring. Utskottet är där i sin skrivning i och för sig tämligen välvilligt men kommer som vanligt fram till ett avslagsyrkande.

Vi har påpekat att den förhöjning av de skattefria ortsavdragen som 1961 års höstriksdag beslutade var ett steg i rätt riktning men alldeles otillräcklig. Vi anser det vara orimligt att inkomsttagare som har så låga inkomster att de inte kan debiteras för statlig skatt ändå skall tvingas att betala socialförsäkringsavgifterna, alltså avgifterna till folkpensionen och sjukförsäkringen. Det finns enligt de senaste siffror som vi hade tillgängliga när vi skrev motionen omkring 200 000 personer i detta land som har så låga inkomster att man inte kunnat debitera dem statlig skatt, men av dessa verkligt fattiga människor har staten tagit mellan 25 och 30 miljoner kronor per år i avgifter.

Vi har med vår motion velat rikta uppmärksamheten på vad vi anser vara rimligt, nämligen att de som inte når upp till det av riksdagen fastställda existensminimum också bör befrias från skyldigheten att betala avgifter till folkpension och sjukförsäkring. Vi har därför i vår motion krävt att man skall höja gränsen för uttag av socialavgifterna till 4 500 kronor taxerad inkomst och att man på något längre sikt bör övergå till att finansiera folkpension och sjuk-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

försäkring på samma sätt som man gör med andra sociala reformer, nämligen över skattebudgeten.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill bara knyta några reflexioner till en enda punkt i det föreliggande utskottsförslaget. Debatten hittills har ju behandlat de flesta frågorna, men när det gäller spörsmålet om kommunernas kostnader för folkpensioneringen skulle jag vilja göra ett par tillägg.

Alla är vi överens om att nuvarande förhållanden är otillfredsställande. Hur orimligt systemet verkar har påvisats mycket tydligt i ett flertal motioner, och även utskottsmajoriteten fastslår i sin skrivning att staten principiellt bör svara för kostnaderna för samtliga folkpensionsförmåner med undantag för de inkomstprövade tilläggsförmånerna. Utskottet vill emellertid inte sträcka sig längre än till ett allmänt konstaterande att en förändring bör ske i samband med den kommunala skatteutjämningsreformen.

Vi i folkpartiet har i en särskild reservation yrkat att man inte skall nöja sig med denna något platoniska förklaring utan göra ett klart uttalande att ett led i den kommande skatteutjämningsreformen skall vara att staten från kommunerna övertar återstående kommunala kostnader för folkpensioneringen. Det finns dessutom i utskottets motivering en del synpunkter som vi inte kan biträda, vilket också motiverat den särskilda reservation, till vilken fru Hamrin-Thorell tidigare har yrkat bifall.

Det jag här har sagt gäller perspektivet på längre sikt. Beträffande perspektivet på kortare sikt är alla överens om att man bör vidta extra åtgärder för att lätta den omedelbara bördan på kommunerna för folkpensionskostnaderna. I det syftet föreslår regeringen i propositionen en viss omfördelning av bördan till förmån för de kommuner som har svagt skatteunderlag och hög invalidfrekvens. Utskottsmajoriteten medger att detta kanske inte är tillräckligt, men den

hänvisar till en annan proposition, nr 111, som riksdagen redan har antagit. Där ges ändrade regler för skattelindringsbidrag åt särskilt skattetyngda kommuner, i viss mån även med hänsyn till deras kostnader för folkpensionering. Ändringen innebär nämligen att det finns möjlighet att efter Kungl. Maj:ts prövning få en extra skattelindring för dessa kommuner.

Herr Eric Carlsson har alldeles nyss påvisat hur begränsade dessa möjligheter är. Hur bra förslagen i proposition 111 i och för sig än är så tillgodoser de ju icke på ett tillfredsställande sätt det syfte som reservanterna har velat vinna. Den av dem föreslagna åtgärden, nämligen att skapa en kommunal skatte-spärr för pensionskostnaderna vid en krona per skattekrona, om man bortser från bostadstilläggen, tycker jag är så välgrundad och enkel och går så naturligt in i en framtida avveckling av de kommunala pensionskostnaderna, att det inte på något sätt skulle göra de åtgärder överflödiga som föreslogs i proposition 111.

Jag kan inte riktigt förstå det resonemang som förs i utskottsutlåtandet, att proposition nr 111 skulle vara gynnsammare ur skatteutjämningsynpunkt än motionsförslaget om en enkronasgräns. Jag skall inte gå in på någon sakk Diskussion på den punkten, men jag vill erinra om att det icke är fråga om något val mellan det ena och det andra. Proposition 111 är bifallen, och de förslag som framlagts i motionerna om enkronasspärren gäller alltså vid sidan av det beslut som riksdagen har fattat i anledning av nyssnämnda proposition.

Ett bifall till förslaget om en spärr vid en krona för kommunernas folkpensionskostnader — jag bortser då fortfarande från de kommunala bostadstilläggen — ger i det avseende som vi nu talar om hjälpen precis där den behövs. Enligt statistiken från 1961 fanns det 322 kommuner som hade kostnader för folkpensioneringen vilka översteg 1:50 per skattekrona. Räkna man bort de kommunala bostadstilläggen, var det 108 kommuner som hade pensionskostnader

på mer än 1:50 per skattekrone. Hur många som har utdebiteringar för detta ändamål mellan en krona och 1:50 vet jag inte, men det är uppenbarligen många fler. Det är alltså tydligt att ett bifall till reservationen på den här punkten skulle innebära ett mycket vidsträckt stöd till kommunerna för deras kostnader för folkpensioneringsändamål. Totalkostnaden för staten blir ju också så låg som 20 miljoner. Med hänsyn till de stora summor som folkpensioneringen ändå kostar staten behöver den utgiften knappast innebära något oöverstigitligt hinder.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få instämna i det yrkande på denna punkt som tidigare har framställts av fru Hamrin-Thorell.

Herr SVENSSON, AXEL, (s):

Herr talman! Det finns väl knappast någon anledning att bli alltför sentimental bara för att det här föreligger en proposition med förslag om avsevärda förbättringar för folkpensionärerna. Vi bör kunna behandla denna fråga utan att åberopa allt det som bl. a. herr Carlsson anförde som skäl för att vi nu bör genomföra dessa förbättringar.

Här föreligger, såsom redan påpekats, en hel rad reservationer. Det finns självklart ingen möjlighet för oss i utskottet att uppmärksamma allt vad som återfinnes i de många olika reservationerna. Man har också mycket lätt glidit över en del av reservationerna. Jag skall nu bara uppehålla mig vid några av reservationerna, som jag anser det vara av mera vikt att säga några ord om.

I reservation III yrkas på utredning och förslag rörande dels möjlighet för företagarna att tillhöra tilläggs pensioneringen endast såvitt avser förtids- och familjepensionering, dels möjlighet till viss valfrihet mellan olika pensionsnivåer. Utskottet har på s. 215—218 ingående redogjort för denna samordning och för hur det hela kommer att verka. Utskottet framhåller där även de svårigheter som det skulle möta att ordna med en

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
valfrihet enligt motionärernas och reservanternas önskan.

Utöver vad utskottet har anfört på dessa sidor vill jag för min egen del endast tillägga att det förefaller mig vara rätt orimligt att begära att man i ett pensionssystem enligt fördelningsprincipen skall kunna förena olika avgiftssystem. Här bär ju hela det svenska folket en gemensam risk. Ingen vet huruvida man själv kommer att få tillfälle att uppbära ålderspension. Man vill emellertid gemensamt sörja för att om man kommer att leva så länge att man får uppbära ålderspension man också har en viss trygghet på ålderdomen, allt enligt de principer som är förankrade i ATP och folkpensioneringslagen.

Samma sak gäller i fråga om invalid- och familjepensioneringen. Man kan helt enkelt inte bryta ut detaljer på det sätt som önskas i reservation III, d. v. s. antingen undantaga hela ålderspensionen eller införa rätt till högre ålderspension. Det skulle nämligen i allt korhet innebära en extra belastning för alla skattebetalare, särskilt löntagarna i ATP. Reservanterna vill ju här bereda en möjlighet att ställa sig utanför ålderdomsskyddet men samtidigt erhålla de bästa förmånerna i ATP-försäkringen, nämligen invalidpensionen och familjeskyddet.

Tanken bakom att man på detta sätt önskar bli befriad från kostnaderna för ålderspensioneringen är att man anser det stundom vara för dyrt för den enskilde företagaren att tillhöra hela försäkringen. Därmed har vi kanske också fått en förklaring till de olika yrkanden som ställts i riksdagen inte bara i år utan även tidigare att folkpensionerna skall höjas till högre belopp än vad som föreslagits från regeringens sida. Jag återkommer emellertid, herr talman, till dessa frågor senare i samband med en annan reservation.

I reservation VII upptages motioner vari yrkas att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall an hålla om förslag innevarande år rörande förbättring av avdragsreglerna för erhållande av kommunalt bostadstillägg. Denna fråga

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

är av mycket gammalt datum och har i många år aktualiserats av pensionärer-
nas egen riksorganisation. Jag vill då
erinra om att den spärregel som här
finns en gång tillkommit för att skydda
kommunerna för alltför höga kostnader
för pensioneringen, inte minst när
det gäller kommunala bostadstillägg. Be-
loppen har en gång avvägts på sådant
sätt att man skulle hjälpa den del av
folkpensionärerna som har det sämst
ställt. Man har således här fått en skilje-
linje mellan dem som är enbart folkpensionärer
och inte har någon annan inkomst
än folkpensionen och övriga grupper
som i inkomstavseende ligger ovanför
dessa. Det är här fråga om den grupp
som har inkomster vid sidan om folkpensionen.
Det kan vara i form av en egen pension
eller kanske en förmögenhet som ger
vederbörande vissa belopp som täcker
en del utgifter. Denna skiljelinje är
bakgrunden till att riksdagen en gång
beslutat den här spärregeln, vilket
skedde på kommunernas egen hemställan.

Jag vill också erinra om att de kommunala
bostadstilläggen utgör en betydande
utgiftspost för kommunerna, sammanlagt
omkring 250 miljoner kronor. En höjning
av beloppet skulle medföra, som utskottet
säger, att nya grupper pensionärer
blir berättigade till kommunalt bostadstillägg
och därmed ytterligare ökar kostnaderna
för kommunerna.

Man kan naturligtvis ställa frågan
hurvida reservanterna, som ju i allmänhet
själva är kommunalmän, är beredda
att ta konsekvenserna av en höjning av
beloppet för de egna kommunernas
vidkommande, då det ju klart och tydligt
innebär ökade kostnader för kommunerna.
Jag tror inte att man med hänsyn till
vad som har yrkats i en annan reservation,
nämligen att staten helt skall överta
kostnaderna för folkpensioneringen,
är beredd att ta på sig dessa ökade
utgifter. Jag tänker nu på den motion och
den reservation som herr Lundström
sist var inne på vari yrkas att staten
skall överta vissa kostnader för
folkpensioneringen som nu faller på
kommunerna. Rent personligen skulle
jag inte ha nå-

gonting emot ifall det blev en omjustering
av denna sak, i den mån det funnes
en garanti för att även kommunerna
följde med i fråga om bostadstilläggen
till de nya grupper som det här är
fråga om. Jag har emellertid icke funnit
någon anledning att yrka på en
ändring av dessa belopp, och tanken
bakom detta är egentligen vad som
kommer att ske efter år 1963. Jag
erinrar om att statsmakterna, så
långt det hittills har varit möjligt,
har avskaffat behovsprövningen
inom hela den sociala lagstiftningen.
Det enda som i det avseendet finns kvar
är de spärregler för bostadstillägg,
för hustrutillägg och i viss mån för
tilläggen för änkor, som vi i dag
behandlar. Jag är övertygad om att
det inte dröjer länge efter detta
års utgång förrän vi får lov att
pröva åtskilliga andra ting, som
otvivelaktigt aktualiseras i och med
att ATP-pensionen börjar verka för
nya grupper. Vi kommer då att få
låt oss säga, två pensionärsgupper:
den grupp som har folkpension och
som kommer att få ATP-pension
ovanpå folkpensionen, och den gamla
folkpensionärsgruppen. Vi kommer
här att få problem som är av den
beskaffenheten, att de tar ett
begrundande. Jag har den uppfattningen
att dessa spärregler bör avskaffas,
i likhet med vad man har gjort när
det gäller alla övriga spärregler
i fråga om behovsprövningen.

På grund av de skäl, som jag nu har
anfört, har jag inte kunnat förena mig
med motionärerna i deras yrkande om
att dessa belopp skall vara värdebeständiga
på det sättet, att de skall lyftas upp
till den nivå, som de egentligen skulle
ha haft efter det datum som fastställdes.

Jag skall också säga några ord om
den motion och den reservation, vari
krävs att staten skall ta på sig
kostnaderna för folkpensioneringen.

Personligen förefaller det mig som om
vårt kommunalfolk här gläds åt någonting,
som man tror att kommunerna
skall komma att tjäna på. I dag är
de kommunala bidragen 539 miljoner
kronor, och av detta belopp är 250
miljoner kronor kommunala bostadstillägg.
Även om man, såsom har yrkats i mo-

tionerna, låter kronan stå kvar, återstår ändå ett avsevärt belopp — det rör sig säkert om något hundratal miljoner kronor därutöver — som skulle bli en besparing för kommunerna. Men är vi så säkra på att dessa pengar kommer att sparas endast för de ändamål som vi tänker på? Jag misstänker — jag kan nästan säga att jag därvidlag känner en viss övertygelse — att i det ögonblick då inte minst den stora folkpensionärsgruppen upptäcker att kommunerna har sluppit en utgift på något hundratal miljoner, kommer kraven på ökade bostadstillägg som ett brev på posten. Den saken skall vi inte finna vara onaturlig med hänsyn till de belopp, som utgår i en mängd kommuner i vårt land. Jag tror således att de besparingar, som man här anser att man gör, på ett eller annat sätt kommer att ätas upp. Det kan visserligen sägas att de kommer våra folkpensionärer till del så till vida att de får den största biten av denna kaka, vilket vi skall glädjas åt, men jag tror inte att vi skall gå ifrån riksdagen med ett beslut i tanke att vi har sparat en del pengar till våra kommuner därför att vi godtar denna reservation.

Jag har velat göra denna erinran, och i övrigt hänvisar jag till vad utskottet har anfört i denna del.

Jag skall nu övergå till reservation nr XX, där frågan om standardhöjningarna för folkpensionärerna behandlas. På s. 289 i utskottets utlåtande framgår vad motionärerna egentligen menar med standardhöjningen. Jag vill återge ett litet stycke av vad som där sägs. Det heter där: »I propositionen förutsattes, att det för 1968 fastställda målet efter den nu föreslagna höjningen skall uppnås genom jämn stegring vid de återstående etapperna, d. v. s. 1964, 1966 och 1968. Även om denna nya avjämningslinje måste emellertid, såsom framhållits i de sistnämnda motionerna, sägas att den inte är i god överensstämmelse med vad pensionsberedningen avsåg och med vad riksdagen uttalade 1958 och 1959. Pensionsberedningens förslag innebar i fråga om etapphöjningen 1962, att beloppen skulle utgöra 3 150 resp. 4 725

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
kr. i 1957 års penningvärde. I dagens penningvärde motsvaras dessa belopp av ca 3 625 resp. 5 430 kr.» Man förmenar från motionärernas sida att den pensionsnivå som föreslagits i propositionen alltså underskrider pensionsberedningens med ca 425 kr. för ensamstående och 420 kr. för äkta makar.

Ja, man kan ju räkna på olika sätt. Trots den extra höjning regeringen föreslagit, finner vi ju här att i all synnerhet centerpartiet är mycket missbelåtet och fortfarande hävdar att landets folkpensionärer blivit lurade. Detta betraktelsesätt har ju sin grund i någonting som riksdagen aldrig beslutat. Om pensionsberedningen hade föreslagit ett ännu högre belopp än de 700 kronor som man här talar om, skulle ju våra folkpensionärer ha blivit ännu mer lurade. Man försöker nu matematiskt bevisa att pensionsberedningens förslag, som innebar att beloppen genom etapphöjning skulle utgöra 3 150 respektive 4 725 kronor, i dagens penningvärde borde motsvara 3 625 respektive 5 430 kronor och hävdar fortfarande att pensionsnivån understiger vad pensionsberedningen föreslog.

Det är kanske lämpligt att nu även se på hur regeringens förslag tar sig ut. Efter den 1 juli 1962 får ensamstående 3 200 kronor och äkta makar 5 010 kronor; jag har då inte räknat med det sista tillägget på 50 respektive 80 kronor som utgätt under april månad. Läger vi emellertid till detta vad pensionärerna hade förlorat, om centerpartiets argumentering beträffande de försvunna bostadstilläggen varit riktig, så får vi här belopp på 525 kronor för ensamstående och 600 kronor för äkta makar — de beloppen skall ju också tas med i bilden eftersom pensionsberedningen föreslog en justering nedåt av de kommunala bostadstilläggen som i år skulle ha motsvarat dessa krontal. Det samlade beloppet för ensamstående skulle då ha utgjort 3 750 kronor, d. v. s. 125 kronor mer än centerpartiet i sin motion anser att dessa pensionärer skulle haft om vi följt pensionsberedningen i fråga om värdebeständigheten. Och det samlade

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

beloppet för äkta makar skulle ha utgjort 5 610 kronor, alltså 180 kronor mer än centerpartiet i sin motion räknat fram såsom det riktiga beloppet.

Vi har i vår riksorganisation gjort en utredning — som jag fick mig tillsänd under gårdagen — om de kommunala bostadstilläggen över hela landet. Vi har skrivit till alla landets 1 029 kommuner och fått svar från 816. Man åberopar ju ständigt verkningarna av bostadstilläggens avskaffande enligt pensionsberedningens förslag, och vi har med denna utredning velat belysa vad detta innebär för de olika kommunerna och deras pensionärer. Av utredningen framgår att bostadstillägget under år 1960 helt skulle ha försvunnit för ensamstående pensionärer i 459 kommuner. Med den i år föreslagna höjningen skulle antalet kommuner ha utgjort 622 av de 816 som svarat, och det skulle återstå mycket blygsamma belopp i de övriga 192 kommunerna. För äkta makar skulle resultatet ha blivit att bostadstillägget i år helt hade försvunnit i 607 kommuner. Detta är alltså vad som skulle ha blivit resultatet om vi följt pensionsberedningens förslag att de kommunala bostadstilläggen successivt skulle avskaffas och att man skulle med 50 procent ha reducerat den höjning som vi vartannat år skall ge våra folkpensionärer. Att ingen ansvarig människa i riksdagen ville vara med om detta när vi behandlade frågan första gången, det kan man ju förstå. Därtill kommer att vår riksorganisation, genom att riksdagen beslöt att icke avskaffa de kommunala bostadstilläggen, har haft möjlighet att efter framställningar till kommunerna få dessa belopp justerade — de har ju gått uppåt under 1961 och kryper uppåt även i år. Jag tror alltså att vi skall vara mycket försiktiga när det gäller dessa kommunala bostadstillägg och framför allt inte glömma bort dem när vi talar om att pensionärerna inte skulle ha fått vad pensionsberedningen en gång föreslog och som riksdagen icke ville acceptera. Utöver dessa förbättringar har vi ju även fått ett nytt index med höjda

beräkningsgrunder, vilket vi har noterat som en mycket förnämlig sak för våra folkpensionärer.

För att nu klara allt detta som rör matematiken i samband med folkpensionerna har centerpartiet föreslagit, att en extra höjning skall ske 1963 med 350 kronor respektive 450 kronor. Det föreslår man för att man skall vara säker på att 1968 års nivå uppnås. För att man emellertid inte skall komma över 1968 års nivå har man också föreslagit, att man under återstående tid skall höja pensionerna endast med 200 kronor respektive 250 kronor mot det nuvarande riksdagsbeslutet om 250 kronor respektive 350 kronor. Det föreslås alltså en sänkning av ett belopp som riksdagen redan har beslutat och givit löfte om till våra pensionärer. Vad man skall kalla dylik matematik för, kan jag egentligen inte finna ord för. Att utskottet inte har kunnat bifalla detta förslag och därmed bryta det givna löftet, får vi väl vara tacksamma för allesammans. Förslagsställarna har heller inte anvisat någon väg, på vilken vi skulle kunna täcka de nya utgifter på cirka 300 miljoner kronor som denna extra höjning 1963 skulle innebära.

Jag återkommer nu något litet till frågan om att företagarna vill vara befriade från ålderspensionen i ATP. Jag har tidigare här erinrat om att man har krävt denna frihet för företagare att slippa ålderspensionen i tilläggspensionen. Att centerpartiet genom sin överbudspolitik dokumenterat sitt stora intresse för högre folkpensioner har vi vetat ganska länge, men vi kanske inte riktigt har förstätt innebörden av detta förrän i dag när vi läst motionen och reservationen. Att få det bästa i vår förnämliga tilläggspensionering såsom förtidspension och familjepension, därtill en billig folkpension utanför tilläggspensioneringen, är naturligtvis någonting som man kan önska sig. Det är mänskligt att kräva sådant, men personligen tycker jag att det är osolidariskt mot det kollektiv det här är fråga om, nämligen svenska folket. Jag tror att

man förspiller sina krafter när man envisas med att föra sådana ting till torgs.

Jag vill erinra om att inte stort mer än 70 000 företagare har anmält sitt utträde ur ATP. Alla de andra företagen är med i ATP. De har tagit ställning till kostnadsfrågan och diskuterar inte den. Men vi har alltså 70 000 företagare inom olika grupper som har begärt utträde med motivering att de inte har råd att vara med i ATP. När dessa 70 000 företagare har hunnit begrunda sitt öde och upptäcka vad de kommer att förlora blir det kanske svårare att förklara för dem vilket läge de har hamnat i än att i dag föreslå valfrihet inom tilläggs pensioneringen.

Jag skulle sedan, herr talman, vilja säga ett par ord om alla dessa förslag, som ständigt går ut på att misskreditera alla förslag till förbättringar för folkpensionärerna som förelägges riksdagen. Det är ju detta som egentligen sker i synnerhet från centerpartiet. Jag vill ha sagt här att det nog inte finns någon anledning att köra hela den miljonhövdade folkpensionärgruppen framför sig för att man vill kräva en billig folkpension åt företagen. Det finns andra vägar att beträda om man vill uppnå en högre folkpension, kanske i nivå med den gemensamma pension som kommer att utgå från ATP. Vill man ha detta, är det inte nödvändigt att inför Sveriges folkpensionärer deklarerar att man är det enda parti som slår vakt om folkpensionärernas intressen. Det underliga är också, att under min verksamhet bland dessa pensionärer, måste jag säga, har jag inte träffat någon, vare sig inom mitt eget partiläger eller bland anhängarna till högerpartiet och folkpartiet, som tagit några intryck av dessa överbud. Om det har inträffat att någon pensionär har kommit och klagat, har han varit centerpartist. Det framgår även av brev som jag har fått en eller annan gång. Jag förstår inte att det kan vara en angelägen uppgift för ett parti att förarga sina egna med uppgifter som dessa. Men om man har

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

intresse av det, skall jag inte hindra det. Jag tycker i varje fall att det är ganska underligt. Det finns inga motiv för att föra en sådan propaganda bland Sveriges folkpensionärer som den som nu förs här. Om man tror att man omvänder någon folkpensionär, har man nog misstagit sig. I den mån dessa åldringar har haft en politisk åsikt tidigare, så byter de inte därför att de har blivit folkpensionärer eller därför att någon påstår någonting som de inte tror på. Dessa äldre människor vet vad de vill, och den stora uppgiften för den riksorganisation som de själva har bildat är att medverka till att åldringarna får leva ett lyckligt liv inom hemmets väggar. De får ha vilken tro de vill och vara saliga i den, antingen den är politisk eller religiös. Riksorganisationen blandar sig inte i detta och försöker inte påverka någon i den tro som de har. Vi har en oskriven lag att vi skall hjälpa till att bygga upp folkpensionärernas trivsel, och vi skall befria dem så långt det är möjligt från det politiska livets hektiska stridigheter.

Jag borde i detta sammanhang kanske erinra om något som just nu rinner mig i minnet. Det är ett gammalt budord, som vi alla har fått lära i vår folkskola och som borde vara känt, kanske inte minst bland centerpartiets folk, som ju ständigt — och med rätta, enligt deras sätt att se — vill inskräpa i oss kristendomens betydelse i vår folkskola. Det budordet lyder: »Du skall inte bära falskt vittnesbörd om din nästa.» Det är vad som sker från centerpartiets sida, när man vill göra gällande att de tre övriga demokratiska partierna inte vill medverka till det som är bäst för folkpensionärerna. Det är vad man för till torgs inför denna stora medborgargrupp, och det anser jag vara falskt vittnesbörd.

Jag kan inte använda samma budord till riksdagens kommunister, som är på samma linje som centerpartiet i överbudsfrågan, men jag tror mig i alla fall kunna ge ett annat visdomsord till vänstern på vänsterkanten, nämligen nå-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

got som jag fastnade för en gång på 20-talet, och det är ett bevingat ord av Hjalmar Branting. Han sade en gång: »Vad som är rätt och sant kan ej av ödets stormar brytas.» Det kan kanske vara något att tänka på för våra kommunistiska ledamöter. Förr eller senare upptäcker människorna vad som är rätt och sant, och då drabbas vederbörande av människornas dom.

Sedan skall jag säga ett par ord, herr talman, om reservation XXI, som också behandlar standardhöjningen efter 1968. Här har vi en av dessa märkligheter som finns med i centerpartiets motion. Den som studerar motionen får ju ett intryck av att den är så gott som en social roman om allt som har skett under detta århundrade på socialförsäkringens område. Motionärerna har inte utglömt någonting om det sociala framåt-skridandet, och det är klart att avsikten är att motionen skall läsas på ett sådant sätt, att man får intrycket att det är just centerpartiets stora förtjänst att alla dessa förbättringar kommit till stånd. Men hur man kan utläsa att inga standardförbättringar skall ske efter 1968 är för mig obegripligt. Det finns ju över huvud taget inte ett ord i trycket om denna angelägenhet. Sammankopplingen med basbeloppet i ATP medför ju tvärtom att folkpensionerna blir värdebeständiga, vilket framgår av att basbeloppet i dag är 4 500 kronor mot 4 000 när ATP fastställdes. Därtill kommer ju, som jag tidigare erinrat om, ett förbättrat indextillägg, som skapar all rättfärdighet även i denna del.

Jag vet inte vad det är som förestavat centerpartiet när det skrivit allt detta vackra som finns i motionen, men det förefaller mig som om nervositeten är mycket stor, liksom rädslan för att bli akterseglad under åren fram till 1968 och för att pensionsbeloppen då kommer att vara högre än vad vi för närvarande har förutsatt i riksdagen. Jag tror inte att man behöver hysa någon ängslan för den saken. Det finns en garanti för att inga försämringar skall ske, även om riksdagen skulle fundera på detta. Den garantien ligger i folkpen-

sionärernas egen riksorganisation. Är det någon som är så sangvinisk, att han tror att de 180 000 människor som finns i folkpensionärernas 800 föreningar skulle stillatigande åse att försämringar skulle ske i de ekonomiska förmåner som tillkommer dem som folkpensionärer? Om man tror detta, får jag säga att då har man ingen stark tro på en organisation och dess möjligheter.

Ja, herr talman, jag börjar närma mig slutet och väl är det! Men det finns en sak till, som herr Eric Carlsson var inne på, och det gäller det särskilda yttrandet nr 3. Utskottet har ju inte haft någon möjlighet att placera in alla dessa ting som centerpartiet hade med i sin motion. Vi har inte behandlat dessa frågor. De berördes inte i propositionen, och vi har mycket kort yttrat oss om denna del av centermotionen.

Det är klart att det finns åtskilliga ting, som man kan önska sig här i livet, och jag är inte främmande för att det som man här haft med i sin skrivning är sådana frågor som vi förr eller senare får ta itu med på allvar. Men jag vill också erinra om att alla dessa ting ju redan ligger hos regeringen i form av framställningar från pensionärernas riksorganisation. Vi har där framfört synpunkten att pensionärerna behöver en bättre vård och tillsyn i hemmet, att de behöver ökade åtgärder för bättre bostäder samt en effektivisering av samaritverksamheten. Vi har även framfört frågan om att våra folkpensionärer vid sjukdom för vilken man behandlas i hemmet, ur kostnadssynpunkt skall jämföras med den slutna vården. Detta är frågor som vi har aktualiserat, och det är frågor som allaredan nu är under utredning i socialpolitiska kommittén och i den särskilda kommittén för översyn av sjukförsäkringen m. fl. Det är således frågor som man nu har under arbete och som man kanske inte ständigt behöver föra på tal vid varje riksdag.

Herr talman! Jag har här försökt besvara något av det som föreligger i reservationerna, och jag vill bara nu ha tillagt att den föreliggande propositionen

berör vida delar av socialförsäkringsområdet. Det är väl knappast något överord, när utskottet skriver att förslaget är att betrakta som en milstolpe i socialförsäkringens utveckling.

Jag erinrar mig att när jag läste socialförsäkringskommitténs förslag tänkte jag för mig själv tyst och stilla: Vad skall egentligen oppositionen kunna motionera om nästa gång? Jag såg framför mig utskottets lätta arbete som i en dröm om enighet och endräkt kring ett förslag som alla skulle betrakta som mycket välbetänkt. Men jag trodde för väl, ty det visade sig ju att det alltid går att bjuda över. Förslaget resulterade i 48 motioner och 37 reservationer, men oavsett detta kan intet ändra intrycket att vi här utbyggt ett av de mest värdefulla instrumenten, när det gäller människornas trygghet under sjukdom och invaliditet samt familjeskydd och ökad trygghet på ålderdomen. Personligen skulle jag vilja säga att jag känner det som om en del av ungdomsärens utopiska drömmar håller på att förverkligas genom denna lag om allmän försäkring. Att så kunnat ske länder inte minst arbetarrörelsens folk till ovansklig ära, ty det har lyckats att genom åren övertyga flertalet av vårt folk att det går att avskaffa fattigdomen och uppnå en trygg tillvaro.

Med detta har jag inte velat förklara någon annans medverkan till denna utveckling, men jag vill tillägga att utan en stark och ansvarsmedveten arbetarrörelse hade vi aldrig nått dit där vi står i dag. Därom vittnar mycket av vad som sker utanför vårt lands gränser.

Herr talman, jag ber att få ansluta till det yrkande som utskottets ordförande tidigare framlagt och som innebär avslag på samtliga reservationer med undantag av reservation XI vid punkt E, samt i övrigt bifall till utskottets utlåtande. Vi vill inte vara med om att ge oss själva en änklingspension ifall vår hustru dör ifrån oss.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Svensson började med att säga att man inte skall vara så sentimental, när man diskuterar dessa frågor. Han riktade dessa ord till mig. Efter den senare delen av hans anförande, som jag ber att i långa stycken få instämma i, tror jag att vi kan ta varandra i handen på den punkten.

Beträffande det särskilda yttrande som vi har gjort fick jag ett instämmande i detta, vilket jag är tacksam för, då herr Svensson sade att vi förr eller senare måste ta itu med pensionärernas och åldringarnas ställning i dagens samhälle.

Jag kan också instämma i vad herr Svensson sade, då han förklarade att man måste lösa vårdfrågorna på det sättet att den som är sjuk och vårdas i hemmet skall få samma villkor som om han är intagen på sjukhus. Det är det »ambulatorium» som jag motionerade om i höstas, när vi diskuterade provinsialläkarväsendet här i riksdagen men som herr Svensson tyvärr inte gav sin avslutning till. Om han gjort det, hade det funnits större möjligheter att vi fått denna fråga på gång också.

Så skulle jag vilja säga, att jag inte varit inne på att de kommunala bostadstilläggen skall avskaffas. Jag har däremot föreslagit att man skall låta på inkomstprövningen. Jag motionerade om det år 1959, och jag är inne på samma tema i dag också. Många människor som har ett eget hem har bekymmer för att de inte kan få detta bostadstillägg, eftersom det egna hemmet har för stort värde eller man värderar bostadsförmånen högre än inkomstgränsen för rätt till bostadstillägg.

Låt mig sedan beröra möjligheterna för kommuner med alltför låga kommunala bostadstillägg att höja dessa tillägg. Att så inte kan ske beror — som Landskommunernas förbund sagt i sitt yttrande över socialförsäkringskommitténs betänkande och som herr Gillström framhållit i sin motion — på att kommunernas ekonomiska underlag inte tillåter att man ger ett tillfredsställande kom-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

munalt bostadstillägg. Detta har poängterats tidigare i dag i kammaren, och jag vill understryka det ytterligare.

Låt oss hjälpas åt att ge kommunerna de ekonomiska möjligheterna så att de också på detta område kan göra en insats! Då tror jag att de förbättringar som herr Svensson och andra har bekymmer för skulle kunna förverkligas över hela fältet. Frågan om de kommunala bostadstilläggens storlek är som nämnts beroende av kommunernas ekonomiska möjligheter.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Det förslag i föreliggande proposition som avser företagarnas anslutning till försäkringen för tilläggsjukpenning hälsar vi från företagarkåll med tillfredsställelse. Det innebär oneligen ett framsteg, att även denna grupp av människor får samma möjligheter som andra medborgare har att begagna sig av våra socialförsäkringar och därmed samma möjligheter att bygga upp ett skydd för inkomstbortfall vid sjukdom. Härom är alla eniga. Jag tror även personligen, herr talman, att företagarna i stor utsträckning kommer att utnyttja dessa möjligheter. Det har ju också visat sig att företagarna varit intresserade av de möjligheter till pensionering som ATP har givit. Härpå tyder att utträdesfrekvensen ur ATP inte är så stor.

I en fråga råder emellertid skilda meningar, vilket även framgått av denna debatt. Det är frågan om frihet för företagarna att utträda ur ATP utan att samtidigt tvingas ut ur försäkringen för tilläggsjukpenning. Lagförslaget innebär ju att en person, som vill ordna sin ålderstrygghet utanför ATP och därför begär sitt utträde, inte skulle ha möjligheter att kvarstå i försäkringen för tilläggsjukpenning, om han så önskade, utan skulle tvingas att ordna denna försäkring på annat sätt. Inte heller kan man enligt lagförslaget tillhöra ATP utan att tillhöra sjukförsäkringen. Anslutningen till och utträdet ur de båda försäkringarna har sammankopplats.

Dessa utgör enligt propositionen och utskottsmajoriteten en enhet.

I flera motioner liksom i en reservation till utskottets utlåtande har man inte kunnat godta det framlagda förslaget i detta hänseende, utan yrkat på större valfrihet. Även från organisationer som företräder olika företagarkategorier har vid remissbehandlingen av socialförsäkringskommitténs betänkande framförts önskemål om större valmöjligheter beträffande utträde ur endast en av de båda försäkringarna.

Företagarnas inkomstförhållanden är helt olika de anställdas. Även inkomstens fördelning på olika ändamål är annorlunda. En företagare behöver beträffande denna fördelning ta hänsyn dels till behovet av investeringar i det egna företaget, dels till förbrukning för privata ändamål, för konsumtion, för hemmet eller för att genom försäkringar bygga upp en trygghet för sig och sin familj. Denna avvägning och fördelning av inkomsterna varierar för olika företagare och för olika skeden av företagarens liv. Det kan t. ex. vara så att en företagare, som nyligen startat en verksamhet, inte anser sig ha råd till det försäkringsskydd som både ATP och sjukförsäkringen innebär. Det blir ju speciellt för ATP rätt dryga kostnader, när systemet är fullt utbyggt. Det är även med hänsyn härtill som rätten att utträda ur ATP har tillkommit för företagarna. Den företagare som jag här talar om har kanske stora skulder, som han ådragit sig vid starten av sin verksamhet, och han behöver därför under de första åren använda huvudparten av inflytande medel för amortering av lån, utbyggnad av sin produktion, sitt lager och sitt rörelsekapital. Han anser kanske att en konsolidering av företaget utgör det bästa sparandet och den största säkerheten för framtiden. Han anser att det utgör den bästa tryggheten för familjens och hans egen framtid. Han behöver då inkomsterna för detta ändamål och önskar därför stå utanför ATP.

Under denna första period av hans aktiva tid som företagare är emellertid den

egna arbetsinsatsen i företaget av stor betydelse för verksamhetens utveckling och för hans egen och familjens ekonomi. Inkomstbortfallet på grund av sjukdom kan betyda katastrof för honom och hela hans rörelse. Han behöver därför en effektiv försäkring mot inkomstbortfall vid sjukdom och önskar stå kvar i försäkringen för tilläggssjukpenning. Företagaren behöver alltså ofta det korttidsskydd som sjukförsäkringen kan ge.

Utskottsmajoriteten motiverar sin negativa inställning till valfrihet för företagare bl. a. med påståendet att om en företagare har råd att bekosta sin ålderstrygghet med försäkring utanför systemet, han även bör ha möjlighet att betala det korttidsskydd som sjukpenningförsäkringen innebär. Med hänvisning till vad jag nyss anfört anser jag, herr talman, det motivet inte vara bärande för avslag på önskemålet om ökad valfrihet i av mig berörda avseende.

Jag ber, herr talman, att få instämna i reservanternas uttalande om att ett försäkringssystem, som i princip är avsett för alla medborgare, inte får utformas på ett sådant sätt att vissa medborgargrupper i praktiken endera utestänges från vissa delar av systemet eller tvingas ansluta sig på ett sätt, som inte svarar mot deras faktiska behov.

De argument för avslag på valfriheten, i vilka utskottet drar upp tekniska och administrativa problem, är svårare för mig att diskutera. Finns det emellertid, vilket utskottets värderade ordförande ansåg, möjligheter att inom ATP:s ram skapa en företagarförsäkring, som tar hänsyn till de i motionerna och reservationerna framförda önskemålen, förefaller det mig som om det även vore möjligt att ernå detta inom ramen för de nu föreslagna bestämmelserna. Jag antar att samordningsfrågorna skall vara möjliga att lösa.

Vi vill, herr talman, inte ställa oss osolidariska till kollektivet när det gäller att ordna dessa försäkringsfrågor för hela svenska folket. Det är inte vår avsikt att verka för en försvagning av systemet. Vi vill inte heller att företagarna

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. skall åka snålskjuts på övriga försäkringstagare. Vi anser att om man kan ordna alternativa möjligheter för val av olika anslutning till försäkringssystemen, så bör de som väljer dessa olika alternativ också betala vad det kostar.

Jag yrkar, herr talman, bifall till den vid utlåtandet fogade, med III betecknade reservationen.

Herr **PERSSON, HELMER**, (k):

Herr talman! Redan i januari månad väckte vi flera motioner, som nu behandlas av andra lagutskottet i anslutning till propositionen om allmän försäkring. Bland dessa motioner finns dels en angående inkomstprövningen för erhållande av kommunalt bostadsbidrag, dels en om slopande av sjukförsäkringslagens bestämmelser om karenstid, dels också en om sänkning av pensionsåldern för gruvarbetare och med dem jämförbara grupper.

Som bekant är de kommunala bostadstilläggen behovsprövade. Gällande regler för inkomstprövningen medger att folkpensionären får ha en inkomst vid sidan av folkpensionen upp till 1 000 kronor om året. Två makar får ha en inkomst upp till 1 500 kronor per år. Överstiger inkomsten nämnda summa, minskar respektive upphör bostadstillägget. Reglerna för inkomstprövning av bostadstilläggen måste emellertid nu enligt vår mening ändras så att de fyller den ursprungligen avsedda uppgiften. Penningvärdeminskningen har medfört att den avdragsfria inkomsten nu har ett betydligt mindre värde än vid den tidpunkt då den senast fastställdes. Ur samhällets synpunkt kan det inte anses vara en klok politik att inte tillvarataga pensionärernas arbetskraft. Detta å ena sidan. Å andra sidan bör det väl vara bekant, att flertalet folkpensionärer är i behov av en inkomstförstärkning för att dryga ut den ännu alltför knappa pensionen. Vi anser därför tiden vara inne att riksdagen hemställer till regeringen om förslag till förbättring av avdragsreglerna för erhållande av bostadstillägg.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

På samma sätt förhåller det sig med karensbestämmelsen i sjukförsäkringslagen. Det kan inte anses vara en rättvis anordning att exempelvis en arbetare inte skall erhålla någon ersättning för de tre första dagarna av en sjukdomsperiod. Folk med stora inkomster och med förmögenhet har givetvis inga besvär av bestämmelserna om tre dagars karenstid, men för de mindre inkomsttagarna är tre dagars inkomstbortfall synnerligen besvärande ur många synpunkter. Familjen får dra åt svängremmen, och många gånger får arbetaren gå ut till sitt arbete i stället för att uppsöka läkare. Bestämmelsen om karenstiden är därför i allra högsta grad klasspolitiskt utformad. Tiden är inne att slopa karenstiden. Ersättning bör utgå från och med första sjukdomsdagen. Jag vill säga till herr Svensson, att när vi hävdar denna mening, så är den inte uttryck för någon överbudspolitik utan står i full samklang med den opinion som finns främst bland de lägre inkomsttagarna.

Till sist vill jag i korthet anföra några synpunkter i anslutning till vårt förslag om åtgärder för att sänka pensionsåldern för gruvarbetare och med dem jämförbara grupper. Jag tänker i sammanhanget inte minst på skogsarbetarna. Vilka andra grupper som bör erhålla sänkt pensionsålder, bör emellertid bli föremål för en snabbutredning. Under alla förhållanden framstår det som absolut nödvändigt att de grupper inom samhället, som genom tungt och hälsofarligt arbete fortare sliter ut sin kropp, har rätt att kräva en betydande sänkning av pensionsåldern och att detta bör ske utan begränsning av pensionsförmånerna. Att sänka pensionsåldern för dem som sliter mest står helt i överensstämmelse med rätt och sanning — vilket herr Axel Svensson torde böra observera. När vi nu föreslår en sänkning av pensionsåldern, är det inte — som jag sade tidigare — någon överbudspolitik. Jag vill i sammanhanget erinra om att år 1946 när den kommunistiska riksdagsgruppen föreslog en samordning av socialpolitiken ungefär

i linje med vad som här föreslås, då sade man att det var en överbudspolitik. Det var inte någon överbudspolitik, men jag passar i sammanhanget också på att understryka att jag känner mig nöjd och belåten med att regeringen — dock först efter sexton år — har funnit sig föranlåten att följa det goda förslag, som kommunisterna ställde i riksdagen i dessa frågor år 1946.

Med det anförda, herr talman, ber jag att under punkten F 23) i utskottets hemställan få yrka bifall till motion nr 330 i andra kammaren och under punkten F 24 bifall till motion nr 611 i andra kammaren.

Fröken NORDSTRÖM (fp):

Herr talman! Herr förste vice talmanen Strand fällde alldeles nyss i sitt anförande ett yttrande om »de små och stora detaljerna». Det har fallit på min lott att ta upp reservationer beträffande små och stora detaljer, som — även om de inte kommer att lösas in dag — ändå har väckts till diskussion.

Jag är inte ledsen över min uppgift — det är så mycket i livet som är detaljer, och när »detaljer» i samhällslivet inte är lösta, är det så många människor som får sitta emellan. Jag hoppas, herr talman, att det hördes, att jag citerade ordet »detaljer», ty det som är detaljer här i huset, är inte alltid detaljer för de människor de angår.

Den som i ett livslångt arbete har träffat på människor, som trots alla successiva förbättringar av försäkringar och socialhjälp ändå sitter mellan två stolar, blir kanske en detaljmänniska som gärna vill lappa där det brustit och som gärna vill sjunga i sin tonart och med egna erfarenheter som rollhäfte.

I motsats till herr Svensson vill jag hävda att det är vår plikt och rätt att föra fram och kämpa för de förbättringar i samhället som vi tror på — det må gälla stora eller små, om vi åtagit oss att vara politiker och samhällsbyggare. Den rätten vill väl inte herr Svensson förmena oss.

Under punkten II återfinnes en reservation, som avser ersättning för resor

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

i anledning av tandläkarvård inom moderskapsförsäkringen och vilken herr Eric Carlsson för en stund sedan redogjorde för. Jag måste också få säga några ord om den, ty jag är upprörd över utskottets förslag. Att tillstyrka sjukkas-seersättning för tandvård åt blivande och nyblivna mödrar utan behovsprövning men — som utskottet vill — inte samtidigt ge dem ersättning för resor efter samma grunder som inom den vanliga sjukförsäkringen, d. v. s. för kostnader över fem kronor i Stockholm och fyra kronor i landet i övrigt, är enligt reservanternas förmenande en halvmesyr. Det är en direkt orättvisa mot de relativt få mödrar som bor i glesbygderna och som hårdast drabbas av reseutgifter, att de själva skall betala dessa kostnader — kostnader som kanske till och med kan bli så stora, att mödrarna i vissa extrema fall får avstå från tandläkarbesök över huvud taget. Jag har för 20 år sedan varit med om att kämpa en liknande kamp för glesbygdsbefolkningen gentemot vissa — och ganska många — kommuner, när man ville ta ut betalning för resekostnaden för hemvårdarinnorna till och från de hjälpta hemmen, och jag har, herr talman, inte svårt att nu uppbåda samma förtrytelse som jag då kände.

Anser vi att tandvården spelar en så stor roll i hälsovården för de unga mammorna — vilket den naturligtvis gör — att vi vill göra den sjukkasseberättigad måste den naturligtvis vara lika tillgänglig ur ekonomisk synpunkt var man än bor, och det är inte rimligt att lägga denna extra utgift på glesbygdsmän-skorna.

Utskottsmajoriteten åberopar sig för sitt ställningstagande mot reseersättning bl. a. på socialpolitiska kommittén, som hänvisat till att patienten vid tandläkarbehandling har helt andra möjligheter än vid läkarbehandling att påverka antalet besök. Tro det! Jag har då den erfarenheten, och jag tror de flesta med mig, att om det är något vi skulle önska så är det att vår tandläkare gjorde mer varje gång vi besöker honom än han gör. Tror någon att en blivande eller

nybliven mamma tycker att det är så förtjusande att åka långa vägar buss och tåg, att hon skulle göra det i onödan? Det är nog snarare tvärtom. Mammornas problem är nog oftast hur de skall kunna ta sig hemifrån och ordna barnpassningen när de skall vara borta för tandläkarbesök. Detta är inga teorier från min sida, ty jag har sett så många bevis på detta under de 25 år jag har varit socialt verksam. Inte tror jag för övrigt att vi behöver misstänka tandläkarna för att av någon missriktad hygglighet låta sig påverkas av vissa patienter att dra ut på behandlingen. Skulle så vara fallet kan säkert en cirkulärskrivelse avverka denna risk. Jag tror att vi kan lita på våra ytterst förnämliga tandläkares solidaritet mot samhället.

Ur administrativa synpunkter bör man väl söka undvika dylika undantagsregler, som bara skapar besvär och förtret; sjukkassorna har det säkert besvärligt ändå.

Jag ber, herr talman, att få instämma i yrkandet om bifall till reservationen under punkt II, som avser resor i anledning av tandläkarvård inom moderskapsförsäkringen.

Under punkt XII bland reservationerna har jag en blank reservation, som hänför sig till utskottsbehandlingen av min motion om behovsprövade modersbidrag till ensamstående mödrar. Utskottet anför »att utskottet inte kan biträda yrkandet i motionen I: 660 och II: 789 om en utredning angående särskilda behovsprövade modersbidrag till ensamstående mödrar för tiden efter barns-börden». Utskottet erinrar om att frågan om särskilda stödförmåner för dessa mödrar ligger inom ramen för socialpolitiska kommitténs uppdrag. Jag har avlämnat den blanka reservationen för att få tillfälle att säga, att ingen bör förledas att läsa utskottsutlåtandet så som jag först gjorde det, nämligen att utskottet en gång för alla hade tagit avstånd från behovsprövade modersbidrag. Efter vad jag senare uppfattade vid utskottsbehandlingen var det endast i detta sammanhang som utskottet inte ville ta upp de i motionen gjorda försla-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

gen. Jag vill ha sagt detta därför att jag tror mig förstå att denna fråga snart kommer att tas upp i ett annat sammanhang och att den då kommer att aktualiseras i andra lagutskottet och sedermera i riksdagen.

Stockholms stad har nämligen gjort en mycket grundlig utredning om de ensamma mödrarnas problem, som bl. a. visar den svåra ekonomiska situationen för stora grupper av dessa mödrar. Detta material kommer att tillställas antingen socialdepartementet eller den socialpolitiska kommittén.

Jag skall inte ta upp tiden i dag med någon redogörelse för denna stockholmsutredning. Jag hoppas att vi får tillfälle att återkomma till den. Jag tror av många skäl att Stockholms stad har utsikter till större framgång i denna fråga än vad jag hade. Staden förfogar över ett helt annat bevismaterial än vad jag kunnat prestera i en motion och om förslaget kommer därifrån kan det kanske få en politiskt betingad framgång.

Under punkt XII, som jag nu talat om, har jag intet särskilt yrkande.

För att folkpensionsförmånerna över lag skall bli värdesäkrade är de i lagförslaget uttryckta som procentdelar av det s. k. basbeloppet. Detta skall dock inte tillämpas från och med 1963 utan först från och med 1968, såframt Kungl. Maj:t och riksdagen inte annorlunda förordnar, då det enligt uppgift saknas maskinell utrustning och andra resurser för att tekniskt ordna denna fråga tidigare. Intill dess skall förmånerna utgå med vissa bestämda belopp. Vissa av förmånerna, ålderspension, änkepension och förtidspension, skall dock förhöjas med indextillägg.

I vår stora folkpartimotion begärs att indexreglering också skall ske av de invaliditetsförmåner, som vi kommer att ta ställning till i dag, och vi har i vår reservation nr XVIII till utskottet hävdad att, när en indexreglering i alla fall skall ske av de folkpensionsförmåner, som jag nyss räknade upp, så kan en indexreglering även av invaliditetstilläggen och invaliditetsersättningen inte bli alltför betingande. Vi har pekat på

att en urholkning av dessa förmåner, som utgår till särskilt hårt drabbade människor, inte får ske, och vi begär en indexreglering redan från den 1 januari 1963. Vi kunde inte i vår reservation, på den korta tid som stod till vårt förfogande, utforma erforderlig lagtext i ett ämne som är så komplicerat. Vi begär nu att en teknisk utredning skall ske omedelbart, så att ett förslag skall kunna framläggas till höstens riksdag.

Jag ber, herr talman, att få instämma i yrkandet om bifall till reservation nr XVIII, som alltså avser indexreglering av invaliditetsersättning och invaliditetstillägg.

Under punkt XXIII har jag avgivit en blank reservation. Det gäller det avsnitt av utskottsutlåtandet som avser fickpengar till folkpensionärer, som vistas på ålderdomshem och liknande institutioner. Från folkpartihåll förelåg en motion om att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära att kungörelser om fickpengar skulle utfärdas i anslutning till beslutade höjningar av folkpensionerna. Vi avsåg med detta givetvis inte sådana mindre höjningar, som motiverats av att pensionsindex gått upp med några kronor.

Jag delar utskottets uppfattning eller kanske att jag kan säga att jag är glad för att utskottet ger uttryck för den uppfattningen, att utskottet delar vår uppfattning att fickpengarna är av stor betydelse för folkpensionärernas trivsel. Vi hade dock uttryckt oss något mera positivt. Vi tillade nämligen »att beloppet inte bör bli för litet» och det nämner utskottet inte något särskilt om.

Min blanka reservation är motiverad av att jag inte anser att utskottet har rätt i påståendet, att fickpenningbeloppet höjts i samband med väsentliga standardförbättringar av folkpensionen. Ett faktum är att från 1948, då folkpensionen var 1 050 kronor, har folkpensionen höjts, om man medräknar höjningen den 1 april i år, inte mindre än 18 gånger, medan fickpengarna endast höjts 4 gånger.

Socialnämnden i Stockholm låter i dag sina ålderspensionärer behålla 82 kro-

nor i månaden. Först när fickpenningbeloppet börjar komma upp i den summan anser jag, herr talman, att det börjar bli rimligt.

Jag har inget yrkande på punkten i anslutning till min blanka reservation XXIII.

I utskottsutlåtandet heter det i det avsnitt som behandlar folkpension åt hemmadöttrar, föranlett av motionsyrkanden från folkpartiet och centerpartiet, att vid 1961 års riksdag väcktes liknande motioner och att dessa av riksdagen på utskottets förslag hade överlämnats till socialpolitiska kommittén, varför utskottet nu inte finner anledning att föreslå riksdagen ytterligare åtgärder.

Med hemmadöttrar avses sådana äldre ogifta kvinnor, som stannat i hemmet och tagit vård om föräldrar eller andra anhöriga i stället för att med eller utan utbildning skaffa sig en egen framtid eller förvärsarbete, och som dessutom blivit ensamma vid relativt hög ålder, omkring 50 eller 60 år, och fördenskull har svårt att klara sin försörjning. De flesta har gjort detta av utpräglad plikt-känsla, en och annan helt säkert av bristande företagsamhet.

Vid utskottsbehandlingen kunde meddelas, att socialpolitiska kommittén den 30 mars i år till samtliga kommuner skickat ut ett enkätmaterial beträffande hemmadöttrarna, samtidigt som man gjorde en stor undersökning beträffande åldringarna. Dessa enkäter väntades tillbaka besvarade före den 12 maj i år. Jag har erfarit att utredningen vidgats till att omfatta inte bara de som vårdats, utan vissa grupper som fortfarande vårdas nära anförvanter, och det är naturligtvis rimligt. Inför uppgifterna från socialpolitiska kommittén har vi naturligtvis inte kunnat begära något så orimligt som en ny utredning. Vi har i reservation XXIV inskränkt oss till ett yrkande, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att utredningsarbetet skall påskyndas, så att riksdagen kan få ett förslag redan nästa år. Ett år har redan gått sedan socialpolitiska kommittén fick detta sitt uppdrag, och vi har avlämnat reservationen då

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

vi vet att socialpolitiska kommittén har stora och viktiga uppgifter. Det har den alltid och i synnerhet nu när den håller på med åldringsvården. Vi är angelägna om att kommittén får eller skaffar sig — jag vet inte vilket uttryck som är det rätta — personal, så att detta enkätmaterial omedelbart behandlas och inte blir liggande.

Vi vet ingenting om hur stor gruppen av hemmadöttrar är. Troligen är den inte så stor, och vi vet att den kommer att minskas med åren. Men vi vet, även utan tillgång till utredningsmaterial, att många har det besvärligt ekonomiskt, och för dem måste någonting göras snart.

Jag ber, herr talman, att få instämma i yrkandet om bifall till reservationen under punkt XXIV, som avser hemmadöttrarna.

Under punkt XXXII har folkpartiledamöterna och centerpartisterna en gemensam reservation till förmån för inrättande av en tjänst som allmänt ombud. Reservationen går tillbaka på ett förslag i folkpartiets partimotion, där vi begär att det allmännas talan vid försäkringsdomstolen skall utföras av ett allmänt ombud och den nuvarande rätten för riksförsäkringsverket att underställa försäkringsdomstolen sina avgöranden skall slopas. Denna fråga har ju diskuterats förr, och riksdagen har ingalunda avvisat den men väl uppskjutit ett avgörande. Vi reserverar anser, inte minst med det stöd vi fått av lagrådets yttrande med anledning av den proposition vi nu behandlar, att fördelarna med en representation från det allmänna är så övervägande, att ett beslut nu bör kunna fattas. Vi önskar alltså att en tjänst som allmänt ombud skall inrättas och att det nuvarande underställningssystemet för riksförsäkringsverket skall avskaffas.

Jag ber att få instämma i yrkandet om bifall till reservationen under punkten XXXII.

I en motion i denna kammare, avgiven av herr Arne Geijer i LO, herr Lenhart Geijer i TCO och folkpartiets vice gruppledare här i kammaren herr Han-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

son, har begärts för det första att riksdagen måtte göra ett för de rättstillämpande myndigheterna vägledande uttalande rörande arbetstagarbegreppet i socialförsäkrings- och semesterlagstiftning och för det andra sådan ändring av arbetsfredslagstiftningen, att den blir tillämplig även på de beroende uppdragstagarna. Samtliga folkpartiledamöter i utskottet har uttalat sig för det andra ledet i motionen, nämligen att arbetsfredslagarna bör bli tillämpliga också på de oberoende uppdragstagarna, och vi anhåller om att till 1963 års riksdag få förslag från Kungl. Maj:t i ärendet.

Jag ber, herr talman, att få instämma i yrkandet om bifall till reservation XXXVII.

Jag har till slut några ord att säga om de särskilda yttranden, som vi har vidfogat efter reservationerna.

Folkpartiledamöterna i andra lagutskottet har ett särskilt yttrande till förmån för lägre pensionsålder för vissa grupper av arbetstagare med särskilt slitsamma yrken, eller rättare sagt reducerad pension åt dessa arbetstagare. Det finns ju en viss valfrihet vad beträffar åldern, men den medför också normalt en sänkning av pensionsbeloppet. Vi anser liksom socialförsäkringskommittén, att man bör eftersträva en lösning av denna fråga avtalsvägen, men då måste också enligt vår förmenande värdebeständigheten av de avtalsmässigt uppgjorda fyllnadsbeloppen säkerställas. Det måste bli en statens angelägenhet att finna en positiv lösning på det problemet. Vi förutsätter också, såsom framgår av yttrandet, att staten som arbetsgivare för sina arbetstagare skall föregå med gott exempel och föranstalta om sådana värdebeständiga utfyllnadsbidrag.

I det särskilda yttrandet har vi ett avsnitt II, som avser åldringsvårdsfrågor av allmän natur. Det hör egentligen inte hit, men eftersom centerpartiet har tagit upp dessa frågor i sin försäkringsmotion och det avsnittet har kommenterats i utskottsutlåtandet, vill vi slå fast att samma frågor tagits upp i en sär-

skild motion från folkpartiet. Den som tar del av dessa utskottsutlåtanden kan ju eljest lätt föränledas att tro, att centerpartiet skulle vara det enda av oppositionspartierna som till årets riksdag har fört fram krav på förbättringar av de gamlas arbets- och levnadsvillkor, och det är ju, herr talman, inte sant.

Herr GILLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att blanda mig i den stora debatt som nu pågår angående lagen om allmän försäkring. Jag vill bara begagna tillfället att säga, att jag helt ansluter mig till vad andra lagutskottet har föreslagit och att jag betraktar det som en stor händelse i vårt samhällseliga liv att denna reform genomförs på detta utomordentliga sätt.

Jag har i stället tänkt fästa uppmärksamheten vid en relativt obetydlig detalj i sammanhanget, som handlar om finansieringen av någon liten del i det hela, nämligen finansieringen av folkpensionerna.

Jag har tillsammans med ett flertal andra ledamöter väckt en motion, i första kammaren nr 214 och i andra kammaren nr 264, som går något in på dessa finansieringsproblem. Den väcktes i januari månad, under ordinarie motions-tid. Motionärerna hade då inte räknat med att den skulle komma att knytas till denna utomordentliga reform.

Sedan motionen väcktes har den händelsevis räkat förmera sig i ytterligare några motioner i anslutning till propositionen. Jag tror att både folkpartiet och centerpartiet har skrivit av det yrkande som finns i vår motion, och nu återkommer yrkandet även i ett par reservationer. Jag kanske får säga att vi är glada över att detta har skett. Vi är glada över de lovord som inte minst fru Hamrin-Thorell uttalade över motionen, och vi tycker att det är alldeles tillräckligt med det erkännande som man får i och med att andra partier stjäla ens uppslag.

Motionen gäller som sagt finansieringen av folkpensionerna och närmast kom-

munernas andel. Då motionen inlämnades i januari var det okänt för motionärerna hur 1958 års socialförsäkringskommittés betänkande skulle komma att se ut när det hamnade på riksdagens bord. Det var också okänt för motionärerna att anslagen till den i det s. k. skattepaketet i höstas annonserade höjningen av skatteutjämningsbidragen skulle ökas väsentligt, med ytterligare 15 miljoner. De sakerna visste vi ingenting om, de har ju tillkommit senare.

Däremot visste vi sedan flera år att den ordning som råder beträffande den kommunala andelen i finansieringen av folkpensionen har varit orättfärdig och för varje år blivit alltmer orättfärdig. Man har reagerat i riksdagen gång på gång, men det har pågått utredningar på detta område, och man har fått släppa kravet på någon ändring, tills saken nu åter är före. Denna motion har nu så att säga kommit i rätta ögonblicket.

De nuvarande reglerna är orättfärdiga gentemot de kommuner som har det sämst ställt. De drabbar framför allt flertalet norrländska kommuner men även kommuner i andra delar av landet, bl. a. sådana från 1930-talet kända arbetslöshetskrisosråden som Bohuslän och Blekinge. De kommuner som haft svårast att klara sina förpliktelser mot folkpensionärerna får också ta ut de högsta skatterna för att prestera sin andel av finansieringen.

Vi visste när motionen väcktes att det förslag till lösning av fördelningsfrågan, som socialförsäkringskommittén framlagt, var högst otillfredsställande från vår synpunkt. Vi visste att skatteutjämningskommitténs förslag skulle dröja ännu ett par, tre år och att därför de närmaste åren på något sätt måste överbryggas. Motionen hade stöd hos en stark opinion, som anmält sig år efter år, som hittills låtit sig tystas tills den inte längre kunde återhållas.

I den här motionen tas inte upp frågan om fördelningen mellan stat och kommun av pensionskostnaderna. Den är i och för sig en väsentlig fråga, men motionärerna räknar med att den kommer igen när skatteutjämningskommittén

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

blir färdig med sitt betänkande till 1964 års riksdag, såsom det har utlovats, och att förhållandet mellan stat och kommun då definitivt regleras.

Motionen riktar sig i stället mot de orättvisa fördelningsgrunder som gäller mellan kommunerna inbördes.

Jag skall inte nu anföra några exempel härpå, utan hänvisar bara till motionen, som ger flera sådana exempel. Jag nöjer mig med att konstatera, att såsom det nu är kan man i en kommun för samma samhällseliga uppgifter få betala till statsverket femtonfalt mer än vad man behöver betala i den mest gynnade kommunen på annat håll i landet. Det är en orimlig klyfta. En liknande klyfta finns även i andra avseenden, såsom i fråga om socialkostnader, skolkostnader etc., men där har klyftan aldrig blivit så stor som vad den här är. Därför har man också särskilt starkt reagerat emot att man inte ändrar dessa orättvisa fördelningsgrunder, som kommer att vidga klyftan ytterligare starkt under de närmaste åren.

Det är inte något abstrakt kommunalt intresse att en sådan ändring sker. Det är skattebetalarna i de kommuner, som får betala femtonfalt mer än skattebetalarna i andra kommuner, som här reagerar. De som reagerar är också folkpensionärerna i dessa kommuner, ty de har ofta inte — och det är det värsta i detta sammanhang — en chans att få rimliga bostadsförmåner därför att kommunerna har en alltför hög beskattning enbart för att kunna bekosta de andra förmånerna. Motionärerna anser sig förra talan för dessa grupper i samhället, inte minst för de sistnämnda.

Nu har denna kritik mot den inbördes fördelningen mellan kommunerna accepterats av de borgerliga reservanterna. Det tyder på att det finns resonans för en rättvisare avvägning i detta avseende, vilket kan vara bra att veta den dag då vi möjligen bara har bostadskostnaderna kvar på kommunerna och får konstatera att det då alltså är likadant, nämligen en orimlig skillnad mellan olika kommuner alltefter deras ekonomiska status.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Det har inte varit möjligt för motionärerna att utforma ett definitivt förslag till en bättre ordning. Det måste, såsom det uttryckligen säges i motionen, här bli fråga om ett provisorium, som innebär att man kapar bort de värsta orättvisorna — kapar topparna, som vi kallar det. Kan vi eliminera de värsta orättvisorna är mycket vunnet bara därmed.

Herr Svensson, som i övrigt hade många riktiga synpunkter på den stora debatten i detta ärende, sade något om att vad som här föreslås kanske ändå inte betyder att kommunerna förtjänar något på det, ty resultatet blir att tyngdpunkten kommer att läggas över på bostadskostnaderna. Kommunerna kommer att pressas att ge bättre bostadsbidrag.

Ja, men det är nu en risk som motionärerna inte anser vara farlig. Det är tvärtom i stil med motionens syfte att det skall bli så. Motionens syfte är bl. a. att möjliggöra för de sämst ställda kommunerna att ge sina pensionärer åtminstone någorlunda hyggliga bostadstillägg, relativt sett. Den risken tar vi, därför att det från motionärernas synpunkt är en välkommen risk. Det förvånar mig bara att ordföranden i Folkpensionärernas riksorganisation framförde den risken såsom något som man borde avvärja. Jag hoppas dock att jag råkat missförstå honom på den punkten.

Vi har alltså, herr talman, inte funnit någon metod att lösa denna fråga ens provisoriskt annat än enligt den linje som vi föreslagit. Vi har ansett att de avkapade topparna skall ersättas med statsmedel. Det skulle, enligt de kalkyler som vi haft tillgång till, kosta ungefär 20 miljoner kronor. I och för sig betraktar vi inte detta som obilligt. Den förskjutning från staten till kommunerna som år efter år sker uppgår faktiskt till inmot detta belopp varje år. Det skulle alltså bara innebära att man stoppar en icke avsedd förskjutning för ett eller ett par år.

Det har sagts i något sammanhang, att detta sätt att kapa topparna skulle innebära, att även kommuner med relativt låg beskattning skulle kunna få del av

statsmedel, om de nu har tillräckligt höga pensionskostnader i sin budget. Vi har tagit reda på hur det förhåller sig med den saken och konstaterat, att det finns några kommuner som är i det läget att de har en relativt låg beskattning, så låg att det inte kan få skatteutjämningsbidrag, men som skulle kunna få del av detta, dock i värsta fall med 14 öre per skattekrona. Det skulle enligt denna uträkning totalt röra sig om mindre än 80 000 kronor av de 20 miljoner kronorna. Faktum är att de förslag, som föreligger i den kungliga propositionen, ger just de kommunerna väsentligt större belopp än de 80 000 kronor som det här kan röra sig om. Jag tror därför att man inte heller från den synpunkten bör hesitera för det förslag som framläggs i motionen.

Ett bifall till motionen skulle för övrigt helt säkert innebära en viss besparing av skatteutjämningsmedel, i första hand på det belopp som gäller extra bidrag till folkpensionskostnadernas täckande, men även på det större beloppet, eftersom utdebiteringarna i kommuner med hög utdebitering kommer att gå ned över praktiskt taget hela linjen. Det betyder alltså att det belopp som äskas för ändamålet inte kommer att helt utkrävas av samhället utan kommer att motvägas av besparingar som samtidigt sker på skatteutjämningsidan. Någon ökad belastning för det allmänna blir det ju inte, eftersom det i båda fallen är samma slags människor som skall betala vad det kostar. Det är alltså inte fråga om några nya utgifter, men det är enligt motionärernas mening ofrånkomligt att ta detta steg, ett steg som inte för långt men som ändå måste kunna tas utan att det behöver irriteras någon.

Det yrkande, som jag nu kommer att ställa, går alltså ut på ett bifall till motionen.

Det finns ingen anledning för mig eller för de andra motionärerna att bli skrämde av att andra har accepterat denna metod och att vi därför skulle avstå från att hålla fast vid motionen. Vi är tvärtom glada över att andra tyc-

ker likadant och lika förnuftigt, och vi vidhåller alltså vad som föreslagits i motionen.

Jag yrkar således, herr talman, bifall till motionen. Den första punkten i motionen, som gäller frågan om maximering till en krona av vissa pensionskostnader i kommunerna, innebär exakt det samma som återkommer beträffande innevarande år i reservation XXXIII och beträffande fortsättningen i nya lagen i reservation X. Jag antar att vi kommer att hamna på dessa reservationer vid voteringen. Ett yrkande om bifall till motionen innebär dessutom att vi, såsom i sista punkten sägs, önskar att Kungl. Maj:t fortast möjligt framlägger förslag i fråga om en definitiv lösning av dessa problem.

I herr Gillströms yttrande instämde herrar *Rikard Svensson* (s), *Bertil Petersson* (s), *Herbert Larsson* (s), *Oscar Carlsson* (s), *Jonsson* (s), *Näsström* (s), *Lage Svedberg* (s), *Einar Persson* (s), *Erik Olsson* (s), *Sundin* (cp), *Hjalmar Nilsson* (s), *Wikner* (s), *Sörilin* (s), *Dahlberg* (s), *Hedström* (s), *Nyström* (s) och *Hellebladh* (s).

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Möjligen har jag blivit litet olämpligt placerad på talarlistan i detta sammanhang, ty vad jag kommer att säga berör bevillningsutskottets betänkande nr 44 och har kanske bara ett sekundärt samband med den stora fråga, som så livligt och vältaligt har debatterats här i dag.

Liksom när motsvarande problem behandlades vid en föregående riksdag, har folkpartiets och högerns representanter i bevillningsutskottet nu till utskottets betänkande nr 44 rörande skattefinansieringen av socialförsäkringsförmånerna fogat ett särskilt yttrande. Det är så kort, att jag skall tillåta mig att läsa upp det i sin helhet. Det lyder: »Vad gäller frågan om socialförsäkringarnas finansiering, vill vi erinra om att den allmänna skatteberedningen enligt direktiven i samband med översynen av skattesystemet även skall ingå på denna

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. fråga. I detta sammanhang vill vi framhålla, att ett fastare samband mellan ifrågasvarande socialförsäkringars förmåns- och avgiftssida synes önskvärt. Försäkringarnas sociala karaktär motiverar å andra sidan en sådan utformning av finansieringen att personer med mycket låga inkomster befrias från avgifter eller erhåller nedsatt avgift. Det är emellertid naturligt att socialförsäkringarnas finansiering avväges i samband med den samlade översynen av skattesystemet. Att på förhand binda utredningen vid en viss lösning bör enligt vår mening inte ifrågakomma.»

Vi är alltså fullt på det klara med att allmänna skatteberedningen har att i sitt arbete behandla också ifrågasvarande problem, men vi har velat framhålla, att man därvid nogsamnt bör se till att inte på förhand binda utredningen vid en viss lösning. Utredningen bör — och det räknar vi givetvis med att den kommer att göra — bl. a. ta hänsyn till att personer med låga inkomster kan ha utomordentligt svårt att betala socialförsäkringsavgifterna enligt det nuvarande systemet. Vi har — vilket framgår av det särskilda yttrandet — den uppfattningen, att det ingalunda är omotiverat att dessa medborgare antingen helt befrias från avgift eller får en mycket låg sådan.

Jag har, herr talman, velat framhålla detta, även om jag inte har annat yrkande än om bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr BENGTSO (cp):

Herr talman! Det är mycket betydelsefulla frågor som behandlas i andra lagutskottets utlåtande nr 27, och det finns all anledning att understryka vad som sades av herr Eric Carlsson, nämligen att det kan vara värt att tänka på att det inte är så värst många årtionden sedan som situationen i vårt land på dessa områden var föga tilltalande. Vi kan vara glada över att produktion och levnadsstandard har stigit i så hög grad i vårt land, att vi kan åstadkomma en lagstiftning och också genomföra de åtgärder

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

som föreslås i de förslag, som föreligger i detta utskottsutlåtande eller i de reservationer som kan komma att antagas.

Beträffande de förslag, som förts fram från utskottets sida, råder inte någon fullständig enhällighet, utan det föreligger också ett stort antal reservationer. För min del kan jag knappast instämma i herr förste vice talmannens uppfattning när han menade, att reservanternas förslag var av sådan karaktär att riksdagen tidigare inte kunnat bifalla dem och att andra lagutskottet inte heller nu kunnat tillstyrka dem. Jag vill inte fördenskull beteckna dessa förslag såsom mindre goda — det kan mycket väl tänkas att de i alla fall är bättre än utskottets. Vad det kommer an på är, som herr Strand vet, den politiska konstellationen. Har regeringspartiet en majoritet så utformar man ett förslag och kommer även att försöka genomföra det, men skulle skiftningar inträda i de politiska konstellationerna här i landet är det möjligt att de i reservationerna framlagda förslagen kommer att genomföras och då kanske även betecknas såsom de bästa. Under dessa omständigheter kan man inte ta det som något axiom att utskottets förslag skulle vara de bäst motiverade.

Jag tillåter mig att gå in på vissa av de frågor som varit föremål för debatt och skall särskilt ägna uppmärksamhet åt pensionsfrågorna.

Herr Strand sade, att en frivillig pensionering skulle kunna utformas, och jag tror visst att den möjligheten finns. Det har ju tidigare visat sig att statliga pensioneringsformer inte kunnat hävda sig — vi hade förut en pensionering som sköttes av kungl. pensionsstyrelsen och som inte alls kunde konkurrera med de privata försäkringarna. Vi har alltså bevis för att detta är möjligt.

Vad som har största intresset i detta sammanhang och som jag åtskilliga gånger har frågat om — det vore onekligen av betydelse om man denna gång kunde få ett besked — gäller något som har framskymtit vid de olika ändringarna av folkpensioneringen: Tänker socialdemokraterna avskaffa folkpension-

erna? Är det framtidsmålet att de skall tas bort? Man kan förstå att sådana tankar lätt blir aktuella när ATP är helt genomförd, men det vore intressant att få veta om det verkligen är dithän socialdemokraterna syftar. Det är betydelsefullt att få klarhet på den punkten också därför, att ett rätt stort antal personer har utträtt ur ATP. Men man har aldrig lämnat några riktiga besked i frågan om vi skall ha folkpensioneringen kvar eller om man möjligen tänker sig att den skall tas bort.

Nu har herr Axel Svensson i sitt tal ägnat vårt parti så stor uppmärksamhet, att han nästan uteslutande sysslat med centerpartiet och dess åtgärder beträffande pensionerna, och jag måste väl gengälda artigheten och uppehålla mig något vid vad herr Svensson sade i sitt anförande. Jag är litet förvånad över bristen på logik i det han yttrade. Till att börja med försökte han bevisa, att centerns förslag egentligen inte innebar några förbättringar utan tvärtom skulle kunna leda till försämringar, men i fortsättningen av sitt tal använde han en lång stund till att tala om »centerns överbudspolitik». Jag har för min del svårt att förstå logiken när man dels säger, att vi inte alls har gett så mycket, och dels talar om överbud.

Under senare tid har det hörts ytterst litet av detta tal om överbud. När vi tidigare diskuterade dessa frågor fick jag ofta både från regeringsbanken och från enskilda ledamöter i kammaren höra, att centern bedrev en överbudspolitik i fråga om folkpensionerna, men i år har det talet som sagt tystnat — tydligen därför att regeringen nu till stor del gått in på den linje som centern tidigare förordade. Låt mig bara framhålla att herr Axel Svenssons organisation i sin tidskrift tidigare förklarade, att centerns förslag om en mer avsevärd höjning av folkpensionerna var fullständigt felaktigt och inte hade något som helst berättigande, medan samma tidskrift nu, sedan regeringen framlagt ett liknande förslag, säger att detta absolut är någonting i alla avseenden försvarligt och lämpligt. Man mäter tydligen med olika mått inom vis-

sa organisationer som säger sig företräda folkpensionärerna.

På en punkt kan jag gärna instämma med herr Axel Svensson, eftersom han nu drog in den saken och också nämnde att centern är mycket positivt inställd till kristna normer. Det är vi visst, lika väl som Broderskapsrörelsen inom herr Svenssons eget parti. Vi har nogsamst läst budordet: »Du skall icke bära falskt vittnesbörd mot din nästa», och jag vill säga att vi inte heller gör det. Centerpartiet har ärligt fört fram sina åsikter i riksdagen. Att vi sedan talat om det vid olika tillfällen ute i landet kan ingen förmena oss — eller göra gällande att det är att bära falskt vittnesbörd om någon.

Det som i övrigt har sagts av herr Axel Svensson finner jag ganska anmärkningsvärt. Jag förvänas ständigt över att när det framförs positiva förslag till förbättringar för folkpensionärerna, så vill inte ordföranden i en folkpensionärsorganisation — visserligen fullständigt styrd av socialdemokraterna — stödja sådana förslag. I varje fall väntar man sig ju inte, att han skall använda ett mycket långt anförande till att försöka klargöra att dessa förslag inte är lämpliga.

Jag förvänar mig, liksom herr Gillström, mycket över det uttalande som herr Axel Svensson gjorde beträffande kommunernas kostnader för folkpensioneringen. Herr Svensson drog den slutsatsen, att om vi skulle bereda kommunerna mindre kostnader för folkpensionerna, skulle det resultera i en press från pensionärerna att de skulle få högre kommunala bostadstillägg. Liksom herr Gillström anser jag att detta är fullkomligt befogat. Det bör bli på så sätt, och därmed skulle vi få ytterligare en förbättring för folkpensionärerna. Min förväning är lika stor som herr Gillströms över att herr Svensson yttrade sig på ett sådant sätt som han gjorde. Herr Svensson anser alltså, att man rentav borde förhindra att folkpensionärerna får den förbättringen.

Det förslag till förbättringar som vi framfört finns i reservation nr XX, och den har herr Axel Svensson redan refe-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
rerat. Jag behöver inte upprepa alla de siffror som han räknade upp. Herr Svensson kom till den slutsatsen, att vi jämfört med regeringens förslag skulle föreslå en sänkning längre fram i tiden. Varför skulle vi det? Jo, därför att vi vill ge folkpensionärerna förbättringar på ett tidigare stadium. Det skulle förväna mig mycket, om det finns någon folkpensionär som säger att han helst vill vänta några år på förbättringarna. Om man ser till det totala resultatet, finner man en bättre siffra enligt centerförslaget än enligt det förslag herr Svensson talar för. Beträffande de kommunala bostadsbidragen, som det här har varit så mycken diskussion om, står det i klämman till den nämnda reservationen, att »riksdagen med bifall till det under III c) i motionerna I: 649 och II: 777 framställda yrkandet måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till nästa års riksdag om höjning av folkpensionerna med 350 kr för ensamstående och 450 kr för två pensionsberättigade makar.» Det är vad som står. Det står ingenting om att de kommunala bostadstilläggen skulle bli mindre. Det finns inget konkret yrkande i reservationen rörande detta, och då finns det heller ingen anledning att dra in det i sammanhanget.

Beträffande folkpensionerna skall jag sluta med att säga några ord om tiden efter 1968. Som utskottets förslag är utformat anser vi att folkpensionärerna inte får del av någon standardhöjning efter 1968. Vi finner inte detta berättigat. De människor som är folkpensionärer har arbetat under hela sitt liv för att bygga upp den produktionsapparat, som vi nu kan utnyttja, och därför är det på sin plats att de får nytta av den standardförbättring, som dock till stor del sker tack vare deras arbete. Enligt utskottsförslaget skulle de inte få detta, och huruvida det kan betecknas som välvilja mot folkpensionärerna kan man lämna åt vem som helst att bedöma. Bedömningen blir bara en: Detta är att göra en försämring för folkpensionärerna! Vi anser att folkpensionärerna skall få en standardförbättring också efter

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

1968, inte endast indextillägg utan också en förbättring därutöver.

I övrigt tror jag att centerns positiva inställning till folkpensionärerna inte går att förringa. Vi är beredda när som helst, om regeringspartiet vill, att diskutera förbättringar. I vilken form förbättringen skall ske kan vi diskutera, men vi är alltid med på positiva förslag som syftar till förbättringar för folkpensionärerna.

Jag är utan vidare beredd att instämma i vad som sagts beträffande arbetar rörelsens arbete för att skapa förbättrade förhållanden för folkpensionärerna. Samtidigt kanske jag får visa på att redan i det första program som år 1911 lades fram för det parti jag tillhör — eller rättare sagt för dess föregångare — stod det skrivet att partiet skulle arbeta för att få till stånd en folkpensionering som gav någorlunda rimlig standard. Ordalydelsen har jag inte i minnet, men det står fullt klart att vi hela tiden varit positivt inställda till tanken på att folkpensionärerna skulle få en god standard.

Det finns ytterligare ett par saker som jag här skulle vilja diskutera. En av dessa saker är sammankopplingen av ATP och sjukförsäkringen. Det förefaller som om man för att vara en idealisk medborgare i vårt land snällt skall ansluta sig till vad regeringen har föreslagit och vad som sedan har drivits igenom i riksdagen. Valfrihet skall man helst inte tala för högt om och inte begära i alltför stor utsträckning. Emellertid har det ju medgivits valfrihet beträffande ATP däriigenom att människor kan begära utträde. I och med detta har man godkänt principen om utträdesrätt. Långt senare föreslås, att ATP sammankopplas med sjukförsäkringen. I det fallet finner jag också en brist på logik. Det kan ju anföras tekniska besvärligheter i det fallet, men vi har ju särskilda bestämmelser för husmödrarna, som har kommit in i systemet. Jag tror inte att det skulle vara några svårigheter att ordna det så, att den som vill tillhöra sjukförsäkringen får göra det utan att behöva vara med i ATP.

Det har sagts i utskottsutlåtandet, att

kan man ordna sin ålderspensionering själv kan man även ordna sin sjukförsäkring under den kortare tid som en sjukdom skulle komma att innebära. Vi har den uppfattningen, att pensioneringen inte kan ordnas endast genom att man skaffar sig säkerhet om att få en viss mängd pengar, utan att det kan också ske i den formen, att en företagare arbetar upp en rörelse som i och för sig är något som sedan ger honom en pension. Denna pension får emellertid arbetas fram under åtskilliga år och den utgår inte under vederbörandes ungdom, men den kan ändå sägas utgöra en pension. Om han under den tid han arbetar fram denna pension drabbas av sjukdom, är det risk för att han skulle få svårigheter att klara pensioneringen. Det är därför inte ologiskt att mena, att en person bör kunna tillhöra sjukförsäkringen utan att tillhöra ATP.

Slutligen, herr talman, är det en sak som jag vill framhålla och som inte finns i reservationerna. I en fyrpartimotion togs det nämligen upp en del frågor beträffande de blinda — det är motion nr II:771 — och där har bl. a. yrkats att blindförmånerna borde utgå även till sådana som mist sin syn före 67 års ålder i stället för före 63 års ålder, som föreslås i propositionen. Propositionens förslag innebär att åldersgränsen flyttas från 60 till 63 år. Detta sker utan någon direkt motivering varför man stannat vid just den åldern.

Den som har blivit blind vid så pass hög ålder som 67 år har stora svårigheter att anpassa sig. Han har svårighet att lära sig den teknik som finns för de blinda — i synnerhet käpptekniken — och blir beroende av att någon hjälper honom. Han kan knappast vid den åldern lära sig blindskrift utan är hänvisad till andras bistånd för att kunna följa med det som sker. Ofta är familjen inställd på att verkligen hjälpa honom och räknar inte med intagning på anstalt av något slag vid så hög ålder. Men kostnaderna följer i alla fall för dem som har blivit blinda före 67 års ålder liksom för dem som blivit blinda

före 63 års ålder. Jag tycker det skulle ligga helt i linje med våra allmänna strävanden att ge ett stöd åt den familjevård, som kan ges i hemmet utan intagning på vårdhem eller ålderdomshem. Det måste bli både billigare och humanare när vården kan ges i hemmet i stället.

Motionen har inte tillstyrkts av utskottet, men ett yrkande har framställts av fru Nancy Eriksson i andra kammaren och jag tillåter mig att framställa samma yrkande här. Det gäller 9 kap. 2 § lagen om allmän försäkring och förslaget finns utdelat till ledamöterna. Genom ändringen kommer nämnda paragraf att lyda sålunda: »Till ålderspension eller förtidspension utgår invaliditetstillägg, därest den försäkrade är ur stånd att reda sig själv och på grund härav vid upprepade tillfällen dagligen är i behov av hjälp av annan samt hjälpbehovet uppkommit innan den försäkrade fyllt sextiosju år. Invaliditetstillägg skall alltid utgå, därest den försäkrade är blind och blindheten inträtt innan den försäkrade uppnått sextiosju års ålder.» I övrigt föreslås paragrafen oförändrad.

Utöver detta yrkande ber jag att få ansluta mig till de yrkanden som gjorts av herr Eric Carlsson.

Herr SVANSTRÖM (cp):

Herr talman! Jag fylldes av stor bänvan, oro och nästan förskräckelse när jag hörde vår värderade förste vice talman säga, att han inte skulle ingå i några detaljer utan hänvisa till vad han hade sagt i tidigare debatter. Detta intryck av oro för min unga person förstärktes sedan ytterligare, när han nämnde att debatten i andra lagutskottet hade förts på ett högt och sakligt plan. Sedan jag har hört herr Axel Svensson blev emellertid min oro en smula mindre och därför, herr talman, genomför jag min tanke att på ett par punkter framföra några synpunkter beträffande det stora, viktiga och omfattande förslag som vi just nu behandlar och som be-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. tyder så oändligt mycket för stora grupper av medborgare i vårt land.

Dessa små synpunkter skulle gälla det resonemang som förts i motionerna I: 299 och II: 283 beträffande de grupper som man kan kalla för låglönegrupper och som utmärks av att de mycket tidigt kommer ut i förvärsarbete. Det gäller i hög grad de kroppsarbetande grupperna, men även lägre tjänstemän o. s. v. Kort sagt — det gäller låglönegrupperna, som ofta har full yrkesverksamhet redan vid 18 års ålder, i många fall redan vid 17 år. I så fall får de ju, om de har hälsa och krafter, ett sammanlagt antal år av förvärsarbete på inte mindre än omkring 50, innan de uppnår stadgad pensionsålder. Inom ATP-systemet skulle alltså under samtliga dessa år arbetsgivaravgifter inbetalas för dessa människors arbete. Enligt nu gällande bestämmelser får emellertid endast 30 av dessa år tillgodoräknas för pensionspoäng, och man räknar endast 15 av dem — de 15 bästa — såsom genomsnittet.

Vi föreslår i den omnämnda motionen, att alla år som förvärsarbete uträttas skall göras pensionsgrundande och att pensionerna skall beräknas på samtliga år. Motivet för detta är att vi anser att det nuvarande systemet missgynnar de grupper, som tidigt kommer ut i förvärsarbete, medan det enligt vår uppfattning i ganska hög grad gynnar de grupper, som under senare delen av sin arbetsföra tid har en brant stigande inkomstkurva.

Vi skulle alltså gärna ha sett, att detta problem fått en välvilligare behandling i utskottet, och jag skall på den punkten be att få yrka bifall till reservation XXXI av herr Eric Carlsson i denna kammare och herr Gustavsson i Alvesta i andra kammaren.

Det andra problemet är det som berörs i motionerna I: 70 och II: 211, där det påvisas att arbetstagare med korttidsanställning ofta inte får tillgodoräkna sig någon pensionspoäng för sin anställningstid därför att inkomsten inte går upp till visst belopp. Jag är på det klara med att detta problem tidiga-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

re ingående har diskuterats både här i kammaren och i medkammaren, men vi har ändå den meningen att det skulle ha varit tacknämligt om vi fått större förstärkelse för våra synpunkter. Vi förstår att man i dag inte utan vidare kan fatta ett beslut, men vi skulle gärna ha sett att riksdagen kunnat bifalla det förslag från oss med begäran om utredning, som finns i reservation XXVII. Där hemställs att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande sambandet mellan avgift till tilläggs pensioneringen och pensionsförmån avseende korttidsanställda arbetstagare i syfte att för dessa arbetstagare avlägsna förekomsten av avgift till tilläggs pensioneringen, som ej åtföljes av motsvarande förmån.

Herr talman! Jag skall avstå från att vid denna tidpunkt av debatten ingå på ytterligare resonemang. Jag vill bara understryka de synpunkter som har framförts angående det rimliga i att staten övertar en större andel av folkpensionskostnaderna, att ett sådant övertagande sker så snabbt som möjligt och att det slutligen blir på det sättet, att staten övertar alla folkpensionskostnader med undantag av kostnaderna för bostadstilläggen.

Häri instämde herr Nilsson, *Ferdinand*, (cp).

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag begärde ordet för att yttra mig om bevillningsutskottets betänkande nr 44 med anledning av väckta motioner om skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna. Innan jag med några få ord berör detta betänkande, vill jag, herr talman, beteckna det som en historisk händelse att en socialdemokrat, såsom skedde här för en stund sedan, med så många instämmanden yrkade bifall till en borgerlig reservation. I reservationen begäres en rättvisare fördelning i vad gäller kommunernas andel av folkpensionskostnaderna. Rent allmänt vill jag bara säga, att reservationen är helt i stil med den mo-

tion om kommunal skatteutjämning eller kommunala skatter över huvud taget som vi från centerpartiet avlämnat.

Utöver detta vill jag bara knyta an till vad som sägs i andra lagutskottets utlåtande i frågan om kommunernas andel av folkpensionskostnaderna. Där hänvisar man bl. a. till de pengar som, utöver vad som tidigare har anslagits, anvisas av finansministern.

Det är väl i och för sig bara att notera med tacksamhet, att finansministern har sträckt sig betydligt utöver vad skatteutjämningskommittén föreslog. Nu var det så, herr talman, att vid den så kallade överenskommelsen om skattepaketet vid höstriksdagen framfördes från centerpartiet dessa krav, som motsvarar ungefär de extra miljoner som finansministern föreslår i sin proposition. Då finansministern i propositionen inte på något sätt har omtalat att centerpartiet har fört fram dessa krav, vill jag bara tala om för kammaren att det förhöll sig på detta sätt.

Låt mig sedan komma över till bevillningsutskottets betänkande nr 44. Från vårt håll har vi avlämnat motioner i båda kamrarna med krav på utredning för att man så småningom skulle komma fram till en skattefinansiering av vad vi kallar grundtryggheten, alltså folkpensionen, grundsjukpenningförsäkringen och sjukvårdsförsäkringen. Jag har själv deltagit i behandlingen av denna fråga i bevillningsutskottet, men har inte yrkat bifall till motionerna. Anledningen härtill är att i allmänna skatteberedningen, där jag också är med, har arbetet i denna fråga fortskridit så långt, att jag inte ansåg det vara förenligt med rådande praxis att yrka bifall till motionerna.

Herr talman! Nödvändigheten av att vi så småningom tillgodoser vad som krävs i motionerna vill jag bara belysa med några få siffror. En person som tjänar 4 000 kronor är, med de ortsavdrag som vi f. n. har, fri från den direkta beskattningen, men trots detta betalar han i avgifter för folkpension och sjukförsäkring 317 kronor. Han betalar alltså 7,9 procent av sin inkomst i

avgifter. Om man i stället tar en inkomstagare, som tjänar 20 000 kronor, finner man att han i avgifter för dessa försäkringar inte betalar mer än 4,3 procent av sin inkomst. De siffrorna visar tydligt att vi så småningom — helst så snart som möjligt — måste komma fram till en sådan ordning som föreslagits i motionerna, nämligen att grundtryggheten skattefinansieras och inte avgiftsfinansieras.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Jag skall begagna mig av tillåtelsen att i denna debatt behandla bevillingsutskottets betänkande nr 36 i anledning av väckta motioner angående avdrag vid beskattningen för försäkringspremier.

Högermotionerna i detta ämne går ut på att avgifterna för den obligatoriska sjukförsäkringen skall brytas ut ur det s. k. försäkringsavdraget och att avdrag för dessa avgifter skall få göras såsom en särskild post vid inkomstdeklarationen. Innebörden härav skulle bli att försäkringsavdraget på 400 kronor för ogift skattskyldig och 800 kronor för äkta makar skulle i dess helhet stå till förfogande för att stimulera det enskilda frivilliga försäkringssparandet, vilket varit detta avdrags ursprungliga uppgift. Med en sådan åtgärd skulle man dessutom åstadkomma en rättelse i det orättvisa förhållandet, som nu råder och som består däri att en egen företagare får betala hela avgiften för sin sjuk- och olycksfallsförsäkring, alltså även arbetsgivarandelen, inom ramen för försäkringsavdraget, vilket därigenom får mindre utrymme för försäkringspremier. För den anställde däremot, där arbetsgivarandelen betalas av en annan person, blir det större utrymme för försäkringspremier. Sjuk- och olycksfallsavgiften är med andra ord en större in-teckning i det skattefria försäkringsavdraget för företagare och jordbrukare än för övriga inkomstagare.

Jag är på det klara med att det gentemot högermotionen kan invändas, att

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

den innebär ett avsteg från den princip som eljest upprätthålles inom beskattningen och som går ut på att de skattskyldiga inte medges avdrag för egna avgifter till den allmänna sjukförsäkringen. Denna princip upprätthålles dock inte undantagslöst. Avdraget för sjukförsäkringsavgifter utgör ett undantag. Principen har dessutom i viss mån urholkats genom den år 1961 genomförda höjningen av avdraget till 400 kronor resp. 800 kronor.

Högermotionen innefattar ytterligare ett yrkande om slopande av den schablonmässigt bestämda delen av försäkringsavdraget. Vi menar att avdraget icke bör åtnjutas med mindre det motsvaras av faktiskt erlagda premier.

Herr talman! Medan jag ändå har ordet, kan jag inte låta bli att säga några ord till förmån för min motion I: 656 om överensstämmelse mellan avgifter och förmåner i fråga om tjänstepensionering, såvitt avser utländsk medborgare som ej är mantalsskriven här i riket.

Motionen syftar på 120 danska arbetare från Helsingör, som varje dag reser över till Hälsingborg och arbetar vid en fabrik där. Företaget betalar avgift men arbetarna får ingen reveny därav. Jag kan förstå att arbetsgivaravgifternas kollektiva natur innebär vissa svårigheter när det gäller att ordna denna sak, men jag tycker inte att dessa svårigheter borde vara oöverkomliga. När utskottet framhåller att mot motionen ytterligare talar den omständigheten att en generell befrielse för arbetsgivare att betala avgift för utländsk arbetskraft skulle leda till att sådan arbetskraft skulle ställa sig billigare, menar jag att ett sådant skäl inte är något skäl alls. Det väsentliga är att arbetsgivaren rimligen inte bör betala avgift i de fall, där avgiften inte motsvaras av någon pensionsförmån för arbetstagaren. Därtill kommer att det är fråga om ett unikt fall — ett gränsproblem.

Jag tillåter mig yrka bifall till motion I: 656.

I fråga om företagarnas ställning inom sjukpenningsförsäkringen instämmer jag med herr Stefanson.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Herr *Stefanson* (fp) instämde i herr Gösta Jacobssons anförande i vad avsåge bevillningsutskottets betänkande nr 36.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av det som sagts här beträffande reservation III enligt vilken man vill ha rätt för företagare att ansluta sig till tilläggssjukpenningförsäkringen utan att samtidigt ansluta sig till försäkring för tilläggspension.

Efter vad jag kan finna är både motionerna, reservationen och det som anförts här i dag dåligt genomtänkta. Jag tror inte att man kan genomföra detta förslag i den form som det fått. Man vill ju ha den obligatoriska sjukpenningen under obegränsad tid och man vill stå utanför försäkringen för tilläggspension men ändå ha dess skydd mot inkomstbortfall vid invaliditet.

Man säger i reservationen att när sjukpenningen upphör räcker inte det som kan ges genom folkpensioneringen, och man vill därför skapa en möjlighet att få ett invaliditetsskydd. Trots att vederbörande alltså lämnat tilläggsförsäkringen, skall han ändå få tillhöra den när det gäller invaliditetsskyddet.

Sedan för man fram resonemanget till den tidpunkt då detta invaliditetsskydd på grund av åldern skulle upphöra — alltså vid 67 års ålder. Då säger man: »För att rätten till förtidspension i förevarande fall skall gälla även sedan allmänna pensionsåldern uppnåtts, skall vederbörande få möjlighet att gå över på den vanliga tilläggspensioneringen.»

Hur skall man vid sitt ställningstagande kunna avgöra, och hur skall försäkringskassorna vid avgiftsberäkningen kunna avgöra, om det här kommer att bli fråga om invaliditet — alltså en förtidspension som sedan skall avlösas av ålderspension. Detta kan man väl inte bestämma för någon människa.

Det innebär att detta resonemang hal-
tar åtskilligt. Alla löper väl — tyvärr —

riskerna att bli invalider, och då måste man ta hänsyn till detta för alla vid avgiftsberäkningen. Varför skall man då ha två olika avgifter — en avgift för vissa som kanske inte tror sig bli invalider men ändå har en förmån av annan art framöver, och en avgift för andra. Det går inte att ordna detta, efter vad jag kan förstå.

Det sägs, att för dem, som skulle få mäla sig ut ur tilläggspensioneringen vad gäller invaliditetsskydd och även åldersskydd, skall en särskild avgiftsberäkning göras. Hur den skall gå till, tror jag inte någon av reservanterna har en aning om — det blir ett rent premiereservsystem som blir synnerligen svårt att uppgöra. Man säger emellertid att man skall ha detta klart i höst så att riksdagen då skall kunna fatta beslut om dessa avgifter. Vi får erinra oss att förändringen kommer för våra funktionärer inom försäkringskassorna att medföra, att de i höst skall omplacera en mycket stor del av dem som redan är tilläggssjukpenningförsäkrade, samt skall företagarna placeras in i sjukpenningklasser. Det är ett mycket besvärligt och tidsödande arbete att få detta ordnat.

Om riksdagen nu skulle fatta beslut i enlighet med förslaget i reservationen och vi alltså skulle avvakta höstriksdagens avgiftsbeslut beträffande företagarna, skulle detta, såvitt jag kan förstå, tvinga försäkringskassorna att vänta med sjukpenningklassplaceringen till dess att riksdagen fattat sitt beslut. Det är först därefter som man kan ta kontakt med allmänheten för att få vetskap om vilka som vill träda ur försäkringen. Reservanterna säger ju själva, att det är avgifterna som bestämmer om människorna vill ha detta skydd eller inte. Om man beräknar, att riksdagen fattar sitt beslut vid Luciatiden, skulle det medföra att försäkringskassornas personal skulle få klara klassplaceringen bl. a. över jul. Efter den 1 januari skall försäkringen ersätta den lön som man förlorar på grund av sjukdom och vid invaliditet. Det finns inte tekniska och administrativa möjligheter att klara det-

ta. Förslaget är, såvitt jag kan förstå, absolut omöjligt.

Herr Bengtson gjorde en jämförelse mellan husmödrarna och företagarna. Men det gäller ju helt olika försäkringar. Vad är det husmödrarna har möjlighet till? Jo, de har möjlighet att frivilligt tilläggsförsäkra sig för sjukpenning. Det är någonting helt annat än en obligatorisk försäkring med invaliditetsskydd och ålderspension. Att göra en jämförelse mellan företagarna och husmödrarna när det gäller socialförsäkringen håller inte.

Fru Hamrin-Thorell sade i sitt anförande, att hon vid utskottsbehandlingen funnit att det här gällde mycket svåra frågor och att det därför behöver bedrivas en omfattande upplysningsverksamhet — och det råder väl ingen tvekan om att så är fallet. Om man är medveten om att allt detta är krångligt, bör man inte göra det så krångligt att det knappast går att genomföra. Beträffande upplysningsverksamhet kan jag nämna, att riksförsäkringsverket och Sjukkasseförbundet har haft upprepade överläggningar i frågan och kommit ett stycke på väg när det gäller planeringen för att bedriva en omfattande upplysningsverksamhet. Det pågår just nu en mycket intensiv utbildningsverksamhet för dem som skall handlägga pensionsärenden och klara inplaceringen i sjukpenningklasser.

Kontakterna med allmänheten kan knappast tas förrän efter valsöndagen. Man kan således inte börja förrän tidigast den 17 september. Avsikten är då att genom kontakter med allmänheten få dem att lämna inkomstuppgifter. Avsikten är att man så långt det är möjligt skall få hjälp av massmedia. Tiden från den 17 september fram till årsskiftet är knapp. Skulle man följa reservationen, skulle tiden bli så knapp att förslaget inte går att genomföra från den 1 jan. 1963.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Den hittills förda debatten efter det att jag höll mitt första anförande har inte föranlett mig att ta kammarens tid i anspråk någon längre tid. Den har mestadels rört sig om frågor, som varit diskuterade tidigare i kammaren. Jag föreställer mig, att det nu inte heller är det sista tillfälle vi får att diskutera angelägenheter sammanhörande med vår socialförsäkring.

Det är emellertid ett par frågor, som jag vill ta upp. Den första gäller de blinda och deras ställning i försäkringssystemet. Herr Öhman har yrkat bifall till ett yrkande i motionen II: 762, vilket innebär att de blinda alltid skall betraktas såsom helt invalidiserade. Herr Bengtson har ställt ett yrkande avseende åldersgränsen för rätt till invalidtillägg. Utskottet har föreslagit 63 år som åldersgräns, innebärande en höjning av åldern med tre år från 60 till 63 år. Herr Bengtson har yrkat en ytterligare höjning till 67 år.

Herr talman! Jag har observerat att de blinda själva varit missnöjda med den lösning, som föreslagits redan i socialförsäkringskommitténs betänkande, och det är betänkandets förslag som nu har accepterats i propositionen. De blindas förening, som väl ligger bakom de i denna fråga gjorda framställningarna, har nog enligt min mening sett denna fråga alltför ensidigt. Det har varit naturligt hittills, att de blinda har betraktats såsom invalider i folkpensioneringslagens mening, eftersom det inte funnits någon annan möjlighet att ge dem det stöd, som de är i behov av. Beslutet att tillerkänna dem invalidpension har emellertid ur ekonomisk synpunkt från början inte inneburit mer än rätt till grundpension om 200 kronor. Återstående del av invaliditetsförmånerna har varit beroende av inkomstprövning. Hade de blinda inkomster av någon storleksordning, reducerades förmånerna ned till nämnda 200 kronor. Från och med år 1959 utgår emellertid även indextilläggen utan inkomstpröv-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

ning, vilket medför att det i dag är 800 kronor som medges utan inkomstprövning. Härtill kommer det särskilda blindtillägget om 1 200 kronor. Även om blinda har inkomster av sådan storlek, att de reducerar de inkomstprövade delarna av pensionen, uppbär de således alltid 2 000 kronor från folkpensioneringen.

Nu är det fråga om en helt annan pension. Det är fråga om samordning med tilläggs pensioneringen, och det är fråga om en annan invaliditetsbedömning. Ingen ifrågasätter annat än att de blinda medicinskt sett är helt invalidiserade. Det är emellertid inte tillräckligt enligt nu föreslagna regler för invaliditetsbedömningen att det föreligger en medicinskt sett hel invalidisering. Denna måste också ha tagit sig uttryck i sådan inkomstminskning, att de kan föras in under den gruppering, som ligger till grund för utmätande av pensionsförmånerna.

Att betrakta de blinda såsom helt invalidiserade i folkpensioneringens mening kommer att betyda, att de icke får pensionsrätt från tilläggs pensioneringen. Enligt min mening skulle det ur många synpunkter vara en nackdel för blinda, som genom energi och god anpassningsförmåga har kunnat skapa sig en försörjningsbasis, om de på grund av en sådan bedömning av deras tillstånd skulle behandlas annorlunda än andra invalider. Denna bedömning skulle också betyda att de blinda får minskade förmåner inom sjukförsäkringen, eftersom det för den, som har folkpensionsförmåner, gäller särskilda regler i sjukförsäkringen, vilka begränsar vederbörandes rätt till sjukhjälp till viss angiven tid. Det sistnämnda kommer också att gälla i fortsättningen.

För det stora flertalet blinda — förmodligen mer än 90 procent — kommer de föreslagna reglerna för den nya förtidspensionen att betyda mycket stora förbättringar. För det första kommer ju inkomsten inom familjen att inte spela någon roll för rätt till invalidpension i fortsättningen. Denna rätt blir uteslutande baserad på den invalidiserades

egen förvärvsinkomst. I den mån blinda blir tillerkända invalidpension — även om denna blir i lägsta graden — kommer för det andra denna pension att bli högre än nuvarande 800 kronor. Den kommer dessutom med folkpensionernas förbättring att stiga undan för undan, eftersom hel förtidspension är lika stor som ålderspensionen och till en tredjedel eller två tredjedelar graderade pensioner följaktligen växer i samma grad som totalbeloppet.

Jag har sett i en tidningsuppgift — jag tror att den härstammade ifrån någon företrädare för De blindas förening — att försämringen i vissa fall skulle kunna uppgå till mer än tusen kronor om året. Det måste vara en missvisande uppgift, eftersom det inte kan bli fråga om mer än skyldigheten att betala folkpensionsavgift, och den är ju maximerad till 600 kronor, vilket belopp utgår under förutsättning att årsinkomsten som skall ligga till grund för avgiftsuttaget uppgår till 15 000 kronor.

Om det är några — och det är kanske några — som lyckats så bra, att de har denna inkomst och därtill har de 2 000 kronor i invaliditetsersättning som det blir fråga om enligt förslaget, tycker jag att de skulle kunna ta saken med jämnmood, därest 90 procent av de andra får betydande förbättringar.

Det är självklart att tillämpningen av de nya reglerna blir avgörande för effekten av den nya förtidspensioneringen. Men det finns inte någon anledning att räkna med att de blinda skulle bli särskilt hårt behandlade i detta avseende. Har en ensamstående i Stockholm 4 500 till 5 000 kronor i inkomst är hans invalidpension begränsad till de förmåner som utgår utan behovsprövning. Har han som gift mellan 7 000 och 7 500 kronor, bortfaller de inkomstprövade förmånerna även i det fallet. Jag skulle tro att om det rör sig om så begränsade inkomster kommer den myndighet som skall pröva pensionsrätten att utan vidare konstatera att vederbörandes inkomster på grund av handikappet är begränsade i sådan utsträckning att det under alla förhållanden föreligger rätt

till invalidpension, eller förtidspension som det skall heta, i lägsta graden.

Jag tror följaktligen att de blinda överdriver de nackdelar som kan vara förenade med detta förslag och glömmar bort att tala om de stora fördelar som kommer flertalet av dem till godo vilka råkat ut för detta handikapp.

I fortsättningen — och det gäller framför allt dem som blir blinda efter det de inträtt i förvärvslivet — är det inte bara fråga om folkpensionsförmåner. De kommer också att vara berättigade till förtidspension från tilläggs-pensioneringen. Det är alltså inte fråga om att bevilja dem en pensionsrätt som grundar sig på ett grundbelopp av 200 kronor utan en pension som uppgår till 65 procent av den inkomst som ligger till grund för pensionspoängsregistreringen. Man kan under sådana förhållanden inte behålla regler som innebär att man alltid skall betrakta den blinde som hel invalid även i fråga om pensionsrätten. Man måste ha andra regler, och det finns såvitt jag förstår inte någon anledning att behandla de blinda annorlunda än andra svårt invaliderade i detta avseende.

Jag tror att när det hela kommer ut i verkligheten och i tillämpningen kommer de blinda själva att kunna konstatera att det trots allt även för dem betyder avsevärda förbättringar.

Beträffande yrkandet från herr Bengtssons sida om åldersgränsen säger han att socialförsäkringskommittén föreslagit en höjning från 60 till 63 år. Orsaken till att man valt denna åldersgräns har han inte kunnat lista ut. Det är kanske inte så lätt att lista ut orsaken för den som inte har kunnat följa gången i det hela. Det finns ett förslag, som förmodligen kommer att bifallas, vilket innebär att ålderspension skall kunna uttagas vid tidigare ålder än 67 år, dock inte tidigare än 63 år. Det är detta som utgjort det största argumentet för att stanna vid 63 år i det här fallet.

Invaliditetstillägget — det säger ju nästan beteckningen — är avsett som ett tillägg till förtidspensionen eller invalidpensionen, som den hetat hittills. Se-

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
dan detta tillägg en gång blivit beviljat fortsätter det att utgå även efter det att ålderspensionen börjat utfalla. Det är alltså olämpligt att höja åldersstrecket upp till 67 år. Man måste behandla frågan någon tid dessförinnan, annars blir det en smula besvärligt att konstatera om svårighetsgraden inträtt omedelbart före eller omedelbart efter 67 år. Vi tror inom socialförsäkringskommittén, som lagt fram förslaget — det har accepterats även i propositionen — att man inte lämpligen bör gå längre än till 63 år.

Med hänsyn till den reaktion som kom till uttryck tidigare när det var fråga om änkepensionerna till sådana som blivit änkor före den 1 juli 1960 — då det ju var en särskilt restriktiv tillämpning beträffande barnrekvisitet, vilket nu kommer att rättas till — jag kanske bör nämna att socialförsäkringskommittén utgått ifrån — och även det har accepterats i propositionen — att denna åldersgräns får återopas också av dem som överskridit gränsen. Har de blivit blinda eller eljest svårt invaliderade före 63 års ålder kan de med återopande av detta efter det lagen trätt i kraft tillerkännas invaliditetstillägg.

Låt mig sedan, herr talman, endast tillägga att invaliditetsersättning kan utgå såväl till blinda som till andra svårt invaliderade som har inkomster av sådan storleksordning att enligt de nya reglerna förtidspension, som det skall heta, inte kan tillerkännas dem. Invaliditetsersättningen för andra svårt invaliderade kommer inte att övergå i invaliditetstillägg till den som har fått ersättningen på grund av stora kostnader under den tid han utfört förvärvsarbete, medan den som uppburit sådan ersättning i samband med blindhet kommer att få invaliditetstillägg till ålderspensionen, om han blivit blind före 63 år.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få understryka vad jag tidigare sagt och hemställa om bifall till utskottets förslag i dessa avseenden.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Herr GEIJER, LENNART, (s):

Herr talman! Den fråga i vilken jag har begärt ordet, döljer sig under den föga spännande rubriken »beroende uppdragstagare». Jag har en känsla av att många av kammarens ledamöter har en något svävande uppfattning om vad därmed förstås, och det är inte att undra på eftersom väl knappast någon i levande livet har stött på en beroende uppdragstagare. Han finns inte heller annat än i lagstiftningen och är där en oklar rättsfigur som snarast borde avlivas.

Vad det däremot i praktiken gäller är frågan om räckvidden av uttrycket arbetstagare i den nu föreslagna lagstiftningen liksom i annan sociallagstiftning. Det har mycket stor ekonomisk betydelse om en person räknas som arbetstagare eller ej. Avgifterna till ATP är snart uppe i 10 procent av lönen. Semesterlönen blir när fyraveckorssemesteren om något år kan genomföras cirka 8 procent, och sjukförsäkringsavgiften kan väl uppgå till cirka 2 procent. Totalt är det alltså fråga om cirka 20 procent av lönen. Är jag arbetstagare skall detta erläggas av arbetsgivaren. Bli jag däremot rubricerad som beroende uppdragstagare får jag betala dessa avgifter själv.

Den gränsdragning domstolarna gjort ställer en hel del grupper, som socialt och ekonomiskt är likställda med arbetstagare, utanför. Detta har för dem framtått som en orättvisa. Visserligen har sedan 1945 dessa beroende uppdragstagare fått förhandlingsrätt, men det är ett svårt handikapp för dem i förhållande till arbetstagarna när de vid förhandlingsbordet skall göra sina rättigheter gällande.

Syftet med den motion som jag jämte en del andra fackliga företrädare här i riksdagen har väckt i denna fråga har varit att få klarhet i räckvidden av begreppet arbetstagare.

I viss mån har utskottet gått oss till mötes, och jag har beträffande denna del av motionen icke något yrkande. Man får bara hoppas att också de rätts-tillämpande myndigheterna vill förverk-

liga de förhoppningar som utskottet här har uttalat. Möjligen har utskottet varit för optimistiskt, men då finns det väl tillfälle att komma igen.

Motionens andra del hänför sig emellertid till ett annat område, nämligen till arbetsfredslagstiftningen, d. v. s. i praktiken till frågan om förhandlingsrätt och rätt att träffa kollektivavtal. Den utredning som av riksdagen har beställts, den s. k. Engströmska utredningen, har föreslagit att de grupper som nu i fortsättningen inte kan räknas som arbetstagare skall beredas möjlighet att förhandlingsvägen söka komma till uppgörelse med sina uppdragsgivare.

Då det har sagts att detta skulle våla svårigheter rent juridiskt sett vill jag understryka att i denna utredning har ingått även en expert på detta område, nämligen preceptor Axel Adlercreutz, som särskilt sysslat med dessa frågor. De mycket rimliga förslag som utredningen kom med har hälsats med stor tillfredsställelse av berörda grupper och har också tillstyrkts av Landsorganisationen och Tjänstemännens centralorganisation, där en del av de personer som berörs av frågan är organiserade. Det var därför med stor besvikelse som man såg att det i propositionen inte ansågs lämpligt att nu lägga fram något lagförslag. Kanske kom frågan fram för sent. Den Engströmska utredningen kom inte förrän i november—december förra året, och därigenom har denna betydelsefulla fråga kommit något i skymundan. Den hör kanske rätteligen inte heller hemma i socialbalken.

I den nyssnämnda motionen har vi yrkat att det förslag den Engströmska utredningen lagt fram skulle upphöjas till lag — det finnes ett utarbetat lagförslag. Utskottet har inte ansett sig kunna gå med på det, men det föreligger en reservation, och i den föreslås att frågan skall hänskjutas till Kungl. Maj:t med anhållan om förslag till nästa års riksdag, så att man då kan få dessa önskemål förverkligade.

Jag vill, herr talman, yrka bifall till reservation nr XXXVII av fru Hamrin-Thorell m. fl.

I detta anförande instämde herr *Larsson, Lars*, (s).

Herr *ELOWSSON, NILS*, (s):

Herr talman! Jag har inte begärt ordet för att delta i den här debatten utan endast för att avge en förklaring.

Jag har deltagit i ärendets behandling i andra lagutskottet, men eftersom jag blev nödsakad att vara närvarande vid en riksdagsledamots begravning var jag inte med vid justeringen. Det gjorde att en annan ledamot av vår partigrupp kom att sitta med vid justeringen i mitt ställe. Han skulle, om han följt sin mening, ha anslutit sig till den reservation som gäller änklingspensionerna. Nu har han av grannlaghet mot att jag intagit en annan ståndpunkt inte undertecknat den reservationen.

Jag vill bara avge den förklaringen att jag röstade på ett annat sätt än mina socialdemokratiska kolleger i andra lagutskottet på den punkten.

Herr *JACOBSSON, GÖSTA*, (h):

Herr talman! Av formella skäl återkallar jag mitt yrkande om bifall till motionen I: 656 i anslutning till propositionen om allmän försäkring.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 19.30.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att vid ställandet av propositioner komme att följas en till kammarens ledamöter i förväg utdelad stencilerad plan; denna hade kompletterats på enstaka punkter i anledning av vissa under överläggningen ställda yrkanden. Yrkandena hade sammanförts till olika grupper sålunda, att först komme de yrkanden att upptagas vilka avsåge författningsförslag, beträffande vilka framställdes annat yrkande än om bifall till utskottets förslag, därefter de yrkanden vilka gällde utredningsförslag vid punkten E, vidare yrkanden angående utredningsförslag m. m. vid

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. punkten F och punkten A samt slutligen de yrkanden, som gällde utskottets hemställan i övrigt.

Författningsförslag, beträffande vilka framställdes annat yrkande än om bifall till utskottets förslag

Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 1 juni 1956 om höjning av folkpensioner m. m. (punkten A I)

I avseende å detta lagförslag, anförde herr talmannen, hade yrkats dels att detsamma skulle godkännas, dels ock att det lagförslag skulle antagas, som innefattades i motionen II: 762, såvitt nu vore i fråga.

Därefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarades propositionen på godkännande av förevarande lagförslag vara med övervägande ja besvarad.

Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag till förordning om ändring i förordningen den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel (punkten A XI)

3 § (karensbeloppet vid läkemedelsrabatteringen)

Såvitt gällde denna paragraf, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle godkännas, dels ock att paragrafen skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i den av herr *Enarsson* och fröken *Wetterström* vid utlåtandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på paragrafens godkännande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Enarsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 3 § i Kungl. Maj:ts av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 27 punkten A XI tillstyrkta

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.
 förslag till förordning om ändring i förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med den lydelse som föreslagits i den av herr Enarsson och fröken Wetterström vid utlåtandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Enarsson begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 116;

Nej — 22.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Till följd av kammarens nu fattade beslut, yttrade herr talmannen, torde reservationen I i övrigt få anses hava förfallit.

Förordningsförslaget i övrigt

Godkändes.

Kungl. Maj:ts förslag till lag om allmän försäkring, sådant det av utskottet tillstyrkts (punkten A III)

2 kap. 5 § (ersättning för resor i anledning av tandläkarvård inom moderskapsförsäkringen)

Såvitt gällde förevarande paragraf, gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av densamma samt vidare på godkännande av paragrafen med den lydelse, som föreslagits i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med II betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat proposi-

tionen på paragrafens godkännande, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fru Hamrin-Thorell begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 2 kap. 5 § i Kungl. Maj:ts av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 27, punkten A III, i denna del tillstyrkta förslag till lag om allmän försäkring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med den lydelse som föreslagits i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med II betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru Hamrin-Thorell begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 46.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Genom kammarens nu fattade beslut, anförde herr talmannen, torde reservationen II i övrigt få anses hava förfallit.

3 kap. 2 § (rätt för företagare, som stode utanför tilläggs pensioneringen, att tillhöra försäkringen för tilläggs sjukpenning)

I fråga om denna paragraf, yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle godkännas, dels ock att kammaren skulle godkänna paragrafen med den lydelse, som föreslagits i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid ut-

låtandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande av paragrafen vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 3 kap. 2 § i Kungl. Maj:ts av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 27, punkten A III, i denna del tillstyrkta förslag till lag om allmän försäkring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med den lydelse som föreslagits i den av fru *Hamrin-Thorell* m. fl. vid utlåtandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 66.

Till följd av kammarens nu fattade beslut, fortsatte herr talmannen, torde reservationen III i övrigt hava förfallit.

3 kap. 10 § (*karenstiden vid sjukdom och olycksfall*)

Beträffande förevarande paragraf gjordes propositioner, först på godkännande av densamma samt vidare på godkännande av paragrafen med den lydelse, som föreslagits i motionen II: 762; och förklarades den förra propositionen,

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

3 kap. 12 § (*barntillägg till moderskapspenning*)

Rörande förevarande paragraf, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle godkännas, dels ock att paragrafen skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i den av herr *Eric Carlsson* och herr *Gustavsson* i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på paragrafens godkännande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 3 kap. 12 § i Kungl. Maj:ts av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 27, punkten A III, i denna del tillstyrkta förslag till lag om allmän försäkring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med den lydelse som föreslagits i den av herr *Eric Carlsson* och herr *Gustavsson* i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med IV betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 119;

Nej — 20.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Genom kammarens nu fattade beslut, yttrade herr talmannen, torde reservationen IV i övrigt få anses hava förfallit.

6 kap. 1 och 2 §§ samt 12 kap. 1 och 2 §§ (sammankopplingen av folkpensioneringen och tilläggs pensioneringen i fråga om förtida och uppskjutet uttag av ålderspension)

Vidkommande dessa paragrafer, anförde nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att paragraferna skulle godkännas; 2:o), av herr *Carlsson, Eric*, att paragraferna skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i den av honom och herr *Gustavsson* i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med V betecknade reservationen; samt 3:o), av herr *Öhman*, att förevarande paragrafer skulle godkännas med den lydelse, som förordats i motionen II: 762.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på paragrafernas godkännande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till det av honom framställda yrkandet uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 6 kap. 1 och 2 §§ samt 12 kap. 1 och 2 §§ i Kungl. Maj:ts av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 27, punkten A III, i denna del tillstyrkta förslag till lag om allmän försäkring, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes nämnda paragrafer med den lydelse som föreslagits i den av herr *Eric Carlsson* och herr *Gustavsson* i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med V betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 121;

Nej — 15.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

7 kap. 2 § (förtidspension till blind)

I vad avsåge förevarande paragraf gjordes propositioner, först på godkännande av densamma samt vidare därpå att kammaren skulle godkänna paragrafen med den lydelse, som föreslagits i motionen II: 762; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

9 kap. 2 § (invaliditetstillägg)

Angående denna paragraf gjordes propositioner, först på godkännande av densamma samt vidare därpå att paragrafen skulle godkännas med den lydelse, som under överläggningen föreslagits av herr *Bengtson*; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

19 kap. 2 och 6 §§ (inkomstgränsen för påförande av avgift till sjukvårdsförsäkringen)

I avseende å dessa paragrafer gjordes propositioner, först på godkännande av densamma samt vidare på godkännande av nämnda paragrafer med den lydelse, som föreslagits i den av herr *Eric Carlsson* och herr *Gustavsson* i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med VI betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Förslaget till lag om allmän försäkring i övrigt

Godkändes.

Kungl. Maj:ts förslag till lag angående införande av lagen om allmän försäkring, sådant förslaget av utskottet tillstyrkts (punkten A IV)

16 § (inkomstprövning av änkepen- sioner i övergångsfallen)

I fråga om denna paragraf gjordes propositioner, först på godkännande av densamma samt vidare därpå att para- grafen skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med VII betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Lagförslaget i övrigt

Godkändes.

Kungl. Maj:ts förslag till lag om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension sådant förslaget av utskottet tillstyrkts (punkten A VII)

3 § (kommunalt bostadstillägg före 67 års ålder)

Beträffande denna paragraf gjordes propositioner, först på godkännande av densamma samt vidare på paragrafens godkännande med den lydelse, som föreslagits i motionen II: 762; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

4 § (inkomstprövning av hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg)

Rörande förevarande paragraf, anförde herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle godkännas, dels och att paragrafen skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med VIII betecknade reservationen.

Härpå gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarades propositionen på godkännande av paragrafen vara med övervägande ja besvarad.

Lagförslaget i övrigt

Godkändes.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. Kungl. Maj:ts av utskottet tillstyrkta förslag till lag om finansiering av folkpensioneringen (punkten A X)

2 och 3 §§ (inkomstgränsen för påförande av folkpensionsavgift)

Vidkommande förevarande paragrafer gjordes propositioner, först på godkännande av desamma samt vidare därpå att nämnda paragrafer skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med IX betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

6 § (kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen fr. o. m. år 1963)

I vad avsåge denna paragraf, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att densamma skulle godkännas; 2:o), av fru Hamrin-Thorell, att paragrafen skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i den av henne m. fl. vid utlåtandet avgivna, med X betecknade reservationen; samt 3:o), av herr Gillström, att kammaren skulle bifalla motionerna I: 214 och II: 264, såvitt nu vore i fråga. Sistnämnda yrkande sammanföll emellertid med reservationen X.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de under 1:o) och 2:o) här ovan upptagna yrkandena propositioner och förklarade sig finna propositionen på paragrafens godkännande vara med övervägande ja besvarad.

Herr Jonasson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 6 § i Kungl. Maj:ts av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 27, punkten A X, tillstyrkta förslag till lag om finansiering av folkpensioneringen, röstar

Ja;

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes paragrafen med den lydelse som föreslagits i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlå-
tandet avgivna, med X betecknade re-
servationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en bör-
jan omröstning genom uppresning. Herr
talmannen förklarade, att enligt hans
uppfattning flertalet röstat för nej-pro-
positionen.

Då emellertid herr *Elowsson, Nils*, be-
gärde rösträkning, verkställdes nu vote-
ring medelst omröstningsapparat; och
befunnos vid omröstningens slut röster-
na hava utfallit sålunda:

Ja — 33;

Nej — 102.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkänna-
givit, att de avstode från att rösta.

Lagförslaget i övrigt

Godkändes.

Utredningsförslag vid punkten E

*Ang. införande av änkepension och
änklingspension inom tilläggspensione-
ringen*

Såvitt gällde detta förslag, gjorde herr
talmannen propositioner, först på bifall
till vad utskottet i punkten E hemställt
samt vidare på antagande av det förslag,
som innefattades i den av herr Strand
m. fl. vid utlåtet avgivna, med XI
betecknade reservationen; och förklara-
de herr talmannen, efter att hava upp-
repat propositionen på bifall till utskot-
tets hemställan, sig anse denna propo-
sition vara med övervägande ja besva-
rad.

Herr förste vice talmannen *Strand*
begärde votering, i anledning varav upp-
sattes samt efter given varsel upplästes
och godkändes en så lydande omröst-
ningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskot-
tet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punk-
ten E, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som
innefattas i den av herr Strand m. fl.
vid utlåtet avgivna, med XI beteck-
nade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo upplästs, verkställdes till en bör-
jan omröstning genom uppresning. Herr
talmannen förklarade, att enligt hans
uppfattning flertalet röstat för nej-pro-
positionen.

Då emellertid herr *Elowsson, Nils*, be-
gärde rösträkning, verkställdes nu vote-
ring medelst omröstningsapparat; och
befunnos vid omröstningens slut röster-
na hava utfallit sålunda:

Ja — 70;

Nej — 61.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkän-
nagivit, att de avstode från att rösta.

Till följd av kammarens nu fattade be-
slut, yttrade vidare herr talmannen, tor-
de reservationen XI i övrigt få anses ha-
va förfallit.

**Utredningsförslag m. m. vid punkten
F och punkten A**

*Ang. självständig pensionsrätt för
hemarbetande husmödrar (punkten F 1)*

I fråga om förevarande förslag gjorde
herr talmannen propositioner, först på
bifall till utskottets hemställan i punk-
ten F 1 samt vidare på antagande av
det förslag, som innefattades i den av
fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtet
avgivna, med XV betecknade reserva-
tionen; och förklarade herr talmannen,
sedan han upprepat propositionen på
bifall till utskottets hemställan, sig fin-
na denna proposition vara med övervä-
gande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering,
i anledning varav uppsattes samt efter
given varsel upplästes och godkändes

en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten F 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XV betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ang. de hemarbetande husmödrarnas ställning i socialförsäkringssystemet (punkten F 11)

Beträffande utskottets hemställan i punkten F 11, såvitt avsåge denna fråga, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XVI betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten F 11, såvitt avser de hemarbetande husmödrarnas ställning i socialförsäkringssystemet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XVIII betecknade reservationen.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m. tandet avgivna, med XVI betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 108;

Nej — 20.

Därjämte hade 12 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. indexreglering av invaliditetsersättning och invaliditetstillägg (punkten A 10)

Rörande förevarande förslag gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XVIII betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten A 10, såvitt avser indexreglering av invaliditetsersättning och invaliditetstillägg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XVIII betecknade reservationen.

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 107;
Nej — 30.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. invalidernas ställning inom pensioneringen (punkten F 11)

Vidkommande denna fråga gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XIX betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Ang. standardhöjning av folkpensionerna under år 1963 (punkten F 11)

Angående förevarande fråga gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XX betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten F 11, såvitt avser standardhöjning

av folkpensionerna under år 1963, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XX betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 119;
Nej — 20.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. standardhöjning av folkpensionerna efter år 1968 (punkterna F 11 och F 15)

I vad avsåge utskottets hemställan i denna del, anförde herr talmannen, hade yrkats dels att densamma skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av fru *Hamrin-Thorell* m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXI betecknade reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkterna F 11 och F 15, såvitt avser stan-

dardhöjning av folkpensionerna efter år 1968, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXI betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 47.

Ang. folkpensionernas angivande som procentdelar av basbeloppet (punkten A 6)

I avseende å denna fråga gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XXII betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten A 6, såvitt avser folkpensionernas angivande som procentdelar av basbeloppet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XXII betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 121;

Nej — 16.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. folkpension åt hemmadöttrar m. fl. (punkten F 15)

Såvitt gällde detta förslag gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innehölls i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXIV betecknade reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Ang. valfrihet inom tilläggs pensioneringen (punkterna F 4, F 9, F 11 och F 15)

I fråga om förevarande förslag, yttrade herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXV betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkterna F 4, F 9, F 11 och F 15, såvitt avser valfrihet inom tilläggs pensioneringen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXV betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 66.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. sambandet mellan avgifter och förmåner inom tilläggs pensioneringen beträffande korttidsanställda arbetstagare (punkterna F 2 och F 6)

Beträffande denna fråga gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXVII betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkterna F 2 och F 6, såvitt avser sambandet mellan avgifter och förmåner inom tilläggs pensioneringen beträffande korttidsanställda arbetstagare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXVII betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 51.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. tilläggs pensioneringen för låglönegrupperna (punkten F 7)

Vidkommande denna fråga gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet i punkten F 7 hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XXXI betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten F 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta vid utlåtandet avgivna, med XXXI betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 120;

Nej — 18.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. allmänt ombud vid försäkringsdomstolen (punkten A 10)

Rörande denna fråga, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels och att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av fru *Hamrin-Thorell* m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXII betecknade reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten A 10, såvitt avser allmänt ombud vid försäkringsdomstolen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru *Hamrin-Thorell* m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXII betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 47.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Ang. visst förslag till lagändring rörande kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna (punkterna F 3 och F 11)

I vad avsåge detta förslag, yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av fru *Hamrin-Thorell*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av henne m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXIII betecknade reservationen; samt 3:o), av herr *Gillström*, att kammaren skulle bifalla motionerna I: 214 och II: 264, såvitt nu vore i fråga. Sistnämnda yrkande sammanföll emellertid med reservationen XXXIII.

Därefter gjorde herr talmannen enligt under 1:o) och 2:o) här ovan upptagna yrkandena propositioner och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Lagförslag om allmän försäkring, m. m.

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkterna F 3 och F 11, såvitt avser visst förslag till lagändring rörande **kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna, röstar**

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXIII betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Elowsson, Nils*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 32;

Nej — 103.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. skrivelse till Kungl. Maj:t om kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna (punkterna F 22, F 3, F 11 och A 8)

Såvitt gällde denna fråga, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats

1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas,

2:o), av fru *Hamrin-Thorell*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av henne m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXIV:I betecknade reservationen;

3:o), av herr *Enarsson*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i reservationen XXXIV:II av honom och fröken *Wetterström*; samt

4:o), av herr *Carlsson, Eric*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom och herr *Gustavsson* i *Alvesta* anförda reservationen XXXIV:III.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till fru *Hamrin-Thorells* yrkande.

Herr *Enarsson* äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de ovan under 3:o) och 4:o) angivna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Enarssons* yrkande.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde likväl votering jämväl om innehållet i denna kontraposition, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående andra lagutskottets utlåtande nr 27 punkterna F 22, F 3, F 11 och A 8, såvitt avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Enarsson* och fröken *Wetterström* vid utlåtandet avgivna, med XXXIV:II betecknade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits det förslag som innefattas i reservationen XXXIV: III av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 22;
Nej — 32.

Därjämte hade 85 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående andra lagutskottets utlåtande nr 27 punkterna F 22, F 3, F 11 och A 8, såvitt avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* vid utlåtandet avgivna, med XXXIV: I betecknade reservationen, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits det förslag som innefattas i reservationen XXXIV: III av herr Eric Carlsson och herr Gustavsson i Alvesta.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans

Lagförslag om allmän försäkring m. m. uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 47;
Nej — 29.

Därjämte hade 63 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkterna F 22, F 3, F 11 och A 8, såvitt avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående kommunernas bidrag till folkpensioneringskostnaderna, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* vid utlåtandet avgivna, med XXXIV: I betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;
Nej — 68.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Ang. skrivelse till Kungl. Maj:t om frivillig statlig pensionsförsäkring (punkten F 10)

I vad gällde detta förslag gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan i punkten

Lagförslag om allmän försäkring m. m.

F 10 samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXV betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten F 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXV betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 51.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. skrivelse till Kungl. Maj:t om arbetsfredslagstiftning för beroende uppdragstagare (punkten F 13)

I fråga om förevarande förslag, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXVII betecknade reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Fru *Hamrin-Thorell* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 27 punkten F 13, såvitt avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående arbetsfredslagstiftning för beroende uppdragstagare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av fru Hamrin-Thorell m. fl. vid utlåtandet avgivna, med XXXVII betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Hamrin-Thorell* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 49.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten F 23

Beträffande denna punkt gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionen II:330; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten F 24

Rörande förevarande punkt gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionen II:611; och förklarades

Ang. avdrag vid beskattningen för försäkringspremier
den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten F 25

Vidkommande denna punkt gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på bifall till motionen II: 762 i förevarande del; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Utskottets hemställan i övrigt

Bifölls.

Ang. avdrag vid beskattningen för försäkringspremier

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 36, i anledning av väckta motioner angående avdrag vid beskattningen för försäkringspremier.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 228, av herrar *Ebbe Ohlsson* och *Arvidson*, samt II: 271, av herr *Bengtson* i Solna m. fl., vari hemställt, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till lag om ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) de likalydande motionerna I: 468, av herrar *Schött* och *Sveningsson*, samt II: 550, av herrar *Nordgren* och *Darlin*, vari anhållits, att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Till behandling i förevarande sammanhang hade utskottet upptagit de i anledning av propositionen nr 90 väckta likalydande motionerna I: 649, av herr *Bengtson* m. fl., och II: 777, av herr *Hedlund* m. fl., vilka hänvisats till bevillningsutskottet i vad motionerna avsåge särskild avdragsrätt vid beskattningen för sjukförsäkringsavgift. Härut-

De i motionerna I: 228 och II: 271 samt I: 468 och II: 550 framlagda lagförslagen avsågo, att sjukförsäkringspremier skulle få avdragas vid sidan av det nuvarande försäkringsavdraget.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 228, av herrar *Ebbe Ohlsson* och *Arvidson*, samt II: 271, av herr *Bengtson* i Solna m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 468, av herrar *Schött* och *Sveningsson*, samt II: 550, av herrar *Nordgren* och *Darlin*, ävensom

3) de likalydande motionerna I: 649, av herr *Bengtson* m. fl., och II: 777, av herr *Hedlund* m. fl., sistnämnda motioner i vad de behandlats i detta betänkande,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Hagberg*, *Söderquist*, *Lundström*, *Gösta Jacobsson*, *Nilsson* i Svalöv, *Christenson* i Malmö, *Magnusson* i Borås och *Larsson* i Umeå, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka förslaget om att sjukförsäkringspremier skulle få avdragas vid sidan av det nuvarande försäkringsavdraget med det belopp, som faktiskt erlagts, och att utskottet alltså bort hemställa, att riksdagen — med bifall till de likalydande motionerna I: 228, av herrar *Ebbe Ohlsson* och *Arvidson*, samt II: 271, av herr *Bengtson* i Solna m. fl., och i anledning av de likalydande motionerna I: 468, av herrar *Schött* och *Sveningsson*, samt II: 550, av herrar *Nordgren* och *Darlin*, ävensom de likalydande motionerna I: 649, av herr *Bengtson* m. fl., och II: 777, av herr *Hedlund* m. fl., sistnämnda motioner i vad de behandlats i detta betänkande — måtte antaga i reservationen infört förslag till lag om

Ang. avdrag vid beskattningen för försäkringspremier

ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

II) av herrar *Sundin* och *Fälldin*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka sådan ändring av kommunalskattelagen, att sjukförsäkringsavgiften finge avdragas vid sidan av det nuvarande försäkringsavdraget, och att alltså utskottet bort hemställa, att riksdagen — i anledning av de likalydande motionerna I: 228, av herrar *Ebbe Ohlsson* och *Arvidson*, samt II: 271, av herr *Bengtson* i *Solna m. fl.*, de likalydande motionerna I: 468, av herrar *Schött* och *Sveningsson*, samt II: 550, av herrar *Nordgren* och *Darlin*, ävensom de likalydande motionerna I: 649, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 777, av herr *Hedlund m. fl.*, sistnämnda motioner i vad de behandlats i detta betänkande — måtte antaga i denna reservation infört förslag till lag om ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Herr **JACOBSSON, GÖSTA**, (h):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation I av herr *Hagberg m. fl.*

Herr **CARLSSON, OSCAR**, (s):

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottsbetänkandet.

Herr **SUNDIN** (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som jag och herr *Fälldin* står antecknade för.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Jacobsson, Gösta*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr *Hagberg m. fl.* vid betänkandet avgivna reservationen; samt 3:o), av herr *Sundin*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom och herr *Fälldin* vid betänkandet anförda reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Gösta Jacobssons* yrkande.

Herr *Sundin* äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevilningsutskottets betänkande nr 36 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Hagberg m. fl.* vid betänkandet avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av herrar *Sundin* och *Fälldin* vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 47;

Nej — 23.

Om skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna

Därjämte hade 69 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 53.

Därjämte hade 11 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 44, i anledning av väckta motioner om skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna.

Bevillningsutskottet hade till behandling i ett sammanhang upptagit följande motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 455, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 543, av herr *Hedlund m. fl.*, vari bland annat hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om skattefinansieringen av de grundläggande socialförsäkringsförmånerna måtte hänskjutas till allmänna skattebe-

redningen för utredning i enlighet med vad i motionerna anförts; ävensom

II) de likalydande motionerna, I: 474, av herrar *Öhman* och *Lager*, samt II: 537, av herr *Hagberg m. fl.*, vari bland annat anhållits, att en skyndsamt utredning måtte genomföras, eventuellt genom allmänna skatteberedningen, med syfte att framlägga förslag om att socialförsäkringsavgifterna helt skulle slopas.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på återopade grunder hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 455, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 543, av herr *Hedlund m. fl.*, om utredning angående skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna, m. m., ävensom

2) de likalydande motionerna I: 474, av herrar *Öhman* och *Lager*, samt II: 537, av herr *Hagberg m. fl.*, om utredning angående slopande av socialförsäkringsavgifterna, m. m.,

samtliga motioner i vad de behandlats i detta betänkande,

måtte — i den mån de icke kunde anses besvarade med vad utskottet i betänkandet anförts — av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Vid betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av herrar *Hagberg, Söderquist, Lundström, Gösta Jacobsson, Nilsson* i Svalöv, *Christenson* i Malmö, *Magnusson* i Borås och *Larsson* i Umeå.

Herr ÖHMAN (k):

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion I: 474.

Herr CARLSSON, OSCAR, (s):

Herr talman! Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

Om skattefinansiering av socialförsäkringsförmånerna

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten 1 hemställt.

Därefter gjordes i enlighet med de rörande punkten 2 framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på bifall till motionen I: 474, såvitt nu vore i fråga; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden på föredragningslistan skulle uppskjutas till aftonsammanträdet.

Anmälades och godkändes tredje lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 242, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till sjötrafikförordning.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets memorial:

nr 53, med föranledande av kamrar-

nas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen om allmän varuskatt; samt

nr 54, med föranledande av kamrar-nas skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande i anledning av väckta motioner om omläggning av den allmänna varuskatten och undantag från dylik skatt för investeringsvaror m. m.

Anmälades och bordlades en av herr Jonasson under sammanträdet till herr talmannen avlämnad, av honom och herr Andersson, Axel Emanuel, undertecknad motion, nr 736, angående statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 16.52.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 16 maj eftermiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 19.30.

Ang. ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 101, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarsdepartementet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanlag av 1 550 000 kronor, hade Kungl. Maj:t i propositionen nr 108, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 2 mars 1962, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarsdepartementet, som föranleddes av vad departementschefen föreslagit i nämnda statsrådsprotokoll, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med nämnda budgetår, dels ock till Försvarsdepartementet: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanlag av 1 675 000 kronor.

I propositionen hade föreslagits vissa ändringar inom totalförsvarets högsta och centrala ledning i syfte framför allt att få till stånd en bättre samordning. En utgångspunkt för förslagen hade varit, att inom regeringen försvarsministern i fredstid skulle vara närmast ansvarig för samordningen av totalförsvarsfrågorna. Ärenden inom andra departement än försvarsdepartementet som berörde totalförsvaret avsågs sålunda skola handläggas i gemensam beredning med försvarsministern, vilken

härvid och i övrigt skulle hava att närmast svara för att de av regeringen fastställda allmänna riktlinjerna för totalförsvaret följdes och att en från dessa synpunkter såvitt möjligt riktig avvägning skedde av insatser och resurser mellan totalförsvarets olika grenar. Frågor rörande den administrativa beredskapen skulle liksom hittills inom regeringen handläggas av ett konsultativt statsråd. Övriga statsråd skulle självfallet bibehålla det ansvar som de i egenkap av departementschefer eller eljest såsom företrädare för vissa verksamhetsgrenar hade för olika delar av totalförsvaret och för dessa delars anpassning till totalförsvaret i övrigt.

För beredning inom Kungl. Maj:ts kansli av ärenden rörande samordning av totalförsvarsverksamheten och andra hithörande frågor, som icke kunde hänföras till ett särskilt departement, skulle från och med den 1 juli 1962 organiseras en särskild *samordningsavdelning*, som i fred skulle redovisas som en avdelning i försvarsdepartementet och lyda under försvarsministern.

I krig och vid krigsfara förutsattes denna samordningsavdelning skola ställas till statsministerns omedelbara förfogande.

Ett *försvarsråd* skulle inrättas från och med den 1 juli 1962 med uppgift att utgöra ett forum för ömsesidig orientering mellan regeringen och cheferna för vissa av totalförsvarets centrala myndigheter.

En *chefsnämnd* skulle inrättas från och med den 1 juli 1962 med huvuduppgift att i central instans verka för samordning mellan totalförsvarets huvudgrenar.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft.

Ang. ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m.

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson m. fl.* (I: 686) och den andra inom andra kammaren av herr *Cassel m. fl.* (II: 828), i vilka hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte a) uttala, att en totalförsvarsnämnd med parlamentarisk representation borde inrättas, b) anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de organisatoriska åtgärder detta föranledde samt utse ledamöterna i denna nämnd,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hamrin* i Jönköping väckt motion (II: 829), vari anhållits att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 108 måtte uttala, att det borde ankomma på statsministern att i såväl fred som krig leda totalförsvarsverksamheten och att ett konsultativt statsråd skulle utöva chefskapet för samordningsavdelningen.

Utskottet hade i det nu ifrågasvarande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

I. att motionen II: 829 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

II. att motionerna I: 686 och II: 828 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III. att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarsdepartementet, som föranleddes av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 2 mars 1962;

b) fastställa i utlåtandet införd avlöningsstat för försvarsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

c) till *Försvarsdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 675 000 kronor.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Edström* och *Per-Olof Hanson*, fröken *Elmén* samt herrar *Wedén* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen

mätte, med bifall till motionen II: 829, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att det borde ankomma på statsministern att i såväl fred som krig leda totalförsvarsverksamheten och att ett konsultativt statsråd skulle utöva chefskapet för samordningsavdelningen;

2) av herrar *Ragnar Bergh*, *Edström*, *Per-Olof Hanson* och *Staxäng*, fröken *Elmén* samt herrar *Eliasson* i Sundborn, *Wedén*, *Bohman* och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 686 och II: 828, i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att en totalförsvarsnämnd, bestående av representanter för regering och riksdag, borde inrättas, och anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de organisatoriska åtgärder, som inrättande av en sådan nämnd föranledde, samt utse ledamöter i denna nämnd.

Herr **EDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Till detta utlåtande har fogats tvenne reservationer. Under hänvisning till de motiveringar, som återfinnes i dessa, ber jag att få yrka bifall till dem bägge.

Den första reservationen gäller främst totalförsvarets högsta ledning. Försvarsledningsutredningen har i olika sammanhang understrukit vikten av att de organ, som svarar för landets försvarsförberedelser i fred, får fullgöra motsvarande försvarsfunktioner under krig. Denna princip om ansvars- och organisationsförhållandenas överensstämmelse i krig och fred måste vara riktig. Särskilt angeläget är att den tillämpas i fråga om totalförsvarets högsta ledning. Totalförsvarets uppgift är ju att under ofred hjälpa oss och rädda oss. Nutida teknik har tvingat fram en försvarsorganisation, som vid ofred måste ingripa mycket snabbt. Organisationen måste vara synnerligen vältrimmad och samordnad för att den tillräckligt snabbt och kraftigt skall kunna slå tillbaka angrepp utifrån. Att i sådana dramatiska ögonblick byta

Ang. ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m.

högsta ledning måste betecknas som en öppenbar svaghet.

Att den nuvarande statsministern helst önskar fortfarande ha dessa uppgifter beträffande totalförsvarets högsta ledning främst lagda på försvarsministrernas axlar ändrar ingenting i fråga om principen. Organisationen bör nämligen främst fastställas med utgångspunkt från sakskäl och mindre med hänsyn till vilka som för ögonblicket innehar olika statsrådsbefattningar.

Beträffande den andra reservationen vill jag säga, att man på rationellt sätt bör samordna de skilda försvarsfunktionerna med utgångspunkt i en gemensam målsättning, baserad på en enhetlig strategisk grundsyn. En sådan grundsyn måste stå under ständig omprövning och vidareutveckling och är och blir i själva verket resultatet av fortlöpande samverkan mellan expertis på skilda områden och av de bedömningar beträffande utrikes- och inrikespolitiska problem, som de politiskt ansvariga, d. v. s. regering och riksdag, har att göra. Det är därför reservationen yrkar på att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att en totalförsvarsnämnd, bestående av representanter för regering och riksdag, bör inrättas och att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de organisatoriska åtgärder, som inrättande av en sådan nämnd må föranleda.

Jag ber alltså än en gång att få yrka bifall till de båda reservationerna.

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (cp):

Herr talman! Må det tillåtas mig att säga bara några ord i anledning av den föreliggande motionen om en totalförsvarsnämnd.

Det har ju redan under ett par tre års tid varit ett aktuellt önskemål att få till stånd ett organ, som möjliggjorde en mer intim kontakt mellan regering och riksdag liksom också med försvarsorganen när det gäller informationen om vårt försvar och dess plats i samhället. Vi kan inte sticka under stol med att såväl i detta hus som ute bland folk i gemen råder delade meningar om försvarets storlek

och uppgifter och att ibland faktiskt reses en kritik mot försvaret, som säkerligen skulle få ett helt annat innehåll och utseende om man hade tillfälle till den kontakt som här åsyftas.

Jag vill gärna se motionen som ett uttryck för omtanke om den gemensamma uppgift, som vårt totalförsvaret ju ändå är och måste vara. Jag tror inte att försvaret är betjänt av en onyanserad kritik, som oftast bottnar i bristande kännedom om de faktiska förhållandena. För min del måste jag därför beklaga att utskottets majoritet avvisar denna möjlighet till kontakter och ökad kännedom om försvarets problem.

Jag har en känsla av att statsutskottets avvisande hållning i denna fråga ger vid handen, att utskottet underskattar kontaktbehoven. Jag tror att kontaktbehoven kommer att bli allt större allteftersom försvaret tar en större del av vår samlade inkomst och allteftersom försvaret får en annan utformning under trycket av den allmänna utvecklingen.

Det är min bestämda övertygelse, herr talman, att varje möjlighet till ökat utbyte av erfarenheter på detta område borde vara att rekommendera. Jag tänker framför allt på riksdagsmännens möjlighet att få en fortlöpande information, som skulle göra det möjligt för dem att i sin tur förmedla vad de fått kännedom om till de organisationer, där i varje fall de allra flesta i detta hus är mer eller mindre verksamma och där det sker en opinionsbildning, som bör ledas på rätt sätt och som, om den ledes rätt, måste vara av ett oerhört stort värde för försvarstanken i stort.

Utskottsmajoritetens avvisande hållning synes mig vara någonting av ett underskattande av vikten av dessa kontakter och av en ökad försvarsupplysning bland den stora allmänheten.

Jag ber, herr talman, att få ansluta mig till yrkandet om bifall till reservation nr 2, som jag anser vara ett uttryck just för denna önskan att erhålla en tillfredsställande kontakt.

Ang. ny organisation av totalförsvarets högsta ledning m. m.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! I den fråga, där riksdagen nu skall fatta beslut, råder inga delade meningar om det väsentliga, nämligen i fråga om att tillskapa de organisatoriska förutsättningarna för en bättre samordning av totalförsvarsansträngningarna. Vad man däremot har diskuterat och alltjämt diskuterar — enligt min uppfattning och med en iver och med en tillspetsning som har en ganska ringa verklighetsbakgrund — är frågan om vilken regeringsledamot som på regeringsplanet skall ha ansvaret för samordningsfrågorna.

Jag tror att jag ger uttryck för en uppfattning, som är ganska allmän, om jag säger att detta problem absolut inte är något politiskt problem och inte heller något principiellt problem utan en praktisk tillämpningsfråga, där man har tagit ställning med hänsyn till de erfarenheter man hittills har haft och vad man har kunnat inhämta i fråga om möjligheterna att finna ett system, som verkligen fungerar i praktiken. Jag utgår väl också ifrån att om det system för den politiska ledningen av samordningen, som statsutskottet nu rekommenderar riksdagen att uttala sig för, skulle visa sig mindre lämpligt, så kan en omprövning ske, och den kan i själva verket ske inom regeringen utan att detta behöver föranleda någon särdeles omgång eller några speciellt märkliga åtgärder av något slag.

Jag förstår väl och delar uppfattningen om vikten av en fortlöpande information kring de stora försvarspolitiska frågeställningarna och av ett fortlöpande samråd i dessa frågor, som kan underlätta framväxten av en ständigt aktuell strategisk grundsyn. Jag är emellertid medveten om svårigheten att finna en rimlig och klok organisatorisk utformning, som tillfredsställer dessa krav utan att beskära den handlingsfrihet, som redan befintliga utskott har, och utan att i högre grad än det är absolut nödvändigt flytta försvarsfrågorna ut ur den offentliga diskussionen.

Jag fäster därför personligen stor vikt vid departementschefens uttalande — som utskottet har återkommit till — att

man i utrikesnämnden när det gäller de verkligt väsentliga frågorna i ökad omfattning hoppas kunna ge fortlöpande försvarspolitisk information och få till stånd fortlöpande försvarspolitiskt samråd.

Från denna utgångspunkt, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

I fråga om punkten I, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Edström begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 101 punkten I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten
R. S. Lagercrantz, m. m.

Då emellertid herr *Edström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 98;
Nej — 25.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de avseende punkten II framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh, Ragnar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 101 punkten II, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Ragnar Bergh m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition änyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Bergh, Ragnar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha utfallit sålunda:

Ja — 75;
Nej — 47.

Därjämte hade 6 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten III hemställt.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 102, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1962/63 till högre utbildning och forskning jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—10

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11

Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten
R. S. Lagercrantz, m. m.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranleddes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63, dels ock till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 29 309 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Boheman m. fl.* (I: 95) och den andra inom andra kammaren av herr *Munktell m. fl.* (II: 153), i vilka hemstälts, att den år 1938 beslutade professuren i internationell rätt vid Uppsala universitet måtte uppföras på stat från och med budgetåret 1962/63;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald* (I: 114) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Antby* och *Nilsson* i Svalöv (II: 130), i vilka an-

Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten R. S. Lagercrantz, m. m.

hållits, att riksdagen måtte besluta att från och med nästa budgetår inrätta en laboratorbefattning i sedimentpetrografi vid Uppsala universitet med laboratorn vid lanthögskolans institution för marklära som förste innehavare samt att anslå de härför erforderliga medlen;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Osvald m. fl.* (I: 115) och den andra inom andra kammaren av herr *Munk-tell m. fl.* (II: 152), i vilka föreslagits, att riksdagen skulle besluta om inrättande vid universitetet i Uppsala av en personlig professur i allmän och jämförande etnografi för docenten Ruben Sture Lagercrantz från och med den 1 juli 1962;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Lundberg m. fl.* väckt motion (II: 80).

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt,

I. att motionerna I: 95 och II: 153, i vad de avsåge inrättande av en professur i internationell rätt, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 114 och II: 130, i vad de avsåge inrättande av en laborator i sedimentpetrografi med laboratorn B. Collini som förste innehavare, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionen II: 80, i vad den avsåge inrättande av en professur i radioterapi med laboratorn B. Nohrman som förste innehavare, icke måtte av riksdagen bifallas;

IV. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 115 och II: 152, besluta, att från och med budgetåret 1962/63 skulle vid Uppsala universitet inrättas en personlig professur i allmän och jämförande etnografi för docenten R. S. Lagercrantz;

V. att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 115 och II: 152 ävensom med avslag å motionerna I: 95 och II: 153, I: 114 och II: 130 samt II: 80, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga

de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranleddes av vad utskottet föreslagit;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

c) till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 29 342 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Einar Persson, Birger Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, Söderberg, Mårtensson, Bertil Petersson, Petterson* i Degerfors, *Gustafsson* i Stockholm, *Karlsson* i Olofström, *Fagerlund* och *Berg*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under IV och V hemställa,

IV. att motionerna I: 115 och II: 152, i vad de avsåge personlig professur för docenten R. S. Lagercrantz, icke måtte av riksdagen bifallas;

V. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 95 och II: 153, I: 114 och II: 130, I: 115 och II: 152 samt II: 80, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranleddes av vad departementschefen föreslagit;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

c) till Uppsala universitet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 29 309 000 kronor.

Fru WALLENTHEIM (s):

Herr talman! Mellan utskottsmajoriteten och reservanterna föreligger ingen meningsmotsättning i sak i denna fråga, som gäller en personlig professur för docent Lagercrantz i Uppsala. Förra årets statsutskottsutlåtande var mycket positivt men underströk, att det särskilt med hänsyn till utvecklingsländernas folk

Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten R. S. Lagercrantz, m. m.

och förhållanden fanns starka skäl som talade för att inrätta denna professur, och hoppades att det skulle komma ett förslag till årets riksdag. Så har emellertid inte skett.

I reservationen till föreliggande utskottsutlåtande hänvisar man till förra årets starka skrivning och uttrycker en förnyad förhoppning om att Kungl. Maj:t i varje fall nästa år skall finna det möjligt att framlägga ett förslag i saken. Utskottets majoritet finner emellertid för sin del, att skälen är starka nog för att man redan i år skall besluta om att professuren får inrättas. Den har bevägrats sedan år 1956 och har tillstyrkts av såväl universitetskanslern som övriga institutioner.

Docent Lagercrantz innehar för närvarande en tjänst som biträdande lärare med examensrätt, och det förordnandet utgår den 30 juni i år. Enligt nu gällande bestämmelser kan han inte få något nytt förordnande på denna tjänst. Det innebär att de studenter, som inte blir färdiga med sina studier denna vårtermin, inte kan slutföra sina studier vid Uppsala universitet. Enligt vad jag har låtit mig berätta, torde svårigheterna vara mycket stora för dem att kunna fortsätta sina studier på annat håll på grund av att professorerna i såväl Göteborg som Stockholm har en alltför stor arbetsbörda. Dessutom måste det naturligtvis innebära stora svårigheter för de studerande att byta handledare och studieort.

Elevtillströmningen till docent Lagercrantz' undervisning har vida överstigit prognoserna. För närvarande har ett hundratal nytillkomna påbörjat studier inom hans område. Ett nytt avslag i denna fråga kan leda till att docent Lagercrantz icke fortsätter sin undervisningsverksamhet, vilket skulle komma att innebära stora bekymmer för alla hans elever. Utskottsmajoriteten kan inte finna annat än att detta vore olyckligt.

Riksdagen har med stigande intresse anslagit medel till olika ändamål med tanke på hjälpen till utvecklingsländerna. Bland annat har riksdagen beslutat

inrätta ett Afrika-institut i Uppsala. Det måste enligt vår mening anses vara av väsentlig betydelse för verksamheten vid detta institut att den grundforskning, som docent Lagercrantz bedriver i Uppsala när det gäller afrikafrågor, kan få fortsätta. Denna har rönt det största erkännande överallt, och i internationella forskarkretsar betraktas Uppsala som ett centrum för afrikaforskningen.

Om riksdagen genom ett bifall till utskottsmajoritetens förslag kunde ge docent Lagercrantz en fastare anställning skulle det innebära, att denna värdefulla forskning kunde fortsätta. Det tycker jag för min del vore en logisk konsekvens till det engagemang i frågor rörande hjälpen till utvecklingsländerna som riksdagen på senare år har gjort.

Docent Lagercrantz har under 18 år varit knuten till universitetet, lett studierna under 15 år och haft examensrätt sedan år 1951.

Docent Lagercrantz har förordnande för bara ett år i taget. Det måste ju innebära inte bara en oerhörd osäkerhet för eleverna utan också stora svårigheter att planmässigt organisera forskningsuppgifterna. Det måste också för docent Lagercrantz personligen innebära en oerhörd press, som jag skulle kunna föreställa mig känns ganska bitter för en allmänt erkänd forskare.

Utskottsmajoriteten anser att det är obilligt att behandla denne forskare på detta sätt. Eftersom det inte finns någon inom Skandinavien som har samma kompetens som docent Lagercrantz på detta vetenskapliga område, eftersom elevtillströmningen till hans ämnen är så stor, tycker utskottsmajoriteten att skälen är ytterst starka för att riksdagen redan nu biträder kravet på att denna professur inrättas.

Gör inte riksdagen det, finns det stor risk för att docent Lagercrantz övergår till annan verksamhet. Han lär ha erbjudande från privat håll om andra arbetsuppgifter. Det tycker jag vore en lösning av frågan som vore mycket olycklig för såväl de studieintresserade som för den forskare det gäller.

Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten R. S. Lagercrantz, m. m.

I detta anförande instämde fröken *Andersson* (h), herr *Källqvist* (fp), fröken *Ljungberg* (h) och fru *Hamrin-Thorell* (fp).

Herr **PERSSON, EINAR**, (s):

Herr talman! Den historieskrivning som fru Wallentheim har givit över detta ärendes gång under de senaste åren kan jag vitsorda. Den är fullt riktig, och det är väl ingen som sätter i tvivel mål docent Lagercrantz' kompetens för den föreslagna personliga professuren för hans del.

Jag vill dock erinra om att Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt, som alltså gäller avlöningarna vid Uppsala universitet, innebär en betydande anslagshöjning jämfört med innevarande budgetår. Det innebär också en synnerligen betydande personalförstärkning, bl. a. inrättande av en ny professur, nämligen i thoraxkirurgi för docenten V. O. Björk. Men det är inte bara denna nya professur som föreslås av Kungl. Maj:t. Det föreslås en hel lång rad nya tjänster, som sammanlagt kommer att dra en kostnad av omkring 2 300 000 kronor. Vidare är det inte bara för Uppsala universitet, som Kungl. Maj:t föreslår en kraftig personalförstärkning. Samma kraftiga personalförstärkning föreslås beträffande landets samtliga universitet och högskolor. Jag har försökt att räkna ihop anslagshöjningarna och kommit fram till att det från Kungl. Maj:ts sida enbart i det utlåtande, som vi nu behandlar, föreslås höjningar för budgetåret 1962/63 med omkring 8 miljoner kronor jämfört med innevarande budgetår.

Det är helt naturligt att det finns åtskilliga bland riksdagens ledamöter, som anser att den föreslagna personalförstärkningen och den föreslagna anslagshöjningen är för små, och av den anledningen vill många motionärer gå ett steg längre än vad Kungl. Maj:t i detta avseende har föreslagit. Jag vill bara erinra om att motionärerna i detta avseende föreslår tre nya professurer utöver vad

Kungl. Maj:t föreslagit. Man kunde kanske ha haft den förhoppningen, att samtliga motionärer här hade kunnat enas om att föreslå ytterligare en professur och även enas om vilken som i första hand skulle ha kommit i fråga utöver Kungl. Maj:ts förslag. Men nu är det inte på det sättet. De motionärer som föreslår tre nya professurer har inte satt samma professur i första hand, utan de har splittrat sig på tre olika professurer. Det är kanske inte så märkvärdigt, eftersom man har olika inriktningar i det fallet. Den ene motionären anser att den ena professuren är den viktigaste, den andre motionären återigen anser att en annan professur bör gå i första hand. Vi har alltså här en grupp som motionerar om en professur i internationell rätt, en annan grupp som motionerar om en professur i radioterapi, och slutligen den grupp som motionerar om en personlig professur för docenten Lagercrantz.

Det är sant, att utskottet i fjol skrev mycket välvilligt på denna senare punkt, och jag kan försäkra kammarens ledamöter att vi som står för reservationen vidhåller den skrivningen också i år och även till ytterlighet skärpt den.

Jag vill också erinra om att från de olika universiteten och högskolorna har inkommit förslag om 170 nya tjänster i professors- och laboratorsgraderna. Det är kanske inte så lätt för en departementschef att här göra den rätta avvägningen, ty det är väl ingen i denna kammar som är så förhoppningsfull att han tror att Kungl. Maj:t skulle kunna tillstyrka alla dessa 170 nya tjänster. Här måste alltså göras en gallring. Det är inte bara Kungl. Maj:t och departementschefen, som härvidlag får göra en avvägning. Avdelningen och statsutskottet måste ju också i sin tur försöka göra en sådan avvägning, när man nu i motionerna kommer med förslag om nya professurer utöver vad Kungl. Maj:t här har föreslagit. Det är min uppfattning, att varken andra avdelningen eller statsutskottet kan göra en fullt objektiv avvägning, utan här är det väl kanske i första hand känslorna som får tala. Vi som står

**Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten
R. S. Lagercrantz, m. m.**

för reservationen anser, att Kungl. Maj:t har mycket större förutsättningar än vi att göra just denna avvägning, eftersom Kungl. Maj:t har tillgång till alla handlingar i ärendet, men som jag tidigare sagt menar väl också alla de, som har motionerat om nya professorer, att de har framfört starka och bärande motiv för sina förslag.

Jag vill också erinra om vad som förelås i reservationen. Jag sade i början av mitt anförande, att reservanterna har skrivit ännu starkare i år än som skrevs i fjol när det gällde denna professur. Reservanterna anser att den ifrågakvarande delen av utskottets yttrande bort ha följande lydelse: »Under hänvisning till den ståndpunkt utskottet redan i fjol intagit förutsätter utskottet, som icke ansett sig böra biträda det i motionerna I: 115 och II: 152 gjorda yrkandet, att Kungl. Maj:t för nästa års riksdag framlägger förslag i ämnet.» Detta är ju tydligt och klart en beställning — det är inte bara en förhoppning, som fru Wallentheim sade i sitt inlägg här.

Vidare sade fru Wallentheim, att det var risk för att docent Lagercrantz går över till annan verksamhet. Det talet är inget nytt för oss i andra avdelningen. Vi har hört det i många år när det gällt att inrätta en ny professur, och det tar vi inte så allvarligt. Vi har haft detta hot över oss många gånger förut, men det har ej inträffat någonting.

Med det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Om man skulle följa de råd och anvisningar, som herr Einar Persson här har utvecklat, borde statsutskottets andra avdelning ha en mycket lätt uppgift. Vi skulle där utan vidare konstatera, att Kungl. Maj:t tänker bättre och riktigare än vi någonsin har förmåga att göra, och därför skulle vi utan vidare acceptera vad Kungl. Maj:t kommer med.

Men herr Einar Persson sade också —

jag skall citera det ordagrant — att »det är kanske inte så lätt för en departementschef att här göra den rätta avvägningen». Det fanns alltså även i herr Einar Perssons råd och anvisningar möjligheter till undantag: Vi skulle faktiskt inom andra avdelningen ha möjlighet att vid något enstaka tillfälle kunna hjälpa departementschefen att göra den rätta avvägningen.

Jag håller med herr Persson om att det är väldigt svårt, när det kommer en rad motioner om nya professorer, att avgöra vilken som bör gå före den andra. Men när det gäller docenten Lagercrantz' professur var vi ju i avdelningen och i statsutskottet och i riksdagen i fjol ense om att denna professur borde komma till stånd, och när statsutskottet i fjol skrev med den välvilja, som herr Einar Persson talade om, förutsatte vi naturligtvis också, att det skulle bli resultat av vår skrivelse. Det har det inte blivit, men nu säger herr Persson att i år har reservanterna skrivit ännu skarpare.

Ja, det måste vara rätt besvärligt för en person i docent Lagercrantz' ställning att avgöra vad han skall tro, vem han skall kunna lita på. Jag är säker på att han efter vad riksdagen sade i fjol trodde, att hans sak nu var ordnad, men det blev den inte. Nu kommer det en skarpare skrivning, men jag skulle föreställa mig att han kommer att känna sig mera oviss i år än vad han gjorde i fjol. Det är, som fru Wallentheim här framhållit, på det sättet att docent Lagercrantz är erbjuden en trygg anställning. Om jag vore i hans kläder skulle jag absolut ta den. Det kan inte vara tillståndigt, det kan inte vara anständigt, att behandla en människa på det sättet som man behandlat honom under så många år. Skulle en annan arbetsgivare behandla en anställd på detta sätt, låta honom leva i ovisshet och inte låta honom veta om han har sin tjänst kvar nästa år, då skulle det bli en verkligt stark opposition. Det skulle bli väldiga skrivelser i tidningarna, och jag skulle hjälpa till med de skrivierna.

Herr Persson säger att man här har

Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten**R. S. Lagercrantz, m. m.**

låtitt känslorna tala, medan herr Einar Persson inte tar saken så allvarligt. Men nog bör man väl ändå ta det rätt allvarligt, att man utsätter sig för risken att ett 120-tal studerande plötsligt inte har möjlighet att fortsätta sina studier.

Fru Wallentheim sade att det skulle bli stora svårigheter för de studerande. Ja, de svårigheterna är så stora, att det praktiskt taget inte finns någon möjlighet för dem att fortsätta sina studier. Det kan man få klart för sig, om man ser efter hur examinationen har varit på andra håll. Då förstår man, att det enda ställe där det finns möjlighet till studier för dessa studenter är i Uppsala, och om docent Lagercrantz försvinner är dessa möjligheter borta.

Det är alltså inte bara med hänsyn till vad statsutskottet och riksdagen sade förra året, vilket jag tycker att vi är skyldiga ta hänsyn till, och inte bara med hänsyn till docent Lagercrantz personligen och vad han betyder för forskningen på detta område i Sverige, utan till sist och kanske allra mest med hänsyn till de risker, som de många studerandena skulle utsättas för om vi inte här följer utskottet, och jag, herr talman, ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! I fråga om laboratorbefattningen vid Uppsala universitets geologiska institution, en laboratorbefattning i sedimentpetrografi, säger utskottet bland annat, att om ett sådant krav skulle bifallas, skulle det komma att innebära, att det i stället skulle behövas en ny laboratur vid lantbrukshögskolan med en annan ämnesinriktning än den som den nuvarande laboratorn företräder. Det är alldeles riktigt, och det har heller aldrig fördolts att så är fallet. Det kravet kvarstår emellertid alldeles oberoende av om denne laborator är kvar vid högskolan eller inte, ty den nuvarande laboratorn, laborator Collini, är särskilt anställd för att undervisa i geologi. Undervisningen i geologi vid lantbrukshögskolan meddelades till en

början av en speciallärare knuten till ämnet marklära. Sedermera ändrades befattningen så att det i stället blev en laboratur, som inrättades år 1949. Men det är en laboratur i geologi.

Då lantbrukshögskolan fick sin stora upprustning vid förra årets riksdag framhölls bland annat från departementschefen i första hand — alltså chefen för Kungl. jordbruksdepartementet — och sedan också av utskottet, som hade denna fråga till behandling, att det var angeläget att man i största möjliga utsträckning sökte samordna undervisningen vid lantbrukshögskolan med undervisningen vid universitetet, och ett av de ämnen, som då särskilt nämndes, var geologi.

Som en konsekvens av vad dåvarande jordbruksministern hade anfört, hade man kanske väntat sig att det också skulle ha föranlett någon åtgärd, eventuellt en överflyttning av laboraturen till universitetet, men så skedde inte. I en motion, som då väcktes, framhölls önskvärdheten för både universitetet och högskolan av att laboraturen överfördes till Uppsala universitets mineralogisk-geologiska institution, där laboratorn hade arbetsrum och möjligheter att bedriva forskning.

Emellertid blev motionen inte bifallen. Jordbruksutskottet, som behandlade ärendet, uttalade sig mycket positivt. Utskottet anförde emellertid bl.a., att för att tanken skulle kunna förverkligas skulle det krävas, att en laboratur inrättades vid universitetets mineralogisk-geologiska institution, varom förslag dock inte förelåg vare sig från universitetshåll eller från Kungl. Maj:ts sida. Utskottet kunde därför inte tillstyrka motionens yrkande.

Nu är situationen en annan. Nu föreligger verkligen från universitetet ett yrkande om att få inrätta en laboratur i sedimentpetrografi med hänsyn till den stora betydelse denna forskningsgren har för undervisningen i geologi. Förslaget, som har tillstyrkts av alla myndigheter som yttrat sig i ämnet, skulle innebära att undervisningen i geologi

**Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten
R. S. Lagercrantz, m. m.**

vid lantbrukshögskolan skulle komma att meddelas vid universitetet.

Det är självklart, att en sådan anordning inte tillgodoser det behov som högskolan för närvarande har av en laboratur i centrala delar av ämnet marklära. Detta ämne är, som säkert alla vet, av mycket stor betydelse för jordbruket och för jordbruksforskningen. Det är därför mycket angeläget att högskolan får en laboratur i en central del av markläran. Om den finge det, skulle man kunna lösa de problem som för närvarande föreligger både vid undervisningen i geologi — i första hand i sedimentpetrografi — och när det gäller forskning och undervisning i ämnet marklära.

Jag har emellertid, herr talman, inte något yrkande på denna punkt. Eftersom vi nu har både ecklesiastikministern och jordbruksministern närvarande här i kammaren, skulle jag emellertid vilja vädja till dem båda att lösa detta problem, så att universitetet får sin laboratur i sedimentpetrografi och lantbrukshögskolan en laboratur i en central del av ämnet marklära.

Jag skulle därefter, herr talman, vilja säga några ord om den fråga, som här förut har berörts, nämligen den personliga professuren för docenten Lagercrantz. Många skäl kan anföras för att föreliggande motionsyrkanden nu skulle bifallas i enlighet med vad statsutskottet har föreslagit. Jag skall bara här ytterligare understryka ett skäl, nämligen önskemålet att få en stadigvarande befattning för docenten Lagercrantz med hänsyn till arbetet för de underutvecklade länderna. Tyvärr har mycket av det arbete, som tidigare har gjorts för de underutvecklade länderna, inte givit de resultat, som man hade hoppats på, därför att vederbörande inte har varit tillräckligt förtrogna med befolkningens kulturella ståndpunkt i de länder, där man skall arbeta. Därför skulle just en professur i etnografi ha mycket stor betydelse för det fortsatta arbetet liksom också för det missionsarbete som bedrivs.

Herr Einar Persson har framhållit, att det för närvarande inte kan vara rimligt att bifalla motionsyrkandet i enlighet med statsutskottets hemställan. Han yttrade bl. a., att redan den personalförstärkning, som behandlas i det nu föreliggande utskottsutlåtandet, medför en kostnad av 8 miljoner kronor per år. Detta anföres sålunda såsom ett skäl emot att ta den mycket obetydliga kostnad, som krävs för att förändra docent Lagercrantz' nuvarande befattning till en professur. Även i övrigt måste jag emellertid säga, att herr Einar Perssons resonemang inte hänger ihop. Herr Persson säger nämligen, att Kungl. Maj:t har betydligt större förutsättningar att bedöma och avvåga dessa frågor, men, tillägger herr Persson, även departementschefen har mycket svårt att bedöma denna fråga. Han framhåller sedan i alla fall, att reservanterna menar att frågan dock är så angelägen, att de *förutsätter* att Kungl. Maj:t till nästa år kommer att framlägga förslag i ämnet. Det måste ju innebära ett positivt ställningstagande till denna fråga. Om nu reservanterna i likhet med utskottsmajoriteten har denna positiva inställning till att frågan bör lösas, kan jag inte inse varför man inte skulle kunna lösa den med en gång genom att bifalla utskottets hemställan.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till moment IV av punkt 11 i utskottets hemställan.

Herr **BOHEMAN** (fp):

Herr talman! Som motionär till motionen nr 95 i första kammaren om inrättande av en professur i internationell rätt vid Uppsala universitet vill jag bara framhålla, att jag trots avstyrkandet i alla fall är tacksam för den mycket positiva skrivning, som utskottet har gjort. Jag vill endast uttrycka den lika varma som stilla förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte beakta den rekommendation, som utskottet här har gjort till fromma för studier i och kunskap om internationell rätt i denna av internationell orätt ännu i så hög grad behärskade värld.

Om inrättande vid Uppsala universitet av en personlig professur för docenten R. S. Lagercrantz, m. m.

Herr PERSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Det är ju sant som jag sade i mitt första inlägg, att det säkerligen varit svårt för både departementschefen och för utskottet att här göra en avvägning, som skulle ha kunnat tillfredsställa kammarens samtliga ledamöter, och det har heller inte kunnat göras eftersom vi fått en hel rad av motioner med begäran om nya professurer.

Sedan vill jag säga till herr Axel Johannes Andersson med anledning av hans uttalande, att om inte den professur det här gäller kan inrättas vid Uppsala universitet, så kommer undervisningen att avstanna, och det blir tråkigheter för alla studerande, att det verkligen är beklagligt om undervisningen här skulle hänga på en enda person. Då kan ju denna undervisning när som helst avbrytas, om det skulle inträffa en olyckshändelse.

Herr Axel Johannes Andersson sade vidare, att man här ville hjälpa departementschefen med den avvägning som måste ske mellan de olika förslag, som framlagts från de olika universitets- och högskolemyndigheterna. Ja, man skulle kanske också kunna tänka sig den vägen, att majoriteten inom utskottet skulle finna att departementschefen föreslagit alltför många professurer och att man eventuellt skulle kunna minska antalet med någon — man skulle kunna tänka sig den möjligheten, om man tycker att man kan avväga det hela bättre.

Mot slutet av sitt anförande kom herr Axel Johannes Andersson till den slutsatsen, att om en annan arbetsgivare än staten skulle behandla en människa på det sätt, som vi reservanter har föreslagit beträffande den personliga professur det här gäller, skulle det väcka stor opposition. Jag vill bara erinra om att det ju finns tiotusentals arbetare i detta land, som inte har någon ordnad anställning utan som kanske får lov att byta arbete tre å fyra gånger årligen. Nu kanske inte detta exempel var alldeles lyckligt valt, och det är kanske

inte alldeles riktigt att göra dessa jämförelser, men jag har ändå velat konstatera att det förhåller sig just på detta sätt.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! När herr Einar Persson i fjol var med i avdelningen inom utskottet och faktiskt skrev en beställning på en professur för docenten Lagercrantz, trodde jag att det var för att han ville hjälpa departementschefen att få fram denna professur. Nu har herr Einar Persson i sitt första anförande sagt, att han i år är beredd att ännu kraftigare gå till verket för att hjälpa fram denna professur. Det måste väl, som sagt, vara något slags hjälpverksamhet ägnad åt departementschefen.

När herr Persson sedan här säger att vi också skulle gallra ut några av de professurer, som departementschefen har föreslagit, vill jag i varje fall för min del bestämt säga ifrån att jag inte finner det vara någon anledning att ägna sig åt en sådan onyttig sysselsättning, eftersom det inte föreligger någon som helst risk för att vi skall få alltför många professurer — åtminstone inte inom den allra närmaste framtiden.

Herr Einar Persson erkände att den jämförelse han gjorde, och som väl närmast avsåg skogsarbetarna, haltade högst väsentligt. Det gjorde den — den haltade i högsta grad. Både herr Einar Persson och jag vill ju att skogsarbetarna skall bli heltidsanställda. Nu finns det ju dess bättre tusentals skogsarbetare som är heltidsanställda. Herr Einar Persson nämnde ju siffran tiotusentals arbetare, och eftersom herr Persson bor uppe i de trakter där det finns gott om skogsarbetare, utgår jag ifrån att det var dessa han i första hand tänkte på.

Vad vi vill är ju att folk skall få en tryggad tillvaro. Det talas så ofta i andra sammanhang om tryggheten — varför skulle just docenten Lagercrantz

Om inrättande av vissa professurer m. m. vid Stockholms universitet

vara ett undantag när det gäller strävan att skapa trygghet?

Ja — 79;

Nej — 49.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande mom. I—III av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan samt därefter särskilt rörande mom. IV och V.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I—III hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen jämlikt de angående mom. IV och V framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Persson, Einar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 102 punkten 11 mom. IV och V, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Persson, Einar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut röster-na hava utfallit sålunda:

Därjämte hade 11 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 12—26

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 27***Om inrättande av vissa professurer m. m. vid Stockholms universitet**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms universitet, som föranleddes av vad departementschefen anförde, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63, dels ock till Stockholms universitet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 16 633 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 105) och den andra inom andra kammaren av herr *Kellgren m. fl.* (II: 145),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ragnar Bergh m. fl.* (I: 127) och den andra inom andra kammaren av herr *Lassinantti m. fl.* (II: 318),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Wallentheim m. fl.* (I: 213) och den andra inom andra kammaren av herr *Munk-tell m. fl.* (II: 260),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson m. fl.* (I: 251) och den andra inom andra kammaren av fru *Sjövall m. fl.* (II: 324),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nordenson m. fl.* (I: 354) och den andra inom andra kammaren av herr *Arvidson m. fl.* (II: 426).

Om inrättande av vissa professurer m. m. vid Stockholms universitet

dels en inom andra kammaren av fru *Lidman-Frostenson m. fl.* väckt motion (II: 79),

dels en inom andra kammaren av herr *Björkman m. fl.* väckt motion (II: 251),

dels ock en inom andra kammaren av herr *Wiklund* i Stockholm väckt motion (II: 600).

I motionerna I: 127 och II: 318 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta om inrättande från den 1 juli 1962 av en laboratur i naturgeografi vid Stockholms universitet med docenten Valter Schytt som förste innehavare.

I motionerna I: 213 och II: 260 hade yrkats, att riksdagen skulle besluta om inrättande av en professur i kriminologi jämte tillhörande institution vid Stockholms universitet från och med budgetåret 1962/63 samt ställa härför erforderliga medel till förfogande.

I motionerna I: 354 och II: 426 hade anhållits, att riksdagen vid behandlingen av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen för budgetåret 1962/63 måtte besluta, att en professur vid Stockholms universitet i romanska språk, särskilt iberoromanska språk, skulle inrättas samt att den nuvarande lärostolens benämning skulle ändras till romanska språk, särskilt franska och italienska språken.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på åberopade grunder hemställt,

I. att motionen II: 600, i vad den avsåge inrättande från och med den 1 juli 1962 av en särskild tjänst för docenten E. Schieche, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 105 och II: 145, i vad de avsåge inrättande från och med den 1 juli 1962 av en professur i företagsekonomi, särskilt företagsorganisation och administration, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 127 och II: 318, i vad de avsåge inrättande från och med den 1 juli 1962 av en laboratur i naturgeografi med docenten V. Schytt som förste innehavare, icke måtte av riksdagen bifallas;

IV. att motionerna I: 213 och II: 260, i vad de avsåge inrättande från och med den 1 juli 1962 av en professur i kriminologi jämte tillhörande institution, icke måtte av riksdagen bifallas;

V. att motionerna I: 251 och II: 324, i vad de avsåge inrättande från och med den 1 juli 1962 vid Wenner-Grens institut av en laboratur i cellfysiologi och en laboratur i fysiologisk kemi, icke måtte av riksdagen bifallas;

VI. att motionerna I: 354 och II: 426, i vad de avsåge inrättande från och med den 1 juli 1962 av en professur i romanska språk, särskilt iberoromanska språk, icke måtte av riksdagen bifallas;

VII. att motionen II: 79 angående inrättande från och med den 1 juli 1963 av en professur i grekiska språket och litteraturen icke måtte av riksdagen bifallas;

VIII. att motionen II: 251, i vad den avsåge inrättande från och med den 1 juli 1962 av en professur i finska språket och litteraturen, icke måtte av riksdagen bifallas;

IX. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna II: 600, I: 105 och II: 145, I: 127 och II: 318, I: 213 och II: 260, I: 251 och II: 324, I: 354 och II: 426 samt II: 251, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms universitet, som föranleddes av vad departementschefen föreslagit;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för Stockholms universitet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

c) till Stockholms universitet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 16 633 000 kronor.

Vid punkten hade reservationer utan angivna yrkanden anmälts av, utom annan, dels herr *Bergh, Ragnar*, dels ock fru *Wallentheim*.

Fru WALLENTHEIM (s):

Herr talman! Av en tillfällighet står jag återigen här för att säga några ord rörande en annan professur.

Om inrättande av vissa professorer m. m. vid Stockholms universitet

Jag har tillsammans med professor MunkteLL vid ett par tillfällen tidigare motionerat om en professor i kriminologi. Denna fråga har diskuterats flera gånger i kammaren. År 1954 interPELLerade professorn i frågan, år 1955 skrev beredningsutskottet mycket starkt med anledning av motioner rörande ungdomsbrottsligheten och upprepade vid 1956 års riksdag sina synpunkter på behovet av en kriminologisk forskning på detta område.

Kungl. Maj:t har inte ansett det vara möjligt att tillmötesgå tidigare framförda önskemål om denna professor. Inte heller i år har vi fått ett sådant förslag, ehuru Stockholms universitet återkommit med begäran om att få en professor från budgetåret 1962/63.

Jag kan för min del inte göra annat än livligt beklaga att det inte varit möjligt att få denna fråga löst. Jag tror inte man på något sätt överdriver om man säger att brottsligheten, speciellt då brottsligheten bland våra ungdomar, är ett av våra svårare inrikespolitiska problem. Vi vet egentligen mycket litet om de orsaks-sammanhang och den effekt, som samhällets olika åtgärder har.

Med anledning av 1955 års uttalande från beredningsutskottet tillkallade som bekant Kungl. Maj:t 1957 några ledamöter av riksdagen att tillsammans med representanter för olika verk och myndigheter göra en översyn av de olika förslag, som framkommit under årens lopp för att bemästra detta svåra problem. Jag hade nöjet att få vara med i den gruppen. Jag tror mig om att i varje fall ha lärt mig så mycket, att vi har helt otillräckliga kunskaper om orsakerna, graden, arten och utvecklingstendensen när det gäller ungdomsbrottsligheten. Vi rör oss med antaganden när det gäller reaktionsformerna och samhällets påföljds-system, dess effekter och verkningar.

Jag tror att bara en på vetenskapligt sätt driven forskning kan ge oss svaret på de olika frågeställningarna och därmed ge oss ett bättre underlag för hur vi skall lägga upp en förebyggande verksamhet, hur vi skall komma till rätta

med återfallen, hur vi över huvud taget skall bedriva en riktig kriminalpolitik.

I en särskild skrivelse år 1958 framhöll de parlamentariska sakkunniga angelägenheten av att kriminologien får ställning som en självständig akademisk disciplin under ledning av en professor. År 1959, då betänkandet avlämnades, vitsordades visserligen den förbättring vi fått på området genom forskningsrådet, men vi ansåg ändå inte att frågan lösts på ett enligt vår mening tillfredsställande sätt.

Jag tror att det är viktigt att denna forskning får en så praktisk inriktning som möjligt och läggs upp med hänsyn till de praktiska behov, som anmäler sig hos de myndigheter och organ som kommer i kontakt med kriminalitetsproblemet. Det finns, såsom det nu är ordnat en viss risk för att kriminologien blir tillbakasatt. Vi behöver forskarkarriärer på detta område för att få fram ett tillräckligt antal människor som med verklig kunskap kan engagera sig i denna svåra fråga.

I sitt utlåtande säger statsutskottet, att det är ense med motionärerna därom, att den av statens råd för samhällsforskning inrättade forskartjänsten i kriminologi inte kan fylla samma funktion som en professor med därtill knuten institution. Men säger utskottet fortsättningsvis, man bör vinna mera erfarenheter av den nuvarande ordningen innan man gör någon ändring.

Jag ställer mig väldigt frågande. Är inte situationen i stället den, åtminstone i fråga om ungdomsbrottsligheten, att vi har all anledning att snarast möjligt försöka skaffa oss ett större vetande för att kunna planera och genomföra en effektiv brottsbekämpning? Enligt min mening behöver alla som praktiskt arbetar på detta område ett sådant underlag så fort som det över huvud taget är möjligt.

Herr talman! Jag har avgivit en blank reservation och har därför ingen möjlighet att ställa något yrkande. Men jag har velat understryka vikten av denna fråga. Det är min förhoppning att departe-

Om inrättande av vissa professurer m. m. vid Stockholms universitet

mentschefen nästa år ska kunna tillmötesgå motionärernas önskemål.

Herr **BILLMAN** (fp):

Herr talman! Jag skall be att få ta kammarens tid i anspråk några ögonblick beträffande den motion, som har avlämnats för inrättandet av en professur i spanska och portugisiska vid Stockholms universitet. Utskottet har där uttalat sig ganska positivt och säger så här: »Enligt utskottets mening talar goda skäl för att en professur i romanska språk, särskilt iberoromanska språk, kommer till stånd. Utskottet är emellertid icke berett att såsom i motionerna I: 354 och II: 426 yrkats tillstyrka professurens inrättande redan från och med nästa budgetår. Utskottet utgår från att utvecklingen på detta område kommer att i fortsättningen ytterligare beaktas av Kungl. Maj:t.»

Frågan har alltså skjutits på en oviss framtid, men jag tar fasta på vad utskottet i början säger, nämligen att det finns goda skäl som talar för en sådan professur. Särskilt exportindustrien har intresse av en ordentlig upprustning på detta område. Jag tänker närmast på de betydande marknader, som utgörs av särskilt Syd- och Mellanamerika, där man talar spanska och portugisiska, men naturligtvis även i Europa och stora delar av Afrika. Dessa marknader, särskilt då Syd- och Mellanamerika, är ju utvecklingsländer av utomordentligt stor betydelse, där flera andra nationer, särskilt amerikanare och tyskar, arbetar frenetiskt för att vinna en dominerande ställning och där även den svenska exportindustrien har stora möjligheter att göra sig gällande. Det gäller emellertid då för våra exportindustrier att ha språkmän till sitt förfogande så att de kan propagera för sina varor på respektive spanska och portugisiska. Det är av den anledningen som kraftiga åtgärder behöver vidtas för att få bättre tillgång till språkmän på detta område. En sådan åtgärd är inrättande av en särskild professur i dessa båda språk.

För att illustrera för kammarens ledamöter hur illa ställt det är med undervisningsmaterial på detta språkområde vill jag visa vad vi för närvarande disponerar över i fråga om lexikon när det gäller översättning från svenska till spanska eller från spanska till svenska. Det är inte mer än vad kammarens ledamöter ser att jag har i händerna här, alltså två ynkliga, små lexikon. När det gäller det portugisiska språket finns det helt enkelt ingenting. Kammarens ledamöter förstår nog därav hur illa rustade vi är i detta avseende inom exportindustrien jämfört med de stora världsnationerna.

Nu har jag ingen förhoppning om att det skall kunna gå att få igenom en sådan professur denna gång. Det finns ju bl. a. ingen reservation att ansluta sig till. Men jag har velat lämna denna lilla exposé för kammarens ledamöter i den förhoppningen att denna fråga skall få en positiv lösning nästa gång den kommer upp. Ty den kommer tillbaka!

Jag har inget yrkande, herr talman.

Herr **SANDLER** (s):

Herr talman! Jag har heller inget yrkande att framställa.

Jag har begärt ordet för att uttala ett beklagande över att statsutskottet inte har ansett sig kunna tillstyrka motionen om inrättande av en laboratur för docenten Valter Schytt vid Stockholms universitet. Utskottet har åtnöjt sig med att göra en hänvisning till en kommande prövning från regeringens sida.

Docent Valter Schytt är vår främste glaciolog, och glaciologi är en vetenskap som för kändedomen om vårt eget lands natur är av grundläggande betydelse. Valter Schytt har en erkänd internationell ställning på detta område. Nu kan det sägas att vetenskapen är internationell och att det kan göra detsamma om docenten Schytt bedriver sin forskning i Kebnekaise eller Alaska. Men det finns en omständighet som jag vill framhålla och som gör att det är angeläget att bevara hans arbetskraft åt vårt land. Det är den omständigheten att vårt eget land erbjuder

Ang. inrättande vid karolinska institutet av en professur i socialmedicin
 alldeles speciellt gynnsamma förutsättningar för en framgångsrik forskning på detta område. Detta gör att jag vågar rikta en vädjan till ecklesiastikministern att med förståelse för dessa synpunkter uppta frågan till ny prövning.

Herr PERSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Eftersom ingen av de föregående talarna har ställt något yrkande utan endast framfört vissa önskemål, kan jag nöja mig med att yrka bifall till utskottets förslag under förevarande punkt i alla moment.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 28—30

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 31

Ang. inrättande vid karolinska institutet av en professur i socialmedicin

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för karolinska mediko-kirurgiska institutet, som föranleddes av vad departementschefen anfört, dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för karolinska mediko-kirurgiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63, dels ock till Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 12 048 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson m. fl.* (I: 101) och den andra inom andra kammaren av herr *Helén m. fl.* (II: 138),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr

Kaijser m. fl. (I: 257) och den andra inom andra kammaren av fru *Sjövall m. fl.* (II: 323),

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Nordström m. fl.* (I: 355) samt den andra inom andra kammaren av fru *Eriksson* i Stockholm och herr *Rimmerfors* (II: 427).

I motionerna I: 355 och II: 427 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att från och med budgetåret 1962/63 inrätta en professur i socialmedicin vid karolinska institutet och ställa därför erforderliga medel till förfogande.

Utskottet, som i förevarande punkt icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts framställda förslag, hade i denna punkt avfattet sin hemställan i fyra särskilda, med I—IV betecknade moment.

I mom. III hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 355 och II: 427, besluta, att en professur i socialmedicin skulle inrättas vid karolinska institutet från och med den 1 juli 1963 under förutsättning av att för staten godtagbar uppgörelse kunde slutas med Stockholms stad rörande vissa i samband med professuren stående frågor.

Fröken NORDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har inget lexikon att visa upp i kammaren, men jag kan visa upp bilden av en nöjd motionär. I statsutskottets utlåtande nr 102 under punkten 31 har utskottet tillstyrkt inrättande av en professur i socialmedicin vid karolinska institutet, och i och med det har man tillstyrkt en motion som i andra kammaren väckts av fru Nancy Eriksson och herr Rimmerfors och här i första kammaren av mig, herr Eric Carlsson och herr Göran Karlsson.

Vad det betyder att vi får den socialmedicinska professuren skall jag inte ta upp tid med att förklara, ty den som är intresserad av frågan vet det, och den som just ingenting vet om saken,

Ang. vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar

intresserar sig förmodligen inte för den.

Utskottet har tillstyrkt motionen under förutsättning att för staten godtagbar uppgörelse kan slutas med Stockholms stad. Det är närmast lokalfrågan man avser, och den hade ju kunnat ordnas bättre om Enskedefältets sjukhus hade accepterats som undervisnings-sjukhus av statsmakterna än nu när undervisningssjukhuset skall förläggas till S:t Görans-området, som enligt vårt förmenande — jag talar nu som stockholmare — är alltför begränsat till sitt yttinnehåll.

Om riksdagen beslutar att professuren i socialmedicin skall inrättas, kommer enligt vad jag i dag har erfart från sjukvårdsborgarrådet i Stockholm frågan att tas upp i generalplaneutredningen för karolinska sjukhuset, Stockholms stad och Stockholms län, och man kommer säkert att göra sitt bästa för att få fram en bra lösning av lokalfrågan, troligen provisorisk till att börja med och permanent senare.

Stockholms stad har stort intresse, och har visat det i annat sammanhang, av att befrämja socialmedicinsk forskning. Socialmedicinsk forskning och undervisning kan säkerställas vid universitetet i Stockholm endast om en professur kommer till stånd i ämnet. Vi har beklagligtvis på endast ett par år förlorat två duktiga socialmedicinare i Stockholm. De har sökt professurer på andra håll, medan de och vi väntat på den nu föreslagna professuren.

Jag ber att få yrka bifall till punkt 31 mom. III i utskottets utlåtande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 32—111

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 112 och 113

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till de tekniska högskolorna jämte i ämnet väckta motioner;

nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1962/63 till regeringsrätten;

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i statliga avlönings- och pensionsförfattningar, m. m.; samt

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en allmänna arvsfonden tillfallen fastighet, m. m.;

varvid utlåtandet nr 104 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets memorial nr 107, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till S:t Lukasstiftelsen, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Herr talmannen yttrade, att, under förutsättning att den nu godkända voteringspropositionen bleve godkänd även av andra kammaren, enligt överenskommelse med nämnda kammares talman gemensam omröstning i denna fråga komme att anställas vid kamrarnas sammanträden onsdagen den 23 maj.

Ang. vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 4 §§ förordningen den 11 december 1959 (nr 575) med föreskrifter om vissa betal-

Ang. vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar

ningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 16 mars 1962 dagtecknad proposition, nr 138, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 4 §§ förordningen den 11 december 1959 (nr 575) med föreskrifter om vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget innebar, att ett i princip enhetligt kontrollsystem skulle införas för hela bilhandeln efter mönster av vad som härvidlag gällde för sådana bilhandlare, som förbundit sig att iakttaga regleringen genom att biträda en av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse mellan kommerskollegium och vederbörande branschorganisation. Kommerskollegium hade föreslagits bli tillsynsmyndighet beträffande efterlevnaden av regleringen i hela dess omfattning och skulle utrustas med härför erforderliga granskningsbefogenheter.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

A) de likalydande motionerna I: 675, av herrar *Ernst Olsson* och *Nils Theodor Larsson*, samt II: 817, av herr *Börjesson* i Falköping m. fl.,

B) de likalydande motionerna I: 695, av herr *Ferdinand Nilsson* m. fl., samt II: 838, av herrar *Jansson* i Benestad och *Mattsson*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att avtal med motorbranschens organisationer angående villkor för avbetalning måtte omfatta ej blott bestämmelser som avsåge restriktioner i form av krav på hög kontantbetalning och viss maximerad amorteringstid utan även en sanering av ränte- och avgiftskostnader, som belastade köparen, samt att i samband därmed måtte övervägas att avskaffa systemet med »rak» ränta.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen måtte bifalla propositionen;

B. 1) att motionerna I: 675 och II: 817 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att motionerna I: 695 och II: 838 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Börjesson* i Falköping, som dock ej antytt sin mening.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! När man tar del av hur bilismen behandlas i vårt land gör man vissa reflexioner. Det är som om somliga människor levde kvar i den uppfattningen att bilen är någon sorts lyx, som man på lämpligt sätt bör utnyttja för att skaffa samhället resurser. Jag syftar bl. a. på överbalanseringen av bilbudgeten. Staten tog in 743 miljoner kronor per den 1 juli 1961, beloppet ökar under innevarande år med kanske 100 å 150 miljoner kronor, och nästa år beräknas överbalanseringen öka med ytterligare 186 miljoner kronor. Man tycker att det är lämpligt att på denna väg överbalansera budgeten, och man säger ganska klart ifrån, att pengarna kanske inte under överskådlig tid kan användas för det ändamål som de är avsedda för, nämligen för vägändamål. På samma sätt är det när man kommer in på frågan om försäljning av bilar; då kommer det en kungl. proposition — nr 138 — som behandlar avbetalningsvillkoren vid yrkesmässig försäljning av bilar. När man vet hur det är ställt på denna marknad skulle man kanske tro att syftet var att hjälpa människor att skaffa sig bilar. Men så är visst inte fallet, utan förevarande reglering av bilhandels betalningsvillkor har — som utskottet så vackert säger — främst tillkommit för att ur stabiliseringssynpunkt erhålla möjlighet att påverka omfattningen av avbetalningskrediterna inom bilhandeln. Det är således inte av omtanke om den bilköpande allmänheten utan tvärtom för att motverka köp av bilar som proposi-

Ang. vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar

tionen har kommit till. Jag hade tillfälle att resonera med finansministern om dessa saker när jag interPELLERADE beträffande frågan om avbetalningsköp inom denna och därtill hörande branscher då det gällde den s. k. raka räntan, och då fick jag det svaret att man självfallet inte kan förbjuda människor att skriva på tokiga kontrakt. Däremot kan man tydligen införa tvångsbestämmelser om kontrakt sådant som det vi för närvarande har, alltså på grundval av den förbindelse som fr. o. m. den 1 april 1960 gäller mellan Kungl. Maj:t och Sveriges automobilhandlareförbund, numera kallat Motorbranschens riksförbund. Det visade sig emellertid att detta avtal inte fungerade riktigt bra, därför att de som stod utanför organisationen inte tillämpade avtalet. Då gick man ett steg längre, och av den anledningen föreligger förevarande proposition, som helt enkelt skall tvinga fram dessa villkor. De går ut på en första inbetalning med 40 procent för att man över huvud taget skall få köpa en bil samt på att avbetalningskrediten inte får sträcka sig över mer än fem kvartal o. s. v. Allt detta är en tendens som man inte med bästa vilja i världen kan kalla motorvänlig och som man i detta de många milens land måste säga strider mot naturen.

Jag har framför mig ett klipp ur en stor huvudstadstidning från den 1 mars i år, som i stora rubriker talar om »Bilhandelsräntor i stor kartläggning. Spärr mot överpris.» I artikeln sägs att väldiga rykten är ute om att bilköpare får betala upp till 25 procent i ränta vid avbetalningsköp. Det sägs till och med att man »tvingar» bilköpare att betala dessa räntor. Litet längre ner i artikeln berättar en organisationsman i motorbranschen att vad han vill åstadkomma är en sanering — ty det hela behöver saneras. Man borde menar han komma därhän att man naturligtvis kunde behålla den raka räntan; man skulle ha en avbetalningsavgift på 3 procent och en ränta, som man mycket hyggligt sätter till bara 6 procent, men

som skulle vara en rak ränta. Om vi då räknar med fyra eller fem kvartal, betyder det att de 6 procenten i det fjärde kvartalet blir 24 procent — det var inte 25 procent, så vi hör att det var en viss överdrift i tidningen — men i det femte kvartalet blir det fråga om 30 procent, och då var det snarare i underkant. Det är på det sättet man säger sig vilja åstadkomma saneringen. Det visar enligt min mening att saken inte ligger bra till.

Nu säger utskottet att den här saken inte hör hit; det är inte alls meningen att vara bilvänlig, utan vad det gäller är som berörts stabiliseringssynpunkterna och möjligheterna att påverka omfattningen av avbetalningskrediterna inom bilhandeln.

Och sedan säger utskottet att man inte kan, d. v. s. inte vill, göra någonting åt saken nu, och man hittar på att hänvisa till en utredning om konsumtionskredit. Under tiden får denna handel »sanera» sig själv, och man försöker realisera det där vackra programmet att hålla den »raka» räntan i sista skiftet uppe i 24—30 procent.

På detta vis borde väl inte en sådan här sak få skötas. Jag har en bestämd känsla av att man bör säga ifrån att det inte är bra som det nu är.

Ur dessa synpunkter, herr talman, ber jag för min del att få yrka bifall till motionerna I: 695 och II: 838. Däri hemställs att avtal med motorbranschens organisationer angående villkor för avbetalning måtte omfatta ej blott bestämmelser som avser restriktioner i form av krav på hög kontantinbetalning och viss maximerad amorteringstid utan även en sanering av ränte- och avgiftskostnader som belastar köparen samt att i samband därmed överväges att avskaffa systemet med »rak» ränta. Det är inte rimligt att man skall lagstifta och avtala bara i syfte att ställa det värre för människorna. Kan man inte göra någonting för att de skall få det drägligare och bättre också? Jag tycker att det är ett rimligt krav, och därför har jag ställt yrkandet om bi-

Ang. vissa betalningsvillkor vid yrkesmässig försäljning av bilar
fall till motionen, ehuru utskottet nästan är enhälligt — en blank reservation har avgivits, det är allt.

Herr **STAHLE** (s):

Herr talman! Vi har inom utskottet diskuterat dessa frågor och för vårt vidkommande sagt: »För att ernå större likformighet beträffande tillämpningen av den gällande regleringen av bilhandels betalningsvillkor är det enligt utskottets mening motiverat att införa ett enhetligt kontrollsystem för hela bilhandeln på sätt i propositionen föreslås. Utskottet finner även lämpligt att uppgifterna som tillsynsmyndighet anförtros åt kommerskollegium och att kommerskollegium utrustas med härför erforderliga granskningsbefogenheter. — — — Utskottet vill dessutom erinra om att den under 1961 tillsatta konsumtionskreditutredningen enligt sina direktiv även har att pröva behovet av åtgärder mot eventuella missförhållanden eller för att få mera tillfredsställande förhållanden inom kredithandeln till stånd.»

Då åtminstone en del av de i motionen berörda frågorna är föremål för prövning av sittande utredning ber jag, herr talman, att helt kort få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att utskottet medverkar för att mobilisera kommerskollegium att övervaka inbetalningarna så att de blir tillräckligt stora och att man håller korta amorteringstider. Det är denna ensidighet jag har vågat kalla föga bilvänligt. Det vill väl i alla fall den ärade representanten för utskottet ge mig rätt i.

Utskottet säger att utredningen skall pröva behovet av åtgärder mot »eventuella missförhållanden». Jag menar att det inte alls är fråga om *eventuella* missförhållanden. Förhållandena är av det slaget att när organisationernas män, som har hand om bilhandeln, skall sanera så kommer de till ett program, som enligt min mening fyller kvalificerade anspråk på begreppet missförhållanden. Under

dessa omständigheter menar jag att det inte är riktigt bra.

Dessutom får man höra att ingenting skall göras åt detta, att avtal kan träffas med motororganisationerna om att de skall hålla igen beträffande krediterna, men att man anser sig förhindrad att träffa avtal mot att avbetalningssystem av detta slag skall tillämpas. Då vore det enligt min uppfattning rimligt att riksdagen uttalade en mening och förklarade att på detta vis får det inte fortsätta. Går det att träffa avtal som försvårar bilinköp, så bör man också kunna träffa avtal som försvårar att människorna blir skinnade i det sammanhanget.

Herr **STAHLE** (s):

Herr talman! Det är ju dessa saker som utskottet föreslår att den sittande utredningen skall komma med förslag om. Vid den tidpunkten har man något att ta på.

Det är därför, herr talman, som jag vidhåller mitt förslag om bifall till utskottets hemställan.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Om utskottet hade sagt vad herr Ståhle sade nyss skulle jag ha tackat, men så sägs det inte. Utskottet hänvisar bara till att det sitter en utredning och att eventuella missförhållanden skall tas upp. Om utskottet hade sagt att utredningen bör få i uppdrag att klara upp de här sakerna, då hade det varit någonting annat.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

På särskilda propositioner bifölls vad utskottet i punkterna A och B 1 hemställt.

Sedermera gjordes enligt de rörande punkten B 2 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

hemställan samt vidare på bifall till motionerna I: 695 och II: 838; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avveckling av rekognitionsavgifterna till Danviks hospital; och

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud mot sämjedelning av fast egendom.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående yrkesutbildningen på trädgårdsområdet och stödet till trädgårdsnäringsens rationalisering, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att a) medgiva, att den årliga räntan å den stående delen av lån från egnahemslånefonden, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940, finge för år 1963 ned sättas till 3,6 procent, b) medgiva, att i avseende å köpeskillning för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts från kronoegendom, räntan finge, i den mån köpeskillingen förräntats enligt enahanda grunder, som gällt eller gällde för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under år 1963 utgå efter 3,6 procent, c) medgiva, att under budgetåret 1962/63 statlig kreditgaranti finge beviljas dels för lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 18 000 000 kronor, för lån till inre rationalisering intill ett belopp av

10 000 000 kronor och för lån till i statsverkspropositionen särskilt angivna slag av driftrationalisering inom jordbruket intill ett belopp av 3 000 000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, dels för jordbruksegnahemslån m. m. intill ett belopp av 20 000 000 kronor och för driftlån intill ett belopp av 8 000 000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning samt d) till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Kungl. Maj:t hade vidare i förenämnda proposition under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, dels till Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 1 000 kronor, dels ock till Gottgörelse till trädgårdsnäringsen för av dess utövare erlagd bensinskatt för samma budgetår beräkna ett anslag av 300 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Sedermera hade Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 9 mars 1962 avlåten proposition, nr 99, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, föreslagit riksdagen att

1) godkänna de förslag till riktlinjer för yrkesutbildningen på trädgårdsområdet samt till denna utbildningsorganisation, som framlagts i propositionen;

2) godkänna i propositionen angivna förslag rörande ändring av bestämmelserna angående det statliga stödet till trädgårdsnäringsens rationalisering;

3) å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering ett reservationsanslag av 1 000 kronor;

b) till Gottgörelse till trädgårdsnäringsen för av dess utövare erlagd bensinskatt ett anslag av 375 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen; samt

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

4) medgiva, att under budgetåret 1962/63 statlig kreditgaranti finge beviljas dels för lån avseende trädgårdsnäringsens rationalisering intill ett belopp av 3 000 000 kronor, dels för lån avseende uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål jämte auktionslokaler för trädgårdsprodukter, m. m., intill ett belopp av 6 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i fördelningen.

Kungl. Maj:ts i propositionen nr 99 framlagda förslag innebar bland annat, att en ny trädgårdsskola för grundläggande yrkeskurs och förmanskurs skulle komma till stånd i Norrköping i stället för den nuvarande skolan å Experimentalfältet i Stockholm, vilken måste nedläggas.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 309, av herr *Larsson, Thorsten*, och herr *Pettersson, Harald*, samt II: 383, av herr *Hansson* i Önnarp och *Jansson* i Benestad;

2) de likalydande motionerna I: 628, av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.*, och II: 756, av herr *Grebäck m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 99 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt prövning och förslag rörande förläggande av trädgårdsskola, omfattande grundläggande yrkeskurs och förmanskurs, till mälarmrådet i enlighet med vad i motionerna anförts;

3) de likalydande motionerna I: 629, av herr *Nilsson, Ferdinand, m. fl.*, och II: 757, av herr *Grebäck m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta att under budgetåret 1962/63 statlig kreditgaranti skulle beviljas som stöd för trädgårdsnäringsen intill sammanlagt lånebelopp av 10 miljoner kronor, varav intill 4 miljoner kronor för lån avseende trädgårdsnäringsens rationalisering och intill 6 miljoner kronor för uppförande av lagerhus m. m. jämte auktionslokaler för trädgårdsprodukter m. m. dock med rätt för Kungl. Maj:t att eventuellt medgiva jämkning i beloppens fördelning,

ävensom att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att vid förhandlingar angående handelsavtal trädgårdsnäringsens intressen måtte tillvaratas med hänsyn dels till behovet av en inhemsk produktion av för folkhälsan och folkförsörjningen viktiga trädgårdsprodukter, dels även odlarnas anspråk på skälig lönsamhet för produktionen genom att lämpliga åtgärder tillgodosåges;

4) de likalydande motionerna I: 665, av herr *Nord m. fl.*, samt II: 792, av herrar *Antby* och *Nilsson* i Lönsboda, i vilka motioner föreslagits, att riksdagen skulle besluta medgiva, att lån under budgetåret 1962/63 med statlig kreditgaranti finge beviljas för trädgårdsnäringsens rationalisering intill ett belopp av 4 000 000 kronor, och att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle giva till känna, att den kollektiva återbäringen till trädgårdsnäringsen av bensinskattemedel måtte användas även för upplysningsverksamhet om trädgårdsprodukter.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

I. a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna de förslag till riktlinjer för yrkesutbildningen på trädgårdsområdet som framlagts i utlåtandet,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 628 och II: 756 besluta om att en ny trädgårdsskola skulle komma till stånd i Norrköping,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna de förslag till trädgårdsutbildningens organisation i övrigt, som framlagts i utlåtandet,

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna i utlåtandet angivna förslag rörande ändring av bestämmelserna angående det statliga stödet till trädgårdsnäringsens rationalisering,

III. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering ett reservationsanslag av 1 000 kronor,

b) till Gottgörelse till trädgårdsnä-

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

ringen för av dess utövare erlagd bensinskatt ett anslag av 375 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen,

IV. besluta, att motionerna I: 665 och II: 792, såvitt avsåge användningen av bensinskattemedel, för upplysningsverksamhet om trädgårdsprodukter, ej skulle föranleda någon riksdagens åtgärd,

V. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 629 och II: 757 samt I: 665 och II: 792, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva att under budgetåret 1962/63 statlig kreditgaranti finge beviljas dels för lån avseende trädgårdsnäringsens rationalisering intill ett belopp av 3 000 000 kronor, dels för lån avseende uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål jämte auktionslokaler för trädgårdsprodukter, m. m., intill ett belopp av 6 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i fördelningen,

VI. a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att den årliga räntan å den stående delen av lån från egnahemslånefonden, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940, finge för år 1963 nedsättas till 3,6 procent,

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att i avseende å köpeskilling för sådan jordbrukslägenhet eller byggnad å åbolägenhet, som år 1920 eller senare år försålts från kronoegendom, räntan finge, i den mån köpeskillingen förräntades enligt enahanda grunder, som gällt eller gällde för den stående delen av före den 1 juli 1940 beviljat egnahemslån för jordbrukslägenheter, under år 1963 utgå efter 3,6 procent,

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag medgiva, att under budgetåret 1962/63 statlig kreditgaranti finge beviljas dels för lån avseende yttre rationalisering intill ett belopp av 18 000 000 kronor, för lån till inre rationalisering intill ett belopp av 10 000 000 kronor och för lån till det i det föregående särskilt angivna slag av drifrationisering inom jordbruket intill ett belopp av

3 000 000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, dels för jordbruksegnahemslån m. m. intill ett belopp av 20 000 000 kronor och för driftlån intill ett belopp av 8 000 000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning, samt

d) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor,

VII. besluta, att motionerna I: 309 och II: 383 ej skulle föranleda någon riksdagens åtgärd,

VIII. avslå motionerna I: 629 och II: 757, såvitt de ej berörts i utlåtandet.

Reservationer hade anförts

1. av herrar *Nils Hausson, Svärd, Isacson, Trana, Stiernstedt och Hedin*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I b hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 628 och II: 756 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt prövning och förslag rörande förläggande av trädgårdsskola omfattande grundläggande yrkeskurs och förmanskurs till mätarområdet;

2. av herrar *Nord, Hermansson, Nils Hansson, Isacson, Antby, Nilsson* i Lönsboda, *Stiernstedt, Dahlgren och Hedin*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under V hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 629 och II: 757 samt I: 665 och II: 792, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1962/63 statlig kreditgaranti finge beviljas dels för lån avseende trädgårdsnäringsens rationalisering intill ett belopp av 4 000 000 kronor, dels för lån avseende uppförande av lagerhus m. m. för jordbruks-

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

ändamål jämte auktionslokaler för trädgårdsprodukter, m. m., intill ett belopp av 6 000 000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, om förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i fördelningen.

Herr HANSSON, NILS, (fp):

Herr talman! I propositionen nr 99 till årets riksdag föreslås en omläggning av yrkesutbildningen på trädgårdsområdet som jordbruksutskottet tillstyrker. Det är egentligen bara i två delfrågor som meningarna har gått isär både inom utskottet och bland de remissinstanser som yttrat sig över trädgårdsnärsutredningens förslag, på vilket propositionen grundar sig.

Utredningen föreslår att trädgårdsutbildningen i huvudsak skall förläggas till trädgårdsskolan i Alnarp och till en ny skola i Norrköping. Dessutom skall den norrländska trädgårdsskolan i Söråker i avvaktan på fortsatta överväganden bibehållas och grundläggande yrkesundervisning kunna anordnas vid jordbrukets yrkesskolor. Det är i första hand i fråga om den nya trädgårdsskolans förläggning som två motsatta ståndpunkter har framträtt.

Den nya skolan skall som bekant ersätta den sedan 1838 av lantbruksakademien drivna skolan på Experimentalfältet, vilken får vika för utbyggnaden av Stockholms universitet senast vid 1963 års utgång. På s. 6 och 7 i utskottsutlåtandet återges utredningens och departementschefens skäl för skolans förläggning till Norrköping. Skälen är i första hand att mark och klimat anses lämpliga, att möjligheter finns att snabbt få skolan uppförd och att de villkor Norrköpings stad erbjuder ställer sig ekonomiskt gynnsamma. Villkoren innebär fri upplåtelse av mark och hyra av utav staden nyuppförda byggnader, inbegripet dessas både yttre och inre underhåll.

Departementschefen meddelar, såsom framgår av utskottsutlåtandet, att åtskilliga remissinstanser har invänt mot skolans förläggning till Norrköping och i stället velat ha skolan som hittills förlagd i eller invid Stockholm, på någon

av Mälardalen eller i varje fall i Mälardalen. Jag anser att frågan om förläggningen är en viktig sak, och det är därför jag frestar kammarens tålmod i den här frågan.

Nu förhåller det sig nog ändå så att de flesta och mest prominenta remissinstanserna — lantbruksstyrelsen, skogs- och lantbruksakademien, lantbrukshögskolan, Alnarpsinstitutet, som ju är den förnämsta utbildningsanstalten på trädgårdsområdet, Sveriges lantbruksförbund, Hushållningssällskapens förbund etc. — avstyrker skolans förläggning till Norrköping och i stället förordar att frågan tas upp till förnyat övervägande och att man inriktar sig på en förläggning till Mälardalen.

Lantbruksstyrelsen hör alltså till dem som inte kan tillstyrka skolans förläggning till Norrköping utan förordar att frågan tas upp till förnyat övervägande och att man, som sagt, därvid inriktar sig på en förläggning till Mälardalen. Styrelsen anser liksom flera andra remissinstanser att man även bör utrona i vad mån medverkan kan påräknas från Bergianska stiftelsen med dess trädgård, som ligger intill Brunnsviken i närheten av det blivande Stockholms universitet. Som motiv för sin uppfattning uttalar lantbruksstyrelsen följande:

»Vid valet av förlägningsplats bör enligt styrelsens uppfattning främst tillses att skolan förläggs till den del av mellersta Sverige som har den mest omfattande och högtstående trädgårdsproduktionen och trädgårdsanläggningarverksamheten. Även om en ej obetydlig sådan produktion och verksamhet bedrivs i och i trakten av Norrköping är den dock ringa jämfört med förhållandena inom Mälardalenområdet. Inom detta område kommer trädgårdsskolan att på nära håll få betydligt större tillgång till demonstrations- och åskådningsmaterial i form av handelsträdgårdsföretag och trädgårdsanläggningar. Styrelsen anser det vara angeläget att utbildning av trädgårdsanläggare kan ske inom område med sådana topografiska och andra variationer, som är karakteristiska för större delen av landet.»

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

Skogs- och lantbruksakademien — som ju har 130-årig erfarenhet på området — är i stort sett av samma mening som lantbruksstyrelsen. Jag skall tillåta mig att citera något av vad akademien säger: »Trädgårdsskolorna har efter den senaste omläggningen av undervisningen år 1950 efter hand kommit att spela rollen som kraftcentra för den ekonomiska trädgårdsnäringsen. Skolan på Experimentalfältet har sålunda i många avseenden varit en värdefull tillgång för såväl odlare som trädgårdsanläggare i Mälardalen. Mycket vägande skäl talar därför mot en förflyttning av den mellansvenska trädgårdsskolan från ett distrikt, som vad odling beträffar visserligen ej kan jämföras med det skånska men ändock hör till landets mest betydelsefulla — — — och som vad trädgårdsanläggning avser utan tvekan är landets mest betydelsefulla. En förläggning till Norrköping innebär ej blott att Mälardalen går förlustig en väl inarbetad skola med mycket gammal hävd utan även att ett viktigt elevrekryteringsområde får starkt minskad betydelse.»

Akademien gör vidare ett ganska intressant påpekande som jag också vill framhålla: »Det må här också erinras om departementschefens uttalande i proposition nr 79, 1949, vilken låg till grund för den senaste omläggningen av trädgårdsundervisningen, att det med hänsyn till den omfattning, som trädgårdsodlingen har i Mälardalen, synes uppenbart att en trädgårdsskola bör upprätthållas inom detta område. Av jordbruksutskottets utlåtande (1949: 44) över propositionen, vilket godkändes av riksdagen, framgår bl. a. att en trädgårdsskola ansågs böra finnas i Mälardalen.»

Det är nu drygt tio år sedan riksdagen behandlade frågan om trädgårdsnäringsen, och då gjordes, på departementschefens förslag, ett klart uttalande om att det bör finnas en trädgårdsskola i Mellansverige, lämpligen förlagd till Mälardalen. Jag skall fortsätta med att citera något av akademiens remissyttrande. Akademien skriver. »I medvetande om områdets betydelse för trädgårdsnäringsen har utredningen även gjort vissa

sonderingar angående skolans förläggning i Stockholmstrakten, dock utan att finna något alternativ, som ur statlig finansiell synpunkt skulle erbjuda samma fördelar som en förläggning till Norrköping. Akademien ifrågasätter dock om vid bedömningen av en för hela näringen så vital fråga bör anläggas så snäva ekonomiska synpunkter, som här synes ha skett. Utredningen synes icke i tillräcklig utsträckning ha undersökt och mot varandra vägt olika tänkbara alternativ för den mellansvenska skolans förläggning i Mälardalen, främst till Bergianska trädgården, Drottningholm eller närliggande områden på Mälaraöarna. Vid Bergianska trädgården skall enligt P. J. Bergius' testamente drivas en trädgårdsskola. Under de senaste åren har undervisning därstädes inte kunnat bedrivas på grund av att stipendiemöjligheter saknats, vilket försvärat elevrekryteringen, och att undervisningen av ekonomiska skäl icke anpassats till nutida krav. I och med att skolan på Experimentalfältet måste upphöra skulle Bergianska trädgården med hjälp av statliga medel kunna sättas i stånd som skola och fullfölja traditionerna från Experimentalfältet. Under utredningens gång har Drottningholm varit föremål för diskussion. Möjligheterna att dit förlägga en skola förefaller mycket väl tänkbara men synes inte av utredningen ha närmare undersökts.

— — —

Lokaliseringsfrågan synes akademien vara så väsentlig för trädgårdsnäringsen, att det borde uppdragas åt särskild utredningsman att närmare undersöka olika alternativ för fortsatt förläggning av en trädgårdsskola till Mälaraområdet. Jag har gjort det långa citat för att det ungefär innehåller de synpunkter som har föranlett den föreliggande reservationen.

Vad akademien säger om att utredningen icke kunnat finna något alternativ »som ur statsfinansiell synpunkt skulle erbjuda samma fördelar som en förläggning till Norrköping» etc., innebär såvitt jag förstår en i form hovsam men reellt rätt allvarlig kritik. Man är allmänt

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

kritiskt inställd mot att kommuner erbjuder subventioner för att locka industrier, skolor och annat till sig. Lämpligheten av att staten engagerar sig i liknande diskutabla ting kan i än högre grad ifrågasättas. En subvention blir det nämligen här fråga om, då staten upplåter fri mark med ledningar och vägar framdragna samt åtar sig att uppföra byggnader och bestrida dessas inre och yttre underhåll mot en årlig hyra av 125 000 kronor. Siffrorna stämmer inte, men jag har inte haft möjlighet att i detalj granska kostnadsförslagen, om det finns några sådana. Det är emellertid ändå fråga om 60 elever som skall hysas; det behövs stora markområden och stora byggnader även för undervisning m. m.

Nu är min juridiska kompetens inte sådan att jag kan tillåta mig att fälla ett avgörande om huruvida ett erbjudande av detta slag är förenligt med kommunallagens bestämmelser och huruvida åtagandet kan anses vara ett allmänt till kommunen knutet intresse. Helt klart är inte i praxis hur fall som det föreliggande skall bedömas, men vi har exempel på att stad har förklarats obehörig att bevilja anslag till skola, »enär skolan saknat betydelse som undervisningsanstalt för stadens ungdom», och därför har också beslut om vederlagsfri tomtupplåtelse upphävts av samma skäl, nämligen att det icke styrkts att skolan haft däremot svarande betydelse för utbildning och fostran av stadens egen ungdom.

Avtalet med Norrköpings stad synes oss reserveranter diskutabelt, men det utgör på intet sätt själva grunden för vår reservation. Vårt huvudsakliga skäl framgår av vad jag har citerat ur remissyttrandena och vad som anförts i reservation nr 1 till utskottets utlåtande.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation som innehåller hemställan om skyndsamt provning och förslag rörande den nya trädgårdsskolans förläggande till Mälardalen.

Reservation nr 2 gäller ramen för statlig kreditgaranti till lån för trädgårdsnäringsens rationalisering. Trädgårdsnäringsutredningen har föreslagit att ga-

rantiramen skall fastställas till 4 miljoner kronor. Samtliga remissinstanser utom en tillstyrker detta förslag. Departementschefen bedömer behovet vara mindre och har stannat vid en ram om 3 miljoner kronor. Med hänsyn till de ändrade, väsentligt liberaliserade bestämmelserna för garantigivning och framför allt till vikten av att rationaliseringssträvandena främjas genom övergång till nya metoder och ny teknik i stor skala som skapar förutsättningar för att den svenska trädgårdsnäringsen skall kunna hävda sig i skärpt konkurrens, har vi reserveranter ansett oss böra ansluta oss till utredningens och remissinstansernas ståndpunkt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall även till reservation nr 2.

I detta anförande instämde herrar *Osvald* (fp), *Ferdinand Nilsson* (cp) och *Georg Carlsson* (cp).

Herr **HERMANSSON** (cp):

Herr talman! Egentligen har jag begärt ordet för att lägga fram några synpunkter på reservation nr 2 till jordbruksutskottets utlåtande nr 15, men innan jag gör det skulle jag gärna vilja säga några ord över huvud taget beträffande detta utlåtande. Jag tycker det finns all anledning att uttala tillfredsställelse och tacksamhet över det förslag som jordbruksministern på trädgårdsnäringsutredningskommitténs förslag har lagt fram om yrkesutbildningen på trädgårdsnäringsens område. Vi tror det skall kunna bli en kraftig hävstång att göra trädgårdsnäringsens utövare väl skickade att handha en enligt min uppfattning svår uppgift i framtiden.

Jag vill också framlägga några synpunkter på förläggandet av den nya trädgårdsskolan som skall ersätta den som har funnits på Experimentalfältet och som på grund av kända orsaker inte längre kan stanna där.

Det har ju inom utskottet rätt delade meningar, som framgått av föregående talare. Jag har emellertid stött Kungl. Maj:ts förslag, även det byggt på trädgårdsnäringsutredningens rekommenda-

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

tion, om denna skolas förläggande till Norrköping.

Jag tror att omständigheterna kring de tre alternativ som man har haft att ta ställning till talar för just Norrköping. Det förefaller vara ett ur alla synpunkter lämpligt område med lämplig mark och med de goda klimatiska förutsättningar som finns där. Där finns goda kommunikationer, och det finns dessutom — vilket jag anser inte vara oviktigt i detta sammanhang — möjligheten att vi får en trädgårdsskola snabbare än om vi skall förverkliga något av de andra alternativen — i Mälardalen eller det i Strängnäsområdet. Dessutom förhåller det sig ju så att man i Norrköpingsområdet ämnar förlägga en filial till växtförädlingsanstalten i Svalöv, och det bör väga tungt i sammanhanget. Från dessa synpunkter har jag stött detta alternativ i utskottet, och jag har anledning att göra det även här i dag.

När det sedan gäller punkten V i utskottets utlåtande, som berör den statliga kreditgarantien, är det emellertid så att jordbruksministern där inte har följt trädgårdsnäringens utredningens förslag om att öka garantien från 2 till 4 miljoner kronor, utan han har stannat vid 3 miljoner kronor. Med hänsyn till just de intentioner som nu föreligger för trädgårdsnäringen och inte minst med hänsyn till de konkurrensförhållanden som vi har att räkna med på den nya Europamarknaden, tror jag det hade varit riktigt att fullfölja intentionerna på det sättet att man också hade gett en ekonomiskt vidare ram än jordbruksministern föreslagit i detta fall. Därför har jag tillsammans med en del andra utskottsledamöter reserverat mig på denna punkt, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 2.

I herr *Hermanssons* yttrande instämde herrar *Eskilsson* (h), *Schött* (h), *Yngve Nilsson* (h), *Harald Pettersson* (cp) och *Gustaf Elofsson* (cp).

Herr SVEDBERG, LAGE, (s):

Herr talman! När man hörde herr Hansson kunde man närmast få den

uppfattningen att trädgårdsnäringens utredningen slarvat med sin uppgift att undersöka förutsättningarna och möjligheterna att placera en skola i stället för den som haft sin verksamhet vid Experimentalfältet, men jag vågar försäkra herr Hansson att så ingalunda varit fallet. Trädgårdsnäringens utredningen tog med allvar på sin uppgift att undersöka förutsättningarna för att få en lämplig plats i Mälardalen eller i närheten av Stockholm.

Man undersökte möjligheterna att placera en sådan skola vid Bergianska trädgården. Man gjorde undersökningar i Strängnäs och i Stockholms omgivning. Därvid utgick man från att om skolan skulle placeras i närheten av Storstockholm måste man kunna vara säker på att skolan hade förutsättningar att bestå en längre tid och att inte Storstockholms utveckling i en ganska nära framtid skulle göra det nödvändigt att flytta skolan. Vi har sett hur trädgårdsnäringens utövare i och omkring Hässelby måst flytta sin yrkesutövning till platser längre in i Mälardalen. Man gjorde undersökningar i närheten av Nyckelby, där staten redan nu har en försöksinstitution, låt vara att den inte är driven på allra bästa sätt. Man tittade också på en lantmannaskola i Strängnäs, och man kom underfund med att den platsen visserligen var lämplig med hänsyn till markens beskaffenhet men att även där fordrades stora investeringar. Det gällde ju att snabbt kunna få fram ersättningskolan, om skolan, som man räknade med, skulle börja sin verksamhet redan år 1964. Man kontaktade slutligen Norrköpings stad, som erbjöd staten att ställa ett lämpligt markområde till förfogande. Staden erbjöd sig även att bygga vägar och uppföra skolan och lämnade ett anbud till staten om hyreskostnaderna för skolan.

Många tror att det är elever endast från Mälardalen som fått sin undervisning på Experimentalfältet. Så är ingalunda förhållandet. 37 procent av eleverna har kommit från platser söder om Stockholm, ungefär 30 procent från

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

Mellansverige och 15 procent från Norrland. De övriga är utländska elever.

Det är klart att herr Hansson åberopar de uttalanden som en del remissinstanser har gjort. Han påpekar att anläggareförbundet, som innesluter ungefär 150 medlemmar, har rekommenderat förläggning till Bergianska trädgården eller i dess närhet. Men trädgårdsnäringsens utövare, vilkas förbund omsluter 4 000 medlemmar, har rekommenderat Norrköping. Man måste ta också den siffran i betraktande när man jämför remissinstansernas yttranden i frågan om skolans placering.

Det är klart att både trädgårdsnäringsutredningen och Kungl. Maj:t måste se på frågan ur den synpunkten, att det skall vara sannolikt att skolan skall bestå på längre sikt.

Det kan komma saker och ting som det är omöjligt att förutse. Man måste också räkna med de kostnader som skolan kommer att åsamka staten. Av Kungl. Maj:ts förslag framgår att det redan vid nästkommande års riksdag kommer att framläggas förslag rörande kostnaderna för de skolor som man här räknar med skall rustas upp — det gäller kostnaderna för å ena sidan den skola som skall förläggas till Norrköping, och å andra sidan kostnaderna för skolan i Alnarp, där relevanta blir betydligt större än det hittills varit.

Jag tror att jordbruksutskottets majoritet har grundligt prövat Kungl. Maj:ts förslag, och mot bakgrunden härav, har rekommenderat riksdagen att följa Kungl. Maj:ts proposition. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag som bland annat innebär att den nya trädgårdsskolan skall förläggas till Norrköping.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Föreliggande förslag till yrkesutbildning på trädgårdsområdet och stödet till trädgårdsnäringsens rationalisering har i allt väsentligt tillstyrkts av jordbruksutskottet. Jag tror mig kunna säga att det är med tillfreds-

ställelse som utskottet har sett att denna fråga nu fått sin lösning — en lösning efter linjer som vi hoppas skall bli till gagn för utbildningen och näringen som sådan. Jag vill även här uttala mitt tack för och min tillfredsställelse över att jordbruksministern beträffande förläggningen av trädgårdsskolan i Norrland har sagt att han skall ta denna fråga under ny omprövning med hänsyn till de remissvar, i vilka uttalats tveksamhet beträffande förflyttning av skolan från Söråker upp till Umeåtrakten. Jag hoppas att den förnyade omprövningen skall ge till resultat att trädgårdsskolan i Söråker tills vidare blir kvar. Skolan har under årens lopp skapat sig ett namn inte bara som en god skola utan som en skola som tillhandahållit de norrländska egnahemmen och jordbrukarna produkter av en kvalitet som många sätter högt värde på. Jag hoppas att jordbruksministern vid dessa överväganden tar hänsyn inte bara till detta utan kanske även till de nya grunder för ekonomin på detta område som skymtar fram i propositionen och som kommer till synes i remissvaren.

I föreliggande utlåtande har avgivits två reservationer. I den första hemställs att trädgårdsskolan förläggas till Mälardalenområdet, och i den andra hemställs att ramen för kreditgarantilån för trädgårdsnäringsens rationalisering skall höjas från tre till fyra miljoner kronor. Beträffande förläggningen av trädgårdsskolan har jag i utskottet tillstyrkt Norrköping av de skäl som anförts i propositionen men också av de skäl som anförts i lokaliseringsutredningen. Jag kan efter det inlägg som herr Lage Svedberg haft på denna punkt och med den motivering han anført nöja mig med att säga att det finns remissinstanser som tillstyrkt en förläggning av skolan till Norrköping — remissinstanser som väl ändå har ganska god blick på detta område och som dessutom har möjligheter att bedöma förläggningsfrågan utifrån andra utgångspunkter än reservanterna haft. Först och främst har trädgårdsodlarnas organisationer och vissa av trädgårdsanläggarnas sammanslutningar

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

samt RLF och vidare — som jag tidigare sade — lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet tillstyrkt detta förslag. Jag har haft tillfälle att i lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet behandla dess remissyttrande, och utredningen har tillstyrkt förslaget av följande skäl. Först och främst har trädgårdsnäringsutredningen haft olika alternativ att välja på — det har varit Mälaröarna, Strängnäs och Norrköping, av vilka de förordat det senare alternativet. I lokaliseringsutredningen har vi haft den uppfattningen att skolan icke skall förläggas till Stockholmsområdet. Detta kan icke motiveras med hänsyn till verksamhetens art eller med tanke på föreliggande behov av samarbete med den statliga centrala förvaltningen. Ur lokaliseringsutredningens synpunkter är skolan ett typiskt exempel på statlig verksamhet som lokaliseringsutredningen ansett böra flyttas ut från Stockholmsområdet. Det mest gynnsamma skulle ha varit om man kunnat flytta skolan till en mindre stad, men med hänsyn till de i betänkandet anförda både praktiska, ekonomiska och pedagogiska skälen har lokaliseringsutredningen ingenting att erinra mot förslaget att skolan skall förläggas till Norrköping.

Jag har sålunda tidigare tagit ställning till denna fråga, och av de skäl som anförts i lokaliseringsutredningen har jag för min del velat tillstyrka att den skall förläggas till Norrköping.

Det finns också ett annat skäl, nämligen att reservanternas förslag om en ny utredning om förläggning till Mälardalen ju innebär att ställningstagandet till denna fråga om trädgårdsskolan fördröjes. Man vet ju inte i dagens läge till vilka kostnader man vid en sådan förnyad omprövning kommer för en förläggning av skolan till ett område inom Mälardalen.

Herr Hansson anförde sina betänkligheter mot det avtal som ingåtts med Norrköpings stad och ifrågasatte, om jag fattade honom rätt, huruvida det var lagligt att förfara på det sätt som här har skett. Jag skulle i det sammanhanget

bara vilja peka på att riksdagen under det senaste året godkänt avtal med städer och kommuner här i landet angående anläggningar av flygfält. De avtal som därvid har ingåtts har haft betydligt större ekonomisk räckvidd för kommunerna än här föreliggande avtal med Norrköpings stad. Riksdagen har vidare fattat beslut om avtal med kommuner beträffande sjukvården och dess organiserande i olika avseenden. Vid dessa avtal med kommunerna har man på ömse sidor förbundit sig till vissa ekonomiska utlägg. Avtalet med Norrköpings stad är således ingenting nytt utan ingår helt enkelt som ett led i en utveckling, där statsmakterna tvingas ingå avtal med kommuner för att säkerställa förläggningen av anläggningar till olika delar av landet och erforderligt samarbete med kommunerna.

I den andra reservationen, som gäller kreditgaranti för lån avseende trädgårdsnäringsens rationalisering, hemställer reservanterna att beloppet skall höjas från 3 till 4 miljoner kronor. Reservanterna föreslår därvid samma belopp som trädgårdsnäringsutredningen. Denna hade dock en mycket knapphändig motive-ring för sitt förslag. Några kalkyler har inte presenterats i betänkandet till grund för förslaget.

Om man granskar de belopp som åtgått under de senaste åren för ändamålet skall man finna att lånegarantierna 1958/59 uppgick till i runt tal 455 000 kronor, 1959/60 till 420 000 kronor och 1960/61 till 625 000 kronor. Utredningen har alltså föreslagit ett belopp som är åtta gånger högre än som utnyttjats under dessa budgetår. Departementschefen föreslår ett belopp som är sex gånger högre. Det gäller här endast en ren bedömning av hur mycket pengar som egentligen kommer att gå åt. Med hänsyn till de belopp som har använts under de senaste tre budgetåren är det klart att utskottet har stannat för propositionens förslag, vilket enligt jordbruksministerns och utskottets mening bör vara tillräckligt under nästa budgetår.

Ang. yrkesutbildningen på trädgårdsområdet, m. m.

Med hänvisning till det anförda ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i de olika punkterna.

Herr HANSSON, NILS, (fp):

Herr talman! Jag instämmer gärna i det tack som riktats till statsrådet för den proposition han har lagt fram — jag hoppas att jag tidigare har antytt denna tacksamhet. Propositionen är mycket förtjänstfull.

Frågan om förläggningen är ju en detalj i det hela, men den är för mig inte oväsentlig. Jag gav i mitt första anförande egentligen inte uttryck för någon egen mening utan lät remissmyndigheterna tala. När jag har studerat denna fråga har jag kommit till det bestämda resultatet att det här gäller en lokaliseringsfråga av mycket stor betydelse. Det är ju sant — som vissa talare här har framhållit — att det gäller att handla snabbt, ty skolan på Experimentalfältet måste vara flyttad före 1963 års utgång. Det bör emellertid inte förleda oss att falla för Norrköping. Som jag ser frågan är Alnarp och Norrköping lika. Ortarna ligger båda på slättbygder. Huvudparten av Sverige har dock ett annat utseende, en annan topografi. Remissmyndigheterna understryker ju att vi inte bör ha två skolor förlagda under tämligen likartade förhållanden. Båda skulle för övrigt bli placerade väl långt söderut. Om Söråker försvinner blir ju trädgårdsnäringen i Mellansverige och Norrland ganska illa tillgodosedd. Jag anser också detta böra tagas i betraktande.

Jag vill inte göra gällande att herr Svedberg — den förnämlige ledamoten av utredningen — på något sätt slarvat, men att Mellansverige kommit bort kan möjligen bero på att utredningen bestått av en man från Burträsk, två skåningar och en norrköpingsbo. De mellansvenska synpunkterna, Mälardalens synpunkter — vi kan därvid sträcka oss ända bort till Värmland — har på allvar kommit fram först i remissyttrandena. Jag tror därför att jag har rätt när jag företräder den mening som majoriteten av remiss-

instanserna har hävdad. Jag har tidigare nämnt lantbruksstyrelsen, lantbrukshögskolan, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut m. fl. Av samma mening, som jag här har framfört, är emellertid också Sveriges trädgårdsanläggareförbund, Svenska plantskolornas riksförbund, Föreningen Svenska trädgårdsarkitekter och Föreningen Sveriges trädgårdskonsulenter. Dessa utgör tillsammans majoriteten av remissinstanserna.

Lokaliseringen kan naturligtvis diskuteras. Jag vill inte påstå, att skolan bör ligga inpå knutarna av Stockholm. Mälardalen är emellertid i sin helhet ett utpräglad trädgårdsområde. Vi kan säkerligen hitta en plats som är lämplig just i den mellansvenska naturen, som skiljer sig ganska väsentligt från de sydsvenska slättbygderna men är karaktäristisk för större delen av landet.

Herr talman! Med det anförda vill jag ge uttryck för att jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen 1.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, yttrade, att med anledning av föreliggande yrkanden propositioner komme att framställas först särskilt beträffande vardera punkterna I a och I b av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan, därefter särskilt angående punkterna I c—IV, vidare särskilt rörande punkten V samt slutligen särskilt avseende punkterna VI—VIII.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten I a hemställt.

I fråga om punkten I b, fortsatte herr förste vice talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Nils Hansson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Därefter gjorde herr förste vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hem-

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

ställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hansson, Nils*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15 punkten I b, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nils Hansson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hansson, Nils*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 35.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkterna I c—IV hemställt.

Vidare gjorde herr förste vice talmannen enligt de rörande punkten V framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Nord m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hermansson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter gi-

ven varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 15 punkten V, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nord m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hermansson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat, och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 62.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkterna VI—VIII hemställt.

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m., jämte i ämnena väckta motioner.

I årets statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnena, för budgetåret 1962/63 beräkna till Skogsstyrelsen: Avlöningar och Omkostnader förslagsanslag av 940 000 kronor respektive 177 000 kronor, till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar och Omkostnader ett förslagsanslag av 16 300 000

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

kronor respektive ett reservationsanslag av 6 002 000 kronor samt till Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m., ett förslagsanslag av 4 600 000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln bland annat föreslagit riksdagen att

a) dels medgiva, att under budgetåret 1962/63 finge beviljas statsbidrag å tillhoppa högst 4 600 000 kronor till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark samt å tillhoppa högst 1 400 000 kronor till med statens skogsförbättringsanslag i övrigt avsedda ändamål, dock med den inskränkning, som angivits i propositionen, med rätt för Kungl. Maj:t att jämka ifrågavarande fördelning, dels till Statens skogsförbättringsanslag för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor,

b) dels till Vägbyggnader å skogar i enskild ägo för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 8 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen, dels medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 anvisade reservationsanslaget Vissa vägbyggnadsarbeten å enskilda och statliga skogar, m. m., finge under budgetåret 1962/63 disponeras för det med anslaget avsedda ändamålet,

c) till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 800 000 kronor,

d) till Kostnader för virkesmätning för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 244 000 kronor,

e) till Statens skogsmästarskola: Avlöningar, Omkostnader och Stipendier för budgetåret 1962/63 anvisa förslagsanslag av respektive 206 000 kronor, 120 000 kronor och 70 000 kronor,

f) till Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Avlöningar och Omkostnader m. m. för budgetåret 1962/63 anvisa förslagsanslag av 647 000 kronor respektive 674 000 kronor,

g) till Byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m. för

budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor samt

h) dels till Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 338 000 kronor, dels besluta, att kyrkofonden skulle för år 1961 ersätta domänverkets fond kostnader för övertalig personal vid domänverket med 429 158 kronor 67 öre.

Sedermera hade Kungl. Maj:t i en den 9 mars 1962 dagtecknad proposition, nr 115, vilken hänskjutits till jordbruksutskottet, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna i propositionen angivna förslag rörande huvudmannskapet för undervisningen vid statens skogsskolor och statens skogsmästarskola samt angående den maskintekniska undervisningen och förmansutbildningen inom skogsbruket, *dels* godkänna i propositionen framlagda förslag till vissa ändringar i skogsstyrelsens organisation, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar av personalförteckningarna för skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna, som föranleddes av i propositionen framlagda förslag, *dels* fastställa vissa angivna avlöningsstater för skogsstyrelsen respektive skogsvårdsstyrelserna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63, *dels* å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa till Skogsstyrelsen: Avlöningar och Omkostnader samt till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar förslagsanslag av respektive 1 265 000 kronor, 196 000 kronor och 16 325 000 kronor, till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader ett reservationsanslag av 5 977 000 kronor samt till Bidrag till vissa skogsbrukskurser m. m. ett förslagsanslag av 4 600 000 kronor, *dels ock* medgiva, att under budgetåret 1962/63 finge beviljas statlig kreditgaranti för lån till skoglig plantskoleverksamhet intill ett belopp av 1 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet behandlat följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 77,

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

av herr *Olofsson m. fl.*, och II: 110, av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, i vilka motioner anhållits, att riksdagen måtte till Vägbyggnader å skogar i enskild ägo för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 11 500 000 kronor i enlighet med skogsstyrelsens yrkande, att avräknas mot automobilskattemedlen,

2) de likalydande motionerna I: 177, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 231, av herr *Hedlund m. fl.*,

3) de likalydande motionerna I: 183, av herr *Jonasson m. fl.*, och II: 236, av herr *Wahrendorff m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av nionde huvudtiteln till Värmlands och Örebro läns skogsskola i Gammelkroppa måtte för budgetåret 1962/63 anvisa anslag under punkt 113 med 40 000 kronor och under punkt 115 med 200 000 kronor,

4) de likalydande motionerna I: 189, av herr *Widén m. fl.*, och II: 233, av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.*,

5) de likalydande motionerna I: 376, av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, samt II: 459, av herrarna *Nilsson* i Tvärälund och *Larsson* i Hedenäset, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta att å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 1 500 000 kronor att användas till försöksverksamhet i lappmarkerna enligt det i skogsstyrelsens petita framlagda förslaget,

6) de likalydande motionerna I: 494, av herrarna *Isacson* och *Kaijser*, samt II: 577, av herr *Wachtmeister*,

7) motionen II: 621, av herr *Larsson* i Hedenäset, vari föreslagits, att riksdagen till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. för budgetåret 1962/63 skulle anvisa ett reservationsanslag av 7 400 000 kronor,

8) de likalydande motionerna I: 635, av herr *Dahlberg m. fl.*, och II: 766, av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.*,

9) de likalydande motionerna I: 636, av herr *Jacobsson, Per*, och herr *Olofsson*, samt II: 765, av herr *Gustafsson* i Skellefteå,

10) de likalydande motionerna I: 637, av herr *Jonasson m. fl.*, samt II: 768, av

herrar *Wahrendorff* och *Dahlgren*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 115 måtte å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader ett reservationsanslag av 8 189 000 kronor enligt de grunder, som angivits i motionerna,

11) de likalydande motionerna I: 638, av herr *Wikner m. fl.*, och II: 767, av fru *Thunvall m. fl.*

Utskottet hade i det nu ifrågakommande utlåtandet på återropade grunder hemställt, att riksdagen måtte

I. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning

a) godkänna i utlåtandet angivna förslag rörande huvudmannaskapet för undervisningen vid statens skogsskolor och statens skogsmästarskola samt angående den maskintekniska undervisningen och förmansutbildningen inom skogsbruket;

b) godkänna de förslag till vissa ändringar i skogsstyrelsens organisation, som framlagts i utlåtandet;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skogsstyrelsen, som föranleddes av vad som föreslagits i utlåtandet;

d) fastställa i utlåtandet införd avlöningsstat för skogsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

e) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för skogsvårdsstyrelserna som föranleddes av vad i utlåtandet angivits;

f) fastställa i utlåtandet angiven avlöningsstat för skogsvårdsstyrelserna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

g) fastställa i utlåtandet införd avlöningsstat för statens skogsmästarskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63;

h) medgiva, att under budgetåret 1962/63 finge beviljas statlig kreditgaranti för lån till skoglig plantskoleverksamhet intill ett belopp av 1 000 000 kronor;

i) medgiva, att det å tilläggsstat II

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

till riksstaten för budgetåret 1958/59 anvisade reservationsanslaget Vissa vägbyggnadsarbeten å enskilda och statliga skogar, m. m., finge under budgetåret 1962/63 disponeras för det med anslaget avsedda ändamålet;

j) besluta, att kyrkofonden skulle för år 1961 ersätta domänverkets fond för övertalig personal vid domänverket med 429 158 kronor 67 öre;

k) å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa

1) till Skogsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 265 000 kronor,

2) till Skogsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 196 000 kronor,

3) till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Avlöningar ett förslagsanslag av 16 325 000 kronor;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 637 och II: 768 å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader anvisa ett reservationsanslag av 5 977 000 kronor;

III. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 494 och II: 577

a) medgiva, att under budgetåret 1962/63 finge beviljas statsbidrag å tillhoppa högst 4 600 000 kronor till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark samt å tillhoppa högst 1 400 000 kronor till med anslaget i övrigt avsedda ändamål, dock med den inskränkning som angivits i utlåtandet, med rätt för Kungl. Maj:t att jämka ifrågasvarande fördelning,

b) å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Statens skogsförbättringsanslag anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kronor;

IV. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 77 och II: 110, I: 177 och II: 231 ävensom motionerna I: 189 och II 233, sistnämnda motionspar såvitt nu vore i fråga, å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Vägbyggnader å skogar i enskild ägo anvisa ett reservationsanslag av 8 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

V. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 376 och II: 459 samt II: 621 å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. anvisa ett reservationsanslag av 5 800 000 kronor;

VI. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Kostnader för virkesmätning ett förslagsanslag av 244 000 kronor,

b) till Statens skogsmästarskola: Avlöningar ett förslagsanslag av 206 000 kronor,

c) till Statens skogsmästarskola: Omkostnader ett förslagsanslag av 120 000 kronor,

d) till Statens skogsmästarskola: Stipendier ett förslagsanslag av 70 000 kronor;

VII. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 183 och II: 236, såvitt nu vore i fråga, å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Avlöningar anvisa ett förslagsanslag av 647 000 kronor;

VIII. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Ersättning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Omkostnader m. m. anvisa ett förslagsanslag av 674 000 kronor;

IX. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 183 och II: 236, såvitt nu vore i fråga, å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Byggnads- och underhållsarbeten vid statens skogsskolor m. m. anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor;

X. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Bidrag till vissa skogsbrukskurser m. m. ett förslagsanslag av 4 600 000 kronor,

b) till Ersättning till domänverkets

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

fond för utgifter för övertalig personal ett förslagsanslag av 338 000 kronor;

XI. avslå motionerna I: 189 och II: 233, såvitt desamma avsåge disposition av vissa medel under anslaget till Vägbyggnader å skogar i enskild ägo för bidrag till vägbyggnadsföretag i Jämtlands län;

XII. besluta, att motionerna I: 635 och II: 766 icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd;

XIII. lämna motionerna I: 636 och II: 765 utan bifall; samt

XIV. avslå motionerna I: 638 och II: 767.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Jonasson* och *Dahlgren*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 637 och II: 768 å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader anvisa ett reservationsanslag av 8 189 000 kronor;

2) av herrar *Nils-Eric Gustafsson* och *Elmwall*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under V hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts framställning ävensom med bifall till motionerna I: 376 och II: 459 samt II: 621 å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. anvisa ett reservationsanslag av 8 900 000 kronor;

3) av herrar *Jonasson* och *Dahlgren*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under VII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 183 och II: 236, såvitt nu vore i fråga, å riksstaten för budgetåret 1962/63 under nionde huvudtiteln till Ersätt-

ning till domänverkets fond för utgifter vid statens skogsskolor m. m.: Avlöningar anvisa ett förslagsanslag av 687 000 kronor.

Herr **JONASSON** (cp):

Herr talman! I detta utskottsutlåtande behandlas i första hand propositionen nr 115 berörande yrkesutbildningen på skogsbrukets område. Jag har ingenting att erinra emot vad som föreslås beträffande yrkesutbildningen. Tvärtom kan man hälsa med tillfredsställelse det förslag som departementschefen här kommit med. En del av de förslag som här föreligger är att betrakta som åtgärder av provisorisk art, då en nyligen tillsatt utredning närmare skall klarlägga dessa frågor.

I utlåtandet behandlas också en del andra frågor, det gäller speciellt bidragen till skogsvårdsstyrelserna. Där har vi från centerpartiets sida i motionerna nr I: 637 och II: 768 hemställt om större anslag. Centerpartiets representanter i utskottet har också här reserverat sig.

Jag vill först understryka skogsvårdsstyrelsernas värdefulla arbete. De fyller en stor uppgift i samballets tjänst rent allmänt, men de fyller också en stor uppgift för dem som tar deras tjänster i anspråk.

Inom parentes vill jag gärna här ha sagt att jag med ledsnad ser den löneuppgörelse som har träffats, där läns-skogsvaktarna ej fått samma löneförhöjning som sina kolleger. Jag skall dock ej ta upp den frågan i detta sammanhang.

Enligt 1955 års skogsvårdsutredning borde 45 procent av skogsvårdsstyrelsernas kostnader falla på den offentliga sektorn och 55 på den enskilda. 1960 års riksdagsbeslut innebar att cirka 30 procent föll på den offentliga sektorn och 70 procent på servicesektorn. Detta innebär att det enskilda skogsbrukets avgifter — om man räknar dels den avgift som betalas när man anlitar skogsvårdsstyrelsen och dels skogsvårdsavgiften — blir höga för de enskilda skogsägare, som skall anlita skogsvårdsstyrelsen.

Antalet förrättningsdagar har uppgått till 216 000 mot beräknade 280 000 da-

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

gar. När denna fråga i fjol debatterades, sade vi ifrån vårt håll att vi förutsåg denna sänkning, men ifrån den andra sidan sades, att man skulle avvakta och se. Nu ser man den utveckling som här ägt rum. Genomsnittskostnaden per dag på den offentliga sektorn är beräknad till 166 kronor och på servicesektorn till 132 kronor. Genomsnittligt innebär detta 145 kronor per dag mot beräknade 116 kronor. Av den anledningen borde ytterligare cirka 1,4 miljoner kronor ha utgått i statsbidrag till skogsvårdsstyrelserna. De enskilda har med andra ord fått bära kostnader som rätteligen borde ha ålegat staten.

Det senaste året har vi haft 86 000 dagar på den offentliga sektorn. Skogsstyrelsen har föreslagit att 108 000 dagar skulle falla på den offentliga sektorn för kommande budgetår. Departementschefen har stannat vid 98 000 dagar, och det har utskottsmajoriteten, bestående av socialdemokraterna, folkpartisterna och högermännen, biträtt. Vi reser vanter anser att skogsstyrelsen måste vara den institution som är mest kapabel att bedöma fördelningen på denna punkt, och därför har vi följt skogsstyrelsens förslag.

Jag skall inte här gå in på frågan om anslagen till skogsvägarna. På den punkten har vi kommit överens om en skrivning om anslagshöjning kommande år, och därför vill jag ansluta mig till det förslaget.

Vid riksdagens början i år väckte vi från Värmlands och Örebro län ett par motioner, I: 183 och II: 236, i vilka vi till Värmlands och Örebro läns skogsskola i Gammelkroppa begärde ett driftanslag av 40 000 kronor och ett investeringsanslag av 200 000 kronor. Det senare var avsett för till- och ombyggnad av skolan. Nu säger departementschefen i propositionen nr 150, att den kommande utredningen skall ta ställning till skogsskolornas placering. Under sådana förhållanden är det svårt att yrka bifall till investeringsanslaget, även om vi anser att det i västra Sverige bör finnas en skogsskola. Jag skall avstå från att ställa något yrkande på denna punkt. Beträffande driftbidraget anser jag emellertid

att detta bör utgå till skolan så länge den ändå bedriver sin verksamhet och fyller sin uppgift på ett förnämligt sätt.

Sammanfattningsvis vill jag således ha sagt att centerns representanter i utskottet vill att staten skall stå för sin andel av kostnaden för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet, varför vårt förslag i praktiken kommer att innebära lägre och skäligare taxor för dem som anlitar deras tjänster. Vi anser det vidare riktigt att Gammelkroppa bör ha 40 000 kronor i driftbidrag.

Jag ber alltså att få yrka bifall till reservationerna 1 och 3 av mig och herr Dahlgren.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! I samband med behandlingen av anslagen till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. har utskottet haft att ta ställning till motionsparet I: 376 och II: 459. I dessa motioner har man yrkat en uppräkningsmedel på 1,5 miljon kronor för att möjliggöra viss försöksverksamhet i lappmarkerna. Sådan försöksverksamhet pågår ju redan inom de fyra nordligaste länens kustbygder, och skogsstyrelsen, som nu begärt en utvidgning jämväl till lappmarkerna, anser verksamheten nödvändig för att så snart som möjligt åstadkomma den upprustning av lappmarksskogarna som av alla torde anses synnerligen önskvärd.

Skogsstyrelsen har erinrat om att den översyn som beslutades föregående år ännu ej kommit i gång. Detta är, som jag ser det, ytterligare ett starkt skäl för att åtminstone göra *något* på det här området. Utskottsmajoriteten har i likhet med Kungl. Maj:t ansett att man kan vänta och således föreslagit hänskjutande av frågan till den för en vecka sedan tillsatta utredningen. Vi reser vanter har i det hänseendet i reservation 2 anslutit oss till skogsstyrelsens och motionärernas förslag.

Det andra avsnitt under den förevarande anslagsposten som föranlett skiljaktiga meningar berör bidrag till skogliga åtgärder i Tornedalen. Tornedalsutredningens förslag har framlagts i mo-

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

tionen II: 621, i vilken föreslås att av Kungl. Maj:t föreslaget belopp om 800 000 kronor skall höjas till 2,4 miljoner kronor. Reservation 2 tar upp även detta krav.

Med det anförda, herr talman, ber jag få yrka bifall till den av mig och herr Elmwall till utlåtandet fogade reservationen, som är betecknad med nr 2.

Herr OLOFSSON (fp):

Herr talman! Jag har i stort sett ingen erinran mot vad utskottet säger i föreliggande utlåtande, som ju behandlar en hel del för skogsbruket mycket betydelsefulla saker vad gäller såväl undervisning som anslag. Det är bara på ett par punkter, där jag råkar vara motionär, som jag med några ord vill kommentera den uppfattning jag har i berörda hänseenden.

Vad först och främst gäller den lägre undervisningen på skogsbrukets område, den som ligger under skogshögskolan, har Kungl. Maj:t här signalerat att en utredning skall komma till stånd men anført att den utredningen i främsta rummet bör undersöka möjligheterna att koncentrera denna undervisning till större skolor, alltså en centralisering av den lägre skogsundervisningen. Här har jag tillsammans med en del kamrater väckt en motion, där vi framfört en något annan uppfattning. Vi menar att man kanske även på det här området bör vara litet försiktig med centralisering. En hel del av de gamla skogsskolorna utgör ju ändå betydelsefulla tillgångar inte minst för den bygd där de lever och verkar, och de är rätt påkostade. Det förefaller vara ganska onödigt och vittnar om dålig planering att bara lägga ned dessa skolor för att koncentrera undervisningen till större enheter. Jag vill uttala en förhoppning, att den utredning som Kungl. Maj:t enligt sin proposition och enligt utskottets utlåtande snart skall tillsätta måtte pröva de här frågorna verkligt förutsättningslöst utan några förutfattade meningar när det gäller lokaliseringen.

Det andra avsnitt jag vill ta upp gäller

anslagen till skogsbilvägar. Jag har tillsammans med en del andra ledamöter väckt bl. a. motion nr 77, i vilken vi yrkar bifall till det av skogsstyrelsen äskade anslagsbeloppet på 11,5 miljoner kronor. Här har det, såsom tidigare har sagts, åstadkommits ett slags sammanjämkning i utskottet, där man åtnöjt sig med det belopp som Kungl. Maj:t äskar i årets statsverksproposition men där man också förutsätter att Kungl. Maj:t och riksdagen ett kommande år skall anvisa högre belopp. Här är vi inne på ett område där jag tror vi måste vara litet mer generösa än vi oftast är i andra sammanhang när det gäller statliga anslag. Skogsbilvägarna är ju mycket betydelsefulla för vår skogshandling och vår skogsnäring, inte minst genom att bereda dem som arbetar i skogen möjlighet att nå sitt hem och få drägligare bostads- och arbetsvillkor. Jag tror därför det är väl använda pengar om vi kan höja det här anslaget och forcera det vägbyggnadsprogram som ändå är av mycket betydande storleksordning.

Till sist vill jag ta upp en punkt som herr Nils-Eric Gustafsson var inne på, nämligen den som gäller anslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland. Jag delar naturligtvis herr Gustafssons uppfattning, att vi bör göra allt för att ställa pengar till förfogande, så att vi kan prova oss fram med skogsvården i lappmarken lika väl som vi gör i andra delar av landet. Nu är det emellertid så, att detta anslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland har utgått under många år speciellt till fullföljande av de planer som är upprättade i samband med skogsvårdsområdena som tillkom i början av 1940-talet, och här har under årens lopp anvisats betydande anslag. Vid fjolårets riksdag lyckades vi genom motioner, bl. a. genom motion nr 56 i denna kammare, få till stånd en höjning av detta anslag från av Kungl. Maj:t begärda 1 600 000 kronor till 2 300 000 kronor. Jag har nog den uppfattningen att det kanske inte just nu föreligger någon skriande medelsbrist då det gäller att fullgöra redan tidigare planerade åtgärder i detta av-

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

seende inom fastställda skogsvårdsområden. Vad som nu är betydelsefullt är att få till stånd en översyn av gällande bestämmelser så att lappmarkerna kommer in under samma skogslagar och bestämmelser som gäller för övriga delar av Norrland och för riket i dess helhet. Det behöver ske en sådan översyn. Fjol-årets riksdag beställde också en dylik översyn av gällande bestämmelser. Så långt jag är underrättad har en utredning med detta uppdrag nu tillsatts. Jag uttalar min tillfredsställelse över att så har skett. Jag vet visserligen inte vilka direktiv som Kungl. Maj:t har gett denna utredning, men jag hoppas att jordbruksministern står fast vid det löfte som han gav mig i samband med ett interpellationssvar i vintras, nämligen att utredningen skall arbeta så att förslag i berörda hänseenden skall kunna föreläggas 1963 års riksdag. Huruvida detta också kommer att ske, vet jag naturligtvis inte, men jag uttalar den förhoppningen, att det här inte skall bli något dröjsmål som kan äventyra att dessa bestämmelser får en ordentlig översyn. Över huvud taget behöver nog alla våra statliga bidragsbestämmelser angående skogliga åtgärder en granskning, så att vi får modernare bestämmelser.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Föreliggande utlåtande från jordbruksutskottet behandlar i huvudsak Kungl. Maj:ts proposition angående vissa frågor rörande yrkesutbildningen på skogsbrukets område. Beträffande den propositionen råder enighet inom utskottet. Utskottet föreslår riksdagen att godkänna vad Kungl. Maj:t har föreslagit i fråga om undervisningen vid statens skogsskolor och statens skogsmästarskola samt angående den maskintekniska undervisningen och förmansutbildningen inom skogsbruket jämte de föreslagna ändringarna i skogsstyrelsens organisation. På dessa punkter råder det inga delade meningar, utan

alla har tacksamt noterat de förslag på den skogliga utbildningens område som departementschefen här framlagt.

I samband med denna proposition har utskottet behandlat ett antal punkter i årets statsverksproposition. Det är i fråga om dessa punkter som det råder delade meningar. Jag skall därför med några ord ta upp de olika reservationerna i den ordning de föreligger.

I den första reservationen, som avgivits av herrar Jonasson och Dahlgren, yrkas att anslaget Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader, skall höjas till 8 189 000 kronor. Det betyder en ökning jämfört med vad Kungl. Maj:t föreslagit med 2 212 000 kronor. Herr Jonasson har i sitt anförande motiverat varför reservanterna begär denna höjning. De har i stort sett gått på vad skogsstyrelsen föreslagit.

När man granskar denna punkt i statsverkspropositionen, finner man, att dessa bestämmelser fastställdes så sent som vid 1960 års riksdag. De har alltså varit i kraft en mycket kort tid. Man kan knappast säga att man i dagens läge riktigt vet hur bestämmelserna verkar. Därtill kommer att departementschefen i propositionen meddelat att han ämnar låta verkställa en översyn av systemet som sådant. Det är ju inte brukligt att man vidtar några större ändringar i gällande bestämmelser under den tid som en översyn sker.

Departementschefen har dock föreslagit vissa höjningar jämfört med innevarande år. Antalet ej taxebelagda dagar har för innevarande budgetår beräknats till 86 000. Genom de höjningar som nu föreslås blir det 98 000 dagar. Departementschefen föreslår sålunda att antalet förrättningsdagar i samband med yrkesutbildningen höjs från 33 000 till 39 000. För att få en hastigare takt i utbyggnaden av skogsvägsnätet bör antalet dagar för väg- och annan teknisk verksamhet ökas från 2 000 till 6 000. När det gäller styrelsernas informationsverksamhet föreslår han en ökning av antalet förrättningsdagar från 5 000 till 7 000. Det innebär sammanlagt att departementschefen jämfört med innevarande

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

år ökat antalet förrättningsdagar med 12 000. Han har alltså här föreslagit en väsentlig höjning jämfört med innevarande år.

Beträffande den andra reservationen, som avgivits av herrar Gustafsson och Elmwall, föreslår reservanterna att till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland skall anvisas ett reservationsanslag av 8,9 miljoner kronor, medan departementschefen och utskottet föreslår 5,8 miljoner kronor. Det betyder en höjning med något över 3 miljoner kronor. I propositionen har departementschefen motiverat sitt ställningstagande i denna fråga. Han har också höjt beloppet med 1,5 miljoner kronor jämfört med vad som gäller för innevarande budgetår. Dessutom finns det en reservationsmedelsbehållning på ungefär 3,2 miljoner kronor, som i huvudsak hänför sig till den post i fråga om lappmarkerna, för vilken reservanterna särskilt förordar en anslagshöjning. Det innebär att utöver det belopp, som utskottet föreslår under denna punkt, finns en reservationsmedelsbehållning, och därför bör det finnas tillräckligt med medel under nästkommande budgetår.

Den sista reservationen, som är avgiven av herrar Jonasson och Dahlgren, gäller bidrag till skogsskolan i Gammelkroppa. Frågan om driftbidrag till denna skola har tidigare diskuterats i riksdagen, men yrkandet om bidrag har inte vunnit riksdagens bifall. Utskottet har framhållit att frågan om utbildningen vid denna skola skall prövas i samband med annan pågående utredning om skogsbrukets yrkesutbildning. Frågan om denna skola skall erhålla bidrag eller inte kommer således upp i annat sammanhang. I avvaktan på denna utredning har utskottet inte velat tillstyrka motionerna om driftbidrag eller kapitalbidrag till om- och tillbyggnad vid skolan.

Med dessa motiveringar ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan under samtliga punkter.

Herr JONASSON (cp):

Herr talman! Det är riktiga siffror som herr Hjalmar Nilsson här har lagt fram. Han säger emellertid att 1960 års beslut har tillämpats så kort tid, att man ännu inte har sett vilka verkningar den kommer att medföra. Vi har ju ändå märkt hur trenden har varit i förhållande till gjorda beräkningar, och orsaken härtill är att taxorna har blivit så höga, att skogsägarna inte anser sig kunna anlita skogsvårdsstyrelserna. För min del tycker jag det är nödvändigt att skogsvårdsstyrelsernas tjänster kan tas i anspråk när det gäller dessa frågor. Jag tror att det skulle vara ändamålsenligt både ur kontrollsynpunkt och ur nytto-synpunkt. Dessutom skulle det vara en rationell åtgärd. Det är enligt mitt sätt att se inte riktigt att skogsvårdsstyrelserna bara skall vara de kontrollerande, de fiskaliska, myndigheterna, därför att på det sättet får många skogsägare en aversion gentemot styrelsen, och det är ju inte meningen. Meningen är ju i stället att skogsvårdsstyrelserna genom sina tjänstemän när det gäller att sköta skogen skall vara skogsägarnas högra hand och ge råd och upplysningar till dem.

Det är riktigt som herr Hjalmar Nilsson säger att departementschefen har höjt antalet förrättningsdagar med 12 000, och det borde man hälsa med tillfredsställelse, men om skogsvårdsstyrelserna skall kunna hålla greppet och klara skogsvården på ett riktigt sätt får inte taxorna bli för höga, och därför behövs pengarna, varför förslaget blir en halvmessyr.

Jag vill till sist än en gång när det gäller skogsskolan i Gammelkroppa understryka, att vi reservanter nog anser att ett driftbidrag bör utgå, när ändå skolan utbildar så många skogsvaktare som den gör. Vi anser det vara en ringa begäran.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på att herr Nilsson i sitt

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

försvar för utskottet inte kunde hänvisa till någon skrivning i utlåtandet när det gällde den argumentering han ville föra gentemot reservation 2; i det fallet hänvisade han till Kungl. Maj:ts proposition.

Till vad herr Nilsson yttrade om ökningen med 1,5 miljoner vill jag bara säga att den höjning med 1,5 miljoner som Kungl. Maj:t föreslagit inte i någon del rör lappmarkerna utan faller på kustområdet och därmed jämförbara bygder. Herr Nilsson hänvisade också till ett reservationsbelopp på 3,2 miljoner, men vad jag förstår kan man inte ta de pengarna till en försöksverksamhet som utskottsmajoriteten säger nej till. Vad skogsstyrelsen och reservanterna velat framhålla är att man i lappmarkerna borde kunna få ha en försöksverksamhet av ungefärligen samma omfattning som den som för närvarande pågår i kustområdena, men såvitt jag kan se är det inte möjligt att använda de reserverade medlen till detta ändamål. Alltså behövs en *uppräknig* av anslaget.

Herr NILSSON, HJALMAR, (s):

Herr talman! Jag vill säga till herr Gustafsson, att utskottet föreslår godkännande av propositionen och de nu aktuella punkterna i nionde huvudtiteln. Det innebär att de siffror som är häntade från propositionen även tillstyrkes av utskottet, och då bör väl inte utskottet återupprepa dem.

När det gäller frågan i reservation 2 säger utskottet: »I likhet med Kungl. Maj:t finner utskottet likaså, att frågan om att utsträcka bidragsbestämmelserna för kustlandet och jämförbara områden till att gälla jämväl lappmarkerna bör hänskjutas till en tillämnad utredning för översyn av reglerna för det statliga bidragsstödet till skogsförbättrings- och skogsvägbyggnadsåtgärder.» Det betyder att även denna fråga kommer under den tillämnade utredningens prövning.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Jag vill bara helt kort säga, att statsrådet i propositionen även-

ledes har uttalat som sin mening att *de nuvarande bidragsbestämmelserna* för skogsvårdsåtgärder i lappmarkerna är *otidsenliga*.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmaannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt beträffande vardera punkten I och II av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan, därefter särskilt angående punkterna III och IV, vidare särskilt rörande envar av punkterna V—VII samt slutligen särskilt i fråga om punkterna VIII—XIV.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten I hemställt.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de angående punkten II förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar Jonasson och Dahlgren vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Jonasson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 16 punkten II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Jonasson och Dahlgren vid utlåtandet avgivna, med 1 betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt

Ang. yrkesutbildningen på skogsbrukets område, m. m.

hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jonasson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 113;

Nej — 17.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkterna III och IV hemställt.

I fråga om punkten V, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Nils-Eric Gustafsson och herr Elmwall vid utlåtandet avgivna reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 16, punkten V, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nils-Eric Gustafsson och herr Elmwall vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes

nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 107;

Nej — 20.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten VI hemställt.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de avseende punkten VII framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar *Jonasson* och *Dahlgren* vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jonasson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad jordbruksutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 16 punkten VII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar *Jonasson* och *Dahlgren* vid utlåtandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jonasson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 26.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkterna VIII—XIV hemställt.

Ang. mindre företags elkraftförsörjning

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 41, i anledning av väckta motioner angående mindre företags elkraftförsörjning.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 508, av herrar *Mattsson* och *Torsten Andersson*, samt II: 589, av herrar *Nilsson* i Tvärålund och *Larsson* i Borrby, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om mindre företags försörjning med elektrisk energi och den allmänna taxesättningen där måtte bli föremål för skyndsam prövning i enlighet med vad i de av bevillningsutskottet behandlade motionerna I: 466 och II: 546 anförts.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 508 och II: 589 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet hade reservation avgivits av herrar *Ferdinand Nilsson*, *Björkänge* och *Magnusson* i Nennesholm, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 508 och II: 589 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om de mindre företagens försörjning med elektrisk energi och taxesättningen härför måtte bli föremål för skyndsam prövning.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Man torde inte kunna säga att detta utskottsutlåtande tillhör de mest omfångsrika. Det är förvånande att utskottet inte, med anledning av den

Ang. mindre företags elkraftförsörjning vikt som riksdagen tidigare år har lagt vid denna fråga, åtminstone funnit sig föranlåtet att något närmare gå in på själva sakfrågan. Man har varit så bekväm av sig, att man har hänvisat till bevillningsutskottets betänkande i fråga om elskatten och systemet för dess uttagande.

I den motion som det här är fråga om har vi hänvisat till att vad det gäller småindustrier och den medelstora industrien utgör elkraften en synnerligen stor del av deras omkostnader. Vi har påvisat att dessa industrier får bära en kanske alltför stor del av vad kraftbolagen tar ut för att täcka sina kostnader.

Vad beträffar småindustrien måste vi ta hänsyn till hur vi skall rationalisera de kostnader vi lägger ned i våra företag. Vi har också vår rätt att förhandla på den sidan som rör arbetskraften och kostnaderna för densamma. När det gäller elkraften och själva taxorna har vi däremot, som kammarens ärade ledamöter känner till, att rätta oss efter de taxor som är fastställda av de enskilda kraftbolagen och vattenfallsstyrelsen. Man kan förmoda att vattenfallsstyrelsens taxor utgör en viss stomme för hur dessa skall vara konstruerade.

Vi har tidigare påtalat, att som taxorna nu är konstruerade, inverkar de ogynnsamt på småindustrien. Det har i utskottsutlåtandet talats om, att enligt statsverkspropositionen belastas industrien av en kraftkostnad på i medeltal något över 4 öre. Då är att märka, att den industri som förbrukar över 40 000 kilowattimmar om året inte kan påstås vara någon större industri. När vi då genom utredningar, som gjorts inom företagarorganisationer, vet att dessa kostnader som regel ligger betydligt över 20 öre per kilowattimme, kan man tycka, att utskottet åtminstone hade bort se något mera på denna fråga än vad man gjort.

Med hänsyn till att vi icke har vare sig förhandlingsrätt eller möjlighet att individuellt välja andra taxor än de som hänvisas oss tror jag, med tanke på denna frågas synnerliga vikt och den nödvändighet av rationalisering som

Ang. mindre företags elkraftförsörjning

småindustrien står inför, att vi inte kan komma någon vart med detta på annat sätt än att vi får en opartisk utredning från statsmakternas sida som talar om, vad som är rätt och vad som är fel.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen av herr Ferdinand Nilsson m. fl. Den går ut på en skrivelse till Kongl. Maj:t, där man anhåller om en utredning i frågan om de mindre företagens försörjning med elektrisk energi och taxesättningen härför.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Under en följd av år har det väckts motioner på det här området, och det har alltid skett en växelgång av motioner i frågan. Ena året brukar de gå till bevillningsutskottet och det andra året till allmänna beredningsutskottet. I år har det väckts två motionspar, av vilka det ena har gått till bevillningsutskottet och det andra till allmänna beredningsutskottet. I sin behandling av sitt motionspar har bevillningsutskottet under hänvisning till riksdagens tidigare ståndpunktstagande i dessa frågor hemställt att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, och riksdagen har nu bifallit detta bevillningsutskottets förslag.

Beträffande det motionspar som behandlas i föreliggande utlåtande har allmänna beredningsutskottet framfört att 1960 års riksdag godkänt ett utskottsutlåtande i fråga om kraftpriserna, och utskottet vill vidare peka på att utvecklingen har gått mot en alltmer enhetlig prisnivå för kraftleveranserna. Utskottet anför att en väsentlig orsak härtill varit den pågående, av elkraftsutredningen rekommenderade övergången till standardtariffer. Utskottet har också sagt att det finns möjligheter för den som anser sig pålagd för högt kraftpris att hos kontrollstyrelsen ansöka om nedsättning av skatten. Med hänvisning härtill och till att årets riksdag redan godkänt vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 19 har allmänna beredningsutskottet kommit fram

till ett avstyrkande av motionerna i fråga.

Med det anförda, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Utskottets talesman talade fortfarande bara om vad bevillningsutskottet har sagt och vad riksdagen har beslutat i anledning av frågan om själva elskatten som sådan. Jag vill inte bestrida att elskattens höjd givetvis är beroende av vad man får betala för elkraften, alltså av taxornas konstruktion, eftersom elskatten utgår med procentuellt pålägg på själva elkraftsavgiften.

I ett interpellationssvar i andra kammaren har kommunikationsministern talat om att elkraftföreningen och vattenfallsstyrelsen håller på att göra en utredning för att komma fram till mera enhetliga taxor, och man kan väl säga att det väl måste hälsas med tillfredsställelse, om man genom nya taxor kommer fram till billigare elkraft. Från vårt håll anser vi emellertid, att när elkraftsleverantörerna ensamma får konstruera taxorna, utan att köparna får vara med och förhandla om dem, föreligger det starka skäl för att statsmakterna tar sig en funderare på den här frågan.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Om det är riktigt som herr Mattsson säger, att det föreligger någon oskäligen taxepolitik på det här området, så har vederbörande abonnent möjlighet att hos kontrollstyrelsen ansöka om nedsättning av avgiften. Såvitt utskottet har sig bekant, har sådana klagomål inte anförts.

Herr MATTSSON (cp):

Herr talman! Jag vet att man kan begära nedsättning på elskatten, men man kan inte få nedsättning av taxan. Jag skulle vara tacksam, om utskottets talesman kunde ge mig anvisning om hur

Ang. transport till sjukhus av sjuka och skadade

jag skall kunna få taxenedsättning genom kontrollstyrelsen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mattsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad allmänna beredningsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mattsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 107;

Nej — 19.

Därjämte hade 8 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 42, i anledning av väckta motioner om utredning angående statsbidrag till allmän-

na samlingslokaler m. m. i glesbygdssområden, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. transport till sjukhus av sjuka och skadade

Föredrogs ånyo allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 43, i anledning av väckta motioner om utredning angående transport till sjukhus av sjuka och skadade.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 81, av herr *Gunnar Berg m. fl.*, och II: 114, av herr *Fridolfsson m. fl.*, hade föreslagits att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa om utredning av i motionerna berörda spörsmål.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 81 och II: 114 ej måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Jo-hansson, Tage*, vilken likväl ej antytt sin åsikt.

Herr BERG, GUNNAR, (s):

Herr talman! Beredningsutskottet har kommit till den uppfattningen vid behandlingen av föreliggande motion, att allt är väl beställt på ambulansväsendets område. Jag kan inte dela den uppfattningen, och jag vill här fästa uppmärksamheten på att jag befinner mig i gott sällskap. Jag syftar på de sakkunniga som på sin tid granskat bl. a. brandkårernas arbetsuppgifter. Dessa sakkunniga — brandlagsrevisionen — har tvärt emot utskottet kommit till den slutsatsen, att ambulansverksamheten borde handhas allenast av ett organ och inte vara splittrad på flera och att det organ som därvid ligger närmast till hands är brandkårerna. De sakkunniga anför flera beaktansvärda skäl för sin åsikt. De menar för det första att önskemålet om en för ambulanstjänst tillfredsställande utbildning bäst kan uppfyllas, om brand-

Ang. transport till sjukhus av sjuka och skadade

män får sköta ambulanserna. Ett annat viktigt skäl är att *alarmerings- och beredskapssynpunkterna* kan bättre tillgodoses, om ambulanstjänsten är lokaliserad till brandkårerna. Vidare hänvisar de sakkunniga till den *samhällsekonomiska* aspekten.

Nu menar jag för min del, att organisationsfrågan spelar en alltför betydelsefull roll för att man skall kunna utan vidare, som beredningsutskottet gör, utgå ifrån att t. ex. ett entreprenad företag skall i detta avseende kunna arbeta lika perfekt som en brandkår. Utskottet har avstått från att ingå på någon behandling av detta kapitel, och det förstår jag innerligt väl. Utskottet nöjer sig helt enkelt med ett uttalande, att den utformning som sjuktransportväsendet fått inom landstingskommunerna är tillfredsställande. Punkt och slut. Jag skall inte bestrida att den kan vara tillfredsställande på sina håll, men jag vet att den inte är tillfredsställande överallt. Jag skall senare återkomma till det. Jag kan inte dela den meningen, att det är likgiltigt vem som sköter sjuktransporterna, bara därför att man som regel inte kan rikta några allvarliga anmärkningar mot skötseln.

Jag anser att vi här har att göra med en fråga av principiell räckvidd. Sjuka människor och alldeles särskilt personer som blivit mer eller mindre svårt skadade vid olycksfall bör omhändertas och transporterats till sjukhus i samhällets regi, eftersom det endast på det sättet är möjligt att få verkliga garantier för fullgod service — sedan må man tala aldrig så mycket och aldrig så vackert om att det finns företag som väl fyller sin uppgift när de får detta uppdrag på entreprenad. Faktum kvarstår, att det fulla och hela ansvaret — om något går på tok — kan utkrävas endast om samhället självt ombesörjer transporterna.

Utskottet fäster uppenbarligen stor vikt vid ett yttrande som har avgivits av Svenska droskbilägareförbundet, som haft motionen på remiss. Droskägarnas yttrande utmynnar — naturligt nog, får man väl säga — i en vakthållning kring

den förvärvskälla som sjuktransporterna representerar för denna yrkeskår. Att droskägarna är intresserade av att få behålla sina möjligheter kan man naturligtvis mot deras eget påstående inte bestrida. Jag vill dock påpeka, att uppgiften i fråga är en sanning med modifiering. I vart fall i Blekinge är förhållandet det rakt motsatta. Där har landstinget till för något år sedan ett avtal med droskägarna på ett par platser om att dessa skulle med sina taxibilar ombesörja sjuktransporterna. Droskägarna sade emellertid upp avtalet med motivering att de inte orkade med jourtjänsten, och detta tvingade landstinget att göra en omprövning av hela ambulansväsendets organisation inom länet. I samband därmed uppstod en mycket intressant och uppmärksam diskussion bland såväl kommunalmännen som allmänheten, och jag kan betyga att allmänheten mycket starkt reagerar mot att man lämnar ut ambulanstjänsten på entreprenad till affärsföretag inom den s. k. räddningsbranschen. Det är i själva verket den diskussionen som har givit anledning till motionen.

När man begrundar problemet om ambulansväsendet, kan man inte komma ifrån den synpunkten att samhället i första hand — jag har sagt det förut, och jag upprepar det — har ansvaret och bör ta ansvaret även för denna del av sjukvården. Jag skulle vilja fråga: Hur skall medborgarna annars kunna känna den trygghet som de bör få känna även inom detta mycket viktiga avsnitt av det allmännas omsorger?

Jag skall tillåta mig att anföra två konkreta exempel på hur det kan gå när ambulanstjänsten inte fungerar som den skall göra och som man har rätt att fordra att den skall göra. Båda exemplen hämtar jag hemifrån, eftersom jag känner väl till dem och eftersom de tilldragit sig mycket stor uppmärksamhet där.

Det gällde i båda fallen olyckor, svåra olyckor. I bägge fallen nödgas den skadade ligga ungefär en halv timme och vänta på att ambulans skulle komma för att föra honom till sjukhus. I

Ang. transport till sjukhus av sjuka och skadade

det ena fallet inträffade dessutom, att när ambulansen efter en halv timme kom — och det var en ambulans som icke kom från någon brandkår och som icke var bemannad med brandkårspersonal — och man skulle ta hand om den skadade, som söndersargad låg vid vägkanten, blev den ena av personalen på ambulansen så illamående att han blev tjänsteoduglig. Endast tack vare behjärtat ingripande av andra personer kunde man äntligen ta hand om den skadade, få in honom i ambulansen och föra honom till sjukhus.

I det andra fallet fungerade inte alarmeringstjänsten, och det var beroende på att man inte kom fram per telefon för att alarmera ambulans, som vederbörande fick ligga en halv timme i väntan på att bli förd till sjukhus.

Jag vill självfallet inte generalisera och säga att sådant inträffat och kommer att inträffa överallt och allestädes om brandkårerna inte får hand om ambulansväsendet, men jag har med dessa exempel velat peka på vilka risker det innebär att inte ha ambulansen knuten till ett organ som verkligen är trimmat för uppgiften.

Det är naturligtvis vackert tänkt av utskottet att Kommunalarbetarförbundets och Folksamns utredning rörande ambulansväsendets organisation skall tillmätas sådan betydelse, att resultatet av den utredningen som utskottet skriver bör avvaktas innan man överväger åtgärder från samhällets sida. Utskottet är alltså inte alldeles främmande för att åtgärder kan vara motiverade, ett medgivande som jag naturligtvis noterar med intresse. Det hade emellertid varit bättre, synes det mig, om utskottet markerat samhällets ansvar för ambulanstjänsten genom att tillstyrka förslaget om en utredning visande ambulansväsendets överförande i samhällets regi.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Herr Berg har utvecklat motionärernas synpunkt på denna fråga, och han har gjort det på sådant sätt

att jag fick det intrycket, att han liksom ville undervärdera andra människor, som kan ha en annan syn på denna sak. Han har åberopat vissa sakkunnigas uppfattning i detta ärende. Utskottet har för sin del helt stillsamt refererat till de tre kommunförbunden i detta land — Svenska stadsförbundet, Landskommunernas förbund och Svenska landstingsförbundet. Jag föreställer mig att kammarens ledamöter tillhör åtminstone något av dessa förbund, även herr Berg i Karlskrona. Det vore något unikt, om man från denna kammars sida skulle gå med på den uppfattning som herr Berg gett uttryck åt, nämligen att utskottet tagit lättvindigt på en fråga, där samtliga dessa tre kommunförbund bestämt avstyrkt ett bifall till motionen.

Herr Berg talar om några brandkårer som skall tillkomma ute i landet. Ja, det är riktigt, det känner utskottet till, men utskottet känner även till att det inte är möjligt att ute i landskommunerna ordna brandkårer som är så bemannade att de kan sköta ambulanstjänsten samtidigt.

När herr Berg säger att utskottet avstått från realbehandling, är det ju smärtsamt att konstatera att utskottet varit så enhälligt, att här endast kan återfinnas en blank reservation under utskottets utlåtande. Herr Berg själv yrkade inte heller bifall till motionen här just nu. Jag vill för min ringa del säga, att ett bifall till denna motion inte är så där enkelt som herr Berg antytt. Han talar om Blekinge län och alla de komplikationer som finns i det länet. Jag råkar tillhöra en kommun i detta land, som är större än Blekinge län — en enda kommun — och jag tillhör ett län där det finns ett 10-tal sådana stora kommuner. Herr Berg! Det skulle vara mycket svårt för landstinget i det länet att klara denna uppgift på det sätt herr Berg förordat.

Herr Berg talar också om droskägarna och säger att man inte skall tillmäta deras vitsord en alltför stor betydelse. Det har utskottet inte heller gjort. Det har bara konstaterat att det finns taxi

Ang. transport till sjukhus av sjuka och skadade

ute i landet och att de som har denna näring i många, kanske de flesta av våra län har kunnat på ett tillfredsställande sätt rycka in och klara dessa uppgifter.

Vidare har Landstingsförbundet i sitt yttrande även konstaterat, att det enligt gällande lagstiftning åligger landsting att ombesörja sådana ting, som det här är fråga om, »i den mån icke annan drager försorg därom». När denna lagparagraf tillkom, konstaterade riksdagen klart, att landstingen har möjlighet att ordna denna angelägenhet på varierande sätt alltefter de lokala förhållandena. Landstingsförbundet anför vidare i sitt yttrande, att enligt förbundets mening motionens syfte i allt väsentligt är tillgodosett.

Om man sedan vill anlägga ett annat perspektiv på denna fråga, har man anledning att undra: Skall riksdagen besluta i angelägenheter av denna art? Är det inte vederbörande landstings uppgift att ordna dessa ting på sätt som varje landsting finner lämpligt med hänsyn till den sjukvård, som landstinget har att tillgodose i respektive län?

Herr Berg talar om olyckor, som kan uppstå. Vi är medvetna härom, men framför allt i de stora och vidsträckta norrlandslänen skulle det vara praktiskt omöjligt för landstingen att ställa ambulans till förfogande i varje tänkbar situation. Liksom nu sker på ett enligt utskottets mening någorlunda tillfredsställande sätt bör det inom dessa områden vara möjligt att lösa problemet ute i de svenska länen.

Utskottet har konstaterat, att det pågår en utredning av ambulanstjänsten i samhället. Den bedrivs av Folksam och Svenska kommunalarbetsförbundet. Enligt utskottets mening bör man i varje fall inte vidta några åtgärder i avvaktan på att denna utredning framläggas.

Med denna motivering, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **BERG, GUNNAR**, (s):

Herr talman! Jag skall avstå från varje försök att polemisera emot utskottets

ärade talesman. Det synes mig, som om hans anförande på det hela taget var en strävan att gå omkring den viktiga sak som vi diskuterar.

Jag skall bara tillåta mig att på nytt understryka, att det visserligen är bra att organ som den fackliga organisationen, Kommunalarbetsförbundet, och det stora försäkringsbolaget Folksam, som har åtagit sig att göra en utredning, vilken det i själva verket borde åligga statsmakterna att ombesörja. Och visst är det bra att utskottet gärna ser att utredningar av den typen kommer till stånd. Utskottet säger ju att vi bör vänta och se vad den utredningen leder till innan vi överväger om det finns någon anledning för samhället att ingripa. Anledningen till att frågan utredes av Kommunalarbetsförbundet och Folksam, att motionen har kommit till och att man diskuterar dessa angelägenheter lokalt är ju det faktum, att vi har en provkarta på olika metoder att ombesörja sjuktransporterna och att detta synes otillfredsställande — det finns inte något system i det hela. Detta kan leda till sådana konsekvenser, som jag tillät mig anförda exempel på för ett ögonblick sedan.

När man här hänvisar till att de tre kommunförbunden enhälligt avstyrkt motionen, kan mot detta anföras att de sakkunniga som jag hänvisat till, nämligen 1954 års brandlagsrevision, har kommit till en annan slutsats, nämligen att brandkärerna borde vara det organ som skötte ambulanstjänsten. Nu hade revisionen inte fått i uppdrag att syssla med denna sak och har följaktligen inte framlagt något konkret förslag på denna punkt, men den kunde inte undgå att i betänkandet ta upp frågan och framföra sina synpunkter — synpunkter som jag tagit mig friheten att referera till i motionen.

Här står uppfattning mot uppfattning bland kommunalmännen inte bara — det är jag övertygad om — i mitt hemlän utan också annorstädes om hur denna sak bör ordnas. Jag tycker inte att man skall behöva vänta på att det skall inträffa fler besvärligheter av den typ jag

Ang. transport till sjukhus av sjuka och skadade

tidigare tillåtit mig att referera innan man inser att det är en fördel, om samhället fullt ut tar sitt ansvar även för denna del av sjukvården, eftersom samhället redan förut har ansvaret för all annan sjukvård exklusive transporter till sjukhus och från sjukhus. Detta synes mig vara inkonsekvent och ologiskt, och det är därför som utredningsförslaget har kommit till.

Jag har inte ställt något yrkande, herr talman, därför att det är meningslöst att göra det mot ett enhälligt utskott, men jag har inte velat försumma tillfället att understryka de synpunkter som har legat till grund för motionens tillkomst.

Herr SÖRLIN (s):

Herr talman! Jag kan förstå, att herr Berg inte ställer något yrkande. Jag skall också be att med varm hand få överlämnas till kammarens prövning frågan vem som kan vara mest sakkunnet i denna fråga: Brandlagsrevisionen eller de svenska kommunförbunden?

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 44, i anledning av väckt motion om kontroll

av elmätare, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärende på föredragningslistan skulle uppskjutas till ett senare sammanträde.

Herr talmannen hemställde, att å föredragningslistan för kammarens nästa sammanträde statsutskottets utlåtande nr 110 måtte uppföras näst efter bankoutskottets utlåtande nr 22 samt statsutskottets utlåtande nr 111 näst efter bankoutskottets utlåtande nr 23.

Denna hemställan bifölls.

Vidare beslöt kammaren, på framställning av herr talmannen, att bevillningsutskottets betänkande nr 45 skulle uppföras å föredragningslistan till kammarens sammanträde den dag Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1962/63, m. m., upptoges till avgörande.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 23.25.

In fidem

K.-G. Lindelöw